NAŠ ZBORNIK - 2007

GLASILO ZBORNIKA

SOŽITJE

ŠT. 1
LETO 2007
LETNIK 40

ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SLOVENIJE

O SPOLNOSTI

pogovor:
KARMEN LEBAR
likovni umetnik
MARKO POTOKAR

O spolnosti

Minilo je že več kot četrt stoletja, odkar je Zveza društev za pomoč duševno prizadetim osebam, danes Zveza Sožitje, izdala drobno knjižico z naslovom Fantje in dekleta med seboj. To je bil prevod referatov, ki so bili podani na nekem kongresu na Švedskem na temo Spolno življenje duševno prizadetih. O tem pomembnem področju v Sloveniji nismo veliko pisali. Le redko smo lahko prebrali v naši reviji, da v nekaterih zavodih živijo odrasli z motnjami v duševnem razvoju v parih (predvsem v zavodu Črna). To pomeni, da smo tudi osebam z motnjami v duševnem razvoju priznali pravico do ljubezni in spolnega življenja, vprašanje pa je, kako je to vódeno, da ne gre pri tem samo za potešitev spolnega nagona.

Vsem nam je jasno, da spolnost zaposluje, obremenjuje vse otroke, mladostnike in odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju in njihove svojce, predvsem starše, o tem pa ne govorimo radi, ali ne moremo govoriti. To prav gotovo ni prav. Pri otrocih najprej opazimo samozadovoljevanje. To počenjajo zdravi otroci in mladostniki, ki znajo prikriti in samozadovoljevanja ne podaljšujejo v odraslost, saj se navežejo na partnerja drugega spola in normalno spolno zaživijo, mnogi celo prezgodaj. Pri osebah z motnjami v duševnem razvoju pa je vse drugače. Težko razumemo, da se nenadzorovano samozadovoljujejo, da bi imeli spolne odnose, pa se nam zdi skoraj nemogoče in blagrujemo tiste starše, ki nimajo tovrstnih težav. Znano je namreč, da pri nekem odstotku oseb z motnjami v duševnem razvoju spolni nagon ni prebujen.

Kakor koli že, o spolnem življenju oseb z motnjami v duševnem razvoju je treba govoriti, ne pa si zatiskati oči. Morda boste dejali, da mnogi zdravi ljudje nimajo možnosti za ustrezno spolno življenje, zakaj bi ga torej omogočali osebam z motnjami v duševnem razvoju? Tako razmišljanje ne ustreza današnjim pogledom ter ciljem vzgoje in usposabljanja teh oseb.

Prof. dr. Anton Kotar

KAKO SKRBIJO ZA ZDRAVE ZOBE V RAVNAH

Usta-zobje! Sestavni del obraza so in vsem na očeh, kadar govorimo, se smejimo, grizemo in žvečimo. Usta in zobje povedo več kot izgovorjena beseda. Pogosto se tega niti ne zavedamo, če so usta, ustna votlina in zobje zdravi. Če pa so zobje črni in gnili ali celo kateri manjka, je žvečenje in mletje hrane slabo. Govor je slab in nerazumljiv. Nega zob se mora začeti že tedaj, ko je otrok dojenček. Le zdravi mlečni zobje so odlična podlaga za zdrave stalne zobe.

Na naši šoli posvečamo posebno skrb zdravim zobem. Šolska zobozdravnica Mirjana Backovič namenja poleg rednega popravila zob učencem veliko pozornosti preventivi in ozaveščanju otrok in staršev.

V sodelovanju z Zdravstvenim domom Ravne - higienskim kabinetom pod vodstvom Tatjane Popič, izvajamo umivanje, želiranje zob in tekmovanje za najlepši nasmeh. V šolskem letu 2005/06 je 8. razred pod mentorstvom Suzane Vodnjov prejel zlato priznanje v tekmovanju za čiste zobe ob zdravi prehrani osnovnih šol republike Slovenije.

Temeljna načela pri skrbi za zdrave zobe:

- spoznati pomen zdravih zob in zdrave prehrane;
- spoznati pomen čistih zob za zdravje;
- spoznati pribor za nego zob (zobno ščetko, zobno pasto, lonček, zobno nitko);
- seznaniti se s pravilno držo zobne ščetke in nanosom zobne paste;
- spoznati pomen izplakovanja in ščetkanja zob;
- spoznati pravilno tehniko umivanja zob;
- navajati učence na vsakodnevno umivanje zob,
- izbrati primerno zobno ščetko;
- skrbeti za svojo zobno ščetko in jo redno menjavati.

Učiteljice opažamo, da si učenci zjutraj pred prihodom v šolo večkrat ne umijejo zob. Iz ust se jim širi neprijeten vonj, kar opazijo tudi sošolci. Kar hitro jih lahko začno zasmehovati.

Učiteljice smo se odločile, da bomo vsakodnevno skrbele za zdravje zob. Uredili smo si zobni kotiček, namestili zobne ščetke in lončke. Vsak dan po malici si umijemo zobe. Opažamo, da imajo učenci težave: bojijo se zobne paste, ne znajo splakniti zobne ščetke in izplakniti zobe. Vse šolsko leto se učimo tehnike umivanja zob.

Učencem, ki si doma umivajo zobe, to dobro uspeva in si radi umivajo zobe tudi v šoli. Učenci, ki si zobe umivajo samo v šoli, pa potrebujejo pomoč in vodenje, večkrat bi se umivanju zob raje izognili. Nekateri starši ne spodbujajo in nadzorujejo svojih otrok pri umivanju ob. Posledica tega je, da učenci ne znajo uporabljati pripomočkov za nego zob. Učitelji moramo vložiti toliko več truda in časa, saj je treba nekatere učence učiti tega povsem od začetka. Starše seznanimo z načinom nege zob na roditeljskem sestanku. Čeprav zatrjujejo, da si učenci doma redno umivajo zobe, imajo nekateri s tem velike težave. Starše opozorimo tudi na pomen zdrave prehrane.

Zavedamo se, da se zdravje ohranja samo z znanjem, ki si ga pridobimo z učenjem. Ostati zdrav nam uspe le, če si sami prizadevamo za to, pri tem pa imajo pomembno nalogo starši. Še posebno v zgodnjem otroštvu.

Mirjana Smolak,
prof. defektologije
Osnovna šola
Juričevega Drejčka,
Ravne na Koroškem

SKRB ZA ZDRAVE IN ČISTE ZOBE - V AJDOVŠČINI

Decembra 2005 nas je v Varstveno-delovnem centru Ajdovščina obiskal dedek Mraz in nam za darilo pod novoletno jelko pustil polno košaro zobnih ščetk.

Ker je bilo ščetk ravno dovolj za vse varovance, smo sklenili, da bomo skupno bolj skrbeli za čiste in zdrave zobe tudi v naših delavnicah, zlasti po malici ali kosilu, kjer je skoraj vsak dan priložena še slaščica.

Ker pa smo hoteli naše varovance naučiti pravilne tehnike ščetkanja zob, smo v varstveno-delovni center povabili gospo Silvo Vidmar - sestro za zobozdravstveno vzgojo iz Zdravstvenega doma Ajdovščina.

Gospa Silva nam je lepo predstavila, kako pravilno skrbeti za ustno higieno ter pomen in namen umivanja zob.

Predavanje je bilo zelo zanimivo, ogledali smo si nekaj diapozitivov, na koncu pa tudi praktično izpeljali ščetkanje zob. Nekateri varovanci so tehniko umivanja zob že poznali, drugim je bilo treba malo pomagati, nekatere pa šele začeti učiti.

Ugotovili smo tudi, da si je v družbi zanimiveje umivati zobe kot vsak zase.

Po slastni in morda sladki malici je sledilo vsakodnevno umivanje zob. Varovanci so dokaj hitro doumeli, da je skrb za zobe zelo pomembna stvar, tako da je vsakodnevno ščetkanje nekaterim postalo že

Zaposleni v varstveno-delovnem centru smo skrbno nadzorovali umivanje zob: sčasoma se je izkazalo, da nekateri varovanci občasno opuščajo umivanje zob, nekateri pa sploh še nikoli niso bili pri zobozdravniku. Tako smo se odločili, da povabimo na obisk tudi zobozdravnico, gospo Lilijano Jurečič. Njen obisk nam je zelo koristil, saj je pri vsakem varovancu opravila sistematski pregled in predlagala nadaljnje ukrepe oz. zdravljenje.

Zato smo varovancem omogočili vpis pri zobozdravniku. S pomočjo dr. Lilijane in gospe Silve smo sedaj dosegli v ustni higieni že lepe uspehe in tako je strah pred zobozdravnikom skoraj popolnoma izginil.

Veseli smo, da poteka akcija umivanja zob pri nas vsak dan in da se tega ne opušča, saj za to skrbimo zaposleni v Centru. Enkrat na mesec pa nas obišče gospa Silva Vidmar, ki ima s seboj vedno »rdeče« tabletke, s pomočjo katerih ugotovi, kdo je vestnejši pri čiščenju zob in kdo je manj vesten.

Lahko se pohvalimo, da smo na tem področju zelo skrbni, pa tudi z veseljem se nasmehnemo drug drugemu, saj so naši zobje čisti in lepi.

Mojca Kete

Čisti zobje!

Čiščenje zob je koristno in potrebno delo. Čistiti jih moramo po vsakem obroku. Če bi jih sami pozabili čistiti, nas v varstveno-delovnem centru k temu spodbujajo mentorice. V Center redno prihaja gospa Silva iz zdravstvenega doma. K nam prihaja, da nam da tabletke. Tabletke pojemo, potem pa se pokaže, če so zobje čisti ali ne. Tistim, ki imajo čiste zobe, da rdečo štampiljko, drugim pa zelene ali črne.

Doroteja Krpan

NAŠ ZBORNIK
leto 40 - št. 1/2007
SLO ISSN 0350-655X
udk 376,3

Zbornik izdaja:
Zveza SOŽITJE - zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije
Samova 9, 1000 Ljubljana
Telefon: 01/436 97 50
Faks: 01/436 24 06
E-pošta: info@zveza-sozitje.si
http://www.zveza-sozitje.si

Izhaja šestkrat letno

Založnik:
FORMA 1, d.o.o. Moravče

Založniški svet:
Marjanca Gruden, Andrej Resman, mag. Matej Rovšek, Aljoša Pucer, Milena Verhnjak, Bojana Zor - Vittori

Uredniški odbor:
Janja Čebulj, dr. Anton Kotar, Filip Mohorič, Karla Rednak, Tilčka Šuman, Elizabeta Tučič, Tereza Žerdin

Glavna urednica:
Tereza Žerdin
Odgovorni urednik:
prof. dr. Anton Kotar

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Oblikovanje: Franci Mulec

Tisk: FORMA 1, d.o.o.
Samova 9, Ljubljana
Tel./faks: 01/436 97 24

Celoletna naročnina:
17.11 EURO, za ustanove 37,97 EURO, 8,5% DDV je vključen v ceno.
Naročnino poravnajte na naslov:
Forma 1, d.o.o.
Vrhpolje 56, 1251 Moravče.
Številka transakcijskega računa je:
02036-0012027662
pri Novi ljubljanski banki d.d.

Fotografij in rokopisov ne vračamo. Gradivo za naslednjo številko mora biti v uredništvu najkasneje do 5. v mesecu pred izidom revije.

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:
Karmen Lebar s svojim partnerjem Jožetom v Bauhausu.

NAVAJANJE NA NADZOROVANO IZLOČANJE URINA IN BLATA

Večina otrok se nauči zadrževati izločanje urina in blata med tretjim in petim letom starosti.

Otroci z motnjami v razvoju potrebujejo več časa, da si pridobijo normalen vedenjski vzorec izločanja urina in blata. Starostne meje, ko naj bi ti otroci postali čisti, so odvisne od posameznika, stopnje duševne manjrazvitosti in dodanih motenj.

Na primer: otroci s težjimi telesnimi okvarami napredujejo zelo počasi, ker pozneje dosežejo določene spretnosti velike motorike, kot so: sedenje, stoja, hoja, koordinacija oko - roka in oko - noga. Otroci s težjimi motnjami v razvoju se pozneje pravilno znajdejo v prostoru ter se pozneje naučijo spretnosti neverbalne komunikacije in govora, ki imajo pomembno vlogo pri učenju navajanja na higieno.

Na vse te in še druge posebnosti otrok, motenih v razvoju, so posebej pozorni strokovni delavci, ki izvajajo vzgojno-izobraževalni program za osebe z zmernimi in težjimi motnjami v razvoju. V medsebojnem sodelovanju in s starši določijo znanje, ki ga otrok obvlada. Nato si postavijo cilj. Na primer: če ima otrok težave z držnostjo, najprej opravi preiskave zdravnik, da izključi bolezenski vzrok, nato se drugi strokovni delavci dogovorijo o metodah dela. Po določenem časovnem obdobju (3 ali 6 mesecev) znova ugotovijo znanje, ki si ga je otrok v tem času pridobil. Na podlagi uresničenih ciljev načrtujejo dejavnosti za naslednje časovno obdobje.

Pri navajanju na držnost je treba dosledno izvajati začrtane dejavnosti in stalno spremljati pridobljeno znanje.

I SPLOŠNI PODATKI O IZLOČANJU URINA IN BLATA

Dojenček moči nehoteno čez dan in ponoči, blato odvaja 2- do 3-krat na dan.

Majhnemu otroku med spanjem še uhaja urin. Nadzor nad praznjenjem sečnega mehurja doseže najprej čez dan, pozneje pa ostane suh tudi ponoči. Pri praznjenju sečnega mehurja sodelujejo mišičje mehurja, mišičje medeničnega dna in živčevja. Ko dozorijo povezave z osrednjim živčevjem, se doseže nadzor nad praznjenjem ob želenem času in na želenem kraju.

Normalno otroci odvajajo blato enkrat na dan. Odvajanje blata na dva do tri dni še vedno ne pomeni bolezni. Otrok je zaprt, ko se črevesje prazni občasno in je blata zelo malo, je izsušeno in trdo.

Znani so primeri hudega zaprtja, pri katerem se zaradi večje sekrecije v črevesju trda masa omehča in se iz črevesja nenadzorovano praznijo majhne količine tekoče vsebine; to je tako imenovana lažna driska.
Poznamo tudi zaprtje na duševni podlagi, ki nastane zaradi pretirane skrbi staršev v pričakovanju, da otrok čim prej pridobi normalen vzorec odvajanja. To je značilno za obdobje otrokove trme oz. odklonilnosti.

PRAKTIČNA PRIPOROČILA

Zdravniki kliničnega oddelka za nefrologijo Pediatrične klinike v Ljubljani so pripravili oddelčna navodila za "šolo lulanja" z namenom, da se otrok nauči pravilnega izločanja.
Spodbuja se velik vnos tekočine, katere koli. Otrok začne piti takoj, ko se zbudi, pije ves dan v 6 obrokih na dve uri. Do 14. ure spije dve tretjini tekočine, do 20. ure pa ostanek.
Ponoči ne pije nič.
Tekočine, ki jo zaužije ob obrokih, na primer s sadjem, juho, mlekom, kavo, se ne šteje v shemo.

STAROST	ČAS IN KOLIČINA POPITE TEKOČINE					
LETA	*10. ura*	*12. ura*	*14. ura*	*16. ura*	*18. ura*	*20. ura*
5-9	300 ml	200	200	150	100	50
10-14	400 ml	300	300	200	100	100
15-18	500 ml	500	400	300	200	100

Otroka dajemo podnevi na nočno posodo ali stranišče na 2 do 3 ure, prvič takoj zjutraj, ko se zbudi, nato še 5- do 7-krat in obvezno zvečer pred spanjem.
Če mora otrok lulati pogosteje, ga spodbujamo, naj zadrži vodo do predpisane ure (kar je težko pri majhnih otrocih in otrocih z motnjami v razvoju).
Na stranišču naj otrok (deklica) sedi vzravnano, tako da z nogami seže do tal, in s trebuhom potisnjenim naprej.
V omenjenih navodilih so zapisane tudi vaje, pri katerih otrok izmenično pritiska trebuh navzven in povleče navznoter. Tako se krepi medenično dno in se mehur popolnoma izprazni. Otroku pokažemo, kako naj s trebuhom naredi velik balon. Takrat so mišice, ki odpirajo mehur, sproščene. Ko trebuh potegne vase, se mišice napnejo. Otrok se lahko opazuje v ogledalo; trikrat na dan naj opravi po 20 vaj.
Blato naj odvaja otrok vsak dan, ker to vpliva na popolno izpraznitev mehurja. Najbolje je dati otroka na stranišče zjutraj po obroku, takrat je najmočnejša mišična dejavnost debelega črevesja. Od 15 do 20 minut naj sedi tudi tedaj, ko ne čuti potrebe po iztrebljanju.
Šoloobveznega otroka prebudimo zgodaj, da bo imel čas za veliko in malo potrebo.
Pri vseh težavah izločanja je treba najprej urediti izločanje čez dan. Zavedati se je treba, da bomo uspeh dosegli počasi. Otroka spodbujamo, za uspeh ga pohvalimo in nagradimo. Odsvetujemo preveliko strogost in slabo voljo.

Nada Bezjak,
dr. med., spec. pediatrinja

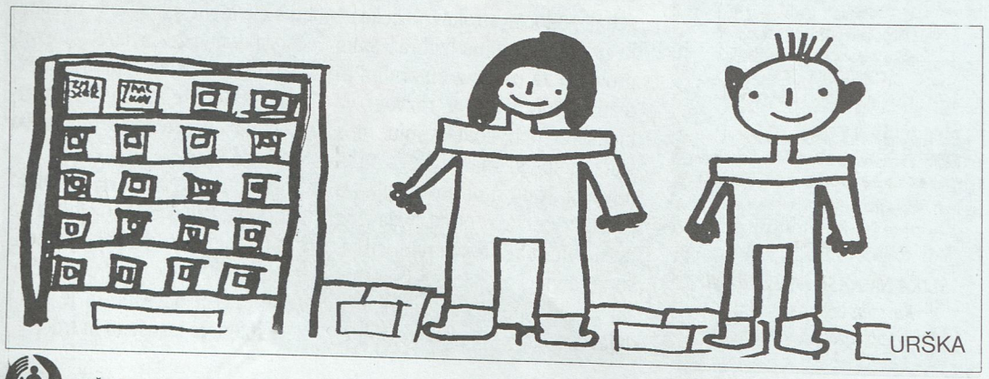

O SPOLNOSTI DVAJSET LET POZNEJE

Pred približno dvajsetimi leti smo na prvem posvetu o spolnosti oseb z motnjami v duševnem razvoju prvič v Sloveniji javno spregovorili o tej problematiki. Takrat so bila mnenja kar precej deljena in težko si je bilo predstavljati, da bomo čez dvajset let v tem precej enotni. V zadnjih desetih letih sem imel več kot sto petdeset predavanj za starše oseb z motnjo v duševnem razvoju, za strokovne delavce, ki delajo s temi osebami, za mnoge učitelje in vzgojitelje ter druge strokovne delavce na temo Sodobni pogled na delo oseb z motnjo v duševnem razvoju. Na predavanjih je bilo povprečno več kot dvajset slušateljev. V predavanje sem zajel tudi problematiko spolnosti oseb z motnjo v duševnem razvoju. Začeli pa smo jo z anketnim vprašanjem: Ali se strinjate, da imajo osebe z motnjo v duševnem razvoju pravico do spolnosti? Pred več kot desetimi leti se jih je okrog šestdeset odstotkov opredelilo, naj te pravice ne bi imele. Nato pa se je iz leta v leto to število manjšalo. Tako je v zadnjem letu oziroma dveh v vsaki skupini le še eden oziroma dva udeleženca (v nekaterih skupinah tudi nobeden), ki se opredelita, da spolnost ni pravica oseb z motnjo v duševnem razvoju. Pri tem ni skoraj nobenega strokovnega in drugega delavca več, temveč le še starši. Po oceni, ki pa ni popolnoma zanesljiva, so to večinoma starejši starši.
To so podatki, ki nas lahko zelo veselijo, saj s tem končno detabuiziramo temo, ki je osebam z motnjami v duševnem razvoju preprečevala, da bi bila njihova življenja "normalizirana". To so podatki, na katere smo lahko ponosni; vsi, ki smo si vsa ta leta prizadevali, da bi spolnost postala pravica in popolnoma normalna stvar na tem svetu tudi za osebe z motnjami v duševnem razvoju.
Tako danes resnično ni več vprašanje: Spolnost da ali ne za osebe z motnjo v duševnem razvoju?! Tako kot tudi vas, ki berete ta članek, nihče ne sprašuje, ali je spolnost za vas ali ne: to je preprosto dejstvo, vsakdanjost. S tem pa se na najboljši način udejanja spoznanje, da je motnja v duševnem razvoju sicer drugačnost, da pa drugačnost postaja vsakdanjost, ker vsakdanjost pomeni pravico do izbire: in če je izbira osebe z motnjo v duševnem razvoju, da je spolnost sestavni del njenega življenja, je pač to ena najbolj vsakdanjih stvari na tem svetu. Naloga vseh nas, ki delamo in živimo s temi osebami, pa je, da jim pri tem pomagamo. Kakršno koli sprenevedanje, da bi se tej nalogi izognili, češ, da se nimamo pravice vmešavati v njihova življenja in še posebno v njihovo intimnost, je nesprejemljivo. To je pravica in dolžnost starševskega in profesionalnega razmerja. Osebe z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju nikoli ne bodo popolnoma samostojne; vedno bodo potrebovale na posameznih področjih svojega življenja različne stopnje pomoči, usmerjanja, nadzora. Torej tudi v spolnosti! Seveda pa je od naše subtilnosti in pedagoškega čuta odvisno, kako intenzivno in na kakšen način jim pomagamo in jih nadzorujemo.
Ker je spolnost za vse ljudi, torej tudi za osebe z motnjo v duševnem razvoju, vedno intimne narave, ne zato, da bi jo skrivali, temveč preprosto zato, ker je skrivnostna in osebna še lepša in bogatejša, moramo dosledno upoštevati tole:
- nikoli ne silimo vanje z namenom, da se želimo o tem pogovarjati in jim pomagati. Čakamo na njihovo pobudo, ki bo prej ali slej prišla;
- bodimo pozorni opazovalci: in ko opazimo kakršne koli težave s tega področja, jim nevsiljivo ponudimo

svojo pozornost in pomoč.

Ljubezen, spolnost, je zelo osebna stvar in se razlikuje od človeka do človeka. Te razlike so pri osebah z motnjo v duševnem razvoju še večje kot pri drugih ljudeh. In tega nikoli ne pozabimo - to pa pomeni, da nanje nikoli ne glejmo kot na skupino ljudi s sicer res specifičnimi intelektualnimi težavami, temveč kot na popolne individuume.

Vedno znova ugotavljamo, da je kakovost življenj oseb z motnjo v duševnem razvoju stvar odnosa ljudi, družbe do njih; je posledica možnosti, ki jim jih damo. Ko smo izhajali iz spoznanja, česa vsega te osebe ne zmorejo, preprosto res niso zmogle. Ko pa smo odprli "ventile" naših spoznanj, ko smo jim zaupali, so kar naenkrat zmogle več tako imenovanega "normalnega" ravnanja na vseh področjih, tudi v spolnosti. Ko jim damo možnosti, ko jim pomagamo, se njihovi potenciali usmerijo v vsakdanje, "normalne" dejavnosti. Na področju spolnosti to pomeni, da znajo izražati ljubezen, da ljubezen dajejo in sprejemajo, da se zaljubljajo, da uživajo v ljubezenskih igrah, da si želijo telesnega stika, od božanja, poljubljanja do spolnih odnosov.

Pri tem ne smemo biti nikoli presenečeni, kako različni so v svojih potrebah - in le-to spoštujmo, brez nepotrebnih posegov. Kot primer te različnosti, ki se razlikuje od naših stereotipnih pričakovanj, si poglejmo življenje nekega para, ki že več kot petnajst let živi v svoji sobi, v zakonski postelji. Po vseh teh letih skupnega življenja je ona še nedolžna. Sta pa srečna, se ljubita in po svojih predstavah živita intenzivno partnersko življenje. Za razliko od para, ki je po naših zunanjih opazovanjih vsa ta leta živel popolnoma enako partnersko življenje, a imata partnerja zelo redne spolne odnose.

Pri večini ljudeh in prav tako pri večini oseb z motnjo v duševnem razvoju (ki praviloma niso nespolna bitja!) je potreba po spolnosti prvinska človeška potreba (če te potrebe ni, jo seveda ne stimuliramo). Če se ta potreba lahko izraža naravno, se bo tako tudi razvijala (kot že rečeno, pri osebah z motnjo v duševnem razvoju s pomočjo in usmerjanjem). Če pa te možnosti nima, se bo preusmerila v iskanje druge, nadomestne možnosti. Le-te pa so lahko zelo različne, odvisne od posameznikovih življenjskih položajev in osebnostnih lastnosti. Če le naštejemo nekatere: splošno nezadovoljstvo in čustvena nezadovoljenost, depresija, agresija, avtoagresija, pretirano samozadovoljevanje, iskanje homoseksualnih razmerij. Vse navedene oblike so lahko posledica povsem drugih vzrokov, lahko so tudi izrazi povsem normalnih potreb v določenem obdobju življenja oseb z motnjo v duševnem razvoju - zanesljivo pa to niso dobre oblike vedenja, če pomenijo nadomestno zadovoljitev in s tem zavrto prvinsko potrebo človeka po spolnosti. Kot takšne so v resnici neka oblika socialno-emocionalne invalidnosti. Zato moramo dati osebam z motnjo v duševnem razvoju vse možnosti za razvoj njihovih potreb in potencialov; ne pa jih z lažnimi normami dodatno invalidizirati, predvsem pa jim ne odvzeti del sreče in zadovoljstva v življenju, ki bi ga bile ob sicer drugačnem prijemu deležne.

Ljubezen, spolnost, je zelo osebna stvar in se razlikuje od človeka do človeka. Te razlike so pri osebah z motnjo v duševnem razvoju še večje kot pri drugih ljudeh.

Posebej pa je treba izpostaviti samozadovoljevanje, ki se sicer pojavlja kot dokaj navadna in v nekaterih časovnih obdobjih čisto normalna oblika zadovoljevanja spolnih potreb. Pri mnogih osebah z motnjami v duševnem razvoju ne bodo mogoči intimni stiki z drugo osebo, še posebno ne pri osebah z težjo in težko motnjo v duševnem razvoju. Pri njih ostaja samozadovoljevanje temeljna oblika zadovoljevanja spolnih potreb v vseh obdobjih njihovega življenja. Zaskrbljeni starši in delavci se večkrat sprašujejo, kako se odzvati na to. Odgovor je načeloma zelo preprost: samozadovoljevanje moramo vzeti kot normalno obliko zadovoljevanja spolne potrebe. Strogo odvračanje od le-tega bi imelo negativne posledice za zdrav osebnostni razvoj. Seveda pa obstaja nevarnost, da bo samozadovoljevanje prešlo v obsesijo oziroma v vseobsegajočo dejavnost. V takem primeru pa je treba z ustreznimi pedagoškimi prijemi osebo preusmeriti v druge dejavnosti. Iz mnogih izkušenj pa vem, da je to zelo

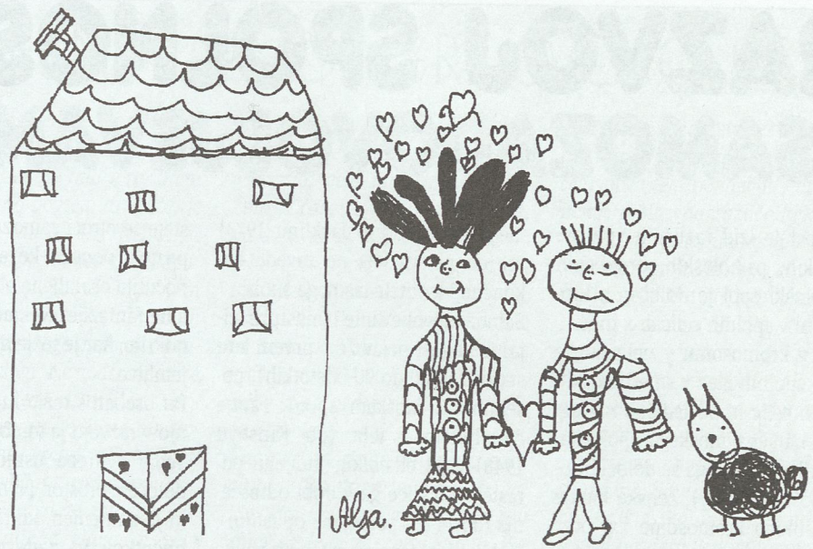

lahko napisati in da je to zelo naporen proces. Je pa pri njem treba vztrajati, ker se sicer res lahko zgodi, da se zaradi samozadovoljevanja izgubijo vse druge življenjske dejavnosti.

Ko govorimo o spolnosti oseb z motnjo v duševnem razvoju, ki smo jo že skoraj v celoti normalizirali, pa se vedno znova ustavimo pred dilemo potomstva. Ko sem pred dvajsetimi leti prvič pisal o spolnosti oseb z motnjo v duševnem razvoju, sem se zelo jasno opredelil, da moramo narediti vse, da te osebe ne bi imele potomcev, ker bodo le-ti lahko prizadeti in ker njihovi starši zaradi znižanih intelektualnih sposobnosti ne bodo mogli opravljati svojih starševskih nalog. Ob razvoju drugačnih odnosov do oseb z motnjo v duševnem razvoju pa sem pred desetimi leti glede potomstva spremenjeno, a zelo zadržano zapisal, da potomstvo oseb z motnjo v duševnem razvoju ni izključeno.

In danes? Ta zadržanost ostaja na isti ravni! In vse očitneje je, da se z razvojem drugačnega, humanejšega odnosa oseb z motnjami v duševnem razvoju ta zadržanost ne bo spremenila sama po sebi, vsaj še nekaj časa ne. In to zato, ker sta oba pola dileme premočna: na eni strani stari, prej navedeni, delno upravičeni pomisleki, na drugi strani pravica oseb z motnjo v duševnem razvoju do izbire in vprašanje pravičnosti: otrok, ki bi se rodil osebam z motnjo v duševnem razvoju, se bi lahko rodil v zelo toplo, ljubeče okolje, zanesljivo boljše, kot se rodi otrok alkoholikom, narkomanom, psihopatom, kriminalcem in še komu.

In kako iz dileme? Brez splošnih sklepov in posplošenih stališč, ob popolnem upoštevanju posameznih primerov in individualnem reševanju nastalega položaja. V tem položaju pa moramo dati osebi z motnjo v duševnem razvoju pravico do izbire, obenem pa smo ji dolžni zelo jasno predočiti resnost njene odločitve v želji imeti svoje otroke in posledice le-te.

Mnogo stvari se je v naši družbi spremenilo v dobro oseb z motnjami v duševnem razvoju; zaradi tega te osebe živijo veliko bolj kakovostno življenje, kot so ga pred dvajsetimi leti. Velik del teh sprememb pomeni tudi pravico do spolnosti. Ta pravica pa ne pomeni samo velike spremembe na dejanski (formalni) ravni, temveč pomeni tudi veliko spremembo in napredek na simbolni ravni: osebe z motnjo v duševnem razvoju niso nespolna bitja in so kot takšna naši enakovredni partnerji in sprejeti sopotniki v življenju - in tisti, od katerih so in bodo vedno odvisne osebe z motnjo v duševnem razvoju, so lahko na to ponosni!

Marijan Lačen

RAZVOJ SPOLNOSTI
-SAMOZADOVOLJEVANJE-

Spolnost je izid različnih vplivov: bioloških, psiholoških, družbenih ... Biološki spol je določen s kromosomi v spolnih celicah x in y.

Snovi v kromosomu y vplivajo na razvoj spolnih žlez v smeri moških spolnih celic in posledično na razvoj zunanjega moškega spolovila, na podlagi, katerega se določi otrokov moški spol (xy). Ženske spolne celice imajo kromosome xx, prav tako enega materinega in drugega očetovega, ki določata razvoj ženskih spolnih organov.

Spolna identiteta otroka se ustvarja tudi v odnosih okolja do otroka (dajanje imena ob rojstvu, izbira oblačil, igrač), torej temelji na stereotipih družbe in pričakovanjih v zvezi z njimi.

Po Freudu se spolna identiteta kaže že pri novorojenčku, ko s spremembami razpoloženja, kot sta vznemirjenost in zadovoljstvo, zadovolji nagon za užitkom, ki se v bistvu ne razlikuje od podobnega v odrasli dobi. Otrok je vznemirjen, ko je lačen, zadovoljen pa postaja pri sesanju in ko je sit. Dojka je tudi prva otrokova spolna podoba.

Mati, ki je v tesnem stiku z novorojenčkom, že v tej dobi opazi nabreklost (erekcijo) penisa, predvsem kadar joče, v spanju, ob mokrenju in odvajanju blata. Na nežni dotik spolovila se dojenček nasmiha in oglaša. Majhen otrok že zelo zgodaj na sliki pozna osebe istega spola, izbira spolu primerne igrače, medtem pa se (po Jacklinu 1973) vse do petega leta ne zaveda dokončne identitete lastnega spola.

Samozadovoljevanje (masturbacija) je pogost pojav že v prvem letu starosti (v 60 do 90 odstotkih), posebno pri moškem spolu. Fantje nadaljujejo s tem (po Kinseyu 1948) v 38 odstotkih tudi, ko odrastejo. Deklice ga v dobi odraščanja (do 14 let) večinoma opustijo.

V dobi odraščanja nastanejo velike spremembe v obliki in velikosti otroškega telesa. Pri fantih se poveča mišična masa, pri dekletih pa maščobno tkivo. Pri obeh spolih je očitna rast kosti ter pojav sekundarnih spolnih značilnosti: dekletom se povečajo prsi, fantje spremenijo barvo glasu, poveča se zunanje spolovilo; pri obeh spolih se pojavi poraščenost zunanjih spolovil.

Sposobnost reprodukcije se pri dekletih začne navadno 12 do 18 mesecev po prvi menstruaciji. Fantje so sposobni oploditve okrog sedemnajstega leta (lahko prej, tudi pozneje).

V dobi odraščanja sta samozadovoljevanje in orgazem del normalne spolne dejavnosti. Pomembno je, da starši sprejmejo samozadovoljevanje kot normalen pojav spolnega vedenja otrok. Samozadovoljevanje je tudi koristno, ker zmanjša spolno napetost ter posledično nesprejemljive vzorce vedenja (nemir, agresija). Najpogosteje se otroci samozadovoljujejo v postelji ponoči, ko so sami ali se počutijo osamljene ali imajo seksualne fantazije. Nekateri to počnejo odkrito, kar je težje družbeno sprejemljivo.

Pri osebah s težjo in najtežjo motnjo v razvoju je to pogostejši pojav. Tedaj je treba usmerjati osebo v določen prostor (v njegovo sobo), ki je namenjen odkrivanju spolnih občutkov in zadovoljevanju teh. Med početjem je ne motite ali ne ogrožajte njenega miru. Uporaba zastraševanj ali kazni se odločno odsvetuje, ker lahko stopnjuje napetosti.

Pri kaznovanih otrocih se razvijejo občutki krivde, strahu, sramu. Otrok vse neprijetne izkušnje, občutke in spomine v zvezi s samozadovoljevanjem potisne v podzavest in razvije normalne, še pogosteje pa bolezenske obrambne mehanizme. Takrat je potrebna pomoč psihologa ali psihiatra.

Nada Bezjak,
dr. med., spec. pediatrinja

Literatura:
- Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani, Katedra za pediatrijo - zbrana predavanja iz pediatrije, Ljubljana 2005.
- Pediatrija - Liljana Zergollern, sodelavci, Zagreb 1994.

TELESNI RAZVOJ GRE SVOJO POT

Naša Miša se bliža dvajsetemu letu. Pravzaprav Miša ni njeno pravo ime. Čeprav ima v rojstnem listu zapisano povsem drugače, je včasih tudi Muca, včasih Zgaga, včasih Lump, Pokora, Pikica, Žurer, Sonček in še kaj. Je povsem odvisna od nas: staršev, brata in sestre ter prijaznega osebja v celodnevnem varstvu. Ne hodi, sama ne je, seveda ne govori, ni čista, vendar pa, verjemite, odlično manipulira z nami vsemi. Njem razorožujoči smehljaj doseže prav vse. Če ne prav vse, so na zalogi še ščipanje, butanje z glavo in zelo redko jok. Mirno lahko rečem, da je popolna gospodarica (čeprav si nekateri domišljajo drugače) v hiši. Ko je mokra, jo brž preoblečemo. Ko je žejna, že tečemo najmanj trije po pijačo. Kadar bedi, najmanj eden od nas bedi z njo - vsaj na pol - četudi do treh ponoči. Gorje, če ne sedi vsak na svojem mestu: Miša stvar takoj uredi in nas presede. Red je red! Ima svoj dnevni red, ki zahteva da se vsak dan kam odpelje, in če je le vreme, se prevaža v vozičku od pol ure do tri, štiri ure. Izgovarjamo se, da sprehodi nam, ki jo vozimo, koristijo, vendar se Miša zelo zadovoljno muza v svojem prestolu na kolesih in najbrž razmišlja nekako tako: "Saj je vseeno, kaj govorite in mislite. Jaz že vem, da ne bi šli nikamor, če ne bi bilo mene." Najbrž podobno razmišljajo kužki, ko jih njihovi gospodarji vestno vsak dan vozijo na sprehod.

Doma obvladuje najmanj štiri prostore. Samostojno se premika, po ritki in kolenih, iz prostora v prostor. V vsakem prostoru ima svojo vrsto zabave. V dnevni sobi gleda televizijo, zelo rada ima glasbo. Zadnje čase se vsa posveti ritmu, na svoj način pleše. Zelo rada po sobi malo "pospravi". V predsobi ima telefon - ta je izredno zanimiv, predvsem vtikač. Redno ga iztakne in ga neskončno dolgo ogleduje z vseh strani. V svoji sobi ima posteljo in poleg nje, na tleh vzmetnico. Oboje ji rabi kot trampolin. Kuhinja pa pride na vrsto med obroki. Tja pride le, ko je žejna. Pogostejša je pri njej nasprotna smer. Če le more, zbeži s stola, ker ne mara jesti oziroma ker ne dobi v krožniku tistega, kar rada je - to pa je ena in edina stvar na svetu - čokolino.

Bilo je pred časom. Peljali smo se v avtu: spredaj oba starša, zadaj Miša. Nenadoma naju je predramil čuden zvok z zadnjega sedeža. Miša je sedela vsa trda, napol iztegnjena, zaripla v obraz in hropla. Prestrašena sva ustavila, jo gledala, jo spraševala po počutju, ji tipala čelo, ki je bilo vroče in potno. Iskala sva vse mogoče vzroke, od skrbi sva že začela vpiti drug na drugega in iskati v mislih pot do najbližjega zdravnika. Končno sva opazila njeno roko med nogama. V zadregi sva se spogledala. Drug pred drugim nama je bilo nerodno. Kot bi kukala v njeno spalnico. Mislim, da sva bila oba kar precej šokirana. Po prvem šoku sva se začela previdno ozirati, če ni morda v bližini kdo, ki je, za naju hudo neprijetno stvar, zaznal. Le počasi sva dojela, da je narava prešla v akcijo in pojavile so se zahteve, ki tudi takemu otroku niso tuje. Stvar se je začela pogosteje ponavljati, ob različnih časih, na različnih krajih. Miša se ni prav nič menila za to, da je staršem hudo neprijetno in so v zadregi. Ona ni bila prav nič. Najbolj kočljivo je bilo, če se je obred začel v vozičku, nekje sredi množice, na sprehodu. Ali pa v avtu, pred stoječim semaforjem, ko je zraven stal avtobus, poln iz šole se vračajočih pubertetnikov. Ljudje smo iznajdljivi in kmalu smo se opremili s tkanino, ki smo jo v takem primeru diskretno uporabili za prikritje preveč intimnega dogajanja pri našem dekliču. Nekateri meseci so postali glede tega bolj frekventni kot drugi. Najintenzivnejše dogajanje smo zaznali spomladi, aprila, maja in tudi že marca.

Pojavil se je nov človek in treba ga je bilo sprejeti na novo, skupaj z novimi potrebami. To je bila še ena zahteva, ki nam jo je naložilo življenje. Čeprav sva midva to kmalu sprejela kot naravno, sva trepetala, kako bosta to sprejela brat in sestra. Na srečo se je pokazalo, da so mladi veliko bolj odprti za vse, kar je drugačno in nenavadno. Verjetno niso toliko obremenjeni s strogo vzgojo in normami, kot smo bili mi. Počasi smo se vrnili v staro kolesje. Miša nas obvladuje, zapeljuje, se z nami igra in nas gnjavi. Spet je stara Miša. Danes je spet vse, kot mora biti.

Mišina mama

TEŽAVE
TELESNEGA DOZOREVANJA

Pri osebah z motnjami v duševnem razvoju se kažejo težave na več področjih in tako tudi na področju spolnosti. Del teh oseb telesno in spolno nikoli ne dozori, druge se razvijajo telesno, ne kažejo pa nobene posebne naklonjenosti do drugega spola in nimajo potrebe po spolnih odnosih, razen občasnega samozadovoljevanja. Večina jih spolno normalno zori in lahko kažejo veliko spolno vznemirjenost. Če sodi vaš otrok v to skupino, se morate posvetovati s strokovnjakom: zdravnikom, strokovnjaki v svetovalnih centrih, defektologi itn. Ti strokovnjaki bi vam svetovali, kako bi fanta ali dekle, pri katerih ima morda spolni nagon veliko moč, preusmerili. To energijo je mogoče omejiti, tako da usmerjamo otrokovo ali mladostnikovo vzgojo do dela in prizadevnost na različna področja. So primeri, pri katerih se pojavljajo resne težave, in to tedaj, ko nastane navzkrižje zaradi pomanjkljive sposobnosti presoje in nezadostne samokritičnosti pri normalni spolni zrelosti ali celo poudarjeni spolnosti. Včasih so težave prehude, posebno če so starši že starejši; tedaj je najboljša rešitev zavod. O takem koraku se morajo starši posvetovati s strokovnjaki, kajti starši včasih vidijo težave, ki jih ni.

Zelo pomemben je mladostnikov odnos do spolnosti. Večina staršev težko govori z mladostnico ali mladostnikom oziroma odraslo osebo o spolnem dogajanju. Govoriti moramo o menstruaciji pri dekletih, nočni poluciji pri fantih, o erekciji kot o nečem naravnem in samoumevnem. Mladostniki bodo dojeli, da se vse to dogaja tudi pri mami, sestri, bratu, očetu in vseh drugih v okolju. Pri tem pa jih učimo tudi higiene telesa in še posebno spolnih organov. Zgodi se, da povzroči prva menstruacija pri dekletih pravi živčni zlom, fantje pa ne vedo, kaj se je zgodilo, ko se zbudijo in so mokri in pomazani, saj vedo, da nič več ne močijo postelje. Mogoče je, da pri dekletih in fantih menstruacija in polucija popolnoma izostaneta do pubertete, ki pa se lahko pojavi šele po dvajsetem letu starosti. Naj bo tako ali tako, je nujno, da se o teh stvareh posvetujemo z zdravnikom.

Največkrat mama prevzame nalogo, da pouči svojo hčerko o spolnih vprašanjih, oče pa sina. Če zna eden od staršev bolje razložiti vprašanja o spolnosti, naj le-ta prevzame vlogo pojasnjevalca, četudi je otrok drugega spola. Večina oseb z motnjami v duševnem razvoju, razen če gre za osebe s težko motnjo, vedo, da obstajata dva spola. Vedo, da so ljudje, s katerimi se srečujejo, moški in ženske. Mnogi fantje z lažjo motnjo, pa tudi z zmerno motnjo v duševnem razvoju, ki so se glede na svoje sposobnosti uveljavili pri nekaterih opravilih, sploh niso radovedni, od kod in kako prihajajo otroci na svet. Drugi postavljajo vprašanja, na katera je treba odgovoriti takoj, brez obotavljanja. Mladostniki na vasi imajo o tem jasnejšo predstavo o porodu in rojstvu kot tisti, ki živijo v mestu, kajti na deželi imajo več stikov z živalskim svetom. Vedno to ni tako pomembno, saj oseba z motnjo v duševnem razvoju ni sposobna prave oziroma poglobljene povezave med tistim, kar vidi v živalskem svetu med porodom in rojevanjem pri človeku. Morda pa sploh ni nujno, da oseba z motnjo v duševnem razvoju razume - dojema to problematiko. Popolnoma neodvisno od tega, kakšen je mladostnikov interes in razumevanje, boste morali biti zelo pozorni, da vaš sin ali še posebno hči ne bosta šla z neko tujo osebo, prav tako pa moramo otroka oziroma odraslo osebo naučiti, da ne odpira vrat stanovanja ali hiše neznanim ljudem. Če se tega pravila vaš otrok ne more držati, pomeni, da ga nikoli ne smete pustiti samega v stanovanju ali zunaj brez nadzora. Vedno je treba računati z možnostjo, da se mu pohotneži skušajo približati in ga zlorabiti.

Gotovo pa ne smejo biti starši nenehno prestrašeni, če njihov otrok ni vedno doma. Mnogi vaši sinovi in hčere so se naučili, da samostojno hodijo po cesti, vstopajo na ustrezni avtobus in se odpeljejo v delavnico, varstveno-delovni center, tudi v trgovino in k sorodnikom. Tega smo lahko celo veseli. Priporočamo jim, naj hodijo vedno samo po tisti poti, ki jo poznajo. Na tej poti pa naj ne nagovarjajo ljudi, ki jih ne poznajo, razen če zgubijo orientacijo ali potrebujejo kakršno koli pomoč. Večina ljudi je dobrih in jim bodo radi pomagali. Tisti mladostniki, ki so vzgojeni in navajeni na čim večjo samostojnost, bodo gotovo imeli v okolju, kjer živijo, manj težav.

Profesor Novak z defektološke fakultete v Zagrebu v svoji raziskavi ugotavlja, da je med prostitutkami dokaj visok odstotek deklet z lažjo in zmerno motnjo v duševnem razvoju. Sestra Antonela, ki je zaposlena v nekem zavodu za deklice in dekleta z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju v starosti od osmega do osemnajstega leta v Brindisiju v južni Italiji, mi je povedala, da gre veliko njihovih varovank - vse namreč po osemnajstem letu odpustijo - naravnost v pristanišče. Lahko bi rekli, da pri nas ni tako in da je to že druga zgodba.

Prof. dr. Anton Kotar

KARMEN LEBAR

Karmen je šestindvajsetletno dekle, ki se je po končani šoli s prilagojenim programom vključila v Varstveno-delovni center Tončke Hočevar v Ljubljani, zdaj pa je z drugimi štirimi varovanci tega centra "integrirano zaposlena" v trgovini Bauhaus. Za pogovor smo jo izbrali, ker po mnenju delavcev varstveno-delovnega centra živi zelo polno in normalno življenje. Ne le ona, temveč vsa njena družina. Mama je zaposlena v Pivovarni Union, oče pa je zaposlen pri podjetju Vodovod-Kanalizacija in je vzdrževalec na terenu.

Karmen, na pogovor si prišla naravnost z dela v trgovini Bauhaus. Kaj si delala?

Delam na elektrooddelku. Zlagala sem žarnice na police.

Na spodnje ali zgornje police?

Delam samo na tleh. Na lestev si ne upam, ker se mi vrti.

V Bauhausu delaš že eno leto. Si vseskozi na elektrooddelku?

Ne, prej sem delala v vrtnarskem, v Zelenem programu.

Imaš rada rože?

Ja, doma jih imamo veliko, od kaktusov do limonovca. Tudi za darilo dam kdaj rože.

Kakšen je tvoj delavnik?

Vstanem ob pol šestih in grem na avtobus. Delati začnem ob sedmih. Od 10. ure do 10.30 imamo odmor za malico, opoldne pa še petnajst minut za kavico. Delo končam ob enih. Potem grem ponavadi na avtobus in domov. Včasih pa greva skupaj s fantom v mesto.

Kaj narediš, če te v trgovini kdo kaj sprašuje?

Stranko napotim k trgovcu.

Kolikšno plačilo dobiš za delo?

Dobim šestindvajset tisoč tolarjev.

In kaj narediš z denarjem?

Dam ga na banko. Če želim kaj kupiti, ga starši dvignejo. Od dodatka, ki ga dobim od pokojninskega zavoda, pa dam deset tisoč mami za hrano.

Kdo te spremlja po nakupih?

Z menoj gre mami.

Preden si se zaposlila v Bauhausu, si bila v varstveno-delovnem centru. Kaj si delala tam?

Za nekega zasebnika smo delali smo opornice za vrat, polnili smo milo in šampone, potem pa sestavljali električna stikala. Pa klekljati sem se naučila.

Končala si šolo s prilagojenim programom. Kako ti je šlo v šoli?

Prvi razred sem ponavljala, potem pa sem izdelovala z dobrim ali zadostnim uspehom.

Si dobra smučarka. Kdo te je naučil smučati?

Najprej me je učil ati na hribčku na Vrhovcih, potem pa še v šoli v naravi.

Se ukvarjaš še s kakšnim športom?

V šoli sem igrala košarko. Plavam in smučam.

Tekmovala si na specialni olimpijadi. V čem?

Bili smo na Japonskem. V slalomu sem bila peta, v veleslalomu šesta in v smuku prva.

Kaj pa letos?

Čakam na sneg. Letos še nisem smučala, vendar ne bom odnehala, dokler me bodo noge držale. V soboto pa grem na Krvavec. S seboj me bo vzela družina iz bloka.

Se vaša družina veliko druži z drugimi?

Zmeraj praznujemo skupaj s sorodniki, pa tudi z atijevimi sodelavci. Damo si darila.

Kaj pa počitnice? Kje jih preživiš?

Z varstveno-delovnim centrom gremo na morje, z družino pa hodimo v Atomske ali Čateške toplice, kjer imajo iz mamine službe hišice.

Omenila si, da gresta včasih po službi s fantom v mesto. Torej imaš fanta?

Že osem let sva skupaj. Zadnjič sva šla skupaj kupit pancerje.

In kje sta se spoznala?

Na smučanju mi je rekla kolegica, da ima fanta zame in da mi ga bo predstavila. Rekla sem: "Prav, samo da ni kakšen, ki se ukvarja z drogo." Spoznala sva se 14. januarja 1998.

Kako mu je ime?

Jože. Doma pa je z Rakitne. Star je dvaintrideset let. Vsak dan vstane ob pol petih in se pripelje v Ljubljano. Tudi on dela v Bauhausu, v Zelenem programu. Tudi on smuča.

Že dolgo sta partnerja. Kje se srečujeta?

Vsakih štirinajst dni grem za konec tedna k njemu, včasih pa on prespi pri nas. Vidiva se v službi, včasih pa sva skupaj tudi po službi.

Si zaščitena?

Ja. On bi sicer rad, da pridem živet k njemu in bi imela otroka, jaz pa pravim, naj kar varčuje in da bova imela otroka, ko bo čas za to. Doma imajo kmetijo. Je edinec. Poleti kosi in obrača seno. Ko pridem k njim, tudi jaz pomagam grabiti.

Si dekle, ki se zna varovati. Kdo te je seznanil z nevarnostjo droge ali neželene nosečnosti?

Mami, pa tudi sama berem. Prebrala sem knjigo o odraščanju deklet. Če je slab dan, rada berem. Najraje ljubezenske zgodbe. Sposodim si jih v knjižnici.

Karmen, hvala za pogovor. Želim ti uspešno delo, dobro razumevanje z Jožetom in s tvojo ter Jožetovo družino.

Direktorica Varstveno-delovnega centra Tončke Hočevar v Ljubljani, gospa Tatjana Podlipec, ima o Karmen in njeni družini same pohvalne besede. Karmen, pravi, je primer osebe z motnjami v duševnem razvoju, ki je dozorevala in se razvijala v družini, instituciji in dnevnem varstvu. Je samosvoja, podjetna, polna življenja, delovna in radovedna. Vsa družina deluje zelo pozitivno. Starši so zelo ozaveščeni o človeških potrebah, trudijo se za pozitivno vključevanje v okolje, realni so v svojih pričakovanjih in tudi zato okolje celotno družino tako dobro sprejema.

Tereza Žerdin

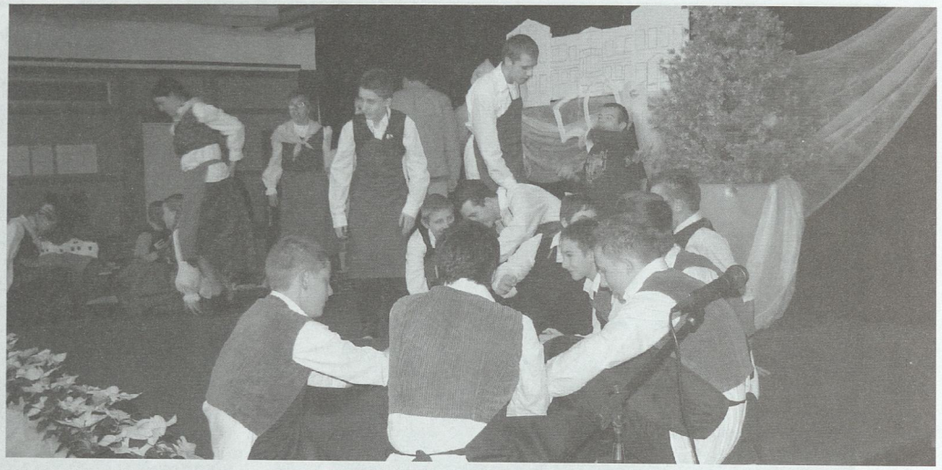

POL STOLETJA DOMA ANTONA SKALE

Dom Antona Skale v Mariboru je dom, ne internat, ne dijaški dom, ampak dom, v katerem bivajo in živijo otroci s posebnimi potrebami. Za njihovo dobro počutje skrbijo vzgojitelji, zdravstvena delavca in tehnično osebje. Ta dom, ki se trudi biti čim bolj podoben pravemu domu vsakega gojenca posebej, je prvega decembra praznoval petdeseto obletnico svojega obstoja.

Dom je bil ustanovljen 17. februarja 1956, zaradi skrbi za otroke, ki so se izobraževali na posebni osnovni šoli v Mariboru zunaj svojega bivalnega okolja. Omogočal je vzgojo v skladu s tedanjim splošnim vzgojnim smotrom, skrbel za izvajanje splošnih vzgojnih in zdravstvenih predpisov, zboljševal je strokovnost vzgojnega in tehničnega osebja in skrbno upravljal premoženje doma. Vzgojni dom, kot se je takrat imenoval, je imel svoje prostore v stari patricijski hiši, ob zahodnem delu Mestnega parka v Trubarjevi ulici 15.

Od takrat je minilo že petdeset let, spremenilo se je marsikaj. Danes stanujemo v dobro opremljeni, namensko zgrajeni hiši, otroci imajo izpolnjene vse pogoje za uspešno učenje in sodelovanje pri več kot desetih interesnih dejavnostih. Te omogočajo, da lahko posamezniki ustvarijo in razvijejo svoje potenciale in tako postanejo čim bolj neodvisni in samostojni.

Prireditev ob petdeseti obletnici ustanovitve Doma Antona Skale je potekala na Osnovni šoli Gustava Šiliha, ki nam je nesebično odstopila svojo jedilnico; za to se ji ob tej priložnosti zahvaljujemo. Zahvalili pa bi se radi tudi vsem, ki so s svojim delom ali denarnim prispevkom kakor koli pripomogli k nemotenemu in uspešnejšemu delovanju naše ustanove.

Posebna zahvala pa velja vsem delavcem, ki so kdaj koli delali v Domu Antona Skale in so svoje delo vtkali v življenja mnogih mladih ljudi, ki se jih bodo spominjali vse življenje, saj verjamemo, da so pri delu z otroki uporabili vse strokovno in življenjsko znanje.

Slovesno prireditev ob okroglem jubileju so popestrili gojenci doma s svojim nastopom. Prijetno druženje pa se je nadaljevalo v prostorih Doma Antona Skale na Majcigerjevi 37 v Mariboru.

Ob jubileju je dobil dom tudi nov kombi, ki so ga s svojimi prispevki pomagali kupiti poslušalci Radia City in generalni sponzor AJM-Aljec.

Če sodimo po odzivu dosedanjih donatorjev in dobrotnikov, je vse več ljudi seznanjenih s problematiko oseb s posebnimi potrebami, njihovimi posebnostmi in enkratnostjo vsakega od njih. Na svetu ni dveh enakih posameznikov, tako tudi ni dveh oseb z enakimi posebnimi potrebami, zato od družbe zahtevamo, da sprejme vsakega takega, kot je, in mu omogoči razvijanje samo njegovih, neponovljivih in enkratnih potencialov.

Vesna Peharda

V STRUNJANU

Društvo Sožitje Trebnje vsako leto organizira vikend seminar za svoje člane. Letos je potekal od 20. do 22. oktobra v hotelu Salinera v Strunjanu. Udeležilo se ga je 62 članov, med njimi je bilo 18 oseb z motnjo v duševnem razvoju. Anta Velečič, mama šestnajstletne Daše, je povedala, da se otroci vsakega druženja veselijo, še posebno pa nočitev: "Ko dobijo obvestilo o seminarju, odštevajo dneve do odhoda. So v velikem pričakovanju."

Med letošnjimi "seminarskimi novinci" je bila tudi družina Miklič Hacin s Kristjanom. Njegova mamica je o odločitvi za prvi vikend seminar povedala: "Čutiš potrebe po seminarju in teme so bile zanimive. Poleg tega je Kristjan že starejši in družina je lahko prebila več časa skupaj."

Seminarska predavanja, ki so bila namenjena predvsem staršem in drugim skrbnikom oseb z motnjami v duševnem razvoju, so potekala kot pogovor, udeleženci pa so lahko dobili tudi odgovore na konkretna vprašanja. Prvi seminar se je vezal na novosti v zakonodaji. Vodila ga je pravnica Lidija Pratnemer. Poseben poudarek je bil namenjen tematiki dedovanja in sestavljanju oporok. Ker je bil seminar tik pred volitvami, je Pratnemerjeva zbrane opozorila, da imajo tudi polnoletne osebe z motnjo v duševnem razvoju pravico do volitev.

Popoldansko predavanje je bilo namenjeno predvsem predstavitvi novejših prijemov pri skrbi za osebe z motnjo v duševnem razvoju. Predavala je mag. Valerija Bužan, klinična psihologinja, ki je zbrane seznanila, da osebe usmerja v posebne programe vzgoje in izobraževanja Zavod Republike Slovenije za šolstvo, ki tudi nadzira ustreznost programov. Poudarila je, da imajo otroci pravico do šolanja po programu za življenje in delo do 26. leta starosti, saj lahko po puberteti še ogromno pridobijo. Mag. Bužanova je še posebej izpostavila, da je pri programih treba prisluhniti otroku in od njega ne zahtevati preveč ali premalo. Starše je pozvala, naj si včasih privoščijo krajši oddih tudi brez otrok.

Nedeljsko predavanje je vodila defektologinja Janja Peterman. Predstavila je pravice, ki jih lahko posameznik uveljavlja prek centra za socialno delo. Tako se je med drugim dotaknila podaljševanja roditeljskih pravic po 18. letu, dodatka za tujo nego in pomoč, statusa družinskega pomočnika, skrajšanega delovnega časa, štipendij in odvzema poslovne sposobnosti. Starši pa so namignili, da bi se moral center po njihovem mnenju truditi, da otroke zaščiti, vendar imajo občutek, da ni vedno tako.

Med predavanji so za otroke skrbele tri varuške, vse članice Sožitja Trebnje. Šli so na sprehod, se igrali risali in klepetali. Varuška Maja je bila na seminarjih že velikokrat, otroke pa je pazila drugo leto zapored: "Delo je bilo kar naporno, vendar ko vidiš zadovoljne obraze otrok, se zaveš, da je ves trud poplačan." V soboto zvečer je hotel Salinera na željo društva priskrbel glasbenika, ki je z igranjem na klaviature in prepevanjem spravil na plesišče skoraj vse - otroke, starše in druge člane. Nekateri so vztrajali od prvih pa vse do zadnjih taktov, kot na primer desetletni Miha.

Mag. Štefan Velečič, podpredsednik društva, se je prvič spoprijel z organizacijo takega seminarja in je bil podobnih misli kot Maja: "Vloženega je bilo veliko truda, toda zadovoljstvo, ki so ga pokazali udeleženci, še posebno pa otroci, odtehta vse napore." S seminarjem so bili zadovoljni tudi udeleženci, ki so hvalili tako organizacijo kot seminarje. Ciril Doles, oče dvajsetletnega Blaža, je povedal: "Nimam pripomb glede organizacije. Teme so bile zelo dobre. Slišali smo različne stvari - nekatere prvič, nekatere pa so bile predstavljene na drugačen način." Zadovoljna je bila tudi Elizabeta Miklič Hacin: "Bolje že ne bi moglo biti. Teme so bile aktualne in primerne. Zakonodaja se spreminja, zato je sem in tja dobro iti na seminar, da iz prve roke izveš o spremembah."

Živa Zakšek

KONČNO IMAMO TUDI MI SVOJO MALO HIŠO

Center za usposabljanje, delo in varstvo Draga, ustanovljen daljnega leta 1984, ima kar veliko "velikih" hiš, sedaj pa ima še eno "malo" hišo.

Težava, kam z našimi odraslimi, spremlja nas, tako kot ves slovenski prostor, že vrsto let. Leta 1994 je bil na posvetu, ki ga je organizirala Socialna zbornica, podan predlog mreže, v katero bi bile vključene tudi bivalne enote. Vsa leta razvoja Centra ni ta zamisel nikoli zamrla. V sodelovanju s Sožitjem Grosuplje, občinama Grosuplje in Ivančna Gorica ter Ministrstvom za delo družino in socialne zadeve nam je uspelo dobiti v najem lepo dvostanovanjsko hišo v središču Grosuplja. Pripravili smo podroben načrt opreme hiše z vsemi posebnostmi, prilagoditvami, specialnopedagoški program, zdravstveni načrt dela ter predvideli vso tehnično podporo, ki jo je nova enota potrebovala za začetek dela. Socialna služba je opravila vse pogovore s stanovalci, ki so se odločili za to obliko bivanja, njihovimi svojci in skrbniki.

Dvajsetega septembra nam je uspelo. Devet stanovalcev, pet fantov in štiri dekleta, je dobilo nov dom. Na svečanem odprtju so nam pokazali, kaj zmorejo. Pod mentorstvom strokovnih delavcev so pripravili kulturni program, ki je presenetil vse navzoče. Na naše veliko veselje so nas s svojo navzočnostjo počastili starši in skrbniki stanovalcev, njihovi prijatelji, predstavniki Sožitja, predstavniki sorodnih organizacij ter seveda oba župana in takratni minister Janez Drobnič. Vsi trije so nas nagovorili in podprli v naših prizadevanjih za ustreznejše oblike bivanja ljudi, ki so nam zaupani.

Od takrat sta minila že dva meseca in življenje v Grosuplju teče vsem nam v veselje, čeprav se vsakodnevno srečujemo z novimi vsebinami, odločitvami. Navajamo se živeti drugače kot doslej v zavodu. Vsako jutro se devet stanovalcev odpravi iz svojega doma v svet. Nekateri gredo na delo v Varstveno-delovni center Ljubljana ali v Drago, kjer delajo v našem Zelenem programu, drugi pa obiskujejo še zadnje leto šolanja v Dragi. Vračajo se popoldan, si skupaj pripravijo kosilo, uredijo kuhinjo, spijejo kavico, se pogovorijo, kako so preživeli dan, in se domenijo, kaj bodo počeli popoldne. Nekateri gredo nakupovat, na sprehod, sladoled ... drugi pa le počivat, gledat televizijo, poslušat glasbo ...

Popoldneve, sobote in nedelje načrtujemo skupaj, upoštevamo njihove želje, jih seznanimo z možnostmi, ki jih imamo. Počasi spoznavamo kraj, v katerem živimo sedaj, možnosti, ki nam jih ponuja, učimo se živeti čim samostojneje. Načrti, želje in volja so na obeh straneh, pri stanovalcih in osebju, ki jim je v pomoč.

Vse nas, tako starše kot osebje Centra, je presenetilo, kako hitro so stanovalci začutili, da je to njihov dom, kako hitro se je razvila pripadnost med njimi.

Tukaj, v svoji hiši, so začeli znova in veselje je spremljati, kako se razvija njihova samostojnost, kako se izboljšuje njihova samopodoba in raste veselje do življenja.

Bojana Klanjšek

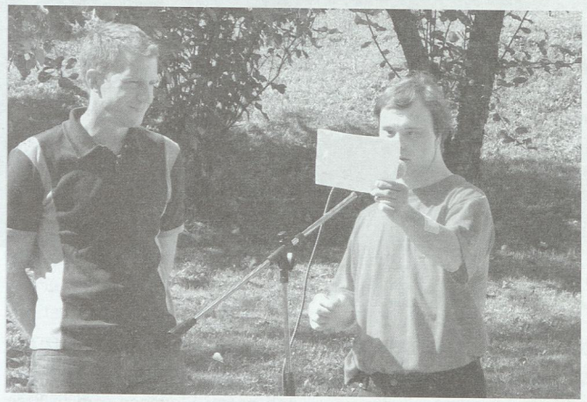

VESELI DECEMBER V DRUŽBI ZNANIH

Center za usposabljanje, delo in varstvo otrok, mladostnikov in odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju deluje že od leta 1984. V teh letih je razvil različne oblike usposabljanja in pomoči otrokom in njihovim družinam, v zadnjih letih pa je ena od pomembnejših nalog iskanje rešitev, kam premestiti otroke in mladostnike, ki so v teh letih odrasli.

Prizadevamo si za ustanavljanje manjših bivalnih enot, da bi lahko živeli v bližini svojih domov. Pri teh prizadevanjih nam je prisluhnila Mestna občina Ljubljana, saj prihaja največ mladostnikov prav iz te občine. Z njeno pomočjo in v sodelovanju z društvom Anna se pripravlja gradnja enote za odrasle v Vižmarjih.

Sredstva so seveda preveč omejena, stroški pa veliki, saj je v hiši potrebno tudi dvigalo. V ta namen smo v sodelovanju z društvom Hiša sonca v decembru pred Prešernovim spomenikom v Ljubljani postavili stojnico. Prodajali smo izdelke naših varovancev in predstavili nekaj utrinkov iz našega razvedrilnega programa.

Na našo pobudo se je odzvalo tudi mnogo znanih osebnosti - pevci, igralci, barovci - ki so se pridružile naši stojnici.

Direktorica CUDV Draga
mag. Valerija Bužan
Predsednik društva Hiša sonca
Anton Pregelj

V PARLAMENTU

Prvi decembrski torek so se varovanci Varstveno-delovnega centra savinjsko-saleške regije podali v Ljubljano: ogledali so si parlament ter v preddverju postavili na ogled svoje izdelke. S svojim obiskom v tej ustanovi so želeli opozoriti na težave ljudi s posebnimi potrebami ter seveda na položaj invalidnih oseb.

Po zatrjevanju vodje mozirskega varstveno-delovnega centra Vilme Marčinko je bilo to tako za varovance kot delavce centra nepozabno doživetje, kot redki so lahko sedli celo v poslanske klopi. Poglavitni vzrok njihovega obiska je bilo odprtje razstave njihovih del.

V uvodu je obiskovalce nagovoril predsednik Odbora za delo, družino in socialne zadeve Stanislav Brenčič, ki je izpostavil dan invalidov ter se zahvalil vsem vzgojiteljem in zaposlenim, ki opravljajo humano delo in pomagajo ljudem s posebnimi potrebami s potrpežljivostjo in občutljivostjo, ki jo je bilo moč čutiti tudi v parlamentu.

Delo in organiziranost varstveno-delovnega centra regije SAŠA z enotami Žalec, Velenje in Mozirje je predstavila direktorica Darja Lesnjak.

Posebnost odprtja je bil kulturni program varovancev enote Mozirje in Velenje ter pevcev vokalne skupine Amadeus pod umetniškim vodstvom Mire Kelemen, ki deluje v enoti Mozirje. Iz njihovih grl sta čisto posebno zveneli pesmi Slovenec sem in Srce je žalostno, s katero so obiskovalce popeljali v božično-novoletni čas. Z njima in drugo izvedbo so tako navdušili parlamentarce, da so pevci morali zapeti tudi svojo himno.

Pot v parlament nam je odprl poslanec Jakob Presečnik, zato se mu vsi, tako varovanci kot zaposleni v varstveno-delovnem centru, prisrčno zahvaljujemo. Presečnik nas je popeljal tudi v prostore njihove poslanske skupine, kjer so bili varovanci deležni pogostitve. Za to doživetje smo mu zelo hvaležni.

Vilma Marčinko

KAJ SE DOGAJA V NAŠIH KLUBIH

V okviru Zveze Sožitje - zveze društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije že osem let deluje tudi društvo Sožitje Grosuplje. V njem se srečujemo otroci, mladostniki in odrasli z motnjami v duševnem razvoju ter njihovi starši, prijatelji, mentorji, strokovni sodelavci in prostovoljci. Društvo v Grosupljem sestavljata Klub Čukec za mlajše in Klub Panda za starejše varovance. Člani kluba Čukec se srečujejo ob sredah, člani kluba Panda pa ob ponedeljkih.

V drugem polletju lanskega leta smo ob ponedeljkih organizirali plesne vaje, ob sredah pa telovadbo pod strokovnim vodstvom gospe Andreje Švajger; oboje je potekalo v prostorih nove telovadnice Pil inženiringa v Brezju pri Grosupljem. Vsako drugo soboto pa je bilo organizirano tudi plavanje v Centru za zdravljenje bolezni otrok v Šentvidu pri Stični.

Poleti smo se odpravili tudi na počitnice: v Fiesi smo počitnikovali od 21. do 26. avgusta, septembra pa smo se odpravili še na enodnevni izlet v Logarsko dolino. Tudi v klubskih prostorih se vedno veliko dogaja: igramo različne družabne igre, rišemo, slikamo na majice, izdelujemo okraske ter voščilnice in se ob vsem tem prijetno družimo. Oktobra nas je obiskal tudi umetnik Dušan Zavšek, ki nam je predstavil glino ter postopek izdelave nekaterih izdelkov, ki smo jih pozneje poskušali napraviti tudi sami. Decembra smo svoje izdelke razstavljali v Domu starejših občanov Grosuplje ter na našem božično-novoletnem srečanju. Tu so varovanci nastopili s svojimi plesnimi točkami, ki so se jih naučili in jih vztrajno ponavljali na plesnih vajah, obiskal in obdaril nas je Božiček in nam prinesel veliko dobrih želja za prihodnje leto.

Helena Sečko,
prostovoljka Društva Sožitje Grosuplje

SEVNIŠKO DRUŠTVO SOŽITJE USPEŠNO KONČALO LETO 2006

Sevniško društvo Sožitje (društvo za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju) je tudi letošnje leto končalo zelo uspešno.

Občnega zbora društva, organiziranega 20. decembra 2006 v hotelu Ajdovec v Sevnici, se je udeležilo več kot 140 članov in povabljenih gostov. Pregledali smo celoletno delo društva in ugotovili, da smo program v celoti izpolnili, kljub finančni omejenosti. Izpeljali smo programe na področju izobraževanja (vikend seminar, različne programe usposabljanja in seminarje, letovanje družin), izvajanja oblik samopomoči (obiski družin na domovih, klub za starše), na področju rehabilitacije (fizioterapija, muzikoterapija, program športne vzgoje in plavanja) ter na področju rekreativne dejavnosti (enodnevni izlet, piknik in prednovoletno srečanje). Pridobivali smo nove člane, sponzorje in donatorje, organizirali gmotno pomoč ogroženim družinam ter obveščali javnost o delu društva.

Na koncu občnega zbora je vse navzoče prisrčno pozdravil gospod Tomaž Jereb, direktor Zveze Sožitje, nam za-

želel tako uspešno delo še naprej ter nam obljubil denarno pomoč za izpeljavo novih programov. Spregovorila je tudi strokovna vodja Doma upokojencev in oskrbovancev, Impoljca, gospa Andreja Flajs, ter pohvalila sodelovanje društva z domom. Predsedniku društva, gospodu Miranu Šternu, je izročila skromno darilo. Gospod Dane Mižigoj, predsednik krškega društva Sožitje, je zaželel vsem dobrodošlico ter uspešno delo tudi v letu 2007. Vse zbrane je nagovorila tudi direktorica Varstveno-delovnega centra Leskovec - Krško gospa Lidija Žnideršič.

Po uradnem delu občnega zbora je sledila večerja in zabava ob glasbi. Vrhunec srečanja je bil obisk Božička, ki je vse osebe z motnjo v duševnem razvoju obdaril. Prav vsi so se daril izredno razveselili, predvsem tisti, ki ne obiskujejo nobene izmed organiziranih oblik usposabljanja ali varstva pod posebnimi pogoji. Zato velja posebna zahvala predsedniku društva in nekaterim članom izvršnega odbora društva, ki jim je uspelo zbrati podatke o starejših osebah z motnjo v duševnem razvoju na terenu, jih včlaniti v društvo ter jih privabiti na prireditev. Gospodu Miranu Šternu, predsedniku društva Sožitje Sevnica, hvala za uspešno in plodno delo na področju skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju v naši občini v letu 2006, z željo, da še naprej usmerjal svoja prizadevanja v skrb za osebe, ki so je najbolj potrebne in ki v tem trenutku še nimajo pravega mesta in vloge v družbi.

Marija Črepinšek, za Sožitje Sevnica

PRAZNOVANJE

TAKO MI PRAZNUJEMO

Poseben dan v šoli je praznovanje rojstnega dne. Večina otrok se tega dne zelo veseli, saj čutijo, da je to zanje praznik.

Učitelj lahko ta trenutek izkoristi za spoznavanje časovne orientacije. Razumevanje časa je za naše otroke zelo abstraktno in težko razumljivo. Njihova predstava o času je popolnoma drugačna od predstave odraslih. Rojstni dan pa je možnost, da zaznajo in razvijejo realnejši občutek za čas. Pomembno je, da doživijo časovno orientacijo, vezano na življenje.

Že v začetku leta oblikujemo razredni plakat s fotografijami, imeni in rojstnimi datumi otrok. Plakat obesimo na steno.

Med letom si otroci ogledujejo fotografije, sprašujejo, kdaj praznujejo. Nekateri berejo mesece ali prepoznavajo številke. Ko se približuje otrokov rojstni dan, se že teden dni prej pogovarjamo, skupaj pripravljamo na ta dan, saj je pomemben trenutek pričakovanja.

Kako smo praznovali v naši skupini?

Lansko šolsko leto smo praznovanje rojstnega dne organizirali različno, pri tem so pomagali starši s svojimi predlogi.

Enkrat smo s skupino praznovali rojstni dan v McDonaldsu. V restavraciji so bili otroci gostje. Sami so izbirali in naročali hrano.

Drugič smo z mamo praznovali rojstni dan v naravi. Bilo je sončno popoldne in odšli smo v Mostec, kjer so učenci uživali v tekanju, igranju na igralih in skupinskih igrah. Ob mizi smo se pogostili, prepevali in doživeli druženje v naravi. Nismo pozabili na slavljenca, ki je bil deležen naše pozornosti.

Tretji način, praznovanje v razredu, sva s kolegico prevzeli po Montessorijevi. Maria Montessori priporoča, naj otrok doživi čas izkustveno, z uporabo različnega slikovnega gradiva in predmetov.

Skupaj z otroki položimo na tla dele kroga, na katerih sta slika meseca in napis. V sredino kolobarja postavimo toliko sveč, kolikor je star otrok, ali sliko sonca. To predstavlja vir svetlobe, ki osvetljuje, ogreva našo Zemljo. Slavljenec se postavi na zunanjo stran kolobarja, k mesecu, v katerem praznuje rojstni dan. Učiteljica začne pripovedovati njegovo življenjsko zgodbo: "Pred desetimi leti je bila mamica v porodnišnici. Rodila je čisto majhnega dojenčka. Očka in mami sta mu dala ime Mojca. Mojca je bila majhen dojenček. Pila je mleko za zajtrk, za malico mleko, za kosilo mleko ..." Pripovedujem dogodke do enega leta. Nato vsi skupaj zapojemo pesem: "Zemlja se vrti, vrti okoli Sonca, Mojci prižgimo prvo svečo (po melodiji Jaz sem muzikant). Ko otroci pojejo, slavljenec hodi (v roki ima lahko globus) okoli kolobarja, mesecev. To ponazarja vrtenje Zemlje okoli Sonca v enem letu. Medtem prižgemo prvo svečo.

Učiteljica nadaljuje življenjsko zgodbo, v katero uvrsti vse pomembne dogodke v otrokovem življenju (odhod v vrtec, kraje, ki jih je obiskal). Pri tem si pomagamo z otrokovimi fotografijami, vsaj z eno za vsako leto.

Sledijo voščila in pogostitev ob praznično okrašeni mizi.

Prazniki nam obogatijo šolske dni in povežejo otroke med seboj.

Martina Kalan
Zavod za usposabljanje Janeza Levca, Ljubljana

Društvo Sožitje Grosuplje

GREMO V LOGARSKO, POGLEDAT, KAJ DELAJO

Z društvom Sožitje se znova potepamo po lepih kotičkih naše male Slovenije. Tako smo si tokrat ogledali prelepo Logarsko dolino z okolico. V meglenem in svežem jutru nas je avtobus odpeljal najprej v Mozirski gaj in nato v Luče ob Savinji na kmetijo Zgornji Zavratnik, kjer so nam pripravili domače kosilo. Do kmetije smo se pripeljali z njihovim avtobusom, ker je bil naš prevelik za ozko cesto. Vožnji je sledil prijazen, domač in topel sprejem čudovite, dobrosrčne družine, ki prebiva na tako lepem rajskem delu gore Raduhe.

Okrepili so nas z okusno domačo kmečko hrano, sonaravno pridelano doma in pripravljeno po receptih njihovih babic, ter nam natočili kozarček dobre pijače. Potem pa smo predli in tkali na stari babičin način. Seveda so nam najprej predstavili to domačo obrt, nato pa je sledilo naše kratkotrajno, vendar uspešno uvajanje. Ob tem pa smo poslušali domače narodne pesmi, ki so jih peli sami lepi glasovi, in jasne zvokove domačih citer ter našo vedno spremljajočo kitaro.

Lahko smo se tudi sprehodili po kmetiji in opazovali živino na zeleni paši. Nekateri so se poigrali na njihovem mikavnem otroškem igrišču, kar je bilo prav idealno za naše klubovce in vse druge mlajše udeležence. Malo starejši so imeli na voljo teniško igrišče, ribnik, igrišče za odbojko in badminton. Tako je bilo združeno vse v enem košu, od smeha, veselja, petja, igranja ... pa vse do učenja.

Ogledali smo si še slap Rinka in skalnato steno, imenovano Igla. Z njo sta povezani zanimivi legendi o njenem nastanku in imenu.

Pot proti domu smo si krajšali s petjem in igranjem na kitaro. V Grosuplje smo prišli v večernih urah. Poslovili smo se in si voščili lahko noč.

Sandra Bertalanič

IZLET

PRAZNOVANJE

NOVOLETNO SREČANJE V FESTIVALNI DVORANI

Že kar nekaj let se srečujemo člani in prijatelji Društva Sožitje Ljubljana ob iztekajočem se letu v lepi Festivalni dvorani na tradicionalnem srečanju, ki se ga udeleži okrog 600 oseb.

Letos je v uvodnem nagovoru predsednik društva Vinko Bilić pozdravil navzoče in se zahvalil donatorjem in sponzorjem, ki so s svojimi prispevki omogočili izpeljavo srečanja in nakup daril za 360 otrok in mladostnikov: Anga trgovina, d. o. o., Artelj tiskarna, d. o. o., Pionirski dom, Svetina & Lazar, d. o. o., in Zavarovalnica Triglav, d. d.

Ob tej priložnosti je predstavnik Zavarovalnice Triglav Enota Ljubljana Center Martin Flamaceta izročil društvu ček za 300.000 tolarjev.

Navzoče je pozdravila in jim zaželela srečno novo leto tudi Vika Potočnik, direktorica Pionirskega doma.

Kulturni program, v katerem je sodelovalo 70 nastopajočih, je bil plesno obarvan, saj je ples ena od oblik gibanja, ki jih ima večina naših otrok najraje. Predstavile so se vse tri plesne skupine Sožitje, ki obiskujejo plesno šolo v organizaciji našega društva in smo nanje posebno ponosni. Razveselili so nas še nastopi plesne skupine Želva in Glasbene skupine Zavoda za usposabljanje Janez Levec, Osnovna šola Levstkov trg.

Nastopajoči so pred številnim občinstvom prikazali, kaj zmorejo ter da je zavzeto in požrtvovalno delo mentoric obrodilo sadove. Z zanimanjem in občudovanjem smo spremljali njihove nastope, vendar je bil pika na i baletni nastop gospe Sonje Kerin, ko je dih zastal vsem, tudi najmlajšim.

Seveda je otroke in tudi manj mlade obiskal dedek Mraz in jih razveselil s skromnimi darili, nato pa smo se ob glasbi skupine Krila zabavali do 14. ure.

Prireditev je lepo dopolnila prodajna razstava naših institucij izvajalk v preddverju Festivalne dvorane, kjer smo si lahko ogledali lepe unikatne izdelke uporabnikov in jih je bilo mogoče tudi kupiti.

Menimo, da je prireditev kljub omejenim finančnim sredstvom dobro uspela in da smo v prijetnem ozračju, čeprav morda ob nekoliko preglasni glasbi, preživeli skupaj nekaj lepih trenutkov ter si izrekli veliko iskrenih voščil in želja za prihajajoče leto.

Naj še dodam, da se nismo razveselili obiska predstavnika Zavarovalnice Triglav samo zaradi sponzorskih sredstev, ampak bo to tudi začetek trajnega sodelovanja. V društvu izvajamo več celoletnih dejavnosti za naše člane, tudi za same osebe z motnjami v duševnem razvoju (klubska dejavnost, plesna šola, plavanje, telovadba, hipoterapevtsko jahanje, zimovanje smučanje, balinanje, namizni tenis, pohodništvo in nogomet) in dalj časa smo razmišljali, kaj pa, če se komu kaj zgodi.

To vprašanje je postajalo vedno pomembnejše za izvajalce programov in prostovoljce, ki so koga peljali v avtu z vedno večjo skrbjo in nelagodjem. Našli smo rešitev v zavarovanju in že potekajo dogovori, da bi zavarovali izvajalce programov in druge člane društva za odgovornost pri vseh programih, ki jih društvo izvaja. Seveda pa se bodo lahko člani društva, ki bi to želeli, poleg tega pod ugodnimi pogoji še zavarovali za primer invalidnosti in smrti zaradi nezgode oziroma bolezni.

Sklenitelj zavarovanja je pravna oseba - društvo, ki tudi plača premijo za zavarovanje svojih članov iz svojih sredstev ali pa premijo zbere od zavarovanih oseb.

Katarina Divjak

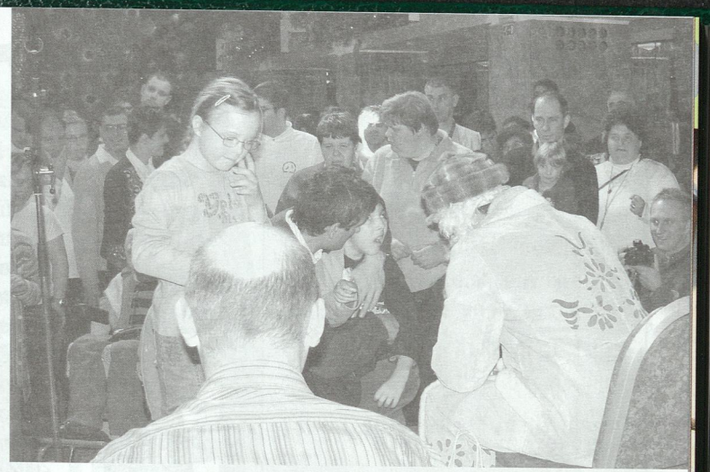

NOVICE IZ ZVEZE SOŽITJE

Pripravil: Tomaž Jereb

Generalni direktor Direktorata za socialne zadeve Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je 13. decembra dr. Alenki Šelih izročil nagrado za "izstopajoče kvalitetno in strokovno delo na področju socialnega varstva v zadnjih petih letih". To je nagrada za delo v Zvezi Sožitje v zadnjih petih letih.

V zahvalnem pismu je dr. Alenka Šelih napisala tudi tole:

"Nagrade sem posebej vesela, ker štejem, da je podeljena predvsem vsem sodelavkam in sodelavcem 51 občinskih in medobčinskih društev Sožitje, ki se že več kot štirideset let nesebično trudijo zagotoviti ustrezne življenjske pogoje v okvirih, v katerih delujejo, za ljudi z motnjami v duševnem razvoju. Njihovo delo je posvečeno odpravljanju predsodkov ljudi do drugačnosti nasploh, še posebej pa do predsodkov, s katerimi se srečuje ta skupina ljudi. V svoje delo so vtkali ogromno svojega entuziazma, dobre volje, a tudi znanja in mnogo svojega časa. Kakor je po eni strani nezamenljiva skrb države za to skupino ljudi, tako je po drugi dragoceno in neprecenljivo delo, ki ga opravljajo ta društva. Zato trdno upam, da jim bo to poslanstvo omogočeno tudi v prihodnje.

Z nagrado je povezana tudi denarna nagrada, ki jo v celoti namenjam Zvezi Sožitje in predlagam, da se o njeni namembnosti dogovorimo."

Uredništvo Našega zbornika dr. Šelihovi iskreno čestita.

Konec decembra je Izvršni odbor Zveze Sožitje sprejel **osnutek finančnega in delovnega načrta za leto 2007.** Pred tem smo prejeli tudi odločitev Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Sloveniji, kjer smo na javnem razpisu kandidirali za sredstva v letoš-njem letu. Obseg je skoraj enak kot v prejšnjem letu, saj povečanja zaradi pričakovanih manjših prilivov ni bilo. V okviru Zveze Sožitje smo se že prej dogovorili na sestanku vseh naših društev za strukturna razmerja. Tako tudi v letu 2007 načrtujemo še večji del za izpeljavo naših programov, povečujemo pa tudi sredstva za redno dejavnost društev. V tekočem letu pa so naložbe precej manjše, saj zanje preprosto ni denarja. Končne odločitve o sprejemu obeh načrtov bo obravnavala skupščina Zveze Sožitje.

Letos bodo morala društva tudi delno **dopolnjevati in spreminjati svoje statute.** Vzrok za to je v novem zakonu o društvih, delno pa tudi v zakonu o varstvu osebnih podatkov. Predvsem glede varovanja osebnih podatkov je precej novosti, zato morajo društva, Zveza Sožitje je to že storila, sprejeti tudi svoje pravilnike o varovanju osebnih podatkov in evidencah, ki jih vodijo.

Nova ministrica za delo, družino in socialne zadeve je v začetku januarja sklicala predstavnike reprezentativnih invalidskih organizacij in jim **predstavila načrte** ministrstva v tekočem letu. Zopet je napovedan Zakon o izenačevanju možnosti invalidov, ki naj bi bil pripravljen do konca letošnjega leta. Ker gre za zelo pomemben zakon, ki naj bi na enem mestu zbral vse pravice invalidov, ki so sedaj v različnih zakonih, bo predvidoma tudi Zakon o družbenem varstvu odraslih duševno in telesno prizadetih oseb v taki obliki kot sedaj prenehal veljati, njegove vsebine pa bodo vnesene v že omenjeni novi zakon. Pričakujemo, da za osebe z motnjami v duševnem razvoju ne bo velikih sprememb. Ministrica je tudi obljubila, da bomo predstavniki invalidskih organizacij sodelovali pri pripravi tega zakona. Napovedala je še nekatere druge dejavnosti ministrstva, predvsem pri usklajevanju kvot za zaposlovanje invalidov in dejavnosti, ki se navezujejo na letošnje leto, ki ga je Evropska unija razglasila za leto enakih možnosti. Del dejavnosti ministrstva pa je tudi navezan na predvideno predsedovanje Slovenije Evropski uniji, ki ga država načrtuje tudi v obliki spodbud na področju invalidskega varstva.

V januarju je bil poslan v naša društva še drugi letošnji **razpis,** tokrat **za sofinanciranje posebnih socialnih programov** na lokalni ravni. Predvidena razpisna sredstva bodo nekoliko višja od lanskih. Do konca januarja pa morajo društva tudi poročati o namenski porabi sredstev, ki so jih prejela prek Zveze Sožitje v preteklem letu. Vsa društva pa so že prejela tudi vsa predvidena letna sredstva za delovanje društev, ki so v povprečju za 840 evrov višja kot lani.

Prenova spletne strani Zveze Sožitje poteka. Izbran je bil ponudnik, ki bo v kratkem pripravil novo zasnovo. **Nova spletna stran** bo vsebinsko bogatejša, poleg tega pa načrtujemo tudi hitrejše posodabljanje podatkov in obvestil. Med drugim bomo imeli tudi možnost medsebojnega komuniciranja društev in prostovoljcev, ki sodelujejo v naših programih. Postopoma bomo vsaj del spletne strani tudi pripravili v lahko berljivem besedilu, ki bo omogočilo tudi delu naših uporabnikov boljšo informiranost. Pričakujemo, da bo nova spletna stran v celoti predstavljena v dveh mesecih.

Takoj po novem letu je izšel letošnji **razpis za udeležbo v nacionalnih družinskih programih in v programih vseživljenjskega učenja** za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Sestali smo se z vodji posebnih socialnih programov v društvih Sožitje in jim pojasnili razpis. Sedaj že potekajo roki, ko morajo društva obveščati svoje člane o letošnjih možnostih, saj se nekatere oblike začenjajo že v začetku marca. Društva torej imajo razpis, objavljen pa je tudi na spletni strani Zveze Sožitje. V samem razpisu je kar precej novosti, seveda pa se zavedamo, da bomo te programe lahko izpeljali le v skladu s predvidenimi možnostmi.

Svoje delo tekoče opravljajo **komisije in odbori Izvršnega odbora Zveze Sožitje.** Poleg družin-ske komisije in komisije za programe vseživljenjskega učenja, ki sta dejavno sodelovali v pripravi letošnjega razpisa nacionalnih programov, sta se sestala tudi Strokovni svet in finančna komisija. Konec januarja pa je sklicana tudi seja založniškega sveta, ki bo pripra-vil program založniške dejavnosti Zveze Sožitje v letošnjem letu. Letos imamo prvič kar precejšnjo ponudbo domačih avtorskih del, zato smo prepričani, da bo založniški svet sprejel od-ločitve, ki bodo, sicer v skladu z denarnimi možnostmi, v korist našim staršem.

Po določilih novega Zakona o društvih mora tudi Zveza Sožitje po oddaji zaključnega računa za tekoče leto pripraviti oceno revizije svojega poslovanja. Na Zvezi Sožitje smo se odločili, da bomo tako revizijo naročili tudi za zadnji del preteklega leta. Trenutno ti postopki potekajo. Pričakujemo pa tudi, da bo revizija poslovanja za vse lansko leto opravljena v predvidenem roku.

Priročniki v lahko berljivi tehniki, ki so bili namenjeni osebam z motnjami v duševnem razvoju **pri prehodu s tolarja na evro,** so bili vsi razdeljeni. Upamo, da so jim vsaj malo koristili in da ne bodo imeli prevelikih težav pri prilagajanju na novo valuto.

Prejeli smo tudi informacijo, ki smo jo želeli od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, glede **obveznosti upravičenca za sofinanciranja stroškov družinskega pomočnika.** Nadomestilo za invalidnost se po tej razlagi ne pojmuje kot dohodek, iz katerega morajo upravičenci prispevati k financiranju družinskega pomočnika. Seveda pa to ne velja, če ima upravičenec druge prihodke. Zadnja sprememba Zakona o socialnem varstvu pa je ohranila prejšnje določilo, da takim upravičencem, ki imajo družinskega pomočnika, miruje morebitni dodatek za tujo nego in pomoč. Sprememba pa je v tem, da se ta zadržana sredstva priznavajo občinam, ki so plačnice vseh stroškov za družinske pomočnike. Skupina družinskih pomočnikov pa je na ustavno sodišče dala pobudo za oceno ustavnosti 18. člena Zakona o socialnem varstvu, ker menijo, da so z načinom, ki je predviden sedaj, kršene ustavne določbe upravičencev do enakosti.

Odgovarja: Nevenka Ljubič, pravnica

vprašanja na tel.01/43 64 336 v pon - čet. od 9 -13 ure

VPRAŠALI STE – MI ODGOVARJAMO

VPRAŠANJE:

Imam hčerko, staro 23 let, z zmerno motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Pri napovedi za dohodnino sem uveljavljala posebno olajšavo zanjo pod oznako B kot vzdrževanega družinskega člana, kar je znašalo 474.900 tolarjev na leto. Po novem Zakonu o dohodnini so sedaj pri olajšavah izenačeni tudi starši odraslih oseb s starši otrok s posebnimi potrebami do 18. leta starosti, kar znaša 7.486 evrov na leto.

Zanima me, kakšen bo postopek, ker sem prejela odločbo o odmeri dohodnine še po starem Zakonu o dohodnini.

OLAJŠAVA PRI DOHODNINI PO NOVEM

OPOROKA

DRUŽINSKA POKOJNINA IZKLJUČUJE DRUGE OBLIKE DENARNEGA NADOMESTILA

UPORABA MOTORNEGA VOZILA, KI JE BILO KUPLJENO BREZ DAVKA

ODGOVOR:

V skladu s predpisi o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb se otrok, ki je za delo nezmožen, šteje za vzdrževanega družinskega člana ne glede na svojo starost.

Če ste že prejeli odločbo o odmeri dohodnine, upoštevano še po starem Zakonu o dohodnini, je najboljše, da to javite davčni upravi svoje pristojne občine.

Ne glede na pravna sredstva, določena z zakonom, ki ureja davčni postopek, in zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, organ prve stopnje v primeru, če je bila davčnemu zavezancu že izdana odločba o odmeri dohodnine za leto 2005, to odločbo odpravi in izda novo odločbo v skladu z novim Zakonom o dohodnini, ki je bil objavljen v Uradnem listu št. 117 z dne 16. 11. 2006.

Glede na navedeno vam bo davčna uprava izdala novo odločbo.

VPRAŠANJE:

Ali se že sklenjena oporoka lahko prekliče in kako? Kje je dobro hraniti oporoko, v kateri gre za odločanje o velikih vrednosti? Ali pripada sinu, ki ima težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju in je v zavodu, res v vsakem primeru nujni delež?

ODGOVOR:

Že sklenjena oporoka se lahko prekliče, in to deloma ali v celoti. Svojeročno napisana oporoka se prekliče z uničenjem, in to ne le izvirnik, temveč tudi morebitni prepisi. Preklic oporoke, ki je overjena, se opravi z izjavo, ki jo oporočitelj poda v kateri koli obliki, v kateri se lahko veljavno napravi oporoka. Preklic oporoke pa je mogoč tudi z novo oporoko, vendar še vedno veljajo določila prejšnje oporoke, če niso v nasprotju z določili poznejše.

Oporoko je dobro hraniti (ne glede na določitev vrednosti) na primernem mestu, da bo zavarovana pred uničenjem ali zlorabami (požar, poplava, kraja, ponarejanje). Če doma za to ni možnosti, je boljše, da jo hranita sodišče ali notar, lahko pa tudi odvetnik.

Sinu, ki ima težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju pripada v vsakem primeru, ne glede na to, kje je, nujni delež, ki ga določi sodišče na zapuščinski obravnavi v nepravdnem postopku.

VPRAŠANJE:

Imam brata, starega 33 let, s težjo motnjo v duševnem in telesnem razvoju, ki je v domači oskrbi. Pred kratkim nam je umrl oče in na centru za socialno delo so nam povedali, da bo bratu izplačilo nadomestila za invalidnost ustavljeno, prav tako pa tudi dodatek za tujo nego in pomoč, ker bo prejemal družinsko pokojnino po umrlem očetu. Ali je to pravilno, če ima brat status invalidne osebe? Zakaj ne more prejemati obeh prejemkov?

ODGOVOR:

Prejemka iz naslova nadomestila za invalidnost in naslova družinske pokojnine se izključujeta, zato invalidna oseba ne more prejemati obeh. Prednost ima družinska pokojnina in med njima ni mogoče izbirati. Na centru za socialno delo so vam pravilno povedali, da se z dnem nakazila družinske pokojnine ustavi izplačevanje nadomestila za invalidnost, pa tudi dodatka za tujo nego in pomoč. Oboje se ureja na zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ker imajo uživalci družinske pokojnine pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, ki je pravica iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

VPRAŠANJE:

V družini imamo osebni avto, ki je bil kupljen pred leti na ime invalidne osebe, brez plačila davka na motorna vozila. Ali še velja določilo, da se avtomobila ne sme uporabljati brez navzočnosti invalida v avtu?

ODGOVOR:

Po Zakonu o davkih na motorna vozila (Ur.l. RS 52/99) se v prometno dovoljenje vpiše, da je za kupljeno vozilo uveljavljeno povračilo davka. Če upravičenec ni voznik, lahko v njegovem imenu motorno vozilo vozijo starši oziroma skrbnik ali osebe, ki imajo pisno pooblastilo upravičenca, njegovih staršev oziroma skrbnika, brez obvezne navzočnosti invalida v motornem vozilu.

MOJ DOM

Svoj dom imam rad.
Svoje starše imam rad.
Mislim, da me imajo tudi oni radi.

Babico imam prav posebno rad.
Mislim, da me ima tudi ona rada.
Zato sem ji v četrtek,
ko sem šel domov,
nesel sliko,
da jo bo spominjala name.

Je pa tudi res,
da če bo ona umrla,
je ne bom nikoli pozabil.

Mislim, da se sedaj po operaciji dobro počuti.
Ko je bila v bolnišnici,
sem jo vsak dan poklical po telefonu.
Babico imam prav posebno rad.
V mojem srcu ima prav posebno mesto.
Doma je lepo.
Res pa je,
da si želim iti živet na svoje,
kupiti si svoje stanovanje.
Takrat bi k babici hodil samo na obisk.
Upam, da se mi bo ta želja uresničila
in da takrat ne bodo jokali za menoj.

Povedal: Dejan Roter,
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka
Premrla - Vojka, Vipava
Zapisala: učiteljica Lilijana Kore

BIL SEM NA OHCETI

V soboto sem bil na ohceti. Poročila sta se moj stric Janez in njegova punca Brigita. Nevesta je imela lepo dolgo obleko v barvi šampanjca. Poroka je bila na občini na Bledu. Mladoporočencema smo nazdravili s šampanjcem in jima čestitali. Jaz sem jima rekel: "Čestitam za ohcet!"
Srečen sem bil, da se je moj stric oženil. Svatov nas je bilo veliko. Mislim, da so bili tudi on veseli. Moja babica je bila prav posebno srečna. Zelo si je želela, da bi se njen sin in Brigita poročila. Pri cerkvi na Brezjah smo se še vsi skupaj fotografirali. Potem smo šli na letališče Lesce, kjer je gostilna, v kateri smo imeli večerjo. Stricu in njegovi ženi smo nazdravili z vinom. Babica je spekla domače piškote in orehovo potico. Po večerji sta Brigita in Janez razrezala poročno torto. Na ohceti sem se zabaval do enih zjutraj. Na tej poroki mi je bilo všeč. Brigita je mlada in pridna. Mojemu stricu (svojemu možu) bo pomagala voditi hotel Pri Matijonu. Tu imajo devet sob in dva apartmaja. Oddajajo jih gostom, ki pridejo na Bled. Brigita se z gosti pogovarja v angleškem jeziku. Zna pa tudi druge jezike in uporablja internet.

Povedal: Dejan Roter,
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka
Premrla - Vojka, Vipava
Zapisala: učiteljica Lilijana Koren

NA VIKEND SEMINARJU V TOPOLŠICI

V PETEK, PO PRVEM NOVEMBRU, SMO ŠLI Z DRUŠTVOM SOŽITJE V TOPOLŠICO. BILO NAS JE VELIKO. PELJALI SMO SE Z AVTOBUSOM IN Z AVTOMOBILI.
TJA SMO PRISPELI PRED VEČEROM. NAMESTILI SMO SE V HOTELU. VEČERJALI SMO, SE POGOVARJALI IN ŠLI K POČITKU.
V SOBOTO SO IMELI STARŠI PREDAVANJE GOSPODA TOMAŽA JEREBA. MI SMO UŽIVALI OB POSLUŠANJU GLASBE. PLAVALI SMO V BAZENU. TO MI JE BILO NAJBOLJ VŠEČ. ZVEČER SMO PLESALI. V NEDELJO SMO ŠLI K MAŠI.
KO SMO SE VRAČALI, SMO SE USTAVILI NA TROJANAH. POJEDLI SMO KROFE IN POPILI KAVO.
BIL JE KRASEN VIKEND.

TADEJA GABRŠČEK

NOVOLETNO SREČANJE V FESTIVALNI DVORANI V LJUBLJANI

ŠESTNAJSTEGA DECEMBRA SMO SE ZBRALI ČLANI SOŽITJA V FESTIVALNI DVORANI OB PRIHODU DEDKA MRAZA. PLESALCI SO PRIPRAVILI KRATEK PLESNI NASTOP. PO NASTOPU NAS JE OBISKAL IN OBDARIL DEDEK MRAZ. DARIL SMO BILI VSI VESELI. NA KONCU PA SMO IMELI PRAVO PRAVCATO PRAVLJIČNO FEŠTO Z ANSAMBLOM KRILA, BILO JE ZELO LEPO IN ROMANTIČNO S PRIŽIGOM SVEČ. ZA VAS SVA TO NAPISALI SKUPAJ Z MOJO PRIJATELJICO URŠKO JURMAN. UPAM, DA VAM BO TO VŠEČ. LEPO SE IMEJTE IN UŽIVAJTE.

KATARINA BULIČ IN
URŠKA JURMAN

NA TEKMOVANJU

V Radovljico smo se odpeljali z dvema avtomobiloma. Tanja je šla tja malo prej, da so se še o vsem natančno dogovorili. Jaz sem šla z drugim avtomobilom. Med potjo smo se enkrat izgubili, zato smo poklicali Tanjo, da nam je povedala za pot. Ko smo prišli, sta me že čakali moja babica in mama. Iz avta sta me presedli na voziček in potem smo šli počasi, eden za drugim do garderobe. Bila je gneča.
Pred tekmovanjem smo se v garderobi preoblekli v tekmovalne majice s kratkimi rokavi ter vzeli vse rekvizite. Pred začetkom iger je bil slovesen govor.
Tekmovala sem v metu žoge, zbijanju žogice s stožca, šli smo skozi tunel in zavese. Mene je spremljala Matejka. Vsi so me spodbujali. Helena je zapisovala rezultate na list. Ob koncu vsakega dela tekmovanja je zaigrala glasba. Tako smo vedeli, da se je treba premakniti na drugo prizorišče. Mama je moje tekmovanje fotografirala. Potem pa je šla k babici na tribuno in vse spremljala od tam.
Ko je bilo iger konec, je bila še podelitev priznanj in medalj. Malo smo tudi peli in plesali. Bilo mi je všeč, bilo je lepo, vendar kar naporno in utrudljivo. Petru pa je lahko žal, da ni šel zraven. Sem pa tudi zadovoljna, da sem šla jaz namesto njega. Videla sem, kje je Radovljica. Naše tekmovanje so tudi posneli. Kmalu se bomo videli na televiziji. Če ne bi imeli treningov in vaj v Centru, se gotovo ne bi tako dobro odrezali.

Povedala: Nina Notersberg,
Center za usposabljanje invalidnih otrok
Janka Premrla - Vojka, Vipava
Zapisala: učiteljica Lilijana Koren

Odgovarja: Anka Pori, univ. dipl. psihologinja - družinska terapevtka

PSIHOLOŠKI KOTIČEK

SPOLNOST NAJ NE BO TABU

Prisluhnila sem pogovoru dveh mam z odraslima otrokoma z motnjo v duševnem razvoju. Pogovarjali sta se o tednih vseživljenjskega učenja, ki jih organizira zveza Sožitje za njihove odrasle otroke. Ena izmed mam je prepričevala drugo, naj vendarle to leto spodbudi svojo petinštiridesetletno hčer za obisk enega od teh tednov. Naštevala ji je številne dobre strani tega. Zdelo se je, da je druga mama to vse že vedela, tudi odobravala, a še vedno ni zagotovo rekla, da se bo letos tudi njena hči udeležila takšnega tedna. Pogovor je zastal. Pa sem se pridružila pogovoru še sama s preprostim in potrebnim vprašanjem: "Zakaj ne?"

Mama je nekoliko pomencala, a le odgovorila sramežljivo in v zadregi: "Veste, do sedaj še sploh nisva bili ločeni za več dni."

"Potem je to več kot nujno. Kaj če boste zboleli, morali v bolnišnico ...?" sem nadaljevala. Še vedno sem jo vprašujoče gledala. In je plašno nadaljevala:

"Veste, do sedaj mi je našo Polono uspelo obvarovati pred moškimi, pred spolnostjo. Pa ne bi rada, da bi se ji še v teh letih kaj zgodilo."

Pogovor je potem seveda stekel o spremljevalcih, o varnosti in gotovosti skrbi in bedenja nad udeleženci taborov. Skoraj prepričana sem, da bo Polona letos udeleženka enega od taborov vseživljenjskega učenja. Zelo ji želim to izkušnjo in prav tako njeni mami.

■ ■ ■

Me je pa ta pogovor spodbudil k razmišljanju o spolnosti pri odraslih z motnjo v razvoju.

Je to še vedno tabujska tema? Si starši upajo o tem razmišljati, se v družini pogovarjati o spolnosti? Jo sploh dopuščajo?

So jo zmožni "oblikovati", svojega otroka poučiti in vzgajati o tem, kako potešiti svoje spolne želje in hrepenenja, če in ko se pojavijo?

Sploh prepoznajo v otrokovem vedenju željo po spolni potešitvi, ali jo že v kali zatrejo, bolj ali manj učinkovito? Jo samo "udušijo", da potem morda nikoli ni jasno, katera oblika vedenja ta "udušeni" gon izraža? Je to izrazita nemirnost, morda agresivnost ali pa depresivnost, in še kaj, da ne naštevam palete duševnih motenj in obolenj?

Za večino staršev zdravih otrok je neke vrste pretres, ko njihovi otroci začnejo dejavno spolno živeti. Razumem starše duševno manj razvitih, še zlasti tiste, ki imajo otroke z zmerno in težjo duševno motnjo, da si na tihem želijo in upajo, da bodo njihovi otroci nespolna bitja oz. da bodo imeli vsaj zelo šibek spolni nagon. Žal, včasih je prav nasprotno. Zdi se, kot da je le-ta še močnejši. Vendar je verjetno tako zaradi razlik med močjo spolne želje in zmožnostjo miselne predelave in nadzora. Roko na srce, tudi mi, ki imamo večje intelektualne danosti, pogosto težko krotimo in uokvirjamo svojo spolnost.

Zagotovo je treba o spolnosti duševno manj razvitih več razmišljati in se pogovarjati, tako v strokovnih krogih kot tudi s starši in prav tako s samimi otroki. Spolnost tudi obstaja. Naj ne bo tabu!

Najbolje je, da se z otroki o tem pogovarjajo starši, ki jih pravilo ma tudi najbolje poznajo. Strokovni delavci (specialni pedagogi, psihologi, zdravniki, socialni delavci ...) pa jih morajo k temu spodbuditi, opogumiti, razbiti kak predsodek, dati smernice ...

Seveda pa moramo pri tem upoštevati en okvir - to, koliko otroci izražajo potrebo po spolnosti. Ne preveč in ne premalo je ravno prav!

MARKO POTOKAR
likovni umetnik

Tako si velik, da bom morala stopiti na stolček, da se bova lahko gledala v oči.

Ja, tudi atija sem prerasel.

Danes sva se srečala v Dragi, sicer pa zdaj živiš v Grosuplju. Si zadovoljen v bivalni enoti?

Zelo sem zadovoljen.

In kaj je tam tako dobro, kaj je najboljše?

Marko se je v septembru iz Centra Dolfke Boštjančič v Dragi preselil v bivalno enoto v Grosuplje. Star je šestindvajset let in zase pove, da je slikar in umetnik. Ko sva se srečala, sem se začudila nad njegovo velikostjo.

Najboljše je, da pospravljam, igram igrice na računalniku in gledam televizijo.

Kdo pa je še tam?

V Grosuplju so Robi, Anita, Peter, Anja in Edi. Mi smo prišli iz Drage, Erika in Branko pa iz Ponikev.

Hodiš tudi na delo?

Hodimo v varstveno-delovni center na Poljansko v Ljubljani. Tja se peljemo z

avtobusom. Šofer Iso pove, kje moramo dol.

Kako se začne vaš dan v Grosuplju?

Vstanemo, ko je čas za službo. Posteljemo postelje, imamo zajtrk, se umijemo, tudi zobe, oblečemo in obujemo. V službi imamo malico. Kosilo imamo v Grosuplju. Pripravimo krožnike. Kosilo pripeljejo iz Drage, večerjo pa skuha Jožo ali Mitja. Robi ali Peter pomije posodo. Jaz vsak dan po večerji pomijem po tleh.

Kaj pa delate po kosilu?

Po kosilu si gremo umit zobe, pred kosilom pa roke, da ne bi imeli kakšnih bacilov ali bolezni. Potem igramo igrice na računalniku in gledamo televizijo. V petek pa se napravim in čakam, da pride Kati z avtom pome. (Kati je njegova sestra. Mama in ati čakata nanj v Višnji Gori.) Včasih gremo na sprehod.

Si kaj želiš?

Da bi imel v sobi televizijski sprejemnik.

V Dragi ti rečejo slikar umetnik.

Zakaj ti pravijo tako?

Ker rad rišem.

Kaj rišeš najraje?

Živali. Domače in divje. Na primer medveda, psa, gorilo. Ali pa stroje. Zračne in vodne, letala in ladje, vojaške in potniške.

Si se že peljal z letalom?

Z letalom sem se peljal v Grčijo. Šli smo z Brnika. Tja smo šli samozagovorniki. Tudi Barbara Hegedüš je šla z nami.

Si se že peljal tudi z ladjo?

S trajektom smo šli na Pag in na Mali Lošinj. Z ladjico pa smo se peljali po Limskem kanalu.

Kako veš, kako je treba narisati neko žival?

Gledam v knjigo, ali pa rišem na pamet.

Kdo ti pove, kaj nariši?

Moja mentorica za likovno terapijo je Valerija Vidic.

Si umetnik še v čem drugem, ali le v slikanju?

Delam tudi iz gline. Naredil sem figurice za jaslice. Takrat je bila moja mentorica Silva Jug. Zdaj je že upokojena. Naredil sem Svete tri kralje, Marijo, Jezuščka, Jožefa in živali: kravico, oslička, ovčke in tudi psa, ki čuva ovčke.

In kje so zdaj te jaslice?

Na razstavi v Ljubljani so jih prodali. Kupila jih je moja mami.

In si dobil denar?

eliko denarja.

aj si naredil z denarjem?

upil sem si vojaški avionček. Letos na norju pa uro. Posebno dobro uro.

n kaj delate zdaj v varstveno-delovnem centru?

Delamo čestitke, ker bo kmalu Miklavž, pa božič in potem novo leto. Iz gline sem naredil tudi Miklavža in parklja.

Bi mi v moj zvezek narisal medveda?

Bom. Medved ima glavo. Tole so ušesa, tole pa bo gobec, ki ga je odprl. Grizli te lahko pohama. Potem ima nogice, pa še eno nogo in kremplje spodaj, da laže hodi. Se reče drugače. Ima šapo in na šapah kremplje. Tako. Tudi v Ribnici imajo medvede in na Kureščku. Mi je povedala Zorica, ki je tam doma. V Ribnici ga imajo pri gostilni in mu je ime Marko. Tako kot meni. Kakšen jezik ima tale medved! Mu ven visi. Čaka plen, da bo ovčke raztrgal. Ima majhen rep in še očke. Take nevarne očke ima medved.

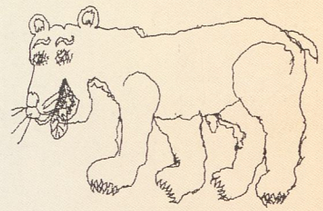

Hvala ti, ker si mi narisal medveda.

V domu so mi povedali, da bodo pripravili razstavo tvojih izdelkov. Mi jih lahko že danes nekaj pokažeš?

Bom.

In me je Marko skupaj s svojo nekdanjo vzgojiteljico peljal v drugo stavbo, kjer visijo na stenah slike, na policah pa so postavljeni glineni izdelki. Zgodbo o Rdeči kapici je naslikal z barvniki na več slikah. Za slike o Piki Nogavički je moral narediti ogromno vbodov z različnimi barvnimi nitkami. Posebno imeniten se mi je zdel Pikin beli konj s črnimi pikami. Ko je gospa Valerija postala direktorica centra, je posebej zanjo naredil konja, na njegovem hrbtu sedlo in na sedlu Valerijo. Zato ker rada jaha. Tudi on rad jaha konja.

Na vratih ene od sob je slika zelene žabe. Široko nasmejane žabe, z veselimi očmi, ki stoji trdno na vseh štirih nogah. Tudi to žabico je narisal Marko. Že pred dvanajstimi leti. Prav ta žabica bo zdaj postala zaščitni znak Centra Dolfke Boštjančič v Dragi pri Igu.

Medtem ko me je Marko vodil skozi paviljone, se je srečeval s svojimi nekdanjimi sošolci. Tako prisrčno so se objemali! Draga je bila od vrtca njegov drugi dom. Zdaj živi v tretjem domu, a se vsak petek vrača v prvega.

Tereza Žerdin

USTVARJAJMO SKUPAJ

PRIPRAVILA:
Marija Tratnik, prostovoljka društva Sožitje Mežiške doline

SLIKA Z OKVIRJEM

Pri svojem prostovoljnem delu v Društvu Sožitje Mežiške doline uporablja različne načine izdelave okrasnih in uporabnih predmetov. Motive in tehnike prilagaja sposobnostim otrok, mladostnikov in starejših, ki so vključeni v delavnice na taborih, Klubu prijateljev in vikend seminarju.

MATERIALI IN POTREBŠČINE:
trši papir ali karton, barvni krep papir, bel papir, flomaster, narisan ali fotokopiran motiv, barvna valovita lepenka, vrvica, ravnilo, lepilo Mekol, škarje.

POTEK DELA:
Na bel papir s flomastrom narišemo motiv za sliko. Lahko si pomagamo že z narisanim motivom, ki smo ga prerisali na bel list. Motiv izrežemo in ga prilepimo na karton.

Pripravimo si krep papir, tako da ga narežemo na do 2 cm široke trakove. Izberemo tiste barve papirja, s katerimi želimo zapolniti motiv.
Od traku trgamo manjše koščke papirja, ki ga nato zvijamo (svaljkamo) v kroglice.
Del motiva namažemo z lepilom in nanj polagamo barvne kroglice.

Ozadje motiva polepimo s koščki gladkega krep papirja.

Sliko izdelala Veronika Čebulj, Sožitje Mežiške doline

Ko je slika dokončana, prilepimo še vrvico v obliki zanke. Na robove prilepimo trakove valovite lepenke tako, da nastane okvir slike. Širino in barvo trakov prilagodimo motivu.

NASVETI:
Zamisli za izbiro motiva je veliko. Izberemo si lahko pravljične junake, junake risank, nam najljubše predmete, rastline, živali ... Sliko lahko ustvarja več oseb skupaj in jo namenijo skupnemu prijatelju, prijateljici ...
Ozadje lahko zapolnimo tudi z barvanjem (voščenke, tempera barve, vodene barve, flomaster).

NAŠ ZBORNIK
SOŽITJE
2
ŠT. 2
LETO 2007
LETNIK 40
ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SLOVENIJE

TERAPEVTSKO JAHANJE

Na konju in s konjem

Pred drugo svetovno vojno smo imeli doma tri konje. Bil sem še majhen, pa še danes vem, da je bilo enemu ime Pram, drugemu Miško, kobila pa je bila Zora. Milo sem jokal, ko so nam dva vzeli partizani. Ostal nam je samo Miško, ki je bil zmeraj zapрežen. Smilil se mi je, če so ga tepli z bičem. Konji so morali povsod vleči bolj ali manj težke vozove, hlode iz gozda, konji so orali, vlekli brane po njivi, ljudje pa so jih tudi jahali. Včasih sem slišal, da s konji tudi dirkajo, česar nisem dobro razumel, saj sem mislil, da ljudje dirkajo le z motorji. Popolnoma mi je bilo jasno, da so konji za delo, in to mnenje sem kot kmečki sin odnesel tudi v odraslo dobo. Približno pred četrt stoletja sem bil na kongresu specialnih pedagogov v Rimu in med številnimi referati je bil na programu tudi referat z naslovom Hipoterapija pri osebah s telesnmi in gibalnimi motnjami - avtor Giovanni De Antoni. Postal sem zelo pozoren, ker nisem vedel, kaj je hipoterapija. Počasi pa sem dojel, da gre za terapijo s konjem. Takoj na začetku referata je avtor navedel nekaj smotrov hipoterapije in pritegnil pozornost udeležencev kongresa:
- rehabilitirati prizadeto osebo s hipoterapevtičnim znanstvenim nadzorom;
- olajšati invalidnim in gibalno oviranim osebam težave, ki so se pojavile zaradi prizadetosti; znova ali na novo vključiti prizadeto osebo v družbeno okolje. Avtor je nadalje utemeljeval, kako pozitivno vpliva hipoterapija na otroke in mladostnike s posledicami cerebralne paralize, prizadete zaradi skleroze multipleks, bolnike s poškodbami glave, srčne bolnike (za krepitev srca), prizadete na dihalnih organih, na bojazni itn. Ob nadaljnjem poslušanju referata mi je postajalo vse bolj jasno, da se mnoge navedene težave in stanja in še kaj drugega pojavljajo tudi pri otrocih in mladostnikih z motnjami v duševnem razvoju. Pomislil sem, kako lepo bi bilo, če bi hipoterapijo uveljavili tudi v Sloveniji, ne le za gibalno ovirane, pač pa, z nekaterimi prilagoditvami, tudi za otroke in mladostnike z motnjami v duševnem razvoju. Hipoterapija je danes pri nas uveljavljena že nekaj let, le premalo slišimo, da se konji v več naših zavodih ne uporabljajo samo v terapevtske namene, pač ob konju uresničujejo številne vzgojno-izobraževalne smotre. Konja, ki mora biti dresiran za terapevtske namene, vodi strokovnjak ob sodelovanju učitelja. Prvi pozna predvsem konja, drugi pa pozna predvsem otroka oz. mladostnika, njegove potrebe in motnje. Ob konju in na njem otroci doživljajo občutek ugodja, občutijo moč, saj jim konj da pozitivno energijo, in tako razvijajo pozitiven odnos ne samo do konja, pač pa tudi do drugih živali, ki živijo v sožitju s človekom. Vsi strokovnjaki, ki vodijo in izvajajo hipoterapijo, morajo glede na posameznega otroka ali mladostnika skrbno oblikovati metodične postopke, upoštevaje njihove težave in motnje. Več pa v prispevkih.

Prof. dr. Anton Kotar

TERAPEVTSKO JAHANJE

Zavodu za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku (ZUIM Kamnik) že štirinajst let izvajamo terapevtsko jahanje, v katerega so zadnjih sedem let enkrat na mesec vključeni tudi otroci in odraščajoči, člani Društva Sožitje.

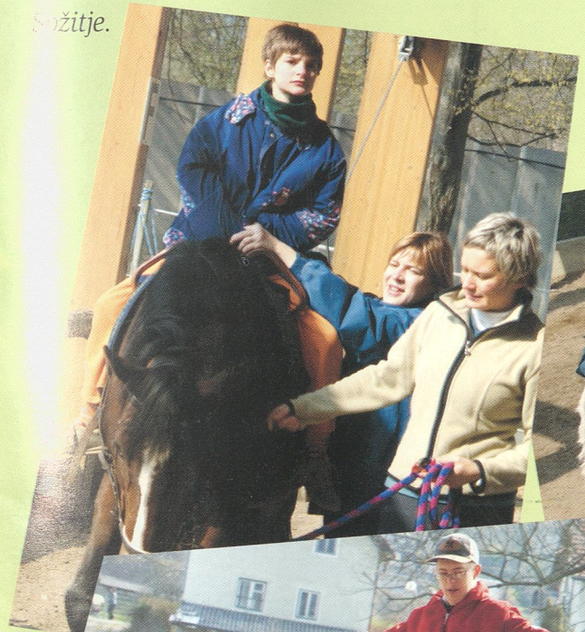

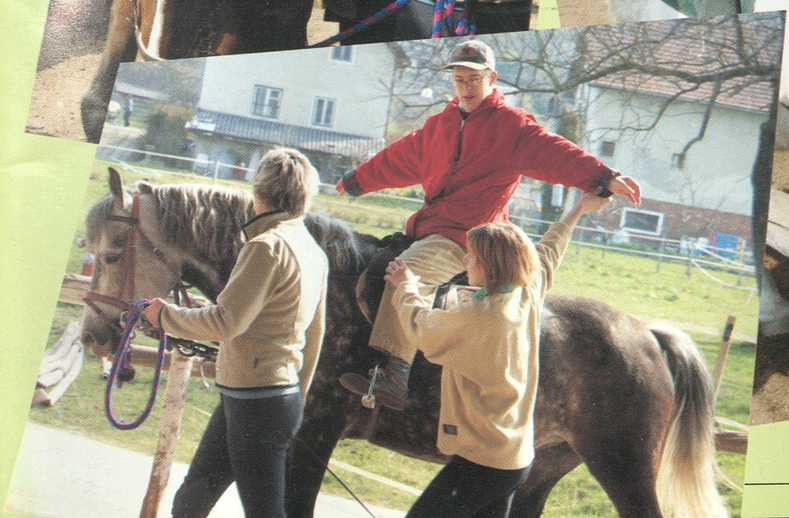

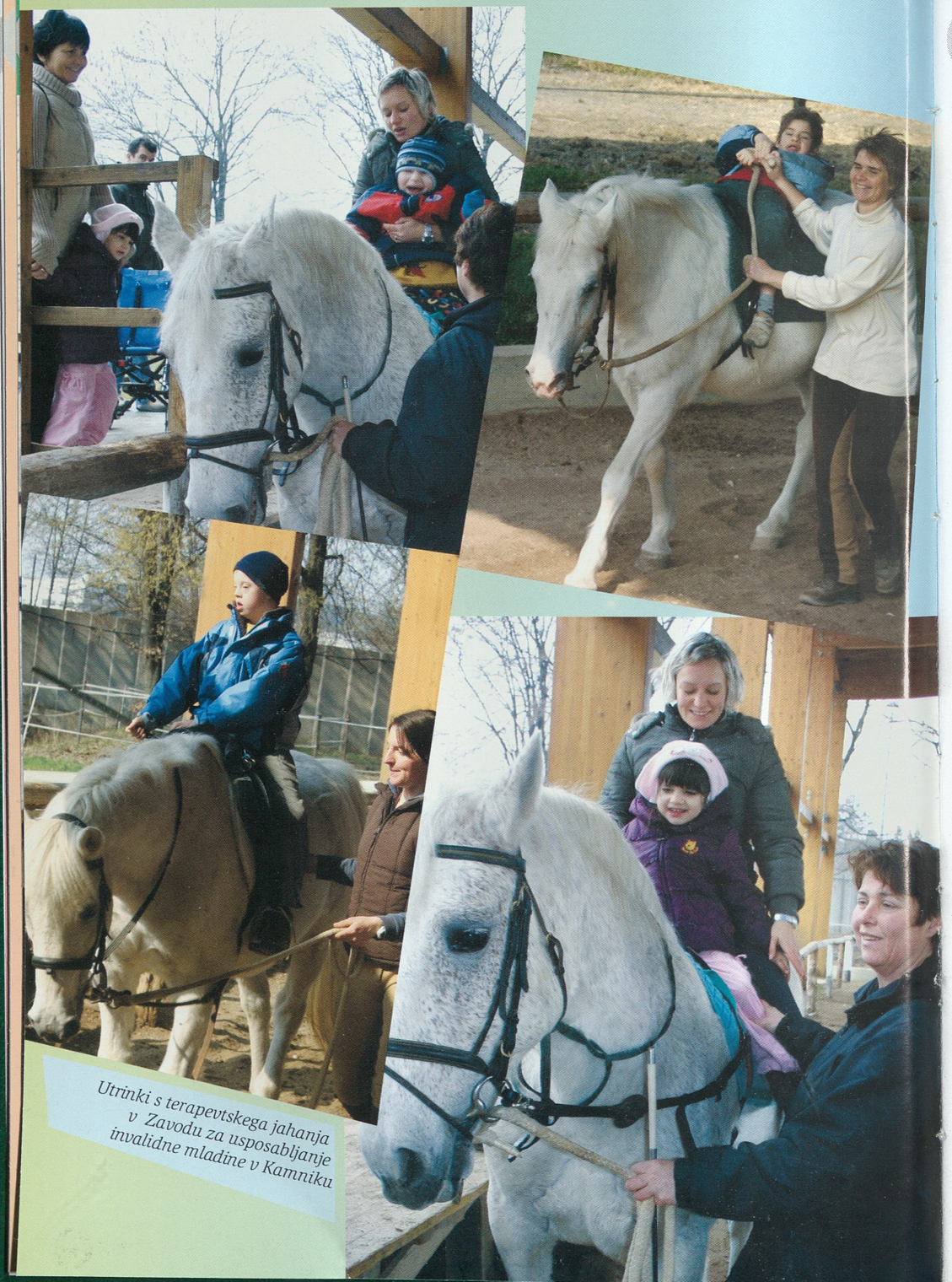

Utrinki s terapevtskega jahanja v Zavodu za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku

Kaj je terapevtsko jahanje? Naslov zveni sila strokovno in mnogo ljudi se sprašuje, kaj pravzaprav pomeni. V današnjem svetu smo si "izmislili" toliko različnih terapij, različnih glede na končni cilj in raznovrstnih glede na sredstva, ki jih uporabljamo pri izvajanju, da nas večina samo še nemočno zmajuje z glavo in nas namen določene terapije zanima samo še tedaj, ko zadeva nas same. Vsekakor pa jih sprejemamo kot nekaj splošno zdravilnega, kot nekaj, kar nedvomno pripomore k nečemu, in globlje pobrskamo le, če zaslutimo, da bo koristilo tudi nam.

Živali kot "terapevtke" se pojavljajo že nekaj desetletij, in če smo iskreni, lahko priznamo, da nam druženje s hišnimi ljubljenčki in drugimi kosmatinci brez zadržkov skoraj vedno pusti lep občutek in toplino v srcu. To lahko potrdijo vsi nešteti lastniki psov, ker jim njihovi kosmati prijatelji včasih dajejo več pristnega veselja in ljubezni kot ljudje, ki jih srečujejo vsak dan. S tem se strinjajo tudi vsi zapriseženi "mačjeljubci", ki vsakič, kadar jim njihov muc zadovoljno prede v naročju, vedo, da so zares zaželeni, skratka, vsi, ki preživljajo svoje proste trenutke v družbi svojih malih ali velikih ljubljenčkov. Živali nimajo predsodkov, sprejemajo nas takšne, kakršni smo, in dovolj je, da poznamo njihove potrebe, navade in za posamezne vrste značilno vedenje, da lahko uživamo v sočutju z njimi. Ohranile so vse naravne instinkte, obrambne mehanizme in nepokvarjenost, vse, kar tolikokrat primanjkuje civilizirani družbi, da nam prav zaradi njih dobro služijo.

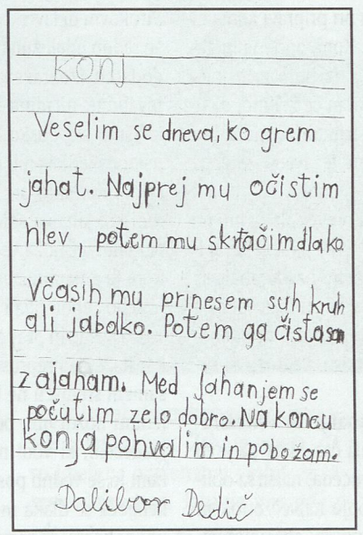

konj

Veselim se dneva, ko grem jahat. Najprej mu očistim hlev, potem mu skrtačim dlako. Včasih mu prinesem suh kruh ali jabolko. Potem ga čistasam zajaham. Med jahanjem se počutim zelo dobro. Na koncu konja pohvalim in pobožam.

Dalibor Dedič

V terapevtske namene se po svetu uporabljajo različne živali: psi, mačke, celo delfini in seveda tudi konji. Za razliko od običajnih hišnih ljubljenčkov konja ne moremo ljubeče stisniti v naročje, niti ga ne moremo imeti v stanovanju. Čeprav to marsikomu pomeni težavo, je vendar v tem tudi velika prednost: druženje s konjem nas namreč prisili, da se odpravimo iz zaprtih prostorov ter svoj čas preživimo zunaj, na svežem zraku.

Jahanje in uporaba konja v terapevtskem procesu je dejavnost, ki je zaradi pozitivnih vplivov na gibalne in psihosocialne funkcije ljudi danes razširjena po vsem svetu. Sčasoma so bila ustanovljena različna združenja in organizacije, povezane z jahanjem ljudi s posebnimi potrebami. Zaradi različnih učinkov in ciljev je terapevtsko jahanje razdeljeno v tri veje ali zvrsti.

Po nemškem zgledu je razdelitev takale:

1. medicina - hipoterapija;
2. pedagogika-specialnopedagoško jahanje in voltažiranje (zaradi širokega področja se ta veja v zadnjih letih začenja znova deliti);
3. šport - športno in rekreativno jahanje invalidov.

V Jahalni šoli Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik potekajo vsi trije programi, ki jih vodijo za vsako področje usposobljeni strokovnjaki.

Na prvem mestu je hipoterapija, veja terapevtskega jahanja, ki je zaradi ugodnega vpliva na izboljšanje gibanja predvsem medicinske narave; učenci in dijaki Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik so vanjo vključeni v precejšnjem številu, vse več pa prihaja tudi otrok iz vse Slovenije in celo Hrvaške, ki so integrirani v svojem domačem okolju. Hipoterapija pomeni zdravljenje s pomočjo konja. Beseda izhaja iz grške besede hippos - konj. Čeprav je tu konj v vlogi terapevtskega pripomočka, ga zaradi njegovih prirojenih in privzgojenih lastnosti ter lastne volje obravnavamo kot enakovrednega člana terapevtske skupine, ki ga sestavljajo pacient jahalec, terapevt, terapevtski konj, vodnik konja in pogosto tudi spremljevalec - pomočnik terapevta. Lahko celo rečemo, da je konj najpomembnejši element pri hipoterapiji, zato je izbira prave živali izredno pomembna. Čemu konj? Ker se pri jahanju jezdečeva medenica giblje podobno kot med človekovo hojo. Na jahalca se prenaša od 90 do 100 impulzov na minuto, težišče se med hojo konja spreminja tridimenzionalno (navzgor - navzdol, levo - desno, naprej - nazaj), napetost konjevega hrbta se vseskozi spreminja in takih stimulov ne moremo nadomestiti z nobenim mehaničnim pripomočkom. Hipoterapijo se izvaja na predpis zdravnika,

izvaja jo vedno fizioterapevt hipoterapevt, prevladujejo pa različna nevrološka obolenja, pri katerih je prizadeto gibanje (cerebralna paraliza, skleroza multipleks, hemiplegija itn.).

Vzporedno poteka druga veja terapevtskega jahanja - **športno-rekreativno jahanje invalidov**, za katero si pri nas želimo, da bi se bolj razmahnila, čeprav so nekateri jahalci že dosegli lepe uspehe na tekmah na Hrvaškem.

Veje terapevtskega jahanja se močno prepletajo med seboj, vseeno pa ima športno-rekreativno jahanje ali vožnja s kočijo še najmanj opraviti z zdravljenjem, kar nam pove že samo ime. Poglavitni cilj je šport in učenje jahanja ali vožnje, bodisi s tekmovalnimi ambicijami ali zgolj za lastno veselje. Vsaka filozofija je odveč in kar dosežemo, je uspeh. Gre za čim večjo samostojnost pri pripravi konja in čim večje znanje obvladovanja konja. Konj, oprema in zahtevnost lekcij morajo biti prilagojeni fizičnim in psihičnim sposobnostim prizadetega jahalca, in če želimo, da je jahanje v zadovoljstvo jahalcu in inštruktorju, mora biti inštruktor seznanjen z zdravstvenimi težavami svojega učenca. Poznavanje diagnoze mu je v oporo, da ve, kaj jahalec v resnici zmore, da ne zahteva preveč ali da mu ne daje nepotrebne potuhe. Da je tudi športno jahanje terapija, vidimo ob vsakem nasmehu in uspehu naših jahalcev. Konj ne spodbuja le s samo dejavnostjo, ampak jahalca telesno krepi in psihično omogoča boljšo samopodobo, uspeh prinese več samozavesti, odločnosti, vedrosti in zadovoljstva.

Tretja veja je **specialnopedagoško jahanje in voltažiranje**. Pri nas jo izvajamo nekoliko krajši čas, sicer pa je to zaradi populacije, ki je v program vključena, najširša oblika terapevtskega jahanja in jo potrebuje največ otrok in odraslih. Specialnopedagoško jahanje je specialnopedagoška metoda pri vedenjsko izstopajočih otrocih in mladini, deloma tudi odraslih, pri otrocih, mladini in odraslih z motnjami v duševnem razvoju, pri otrocih z učnimi težavami in vedenjskimi motnjami, ki jo vodijo strokovno usposobljeni delavci pedagoške in/ali psihološke usmeritve.

Človek, bodisi prizadet ali ne, se počuti zdravega, če ga drugi sprejemajo takšnega, kot je, in to stanje prizadeti zaradi nesprejemanja ali odklanjanja okolice pogosto težko dosežejo. Tu nastopi konj, ki sprejme vsakega otroka. Njegov odziv je odvisen le od načina, kako se mu človek približa: negotovo, samozavestno, prestrašeno, napadalno itn., vendar se vedno odziva kot konj - se ne pretvarja, ni maščevalen, ne kaznuje, ampak se samo umakne, veliko daje in ničesar ne zahteva. Zato nas s svojim načinom prisili, da smo pri ravnanju z drugim živim bitjem pristnejši in na neki način tudi bolj disciplinirani. Ne razume besed, razen tistih, ki se jih je naučil med šolanjem, in se odziva skoraj samo na govorico telesa - težko mu lažemo. Skratka, za pedagoga je sijajen pripomoček, ker zaradi svojega, za vrsto značilnega vedenja čredne živali, mehke dlake, lepote in telesne toplote vabi otroka, da z njim naveže stik. Pri otrocih poteka terapija bolj ali manj z igro, kljub temu pa se je vseeno treba držati določenih pravil. Velikokrat je v terapijo vključena tudi vsakodnevna skrb za konja, hranjenje in čiščenje, pa tudi poznavanje opreme konja in jahalca.

Strokovni delavci, ki pri nas izvajamo terapevtsko jahanje, se redno udeležujemo kongresov, seminarjev in tečajev za dodatno izobraževanje, zato je Zavod za usposabljanje invalidne mladine Kamnik na tem področju postal nekakšno slovensko središče, čeprav vse več podobnih ustanov v Sloveniji uporablja konja kot terapevtsko "sredstvo". Ker smo pri Konjeniški zvezi Slovenije registrirani tudi kot jahalna šola, potekajo vse leto bolj ali manj individualni tečaji za vse, ki se želijo poskusiti v jahanju.

Konj je z nami ustvarjal zgodovino, osvajal svet, širil civilizacijo, uporabljali smo ga za lov, delo, hrano, šport in vojskovanje in prav zato ima poseben status ter pomen, na kar kaže že preprosto dejstvo, da ni večjega mesta, kjer v samem središču ne bi stal kip ognjevitega žrebca z razširjenimi nozdrvmi, odprtim gobcem in s sila pomembnim jezdecem, ki vodi narod in klubuje sovražniku. Umetnikom je še vedno poseben izziv, vsaka njegova mišica, lesketajoča se dlaka in vihrajoča griva so bili že neštetokrat upodobljeni. Je romantičen in vročekrven junak, naš zvesti prijatelj in spremljevalec ter ponižni sodelavec in sluga. Svet je s konjskega hrbta lepši in dostopnejši, s premaganim strahom in pridobljenim znanjem dosežemo, da nas naš zvesti "terapevt" ponese, kamor želimo, in nam zelo pomaga premagati našo oviranost.

Poleg telesne dejavnosti, ki nam je v današnjem času praviloma vsem primanjkuje, nam konj daje predvsem veliko veselja in prepričani smo, da tudi člani Društva Sožitje vsak mesec komaj čakajo sobote, ko bodo spet lahko jahali

Anastasija Lavrič
Monika Zadnikar

Monika Zadnikar

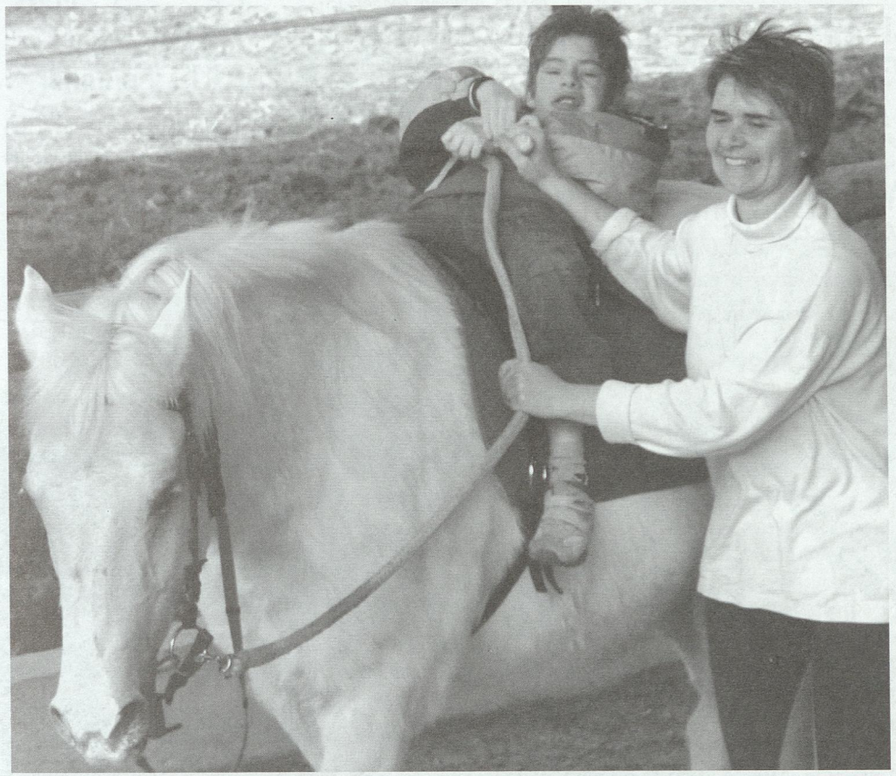

Monika Zadnikar je po osnovnem poklicu fizioterapevtka s specializacijo iz nevrofizioterapije. Najprej je delala v Centru za usposabljanje, delo in varstvo Draga pri Igu. Takrat v Dragi še niso imeli konj in dejavnosti, ki jih povezujemo s to plemenito živaljo. Pred petnajstimi leti, leta 1992, je prišla v Zavod za usposabljanje invalidne mladine Kamnik. Čez tri leta je v Avstriji končala usposabljanje za hipoterapijo. Leta 2001 se je v Nemčiji, v Kölnu, usposobila tudi za predavateljico. Pred štirimi leti je Zdravstveni svet pri Ministrstvu za zdravje potrdil hipoterapijo kot eno od fizioterapevtskih oblik obravnave otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem razvoju. Zelo je vesela, da so imeli na ministrstvu posluh za to vrsto dejavnosti. Jahanje ima poleg zdravstvenega učinka tudi psihološko-pedagoškega in socialnega.

Jahati je začela kot študentka (pravi, da je to pozno) in prijatelji so jo navdušili, da se je v tej smeri začela dodatno izobraževati. Kolikor ji je znano, je bila v Sloveniji prva, ki je v tujini končala šolanje za hipoterapevtko.

Monika Zadnikar je v kamniškem zavodu vodja zdravstvene terapije. V skupini je deset fizioterapevtk (od tega se jih je pet že usposobilo za hipoterapijo), pet delovnih terapevtk in tri logopedinje. Vodi skupino, dela v hlevu in izvaja hipoterapijio, dela kot fizioterapevtka, vodi tečaje, predava in usposablja osebe, ki v drugih krajih, v zavodih in klubih izvajajo hipoterapijo. Krog usposobljenih vaditeljev se iz leta v leto širi in zdaj jih je že dvajset. Raztreseni so po vsej Sloveniji. Z ozaveščanjem staršev, zdravstvenih in pedagoških delavcev se potrebe povečujejo. Tudi starši oseb z motnjami v duševnem razvoju so zaznali blagodejni učinek te toplokrvne živali. V Kamniku so že leta 1997 zgradili hlev in v njem je zdaj šest konj - prijateljev.

Tereza Žerdin

TERAPEVTSKO-PEDAGOŠKO JAHANJE V CENTRU ZA USPOSABLJANJE, DELO IN VARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM

Terapevtsko jahanje v Kamniku

V Centru za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem se s terapevtsko-pedagoškim jahanjem ukvarjamo od leta 1996, ko smo navezali stik z bližnjim konjeniškim klubom.

Terapevtsko-pedagoško jahanje se kot metoda jahanja uporablja pri osebah z motnjo v duševnem razvoju, z učnimi težavami, motnjami vedenja in osebnosti, motnjami v zaznavanju in osebah s socialnim primanjkljajem. Z njim varovanci/gojenci razvijajo zaupanje, odpravljajo strahove in zmanjšujejo agresijo.

Tako imenovani "terapevtski trikotnik" sestavljajo terapevtski konj, izvajalec terapije in varovanec oz. gojenec. V dolgoletnih izkušnjah se je kot dober terapevtski konj z vsemi lastnostmi izkazal pasemski quarter horse. Terapevtsko-pedagoško skupino sestavljajo: delovni terapevt, korektivni gimnastik, vodnik konja (inštruktor jahanja) ter terapevtovi pomočniki.

Pri aplikaciji terapije sta potrebna najmanj dva izvajalca. Otrokom, mladostnikom in odraslim našega centra smo predstavili terapevtsko jahanje kot dodatno obliko terapije in ti so jo sprejeli z navdušenjem. V to obliko terapije je trenutno vključenih petdeset varovancev/-gojencev, ki imajo izdelan individualni program glede na svoje sposobnosti, želje in potrebe. Terapevtsko-pedagoško jahanje vpliva na telesno počutje, krepi telesno zdravje, izboljša se sposobnost zaznavanja, pomaga izoblikovati boljšosamo-podobo varovancev/gojencev in navsezadnje pomaga pri socialnih stikih posameznika z drugimi ljudmi in živaljo.

Oblike terapevtsko-pedagoškega jahanja v CUDV

Pri terapevtsko-pedagoškem jahanju so uporabniki dejavno vključeni v:

- pogovor in učenje o konju ter jahalni opremi jahalca in konja,
- oskrbo konja,
- urejanje njegovega ožjega in širšega bivalnega okolja,
- čiščenje in nego konj,
- terapevtsko jahanje.

1. **Redna oblika terapije** poteka trikrat na teden in je razdeljena na tri dele: pripravo na jahanje, terapevtsko-pedagoško jahanje in konec dejavnosti.

Priprava terapevtsko-pedagoško jahanje zajema:

- pripravo konja, jahalca, terapevta, materiala in okolja.

Terapevtsko-pedagoško jahanje poteka po pripravljenem programu.

Konec dejavnosti pa zajema:

- razsedlanje, razuzdanje, čiščenje in vodenje konja nazaj v boks in pospravljanje jahalne opreme.

2. **Letni jahalni tabor** je posebna oblika dela, ki poteka v počitniški bazi Centra za usposabljanje, delo in varstvo Črna v Topli, kjer petnajst varovancev/gojencev ter štirje izvajalci preživijo teden dni z dvema konjema. Ves dan se izpeljujejo dejavnosti, povezane s konji: celodnevna oskrba konj, terapevtsko jahanje v jahališču ter na terenu, izvajanje interaktivnih iger ter likovnih in drugih delavnic na to temo.

3. Varovanci in gojenci sodelujejo pri delu konjeniškega kluba vse leto, še posebno dejavno v sklopu tritedenske delovne prakse. Tedaj sodelujejo pri negi in oskrbi konj, čiščenju boksov, pri urejanju infrastrukture (jahališče, pašniki, izpusti).

Priprava na terapevtsko-pedagoško jahanje

- Priprava jahalca: Fizična priprava (primerna obleka in obutev), pred odhodom na jahališče se varovanci/gojenci ter izvajalci sestanejo in se dogovorijo o poteku seanse. Terapevt jim razdeli naloge. Vsak sodelujoči dobi svojo nalogo, ki naj bi jo opravil čim samostojneje. Izvajalca oz. spremljevalca (terapevta) varovance in gojence pri izvedbi spodbujata in vodita.
- Priprava terapevta: fizična priprava (primerna oblačila in obutev), priprava individualnih programov v sodelovanju z varovanci/gojenci, razdelitev nalog, vodenje varovancev/gojencev med izvedbo dejavnosti. Strokovno izobraževanje.
- Priprava materiala: material za čiščenje konja, sedlo, uzda, podsedelnica, čelada.
- Priprava konja: vodenje konja s pašnika ali iz boksa do priveza za čiščenje. Čiščenje in nega konja: krtačenje, čiščenje in mazanje kopit, česanje grive in repa.
- Priprava okolja: čiščenje boksa, priprava krme.
- Stik s konjem: je zelo pomemben zaradi ustvarjanja medsebojnega zaupanja med konjem in jahalcem.

Emilija Jeza
Vasja Mrdavšič

HIPOTERAPIJA V CUDV MATEVŽA LANGUSA RADOVLJICA "VARJA, KDAJ GREMO JAHAT?"

Od lanske spomladi, ko sva s kolegico Sandro (obe sva novembra 2005 uspešno končali tečaj hipoterapije v Kamniku) s prvimi nadobudnimi jahalci začeli odhajati na hipodrom v Lesce, je to najpogostejši stavek, ki ga že zjutraj zaslišim namesto pozdrava, čez dan pa se še neštetokrat ponovi. Vsak dan, brez izjeme.

Vozimo se na bližnji hipodrom v Lesce, sklenjen imamo dogovor s Konjeniškim klubom Lesce, ki ima primerna konja in vodnici, v ta namen pa so na svoje stroške zgradili tudi klančino, za lažji dostop do/na konja. Hipoterapija je redna, enkrattedenska fizioterapija na konju. Traja vsaj dva do tri mesece, če želimo pri osebi doseči določen fizioterapevtski cilj, ki je povezan z gibanjem in držo. Poleg tega pa ima hipoterapija tudi pozitivne pedagoške učinke. Predpiše jo zdravnik specialist, ki pozna terapijo te vrste in jahalca. Mi sodelujemo s prim. Veličkovičevo, dr. med., spec. ortoped.

Za zdaj smo hipoterapijo izvajali do dve uri na teden, zelo smo odvisni od vremena, temperatur, pa tudi moj delovni urnik trenutno ne zmore več. S skupinami smo hodili jahat večkrat, tako da so na konja prišli vsi varovanci. Tisti, ki nanj iz različnih vzrokov ne morejo, pa so ga lahko vsaj pobožali. Odzivi varovancev in okolja so samo pozitivni. Za prihodnost imamo še veliko načrtov; verjamem v uspeh, čaka pa nas trdo delo.

Varja Rabič,
dipl. fiziot., hipoterapevtka

Terapevtsko jahanje v Kamniku

Pogovor:

JAHANJE IN DELOVNA PRAKSA

Odgovarja Janez, 20 let

Kako dolgo se ukvarjaš s terapevtsko-pedagoškim jahanjem?

S terapevtsko-pedagoškim jahanjem se ukvarjam tri ali štiri leta. Več se ne spominjam natančno.

Kaj ti je pri jahanju najbolj všeč?

Najbolj všeč mi je, ko odidemo na jahališče ter sedim na konju, terapevt mi pa govori, katere vaje naj izvajam.

In se nič ne bojiš konj?

Na začetku sem se jih bal, vendar sem se zdaj navadil na delo z njimi. Tudi sedaj me tu in tam postane strah, vendar je to redko.

Delovno prakso si opravljal v konjeniškem klubu, kjer si skrbel za konje in njihovo življenjsko okolje. Ali nam lahko opišeš svoje delo? Kaj ti je bilo najbolj všeč?

Na delovni praksi sem čistil hlev in kidal gnoj. Nosil sem seno in hranil konja. Vsak dan sem čistil konje. Najbolj všeč mi je bilo delo v naravi in s konji.

Bil si tudi na jahalnem taboru v Topli. Kaj ste delali? Kaj ti je bilo tam najbolj všeč?

Čistili smo konje, jih hranili s senom. Čistili smo jim hlev. Jahali smo na terenu in v jahališču, kjer smo delali vaje. Najbolj všeč mi je bil celodnevni izlet s konji na terenu.

Kaj pogrešaš pri jahalni terapiji?

Na terapevtsko-pedagoško jahanje bi rad hodil pogosteje.

In za konec, kaj si najbolj želiš?

Želim si še naprej hoditi na jahanje, želim si opravljati delovno prakso v jahalnem klubu in še naprej hoditi na jahalne tabore.

Hvala.

Emilija Jeza

NAŠ ZBORNIK
leto 40 - št. 2/2007
SLO ISSN 0350-655X
udk 376,3

Zbornik izdaja:
Zveza SOŽITJE - zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije
Samova 9, 1000 Ljubljana
Telefon: 01/436 97 50
Faks: 01/436 24 06
E-pošta: info@zveza-sozitje.si
http://www.zveza-sozitje.si

Izhaja šestkrat letno

Založnik:
FORMA 1, d.o.o. Moravče

Založniški svet:
Marjanca Gruden, Andrej Resman, mag. Matej Rovšek, Aljoša Pucer, Milena Verhnjak, Bojana Zor - Vittori

Uredniški odbor:
Janja Čebulj, dr. Anton Kotar, Filip Mohorič, Karla Rednak, Tilčka Šuman, Elizabeta Tučič, Tereza Žerdin

Glavna urednica:
Tereza Žerdin
Odgovorni urednik:
prof. dr. Anton Kotar

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Oblikovanje: Franci Mulec

Tisk: FORMA 1, d.o.o.
Samova 9, Ljubljana
Tel./faks: 01/436 97 24

Celoletna naročnina:
17,11 EURO, za ustanove 37,97 EURO, 8,5% DDV je vključen v ceno.
Naročnino poravnajte na naslov:
Forma 1, d.o.o.
Vrhpolje 56, 1251 Moravče
Številka transakcijskega računa je:
02036-0012027662
pri Novi ljubljanski banki d.d

Fotografij in rokopisov ne vračamo. Gradivo za naslednjo številko mora biti v uredništvu najkasneje do 5. v mesecu pred izidom revije.

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:
Hipoterapija v Zavodu za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku

JUBILEJI

ŠTIRIDESET LET SOŽITJA Z OSEBAMI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU

V zgodovini Društva Sožitje Mežiške doline bomo 20. junija, odstrli pomemben list. Pred štiridesetimi leti so se strokovne delavke, ki so poučevale otroke s posebnimi potrebami na šolah s prilagojenim programom (v Slovenj Gradcu in Ravnah na Koroškem), odločile, da ustanovijo Društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam. Dolga leta so ga vodili strokovni delavci: Marija Štandeker, Zofija Volčanšek, Franček Ivartnik, Marijan Lačen in Zmaga Prošt. Od sredine osemdesetih pa so vodenje prevzeli starši: Erika Žagar, Jože Sedelšak in danes Danica Ozimic.

Zaradi zanimive vsebine akta o ustanovitvi društva naj ga citiram:

"OBVESTILO

Dne 20.6. 1967 je bilo ustanovljeno DRUŠTVO ZA POMOČ DUŠEVNO NEZADOSTNO RAZVITIM OSEBAM za občine Slovenj Gradec, Radlje ob Dravi, Dravograd in Ravne na Koroškem. Društvo ima namen zbirati fizične in pravne osebe, ki so pripravljene pomagati duševno nezadostno razvitim osebam s tega območja, proučevati njihove probleme, predlagati ukrepe za njihovo reševanje in skrbeti za uveljavljanje pravic duševno nerazvitih oseb.
Vse, ki imate željo in voljo pomagati prizadetim osebam, vljudno vabimo, da se včlanite v to društvo.
Pristopnina znaša 1 ND, mesečna članarina pa 0,3 ND.

Predsednik:
Zofija Volčanšek l.r."

Od takrat se je ime društva dvakrat spremenilo: najprej se je preimenovalo v Društvo za pomoč duševno prizadetim osebam, danes pa se imenuje Društvo za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Mežiške doline.
Društvo Sožitje je eno izmed 51 društev krovne organizacije Zveze društev Sožitje Slovenije. Leta 2004 je pridobilo status invalidske organizacije.
Povezuje člane celotne Mežiške doline (od Črne na Koroškem do Dravograda), zato ga prištevamo med medobčinska društva. Združuje otroke in odrasle z motnjami v duševnem razvoju, njihove starše in skrbnike, sorodnike, strokovne delavce in prijatelje.
Poglavitna naloga društva je skrb za osebe z motnjami, zboljševanje kakovosti njihovega življenja in pomoč njihovim družinam.
Društvo se je vsa ta leta trudilo slediti ciljem in poslanstvu, navedenim v ustanovitvenem aktu. Dolgoletno delo v društvu, z njegovim razvojem in oblikovanjem programov, je veliko pripomoglo k bolj

kakovostnemu življenju oseb z motnjami v duševnem razvoju in pomoči njihovim staršem oziroma družinam. Kot bisere smo nizali programe in dejavnosti skozi čas. Od 1979 je vsako leto organizirano novoletno srečanje otrok z družinami. Prva srečanja so potekala v telovadnicah, sedaj pa se srečujemo v lepi restavraciji s postrežbo. Vikend seminarji (prvi leta 1991 na Rimskem Vrelcu) potekajo od leta 1997. Seminarji so izobraževalne narave. Vedno jih organiziramo v zdraviliščih, zato združimo prijetno s koristnim. Izlete organiziramo v kraje po vsej Sloveniji in tudi zanje lahko rečemo, da so izobraževalne narave, saj spoznavamo našo lepo deželo. Prvo glasilo društva Z roko v roki je izšlo leta 1996, redno pa glasilo izhaja od 1999. Od 1989 deluje na Ravnah in od 1991 v Mežici Klub prijateljev. Leta 1994 je bila ustanovljena Skupina staršev Klasje. Medgeneracijske tabore organiziramo od leta 1999 (prvi leta 1995 v CŠOD Ajda nad Libeličami). Skupina staršev mlajših otrok je bila ustanovljena leta 2001.

Skupaj z Zvezo organiziramo družinska letovanja, seminarje za sorojence, seminarje za družine z mlajšimi otroki, tabore in seminarje v okviru vseživljenjskega učenja. Od leta 2000 prodajamo promocijske stenske koledarje, katerih sestavni del je predstavitev delovanja društva. Pred štirimi leti smo se včlanili v Specialno olimpiado Slovenije. V gibanje je vključenih devetnajst mladostnikov in delujejo v treh disciplinah: atletiki, malem nogometu in plavanju. Redno tedensko izvajamo treninge in rekreacijo. Istega leta je bil ustanovljen pevski zbor Mlada srca, ki nastopa v okviru društva in na različnih pev-skih festivalih v domačem okolju in v Sloveniji. Redno obiskujemo družine po domovih. Leta 2004 je bila ustanovljena Skupina za samozagovorništvo oz. t. i. šola za življenje. Velikega pomena je tudi druženje z družinami na piknikih in izvajanje Hidroterapije (brezplačno kopanje otrok, mladostnikov in starejših v Zdravilišču Topolšica - vsak dobi 12 kart na leto). Od leta 2003 smo postopoma opremljali društvene prostore: s telefonom, fotokopirnim aparatom, mini kuhinjo, računalnikom, avdiovideo napravami, internetno povezavo, ter uredili sanitarije.

Letos pripravljamo spletne strani društva, načrtujemo izdajo zgibanke z vsemi dejavnostmi ter oblikovanje in podelitev priznanj aktivistom društva za obdobje štiridesetih let.

Prizadevamo si, da bi dali našim programom zvrhano mero življenja in da bi bili kakovostni. Pri tem upoštevamo psihološki, socialni vidik in vidik avtonomnosti (samostojnosti) posameznika.

Poleg vsega navedenega pripravljamo še raznovrstne strokovne ekskurzije v varstveno-delovne centre in bivalne skupnosti društev po Sloveniji, predavanja za starše in osebe z motnjami, pišemo v društveno glasilo ter v glasilo Zveze Naš zbornik.

Povezujemo se z regijskimi društvi, pridobivamo prostovoljce, donatorje, sponzorje in pokrovitelje. Prijavljamo se na javne natečaje za pridobitev finančnih sredstev, svetujemo staršem, izvajamo uradne ure društva in dajemo tudi različne pobude na zakonodajnem področju.

Seznanjamo ljudi, da živijo med nami otroci, mladostniki in starejši, ki potrebujejo našo pomoč.

Želimo, da bi sprejemali drugačnost, da bi bili strpni do nemočnih.

Čas, ki našim otrokom, mladostnikom in starejšim ni bil vedno naklonjen, se je v štiridesetih letih spremenil in postal naš zaveznik. Le-ti s svojo navzočnostjo, brez besed, vedno bolj rušijo nezlomljive tabuje in si utirajo pot v lepši vsakdanjik in s tem tudi v prihodnost. Čas je pripomogel k temu, da jih okolje vse bolj sprejema kot enakopravne člane družbe in da je vse manj zvedavih pogledov. Starši pa smo njihovi največji ambasadorji.

Društvo dejavno sodeluje z Zvezo društev Sožitje Slovenije, s Centrom za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, Centrom za socialno delo na Ravnah na Koroškem, šolami, vrtci, občinami, društvi invalidov v vsej Mežiški dolini, Rdečim križem, Karitasom v Mežici, donatorji, mediji in drugimi društvi po Sloveniji.

Proslava bo 20. aprila 2007 v Narodnem domu v Mežici.

Rada bi se zahvalila vsem, ki so vodili naše društvo teh štirideset let, staršem, strokovnim delavcem, prostovoljcem in tistim, ki to počno še danes. Zahvala velja za vaše nesebično delo, tenkočutnost in pogum pri premagovanju družbenih ovir pri ustvarjanju boljšega jutri našim otrokom, mladostnikom in starejšim z motnjami v duševnem razvoju ter pri pomoči njihovim staršem.

Iskrena hvala Zvezi društev Sožitje Slovenije in njenemu direktorju, gospodu Tomažu Jerebu, občinam Mežiške doline in njihovim županom, Centru za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem in direktorju gospodu Marijanu Lačnu, Centru za socialno delo Ravne na Koroškem, Koroškemu zdravstvenemu domu na Ravnah na Koroškem, vsem šolam, vrtcem, DTK Ravne na Koroškem, Karitasu Mežica, donatorjem, sponzorjem, pokroviteljem, prostovoljcem in prijateljem.

Brez njih bi bila ta prehojena pot veliko težja.

Predsednica društva Mežiške doline
Danica Ozimic

VARSTVENO-DELOVNI CENTER ČRNOMELJ PRAZNOVAL 20 LET DELOVANJA

Varstveno-delovni center Črnomelj je oznamoval 20. obletnico delovanja. Priprave na praznovanje so potekale več mesecev, saj smo za tako pomemben dogodek skupaj z varovanci želeli pripraviti nekaj posebnega.

Najprej smo organizirali dan odprtih vrat v Črnomlju in tako predstavili dejavnost širši okolici. Obiskalo nas je veliko ljudi. Pripravljena je bila tudi razstava izdelkov. Izdelki so bili čudovito aranžirani in obiskovalci nad razstavo presenečeni.

Nekaj posebnega je bil tudi dan odprtih vrat v naši novi enoti na Vinici. Obiskali so nas tudi naši prijatelji iz Varstveno-delovnega centra Novo mesto in Ribnica. Varovanci so jih z veseljem sprejeli in jim pokazali svoje izdelke ter nove prostore, ki so v neposredni bližini reke Kolpe.

Tudi na starše nismo pozabili. Zanje smo pripravili predavanje dr. prof. Antona Kotarja z naslovom Samostojnost odraslih oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Predavanje je bilo zelo dobro, saj so bili starši zelo navdušeni.

Sklepna kulturna prireditev je bila v Kulturnem domu v Črnomlju. Na njej sva direktorica Varstveno-delovnega centra Črnomelj Zdenka Vrlinič ter podžupan občine Črnomelj Pavle Zajc podelila priznanja vsem sedmim varovancem, ki soustvarjajo življenje in delo v Varstveno-delovnem centru Črnomelj že vseh dvajset let. Spomnili smo se tudi tistih, ki so kot zaposleni delavci orali ledino na tem področju.

Kulturno prireditev je popestril nastop folklorne skupine Varstveno-delovnega centra Črnomelj, ki je v belokranjskih nošah predstavila belokranjske plese in pesmi.

Na koncu prireditve so se nam varovanci predstavili še kot igralci, saj so nam prikazali igro z naslovom O ptički, ki je ukradla zlato jabolko. Igra je bila nekaj posebnega in je bila lep konec prireditve.

S pomočjo donatorjev nam je uspelo izdati tudi Bilten, v katerem je orisana pot razvoja Varstveno-delovnega centra Črnomelj.

Prav je, da jo na kratko povzamemo.

Šestindvajsetega oktobra 1986 so začele delovati delavnice pod posebnimi pogoji. Sprva so delo-

vale v sklopu Osnovne šole Milke Šobar Nataše v prostorih Dijaškega doma Črnomelj. Pri ustanavljanju so pomagali: Društvo za pomoč duševno prizadetim Bele krajine, Zveza društev iz Ljubljane, Osnovna šola Milke Šobar Nataše ter različna podjetja iz Bele krajine. S finančnimi sredstvi so pomagali pri opremi prostorov in nakupu delovnih strojev. Na začetku je bilo v delavnici dvanajst varovancev in dva strokovna delavca. Nepopisno zadovoljni so bili njihovi starši in skrbniki.

Tedanji zaposleni so se zelo trudili, da je delo steklo, kot je treba. Najprej prilagajanje, iskanje informacij, z leti razvoj delovnih programov. Zaradi prostorske stiske se je leta 1993 začelo iskati lokacije za gradnjo novega varstveno-delovnega centra. Sledila so dogovarjanja, zbiranje denarja za gradnjo in novembra 2000 preselitev v nove prostore. V prostorih Dijaškega doma Črnomelj je bila takrat odprta tudi prva bivalna enota za tiste odrasle osebe z motnjo v razvoju, ki so potrebovale nastanitev.

Leta 2002 je Varstveno-delovni center Črnomelj po-stal samostojen socialnovarstveni zavod, ki ga danes obiskuje 40 oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Dejavnost varstva, vodenja in zaposlitve pod posebnimi pogoji izvaja v dveh enotah, in sicer v Črnomlju in Vinici. Dejavnost celodnevnega varstva izvajamo v bivalni enoti, v kateri je enajst varo-vancev. Zaradi prostorske stiske potekajo dejavnosti za preselitev bivalne enote v nove in večje prostore.

Nadaljevali bomo pot, ki so jo pravilno začrtali in uspešno začeli naši predhodniki. Dobro počutje naših varovancev, zaupanje staršev in podpora okolice so nam spodbuda pri pripravljanju novih programov, ki omogočajo ustvarjati in bivati tako, kot posamezniku najbolj ustreza.

Zdenka Vrlinič,
direktorica

OBISK PODPREDSEDNIKA DRŽAVNEGA ZBORA

KAJ SO POVEDALI UPORABNIKI VARSTVENO-DELOVNEGA CENTRA TOLMIN

V ponedeljek, 15. januarja 2007, nas je obiskal podpredsednik državnega zbora Vasja Klavora. Presenečen je bil nad nami, da tako dobro delamo. Vasja Klavora si je prišel pogledat prostore. Zelo lepo se mu je zdelo tukaj. Ogledal si je tudi bivalne prostore in bivalno skupnost v Zalogu. Veseli smo bili, da je prišel na obisk.

Med ogledom delavnic je z uporabniki tudi z veseljem poklepetal:

Tudi mene je vprašal, od kod sem doma. Odgovorila sem mu, da sem iz Roč. Povedala sem mu, da mi je mama umrla, zato živim v bivalni v Tolminu. **(Melanija)**

Jaz sem mu pokazal svojo sobo v bivalni. Povedal sem mu, da prihajam iz Idrskega. Prihajam rad v varstveno-delovni center. **(Božo)**

Spremljala ga je Nasta, naša soseda v Zalogu. **(Miran)**

Bil je zelo prijazen do vseh nas uporabnikov in delavcev. **(Danjela)**

Vesela sem bila, da je prišel na obisk. (Anica)

Zanimalo ga je, kdo je najstarejši uporabnik v varstveno-delovnem centru. Povedal sem mu, da sem jaz in da sem iz Drežnice. **(Jožef)**

Ta obisk je veliko pomenil za naš varstveno-delovni center. **(Katja)**

Mene je vprašal, od kod sem doma. Odgovorila sem, da sem doma iz Volč. Vprašal me je, če se imam lepo. Odgovorila sem mu, da se imam lepo v delavnici. **(Tadeja)**

Danica mu je povedala, da sem najnovejši uporabnik. **(Marko L.)**

Mene je tudi vprašal, kje sem doma. Odgovoril sem mu, da sem iz Tolmina. **(Jordan)**

Jaz sem bil tisti čas, ko nas je obiskal, na likovni delavnici. Pohvalil me je, da sem lepo barval sliko. **(Davorin)**

Naslednji dan smo ga že poslušali na Alpskem valu in našo direktorico. **(Alenka)**

Bilo je lepo. **(Jana)**

Za lokalni radio Alpski val pa je dr. Vasja Klavora o obisku Varstveno-delovnega centra Tolmin povedal: "Veliko sem slišal o centru, veliko govora je bilo o delovnih razmerah, o prostoru, kjer naj bi bila glasbena šola. Predvsem me je zanimalo, kako je center organiziran. Vesel sem, da sem ga obiskal. Presenetilo me je, da je tako lepo in dobro organiziran. Iz vsega tega veje neka skrb za te ljudi, predvsem pa tudi velika strokovnost tistih, ki so zaposleni. Mislim, da bi moral marsikdo videti, kako živijo te osebe, kako se skrbi zanje in kakšne so njihove bivalne razmere."

Svoje vtise o obisku so v članku strnili: Jordan, Alenka, Danjela, Marko L., Katja, Tadeja, Jožef, Melanija, Davorin, Anica, Jana, Božo in Miran N.
Z uporabniki se je pogovarjala vodja Varstveno-delovnega centra Tolmin
Sandra Medveš.

VAROVANCI VARSTVENO-DELOVNEGA CENTRA ČRNOMELJ SO SE PREDSTAVILI

Varovanci Varstveno-delovnega centra Črnomelj so znani v svojem kraju ne samo po prijaznosti, po izvirnosti svojih izdelkov, ampak tudi po sodelovanju na raznih kulturnih prireditvah v domačem kraju in okolici. Dokazali so se že na različnih področjih, od folklore, športa, glasbe do likovne dejavnosti in lastnih recitacij.

Leta 2005 pa smo dobili novi izziv, in sicer na gledališkem področju. V sodelovanju z Zavodom za izobraževanje in kulturo Črnomelj je nastala gledališka igra O ptički, ki je ukradla zlato jabolko. Pod vodstvom režiserke Helene Vukšinič, ki je priredila besedilo in izbor glasbe, vodje projekta Nevenke Božič Molek in z veliko pomočjo Sandre Vipavec Schweiger so se po celoletnem trdem delu, pri katerem je bilo potrebno veliko vztrajnosti, varovanci z igro tudi predstavili ob 20. obletnici Varstveno-delovnega centra Črnomelj. Predstava je požela bučen aplavz. V igri je sodelovalo petnajst varovancev: Tine, Mimica, Janez, Mitja, Alenka, Slavica, Tomaž, Helena, Darja, Franci, Ivo, Boris, Andrej, Franci in Bernarda. Glas noči nam je posodil Jaka Birkelbach.

Sama predstava je trajala petintrideset minut, obogatena je bila z lepo glasbo, svetlobnimi učinki in lepo sceno, ki jo je pripravila Barbara, ter pravljičnimi kostumi, ki si jih je zamislila Irena.

To je sodobna pravljica Sama Simčiča, ki ima kot mnoge pravljice zelo preprosto, a dragoceno sporočilo in je zaradi tega vedno aktualna. Je zelo pravljična in zelo sodobna, nagovarja otroke in odrasle. Igrica nas popelje prek pravljičnih likov do pomembnega sporočila, ki so naši varovanci z ljubeznijo prenesli gledalcem. Njeno preprosto sporočilo je: *VARUJTE VSAK SVOJE BISERE IN JIH DELITE NAOKROG. ČE JIH DELIŠ Z LJUBEZNIJO, JIH NIKOLI NE ZMANJKA.*

Ker je bila igra tako uspešna, so se varovanci z njo predstavili v večjih krajih - Črnomlju, Metliki, Semiču in Komendi. Povsod so jih gledalci sprejeli z navdušenjem.

Nam mentorjem, zaposlenim delavcem Varstveno-delovnega centra, staršem, svojcem, posebno pa varovancem je njihov uspeh še en košček sreče v njihovem mozaiku uspehov, zadovoljstva in dokazovanja, da zmoremo vse, česar si želimo, in tisto, kar nas osrečuje.

Nevenka Božič Molek, prof. defektologije, skupinska habilitatorica

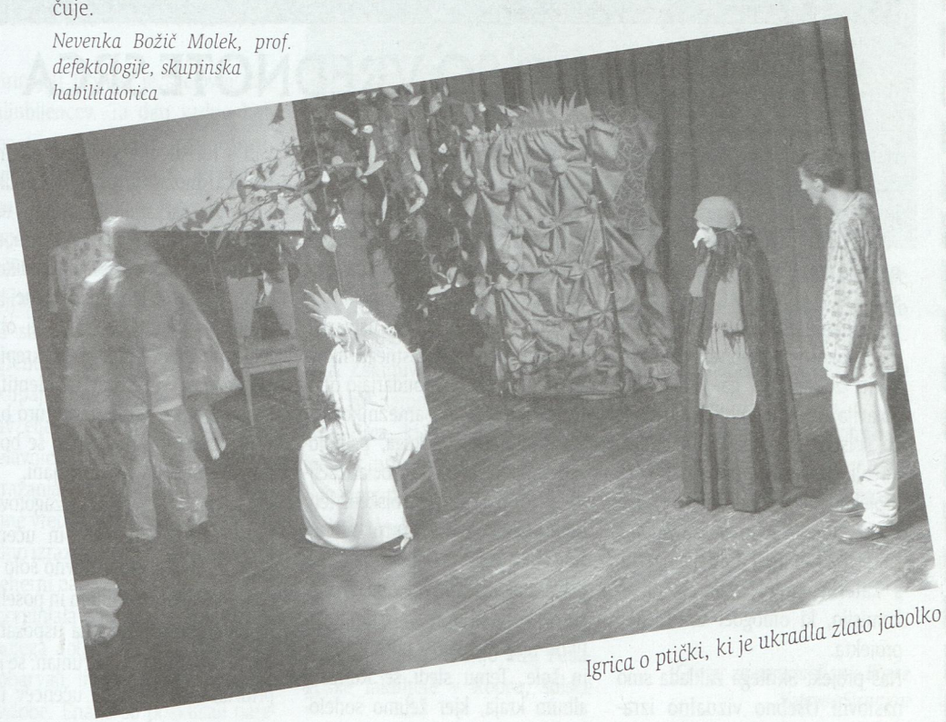

Igrica o ptički, ki je ukradla zlato jabolko

SKRITI ZAKLAD SO VREDNOTE SRCA

Najzanimivejše stvari se ponavadi zgodijo povsem naključno. Dovolj je, da si na pravem mestu ob pravem času. Nekaj podobnega se nam je zgodilo v letošnjem šolskem letu, ko smo v Centru za usposabljanje Elvire Vatovec Strunjan pozorneje prebirali razpis za Skriti zaklad, ki ga vsako leto objavlja Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Naključja pa le niso dovolj. Uspešni prijavi šolskega projekta najbolj botrujejo premišljene, utemeljene in ustvarjalne zamisli, ki so plod dobrega načrta, s katerim prepričamo razpisno komisijo, ki omogoči uresničitev projekta.

Naš projekt Skritega zaklada smo naslovili Osebno vizualno izražanje in vrednote skupnega prostora. Njegov poglavitni splošni cilj je razviti dodano vrednost šoli, njeni ožji okolici in kraju. Kaj to sploh pomeni? Odločili smo se, da si oblikujemo še štiri operativne korake. Organizirali smo ustvarjalne delavnice osebnostnega likovnega izražanja, ki poudarjajo optimalni razvoj posameznikovega ustvarjalno-umetniškega, psihološko-terapevtskega in socializacijskega vidika. V tem šolskem letu bomo oblikovali Kulturni album šole, s katerim razvijamo občutek pripadnosti, pozitivni občutek lastne vrednosti in ustvarjamo pozitivno razpoznavnost posameznika in šole. Temu sledi še Kulturni album kraja, kjer želimo sodelovati s turističnim gospodarstvom, poiskati možnosti trženja v obliki delavnic, ustvarjalnih taborov ter spoznavati in razvijati pripadnost kraju. Končni korak pa je sooblikovanje prostora, kjer bodo učenci in učenke s pomočjo oblikovali objekte ob šoli. Tako bi še krepili vključenost v prostor in identifikacijo z njim, zboljšali kulturo bivanja v šoli in kraju ter se še bolj povezovali s krajem in krajani.

Pri tako celostnem delu zagotovo nismo sami. Učencem in učenkam, ki obiskujejo osnovno šolo s prilagojenim programom in posebni program v Centru za usposabljanje Elvire Vatovec Strunjan, se je pridružila še skupina učencev in učenk, ki obiskujejo osnovno šolo Šmarje pri Kopru, ter skupina otrok iz različnih obalno-kraških osnovnih šol, s katerimi sodelujejo mobilne specialne pedagoginje iz našega Centra in z njimi izvajajo dodatno strokovno pomoč. Ne gre pozabiti še sodelovanja z zunanjimi sodelavci, starši ter učiteljicami in učitelji iz sodelujočih šol.

Projektno delo bo trajalo vse šolsko leto. Želimo si uresničiti postavljene cilje in ob koncu projekta predstaviti podobe kulturnega albuma šole in kraja ter vse umetniške stvaritve, ki bodo postale del na novo oblikovanega šolskega prostora oz. Otroškega ustvarjalnega parka.

PODARJAMO VAM ... SRČNOST!

Štirinajsti februar je svetovni dan zaljubljencev. Ta dan vedno bolj bogatijo čokoladne pozornosti, ovite v rdečo, plišaste igrače, ki spominjajo na medvede, in gora papirnatih sporočil, ki oznanjajo dobre želje tistim, ki jih imamo najraje.

Mi smo letošnje praznovanje sv. Valentina oznamovali drugače. Skupaj z gospodom Teodorjem Tavželjem, ki je vodil ustvarjalne delavnice osebnostnega likovnega izražanja, smo iskali za nas značilne vrednote in jih skušali ustvarjalno izraziti. Učenci in učenke so v sleherni narisani vijugi, ki je včasih spominjala na čačko, iskali vzorce svojega notranjega doživljanja, jih pobarvali in sestavljali v pisane podobe. Enako so poskušali narediti z oblikovanjem gline. Nastajali so vzorci, podobe ljudi, cvetoči travniki, obrisi pravljičnih bitij in srca. Zanimivo: otroci in mladostniki so najpogosteje upodabljali srca. Srca, ki nas opominjajo na srčnost, prijateljstvo, mir, svobodo, ljubezen, dobroto, svobodo, domišljijo in druge vrednote srca.

Največje srce z ustvarjalnimi poslikavami smo razstavili ob semaforiziranem križišču v Strunjanu, manjša srca že krasijo atrij Pedagoške fakultete v Kopru, šolske stene v Centru za usposabljanje Elvire Vatovec Strunjan in z manjšo postavitvijo izbranih likovnih stvaritev bomo obiskali vse sodelujoče šole.

Majhni koraki k pomembnemu osebnemu izražanju, ko tudi drugim pokažemo, v kaj verjamemo.

Center za usposabljanje Elvire Vatovec Strunjan

Temeljni kamen za novo bivalno enoto

Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič Draga pri Igu je bil ustanovljen leta 1984. V njem zagotavljajo socialne, vzgojno-izobraževalne in zdravstvene programe za otroke, mladostnike in odrasle z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju. Največ varovancev je iz Ljubljane in okolice. Nekateri varovanci so v dnevni obravnavi, drugi v celotni oskrbi. Otroci, ki so napolnili Center pred dvajsetimi leti in več, so zdaj odrasle osebe. Nekateri med njimi bi se lahko delno osamosvojili.

Vodstvo zavoda se je že od samega začetka zavedalo, da zaradi zasedenosti zmogljivosti ne bodo mogli sprejemati novih varovancev. Kot možnost za rešitev problema so načrtovali mrežo bivalnih skupin v manjših stanovanjih, hišah, enotah v Ljubljani in okolici. Število skupin naj bi se spreminjalo v skladu z resničnimi potrebami in razmerami v družinah. Mestna občina Ljubljana je leta 1997 sprejela sklep, da poišče-jo prostore za razvoj bivalnih skupnosti (ali doma) za trideset odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju. Pred tremi leti pa so starši, zunanji člani Sveta Centra in strokovni delavci Centra za usposabljanje, delo in varstvo Draga ustanovili iniciativni odbor, iz katerega so potem ustanovili Društvo Anna. Poglavitno poslanstvo društva je zagotoviti bivalne razmere za osebe s posebnimi potrebami in skrb za njihovo dostojno življenje.

Rezultat medsebojnega sodelovanja vseh je temeljni kamen, ki sta ga 28. februarja 2007 položila ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman in župan mestne občine Ljubljana Zoran Janković. Novi prostori za osemnajst odraslih oseb bodo na območju mestne občine Ljubljana, v Vižmarjah. Mestna občina bo financirala gradnjo stavbe, Ministrstvo za delo bo prispevalo denar za nakup opreme, odvetniška pisarna gospoda Antona Preglja pa z različnimi akcijami v okviru Društva Hiša sonca zbira denar, obvešča javnost in opozarja na težave ljudi s posebnimi potrebami.

Gradbena dela bodo stekla. Naj se čim hitreje in srečno končajo.

T. Ž.

NOV STROKOVNI PRIROČNIK

Pri založbi Valmar v Celju sta izšli knjiga in zgoščenka dr. Mirka Galeša Pomoč otrokom s posebnimi potrebami, s podnaslovom Ocenjevanje zmožnosti in posebnih potreb otrok v osnovni šoli ter načrtovanje individualiziranih programov - praktični pristop.

Strokovni priročnik ima dva dela. V prvem delu (108 strani) so najbolj temeljna teoretična izhodišča in navodila, kako uporabljati merljive funkcijske programe oziroma ocenjevalne lestvice pri diagnostiki, načrtovanju in ocenjevanju uresničevanja individualiziranih programov ter razvojnega napredka otrok s posebnimi potrebam. V drugem delu knjige (350 strani), ki je izdan kot zgoščenka, je 30 merljivih funkcijskih programov in operativnih učnih načrtov oziroma 30 ocenjevalnih lestvic za 30 funkcij, ki so visoko povezane s šolskim uspehom. S pomočjo zgoščenke je mogoče natisniti katero koli ocenjevalno lestvico oziroma funkcijski program, ki ga potrebujemo pri diagnostiki, načrtovanju in ocenjevanju individualiziranih programov ter razvojnih napredkov otrok s posebnimi potrebami.

Priročnik je namenjen študentom specialne pedagogike, učiteljem in staršem otrok osnovne šole s prilagojenem programom ter učiteljem in staršem otrok redne osnovne šole za diagnostiko posebnih potreb, usmerjanje, načrtovanje individualiziranih programov in operativnih učnih načrtov ter za ocenjevanje realizacije individualiziranih učnih načrtov in napredka otrok s posebnimi potrebami.

Da bi priročnik dovolj strokovno uporabljali, je priporočeno 20-urno usposabljanje. Priročnike in zgoščenke naročite na Zvezi društev Sožitje, Samova 9, Ljubljana. Cena knjige je 15 evrov, zgoščenke pa 50 evrov. Naročite ju lahko po telefonu (01 436 97 50) ali elektronski pošti samira.varmaz@zveza-sozitje.si.

SPODBUJANJE IN IZVAJANJE VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA V INVALIDSKIH PODJETJIH

(PROJEKT V OKVIRU POBUDE SKUPNOSTI EQAL)

Vseživljenjsko učenje je v sodobnih družbah nova vrednota. Zajema formalno, neformalno in priložnostno učenje ter sega v poklicno, zaposlitveno in zasebno življenje.

Izobraževanje in usposabljanje sta postala pomembnejša kot kdaj koli prej, kot priložnost za ljudi, da "vstopijo, ostanejo in se dvignejo" v življenju. To je toliko pomembnejše za tiste, ki imajo zaradi kakršne koli prizadetosti, starosti, spola ali drugih razlogov manjše možnosti na trgu delovne sile, saj jim dodatna usposobljenost lahko zelo poveča možnosti za zaposlitev. Zaposlitev pa ne pomeni samo preživetje ali boljšo življenjsko raven, ampak tudi odpira vrata v zadovoljno in ustvarjalno življenje.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sodeluje pri projektu, ki omogoča in spodbuja vseživljenjsko učenje ter poteka v sklopu Evropskega socialnega sklada. Poglavitni cilj je zagotavljanje enakih možnosti na trgu dela tako zaposlenim kot iskalcem dela.

Slovenija v Programu Pobude

skupnosti Equal izvaja predvsem tele ukrepe:

- lažji dostop do trga dela in vrnitev nanj za tiste, ki imajo težave pri vključevanju;
- pospeševanje vseživljenjskega učenja in dobrih praks;
- zmanjševanje razlik med spoloma in podpiranje enakopravnosti med spoloma;
- podpora socialnemu in poklicnemu vključevanju prosilcev za azil.

Dejavnosti Razvojnega partnerstva Sinteza

Razvojno partnerstvo Sinteza se ukvarja s problemi vseživljenjskega učenja zaposlenih v invalidskih podjetjih. Osrednja ciljna skupina so ženske, starejši in mlajši delavci, invalidi in nizkokvalificirani zaposleni.

V Razvojnem partnerstvu Sinteza deluje enajst partnerjev, raznolikih po organizaciji, statusu pa tudi po področjih svojega delovanja. Med njimi je tudi Želva, Podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, d. o. o.

Vsi partnerji imajo številne izkušnje in znanje z različnih področij: izobraževanja mladine in odraslih, zaposlitvene in poklicne rehabilitacije, usposabljanja in izobraževanja ranljivih skupin, vodenja in predstavljanja invalidskega podjetja doma in v tujini, izobraževanja za osebnostni in profesionalni razvoj zaposlenih.

Za spodbujanje prenosa znanja, dobre prakse ter uresničitev ciljev in dejavnosti so se povezali partnerji iz Francije, Italije in Nizozemske v partnerstvo EN-POWER.

Poglavitni namen tega partnerstva je ukvarjanje s problemi funkcionalne pismenosti in spodbujanje vseživljenjskega učenja v invalidskih podjetjih. Učni programi so prilagojeni ranljivim skupinam v invalidskih podjetjih, s poudarkom na prilagojenih metodah izobraževanja in usposabljanja.

Z dobrim medsebojnim sodelovanjem razvijajo in v praksi preizkušajo izobraževalne ter motivacijske programe.

- ❑ Izobraževalni programi so namenjeni najranljivejšim zaposlenim in strokovnim delavcem v invalidskih podjetjih, ki se ukvarjajo z izobraževanjem.
- ❑ V motivacijskih programih motivirajo in ozaveščajo o nujnosti vseživljenjskega učenja vodstvo v invalidskih podjetjih in člane v invalidskih organizacijah.

Oktobra 2006 so končali prvo izvedbo šestdeseturnega programa Učenje za aktivno vlogo, podprtega z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, ki vsebuje teme: Temeljno znanje in spretnosti, Socialne spretnosti, Učenje za aktivno življenje in delo. Projekt bo trajal do oktobra 2007.

Pripravili:
mag. Tatjana Dolinšek
Mihaela Žveglič
RACIO SOCIAL

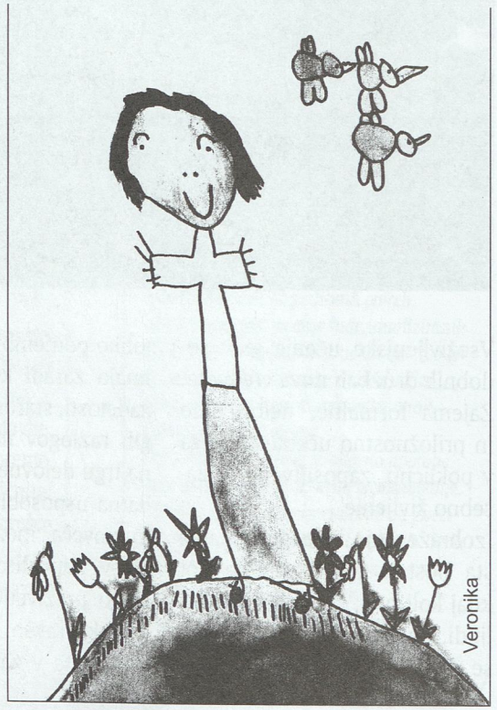

NEVLADNA ORGANIZACIJA ISI IZ GRADCA PRAZNUJE 20. OBLETNICO

Predstavniki društev Sožitja in Sončka smo bili povabljeni na 20. obletnico delovanja ISI (Initiative Sociale Integration - Pobuda za socialno povezovanje) v sklopu projekta Evroregije.

Tam so nam predstavili celotno vsebino avstrijskega združenja za osebe z motnjami v duševnem razvoju - Lebenshilfe na območju štajerskega dela Avstrije.

ISI je bilo ustanovljeno pred dvajsetimi leti in zajema 550 sodelavcev - strokovnih delavcev. Mi smo spoznali le eno od teh pomoči, na Štajerskem je še enainštirideset podobnih oblik.

Strokovni delavci so nam predstavili oblike delovanja pomoči osebam z motnjami v duševnem razvoju vsak s svojega področja.

V zadnjih desetih letih so svojo ponudbo še razširili. Hkrati z zmanjševanjem števila oseb v Zavodih so povečali ponudbo stanovanjskih oz. bivalnih skupnosti, mobilno službo in ponudbo za delo. ISI je nevladna organizacija, ki zajema s svojimi strokovnimi delavci vsa področja pomoči: zgodnjo obravnavo mlajših otrok, pomoč v šolah, doma (inštrukcije), v bivalnih skupnostih, pri delu v delavnicah pod posebnimi pogoji ter v rednih delovnih organizacijah kot mentorji ter razne oblike pomoči v prostem času (pomoč v raznih uradih, pri zdravniku, pravnem svetovanju, ozaveščanju o pravicah, pri družini, varstvu, spremstvu, kuhanju in vseh drugih gospodinjskih opravilih). Za delo jih plača država. Mladostnike z motnjami zaposlijo, če imajo 50 odstotkov delovnih zmogljivostih, pri nas v Sloveniji pa ob 75 odstotkih delovnih zmogljivostih.

Odrasli, ki imajo svoj dohodek, si z žepnino poravnajo vse izdatke oblačil in obutve in tudi prispevajo k stroškom bivanja. Izobražujejo se do petindvajsetega leta starosti.

ISI pridobiva sredstva iz javnih skladov in Evropske unije.

Pri njih ni komisije za usmerjanje mlajših otrok, ampak starši po poprejšnjem strokovnem posvetu sami usmerijo otroka ali v redno šolo z integracijo ali šolo s prilagojenim programom. Večina staršev vpisuje svoje otroke v šolo z integracijo, vendar dileme o integraciji kljub visoki ravni razvoja še vedno ostajajo. Število vpisov v šole s prilagojenim programom tudi pri njih upada. Starši močno vplivajo na vsa področja delovanja in oblike pomoči njihovim otrokom.

Če vse povedano primerjam s stanjem v naši državi, lahko kot starš presodim, da so v Sloveniji razvoj in vse oblike pomoči na solidni ravni. Tudi pri nas so že izdelani projekti za zmanjševanje števila oseb v zavodih in razširitev mreže bivalnih skupnosti.

Ovire vidim v finančnem delu. Odraslim osebam, ki bivajo v institucijah, naj bi ostala od njihovega odhodka oz. nadomestila sredstva za samostojno življenje (oblačila, obutev ipd.). Le tako bi lahko zadostili zakonskemu določilu, da staršem ni treba gmotno skrbeti za njihove odrasle otroke. Tudi mladostniki sami se težko odločijo za življenje v bivalnih skupnostih prav zaradi tega.

Veliko se bo treba še ukvarjati z zaposlovanjem v varstveno-delovnih centrih in rednih oblikah ter s širitvijo mreže prostovoljstva za prej navedene oblike asistence oz. pomoči.

Danica Ozimic
Društvo Sožitje Mežiške doline

NOVICE IZ ZVEZE SOŽITJE

Pripravil:
Tomaž Jereb

Lani sprejeti nov Zakon o društvih je prinesel kar nekaj novosti, ki jih bomo morali upoštevati tudi pri dopolnitvah našega statuta. Izvršni odbor Zveze Sožitje je dopolnitve in spremembe že obravnaval, sedaj pa jih bomo poslali še v naša društva, tako da bi lahko spremenjen in dopolnjen Statut Zveze Sožitje že obravnavali in sprejemali na letošnji skupščini, ki bo predvidoma v maju. Podobne popravke bodo morala sprejeti tudi vsa druga društva Sožitje.

V letošnjem letu ima vlada v programu tudi sprejem Zakona o enakih možnostih. Posledično naj bi se to izrazilo tudi pri obstoječem Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih odraslih oseb, katerega vsebina naj bi bila uvrščena v novi zakon. Najavljen imamo obisk direktorja direktorate za invalide, ki naj bi nam predstavil osnovne usmeritve novega zakona, ustno pa je bila že izražena želja, da bi dejavno sodelovali pri pripravi tega zakona, predvsem v delu, ki se nanaša na položaj odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju.

Po končanem razpisu za udeležbo v letošnjih nacionalnih programih vseživljenjskega učenja za osebe z motnjami v duševnem razvoju že vemo, kakšen je bil odziv iz društev. Na te oblike naših programov se je letos evidenčno prijavilo več kot devetsto kandidatov. Številka je zopet večja kot lani, to pomeni, da je za te oblike veliko zanimanja. Pristojna komisija je že podrobno obravnavala vse prijave in ugotovila, da bomo načeloma lahko zadostili vsem željam.Seveda pa trenutno poteka z društvi usklajevanje, saj so bile prijave zelo neenakomerno razporejene po terminih in lokacijah.

Letošnjega zasedanja generalne skupščine Inclusion Europe, ki bo tokrat v okviru kongresa Evropa v akciji v Varšavi, se bosta udeležila naša predsednica dr. Katja Vadnal in podpredsednik Zveze Sožitje Srečko Lapajne.

Pošta Slovenije je omogočila izdajo t. i. osebnih znamk. Pri Zvezi Sožitje resno razmišljamo o možnosti, da bi za lastne potrebe natisnili znamke z oznako Sožitja, saj bi tudi tako lahko prispevali k večji prepoznavnosti naše organizacije.

Vsa društva Sožitje imajo sedaj svoje elektronske naslove. Tako bo zelo olajšana naša medsebojna komunikacija. Vsa društva so prejela tudi naslove drugih društev, tako da lahko tudi med seboj izmenjujejo informacije. Prenova spletne strani Zveze Sožitje poteka po načrtih, zato upamo, da bomo lahko najpozneje konec aprila tudi predstavili prenovljeno in obogateno spletno stran. Med drugim bo na njej predstavljeno aktualno stanje v zakonodaji, ki je pomembna za osebe z motnjami v duševnem razvoju in njihove starše.

Izvršni odbor Zveze Sožitje je že imenoval svoja delegata na ustanovni skupščini Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije. Ta organizacija sicer kot pogodbena oblika dela med invalidskimi organizacijami že deluje, vendar doslej še ni bila formalizirana. V organe Nacionalnega sveta smo predlagali tudi nekaj svojih predstavnikov.

Osemnajstega in devetnajstega maja bo v Tolminu potekala peta abilimpijada Slovenije. Trenutno je prijavljenih petintrideset lokalnih programov s približno 180 tekmovalci. Letošnje discipline bodo: vezenje - križni vbod, vezenje - stebelni vbod, uporaba uporabnih predmetov iz odpadnega materiala, priprava izdelava plakata, oblikovanje lesa, aranžiranje cvetja, oblikovanje gline, slikanje na svilo, fotografiranje, strojno šivanje, pletenje in krasitev torte.

V maju pa bo potekala tudi letošnja vseslovenska glasbena revija Zapojmo, zaigrajmo, zaplešimo, ki jo bo tokrat gostila Osnovna šola 27. aprila iz Kamnika. Pričakujemo velik odziv, saj se navadno na tej reviji zbere več kot tisoč nastopajočih.

Društva Sožitje so zelo dejavna. V zadnjih mesecih intenzivno potekajo občni zbori društev, organiziranih pa je bilo tudi precej drugih prireditev. Te na eni strani ozaveščajo javnost o problematiki oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin, po drugi strani pa društva tako pridobivajo tudi nekaj denarja za svoje delovanje. Zadnje tri akcije, ki so bile namenjene tem ciljem, so izpeljali na Ptuju, v Slovenski Bistrici in Trebnjem.

V marcu bo potekala tudi prva slovenska nacionalna konferenca v okviru projekta Socialne storitve na večnamenskih kmetijah. Cilj tega projekta je, da bi se v državah Evropske unije izdelala podlaga za večje vključevanje oseb s posebnimi potrebami na področje kmetijstva. Organizacijsko je nosilec projekta v Sloveniji Biotehniška fakulteta oz. njen oddelek za agronomijo, operativno pa ga pri nas vodi dr. Vadnalova. Zveza Sožitje sodeluje v tem projektu kot zainteresirana partnerica.

DOHODNINA ZA LETO 2006 - OLAJŠAVE ZA VZDRŽEVANE DRUŽINSKE ČLANE S POSEBNIMI POTREBAMI

Oktobra lani je Državni zbor sprejel nov Zakon o dohodnini. Za starše oseb z motnjami v duševnem razvoju je ta zakon prinesel nekaj novosti. Bistvena je ta, da so sedaj izenačeni pri davčnih olajšavah tako otroci z motnjami v duševnem razvoju do 18. leta starosti in odrasle osebe, s pogojem, da imajo ustrezen status in jih vzdržujejo starši. Ta posebna olajšava zanje znaša 7.486 EU. V davčni napovedi se v rubriki vzdrževani družinski člani te osebe navedejo kot zahteva obrazec, poleg tega pa je potrebno vnesti zanj tudi oznako, kot je navedeno v navodilu.

Otroke z motnjami v duševnem razvoju, ki so mlajši od 18.let označimo z oznako A 5. Za vse starejše od 18.let pa vnesemo v rubriko oznako B.

Starši, ki imajo otroke ali odrasle osebe s posebnimi potrebami v rejništvu ali v celodnevnem institucionalnem varstvu te olajšave ne morejo uveljavljati, razen če dokazujejo, da so tudi materialno skrbeli zanje.

Zakon je izrecno navedel, da velja ta izenačitev tudi za dohodnino za leto 2005. Zato so večini staršev iz davčnih uprav že izdali nadomestne odločbe. Tisti, ki jih še niso prejeli jih bodo prejeli, po informacijah iz DURS -a, v kratkem.

Novost je tudi v tem, da lahko davčni zavezanci že v napovedi za leto 2006 označijo, da želijo, da se jim pri odmeri dohodnine za leto 2007 upošteva njihova odločitev, da do 0,5% odmerjene dohodnine donirajo v namene, za katere so se odločili. Med upravičenci do teh donacij so tudi vsa društva Sožitje in Zveza Sožitje. Zato vljudno naprošamo člane društev Sožitje, da to možnost izkoristijo in vsaj delno pripomorejo k sofinanciranju svojih društev.

T.J.

Odgovarja: Nevenka Ljubič, pravnica vprašanja na tel.01/43 64 336 v pon - čet. od 9 -13 ure

VPRAŠALI STE - MI ODGOVARJAMO

KRITERIJI ZA OPREDELITEV PRIMANJKLJAJEV, OVIR ALI MOTENJ

RAZLIKE MED OTROKI PRI DEDOVANJU

POSTOPEK ZA PODALJŠANJE RODITELJSKIH PRAVIC

VRAČILO DENARJA DRŽAVI ZA BIVANJE V USTANOVI

MESTNI POTNIŠKI PROMET IN MOŽNOST ZA BREZPLAČNO VOŽNJO SPREMLJEVALCA INVALIDA

DRUŽINSKI POMOČNIK ALI ZAVOD

● *VPRAŠANJE:*

Kakšni so kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami glede na motnje v duševnem razvoju? Kakšna je razlika glede kriterijev za otroke z lažjo motnjo in otroke z zmerno motnjo v duševnem razvoju?

● ODGOVOR:

Otroci z lažjo motnjo v duševnem razvoju:
Otrok ima znižane sposobnosti za učenje. V prilagojenih pogojih učenja lahko doseže temeljno šolsko znanje, ki pa ne zagotavlja pridobitve minimalnih standardov znanja, določenih z izobraževalnimi programi. Ob ustreznem šolanju se praviloma usposobi za manj zahtevno poklicno delo in samostojno socialno življenje.
Otroci z zmerno motnjo v duševnem razvoju:
Otrok ima posamezne sposobnosti različno razvite. Pri šolskem učenju se nauči osnov branja, pisanja in računanja, na drugih področjih (gibalnih, likovnih, glasbenih) pa lahko doseže več. Sposoben je sodelovati v preprostem pogovoru in razume navodila. Lahko uporablja tudi nadomestno komunikacijo. Svoje potrebe in želje zna sporočati. Pri skrbi zase zmore preprosta opravila, sicer pa potrebuje vodenje in različno stopnjo pomoči vse življenje. Usposobi se za enostavna praktična dela, vendar se le izjemoma usposobi za povsem neodvisno socialno življenje.

● *VPRAŠANJE:*

Ali je kakšna razlika pri dedovanju po smrti staršev med otroci oziroma ali otrok z zmerno motnjo v duševnem in telesnem razvoju lahko deduje več kot druga dva brata?

● ODGOVOR:

Dedno pravo je enako za vse občane in po ustavi spada med civilnopravne predpise. Zapustnikovo premoženje, ki je celota njegovih premoženjskih pravic in obveznosti, ki jih je imel ob smrti, preide ob njegovi smrti na dediče. Ta zapuščina je predmet dedovanja in je v zapuščinskem postopku na sodišču razdeljena na enake dele, če ni z oporoko določeno drugače. V vašem primeru dobijo vsi trije otroci enake deleže kot zakoniti dediči, tako tudi sin z zmerno motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Na sodišču ga zastopa skrbnik oziroma strokovni delavec pristojnega centra za socialno delo.

● *VPRAŠANJE:*

Zakaj se še vedno različno izvaja postopek podaljšanja roditeljskih pravic za starše, ki imajo otroke z zmerno, težjo ali težko, motnjo v duševnem ali telesnem razvoju? Težava je zlasti pri plačilu tega postopka. Ali mi lahko napišete kaj več o tem?

● ODGOVOR:

Po zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih sodišče lahko izda po predlogu staršev ali po predlogu centra za socialno delo v nepravdnem postopku odločbo, da se roditeljska pravica podaljša tudi čez otrokovo polnoletnost, če otrok zaradi telesne ali duševne prizadetosti ni zmožen sam skrbeti zase, za svoje koristi in pravice.
Če je oseba že polnoletna in predlog staršev za podaljšanje roditeljske pravice ni bil vložen pravočasno, sme sodišče priznati roditeljsko pravico staršem in jo podaljšati čez otrokovo polnoletnost.
Pri plačilu za postopek podaljšanja roditeljskih pravic pa večkrat nastane nesporazum, kdo uvede postopek: ali center za socialno delo ali starši. Mogoč je tudi nesporazum, če sodišče zahteva sodne izvedence medicinske stroke, kot je to pri duševnih bolnikih, katerih bolezen se lahko spreminja, pri zmerno, težje in težko prizadetih osebah pa je to stanje doživljenjsko, zato ni potrebno, da sodni izvedenci medicinske stroke znova preverjajo stanje, kar je treba plačati. Center za socialno delo ima navadno tudi vso strokovno dokumentacijo, ki jo lahko predloži sodišču v nepravdnem postopku.

● *VPRAŠANJE:*

Kdaj lahko zahteva občina oziroma država povrnitev pomoči, ki jo je upravičenec do pomoči prejemal med bivanjem v zavodu? Starši so umrli v prometni nesreči in edini dedič upravičenec je v zavodu in je oseba s težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju. V zavodu živi že vrsto let.

● ODGOVOR:

Po zakonu o dedovanju občina in država v zapuščinskem postopku ne moreta zahtevati povrnitve pomoči, ki jo je upravičenec prejemal tedaj, ko še ni bil lastnik premoženja.
Šele po smrti staršev, ko je postal kot edini dedič lastnik premoženja v zapuščinskem postopku, to se pravi od datuma dogodka, se poplačajo stroški bivanja v zavodu iz naslova njegovega premoženja.

● *VPRAŠANJE:*

Ljubljanski mestni potniški promet ima brezplačno vožnjo za invalide. Zanima me, ali lahko dobim tako vozovnico tudi za nekajmesečno hčerko, ki jo vozim na preglede iz Medvod (zadnja postaja mestnega prometa) na pediatrično kliniko. Ali natančneje: ne gre toliko za njeno vožnjo, saj so otroci tako oproščeni plačila, temveč zame, ker sem njena spremljevalka.

● ODGOVOR

Najbolje bo, da se oglasite na potniški blagajni - Trdinova ulica 3, kjer vam bodo podrobneje razložili glede mesečne vozovnice za spremljevalko. Pred kratkim smo imeli podoben primer in je bil uspešno rešen. Tega namreč ni v zakonodaji, pač pa je to že dolga leta humanitarna poteza mestnega prevoznika v Ljubljani

● *VPRAŠANJE:*

Imamo hudo težavo glede sina, starega 22 let, z zmerno motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Z domačega dvorišča je vzel avto in se peljal po cesti, kjer je povzročil prometni prekršek. Sedaj smo dobili s policijske postaje odločbo za prekršek, saj se prometno dovoljenje ne glasi na njegovo ime, čeprav je on lastnik avtomobila. Kaj naj storimo?

● ODGOVOR:

Verjetno so vam že na policijski postaji pojasnili, da je to kaznivo dejanje in tudi škodo je treba povrniti. Odgovornost pa preide na starše, ki imajo podaljšane roditeljske pravice, ali pa skrbnika. Na srečo se je še dobro končalo, toda kaj, če bi se zgodila nesreča? V prihodnje bo pač potrebno več pozornosti in tudi ključe je treba hraniti na varnem, kajti nedopustno je, da je bil sinu ključ avtomobila dostopen.

● *VPRAŠANJE:*

Po Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu smo dobili obvestilo, da s pisno izjavo dovolimo, da izplačevalec dodatek, ki pripada družinskemu pomočniku, izplačuje občini, ki je pristojna za financiranje pravic družinskega pomočnika. Invalidne osebe imajo pravico, da namesto nadaljevanja pravice do izbire družinskega pomočnika izberejo institucionalno varstvo. Ali mi lahko kaj več napišete o tem?

● ODGOVOR:

Če se invalidna oseba želi vrniti v zavod, v katerem je bivala pred uveljavljanjem pravice do družinskega pomočnika, ima prednost pri sprejemu v ta zavod.
Prav tako so invalidne osebe, ki so pridobile pravice do izbire družinskega pomočnika pred začetkom uporabe tega zakona, dolžne pristojnemu centru za socialno delo sporočiti vse podatke o družinskih članih ter o njihovih in svojih dohodkih, potrebne za določitev prispevkov invalidne osebe in zavezancev občini, ki financira pravice družinskega pomočnika.
Center za socialno delo ves čas spremlja, ali družinski pomočnik invalidni osebi zagotavlja ustrezno pomoč. Invalidna oseba lahko center za socialno delo kadar koli seznanja z delom družinskega pomočnika. Družinski pomočnik mora imeti stalno bivališče na istem naslovu kot invalidna oseba, ki jo oskrbuje.

NOGOMETNI TURNIR

Razlogov za praznovanja nikoli ne zmanjka, za veselje pa še manj. V Zavodu Janeza Levca je takih priložnosti vedno dovolj.
Nogometni turnir, v okviru projekta Svet kot ga vidimo mi, so organizirali mladostniki s posebnimi potrebami sami in z manjšo pomočjo vzgojiteljev Zavoda za usposabljanje Janeza Levca. Srečanje je potekalo 5. februarja 2007 ob 10. uri v športni dvorani Ježica.

Turnirja se je udeležilo 8 ekip:

- Center Elvire Vatovec Strunjan
- Osnovna šola s prilagojenim programom,
- Mladinski center Radlje ob Dravi,
- Osnovna šola Prule,
- Osnovna šola s prilagojenim programom Janeza Levca,
- Mladinski dom Malči Belič,
- Dom Janeza Levca, "Barcelona" in "Arsenal",
- učitelji.

Ravnatelj Zavoda za usposabljanje Janeza Levca mag. Matej Rovšek je vsem navzočim namenil nekaj spodbudnih besed in svečano odprl nogometni turnir.
Srečanje je popestril nogometaš iz prve slovenske lige Amir Agič, ki je tudi podelil medalje in pokale, ter nastopi plesnih skupin.
Nogometni turnir je dokaz, da si mladi v svojem prostem času želijo rekreativno-tekmovalnih prireditev. Za organizatorja pa sta udeležba "rekreativcev" kot tudi gledalcev spodbuda, da bo še več takšnih in podobnih prireditev, na katerih se bodo srečevali mladi in koristno izrabili prosti čas.
Glede rezultatov pa se vedno oklepamo reka: POMEMBNO JE SODELOVATI IN UŽIVATI, NE ZMAGATI!
V Zavodu za usposabljanje Janeza Levca že več kot pol leta uresničujemo projekt Svet, kot ga vidimo mi z evropsko podporo v okviru NA MOVIT (evropski programi neformalnega izobraževanja za mlade). V projektu se mladostniki učijo ravnati z digitalnim fotoaparatom in kamero. Spoznavajo delo z njima vse od idejne zasnove do končnega izdelka - razstave ali filma. Vendar je projekt zastavljen širše, saj je ob učenju navedenega poteka pomembna integracija mladostnikov v različne družbene dejavnosti.
Mladi, ki sodelujejo v projektu, so stari od 15 do 19 let, nimajo dokončane osnovne šole in so učenci ter dijaki Zavoda za usposabljanje Janeza Levca. Zaradi nizke stopnje izobrazbe, etiketiranosti in zmanjšanih delovnih sposobnosti imajo malo možnosti za zaposlovanje, enakopravno vključevanje v družbo itn. Skoraj praviloma so to mladostniki, ki izhajajo iz manj premožnih družin in z zelo različnimi kulturno-etničnim ozadjem.
Z našim projektom imajo mladostniki možnost, da napredujejo na tistih področjih, kjer se čutijo najbolj zapostavljene. Tako imajo priložnost za samoorganizacijo in neposredno vplivanje na sprejemanje vsakodnevnih odločitev. S tem jim je omogočena enakopravnejša vključitev v družbo in uspešnost na tistih področjih, ki so "rezervirana" za izbrance.
S celotnim projektom Svet, kot ga vidimo mi, se pridružujemo evropskemu letu enakih možnosti.

Boštjan Kotnik
(koordinator)
Zavod za usposabljanje
Janeza Levca
Delovna enota DOM

IZLET NA PLANINO ZAPRIKRAJ

Peljali smo se iz Tolmina do Drežniških Raven. Naprej smo do drežniške planine Zaprikraj odšli peš. Ko smo prišli gor, so pastirji že gnali krave s hriba. Odpeljali so jih v hlev, na molžo. Spotoma so popile vodo. Pastirji so bili zelo prijazni. Vprašali smo jih za sir in skuto.Sir so že razdelili, skuto pa so nam dali. Pomalicali smo, pastir nam je dal obrezke sira. Pogledali smo še, kako se molze krave. Eden od pastirjev nas je poslikal. Po poti smo občudovali hribe okrog nas. Bili smo zelo zadovoljni. Ob mraku smo v družbi ovac povečerjali. Potem smo se odpeljali proti domu.

Povedali: Marija, Branko, Miran, Božo
Varstveno-delovni center Tolmin
Zapisala: Greti Kutin

POMLAD!

SPET BO PRIŠLA POMLAD,
V NAŠO DEŽELO, POMLAD!
SAJ SPOMLADI ZAČNE VSE CVETETI!
NARAVA SE PREBUJA!
ZAČNEJO RASTI ZVONČKI, TELOHI, TROBENTICE
IN DRUGE SPOMLADANSKE ROŽE!
ZAČNE TUDI SIJATI
SPOMLADANSKO SONCE!
IN VSA NARAVA JE V CVETJU!
TUDI PTIČKI ŽE POJEJO!
SPOMLADI SE PTIČKI ŽENIJO!
POMLAD JE ČAS ZA ZALJUBLJENE!
LJUDJE SO NA POLJU IN NA VRTOVIH,
KER ČISTIJO, SAJ BODO KMALU ZAČELI SADITI
POLJSKE PRIDELKE!
SPOMLADI JE LEPO,
KER VSE ZAČNE CVETETI!
POMLADI ZAČNE PETI KUKAVICA!
SPOMLADI SO TUDI DALJŠI DNEVI!
POMLAD SE ZAČNE 21. 3. 2007.
POMLADI DAMO TUDI URO NA POLETNI ČAS,
TO JE 25. 3. 2007.
POMLAD JE ČAS, KO JE KONEC ZIME!

ALENKA ČARGO

KULTURNI PRAZNIK

V VARSTVENO-DELOVNEM CENTRU SMO IMELI 7. FEBRUARJA KONCERT V ČAST KULTURNEMU PRAZNIKU.
NASTOPIL JE PEVSKI ZBOR VARSTVENO-DELOVNEGA CENTRA NOVA GORICA, ENOTA SOLKAN. PELI SO OB SPREMLJAVI BLOK FLAVT IN KLAVIRJA.
PRIPRAVILI SO NAM DESET LJUDSKIH PESMI, KI SO BILE ZELO ŽIVAHNE.
BOGATO SMO JIH NAGRADILI Z APLAVZOM. PO KONCERTU SMO JIH POGOSTILI S PIŠKOTI IN SOKOM. ZELO NAM JE BILO LEPO!

MARIJA IN DANJELA

MOJA PRVA VOŽNJA S KAMIONOM

V petek me je prišel iskat moj tata. Tata je šel v Anhovo po cement, ki ga je peljal do Ljubnega. Z njim sem se peljal domov. Vendar to ni bila vsakodnevna vožnja. Moj tata je šofer kamiona s silosom. S kamionom sem se peljal prvič v življenju. Tata me je posedel na sedež in me privezal z varnostnim pasom. Kamion se je med vožnjo tresel, jaz pa sem se malo gugal sem pa tja. Občutki so bili zelo dobri.
V Ljubnem sva spraznila cement iz silosa. Medtem ko sva raztovarjala tovor, je zelo ropotalo in šumelo. Potem me je prišla iskat moja mama, ki me je odpeljala prav do doma. Tata pa se je s kamionom odpeljal mimo Ljubljane v Trzin.
Nisem si mislil, da bo moj tata naredil izpit za kamion. Mislim, da je bilo težko, da testi niso bili lahki. Držal sem pesti zanj. Upam, da mu je v tej službi dobro. Čeprav je res, da mora vsako jutro že zelo zgodaj vstati. Šef ima mojega tata rad. Tudi njegovi sodelavci ga imajo radi. Mislim, da je plača, ki jo dobi, kar dobra. Upam, da bo vse življenje, kar ga še ima pred sabo, ostal v tem poklicu in bo vozil kamion. Želim si, da bi se vsak dan lahko vozil z njim. Upam, da bo še kdaj kakšna priložnost, da se bom spet peljal z očetovim tovornjakom.

Tata, želim ti veliko sreče pri opravljanju tvojega poklica. Srečno vožnjo, tata! Rad te imam, Danilo!

Povedal: Dejan Roter,
Center za usposabljanje invalidnih otrok
Janka Premrla - Vojka, Vipava
Zapisala: učiteljica Lilijana Koren

V rudniku

Obiskali smo rudnik v Velenju. Peljali smo se s kombijem in avtom. Jaz sem bil drugič v muzeju. Z dvigalom smo se peljali v jamo. Na zidu je napis "Srečno". V jami je hladno in temno. Na glavi sem imel čelado. Oblekli smo tudi plašč. Spremljal nas je vodnik. je zanimivo. Dobili smo rudarsko malico. Imeli smo se zelo lepo.

Domen Rudl
Tretja Osnovna šola Slovenj Gradec
Oddelek vzgoje in izobraževanja

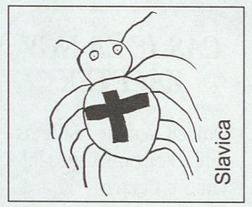

Center za usposabljanje invalidnih otrok
Janka Premrla - Vojka, Vipava

PRI ZOBOZDRAVNICI

GOR, K ZOBOZDRAVNICI, SEM ŠLA S SESTRO SUZANO. DRŽALA SEM ODPRTA USTA IN ZOBOZDRAVNICI POKAZALA ZOBE. REKLA MI JE, DA SI JIH MORAM UMIVATI. BILA SEM PRIDNA. NIČ NI PIKALO.

JADRANKA GAVRIČ, 5.c

TA ZOBOZDRAVNICA JE PRIJAZNA. POGLEDALA MI JE ZOBE IN JIH PREŠTELA, TAKO KOT TO DELAJO ZOBOZDRAVNIKI. POHVALILA ME JE, DA SEM EDEN REDKIH, KI SAM ODPREM USTA IN JIH TUDI DALJ ČASA DRŽIM ODPRTA. POTEM MI JE NAREDILA ŠE PREMAZ.

DEJAN ROTER, 5.c

ZOBOZDRAVNICA MI JE POGLEDALA ZOBE Z OGLEDALCEM. POHVALILA ME JE IN MI REKLA, DA SEM ZELO PRIDNA, KAR ZADEVA USTNO HIGIENO. NAREDILA MI JE PREMAZ IN MI REKLA, DA NE SMEM NIČ JESTI DO KOSILA IN DA NAJ SI ZOBE UMIJEM ŠELE JUTRI ZJUTRAJ.

NINA NOTERSBERG, 5.c

HITRO IN VESELO SEM ODKORAKAL IZ RAZREDA DO ZOBNE AMBULANTE. MISLIL SEM, DA SEM ŽE KAR NA VRSTI, IN SEM ODPRL VRATA, DA BI ŠEL NOTER. VENDAR JE BILA PRED MENOJ SOŠOLKA NINA. TAKO SEM POČAKAL ZUNAJ. USEDEL SEM SE NA STOL. KO SEM PRIŠEL NA VRSTO, SEM GLASNO REKEL AAAAAA IN ODPRL USTA. KER SEM JIH HITRO SPET ZAPRL, SEM MORAL GLAS AAAAA VELIKOKRAT ZNOVA IZGOVORITI.

MATEJ FERLETIC, 5.c

NAJPREJ SEM PRIŠEL GOR. PRED MANO JE BIL NA VRSTI ŠTEFAN. POTEM SEM BIL JAZ. ULEGEL SEM SE NA STOL. ZOBOZDRAVNICA MI JE IZPIHALA ZOBE. BILO JE, KAKOR DA BI PIHAL VETER. POTEM MI JE MED ZOBE DALA VATO IN MI NAREDILA PREMAZ. NATO SEM JI REKEL ADIJO IN SEM ŠEL SPET DOL V RAZRED.

PETER LIPOVŠEK, 5.c

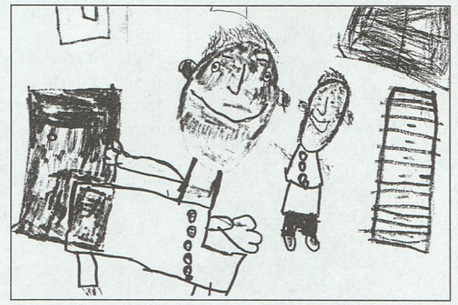

PISALI STE NAM

ČAS JE ZA NOV ZAČETEK

Odločil sem se, da letos julija končam usposabljanje v Centru v Vipavi. Tu sem že sedem let. Prvič sem prišel v Vipavo v šestem razredu. Vse v Vipavi bom pogrešal. Najbolj pa Nino, Jadranko, Mateja, Ireno, Lilijano in Dejana. Rekel jim bom adijo.

Na poslovilno praznovanje bomo šli v Podskalco v Vipavo. Povabil bom vse svoje sošolce in učiteljici.

Mama bo prišla v Vipavo in mi bo spakirala mojo obleko v potovalko. Potem pa bom starše peljal pokazat, kam smo šli na ekskurzijo pogledat medveda. Peljal jih bom na Nanos k Abramovim.

Julija bom torej ostal doma v Zagorju. Vsak dan bom hodil na "šiht" v delavnice. Vsako popoldne bom hodil domov. Vozila me bo mama ali pa bom šel s kombijem.

Peter Lipovšek, 5.c
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla - Vojka, Vipava

V SPOMIN

ALEŠU DOMITROVIČU

1979-2007

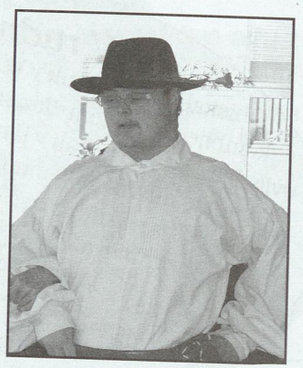

V petek, 19. januarja, smo se na pokopališču v Vojni vasi za vedno poslovili od našega dragega prijatelja Aleša Domitroviča.

Decembrski čas in novoletna praznovanja je Aleš kljub zdravstvenim težavam še veselo in razposajeno preživel z nami. Ta čas mu je bil najljubši. Veselil se ga je posebno zato, ker je s svojo kitaro poskrbel, da smo drugi lahko zaplesali.

Žal pa nismo vedeli, da bo z nami preživel le nekaj dni v tem letu.

Spominjamo se, ko je prišel v naše življenje kot majhen fantek na Osnovno šolo Milke Šobar Nataše in v Dijaški dom Črnomelj. Odrasel je in skupaj s starši začel razmišljati o vključitvi v Varstveno-delovni center Črnomelj. Veselil se je prvega dne svoje službe. Mi pa smo vedeli, da bomo dobili pridnega delavca in dobrega prijatelja. Pridružil se nam je kmalu zatem, ko smo se preselili v nove prostore na Majer.

Občudovali smo njegovo glasbeno nadarjenost. Kitara je bila zanj nepogrešljiva. Kot plesalec v naši folklorni skupini je bil vesel in srečen. Rad je nastopal. Vedno je prvi prihajal s svojo soplesalko na oder in zadnji odhajal z njega. S svojim vriskom je publiko prepričal, da vas je sprejela za svoje in ni prenehala ploskati.

Zelo rad se je udeleževal športnih tekmovanj, presenetil pa nas je tudi s svojimi likovnimi sposobnostmi.

V bivalni enoti je med svojimi prijatelji našel svoj drugi dom. Občasno je tam preživljal popoldneve. Najrajši pa se je zvečer vračal domov k svoji družini.

Z lahkoto je navezoval nova prijateljstva. Z odkritosrčnostjo in vztrajnostjo nas je vedno znova presenečal. Z drobnimi nagajivostmi in hudomušnostjo nam je velikokrat popestril dan.

Kdor ga je poznal in sprejemal takšnega, kot je bil, se je lahko marsičesa naučil.

Pogrešali ga bomo, tako kot njegov oče, brat in mamica, ki mu je posvetila svoje življenje, da bi bilo njegovo lepše in bogatejše. Bil je del naše skupnosti, brez njega pa bo drugačna in tudi mi bomo odslej za spoznanje drugačni.

Danes ga ni več med nami. Odšel je za vedno. Naj ga angeli spremljajo, kakor glas njegove kitare, ki ga je pospremila v večnost.

Za vedno bo ostal v naših spominih in srcih.

Varovanci in zaposleni Varstveno-delovnega centra Črnomelj

MIRNO MORJE

Naša šola se je z majhno ekipo prvič udeležila pomorskega jadranja v okviru Mednarodnega projekta Mirno morje, na Hrvaškem. V projektu je sodelovalo okoli sedemdeset jadrnic iz dvaindvajsetih evropskih držav, od tega dve slovenski. Vse jadrnice so bile okrašene z enakim znakom zastave (peace - mir) in so plule z istim poslanstvom, »za mirno morje«. Začetek projekta seže nekaj let nazaj. Zamišljen je bil za izkustveno in doživljajsko učenje v drugačnem okolju in razmerah za t. i. otroke in mladostnike z roba družbe, njegov sedež je na Dunaju. Projekt je zasnovan in do potankosti organiziran z vzgojno-izobraževalnega, socialnega, varnostnega in turističnega vidika. Podprt je tudi medijsko in delno finančno. V projektu smo začeli sodelovati na povabilo Centra za socialno delo Ljubljana Šiška, ki je pobudnik in izvajalec različnih preventivnih programov, med njimi že tretje leto poteka tudi projekt Mirno morje. Tako smo se v letošnjem letu učenci z različnimi motnjami v duševnem razvoju prvič srečali z učenci in mladostniki z motnjami vedenja in osebnosti v pomorski pustolovščini.

Slapovi na reki Krki

Iz Oddelkov vzgoje in izobraževanja Jarše (Zavod za usposabljanje Janeza Levca, Ljubljana) sta po delu severne in srednje Dalmacije plula učenca Daša in Bruno v spremstvu mentorice in defektologinje Andreje Munih. Pogoj za vključitev učencev je bilo obvladanje plavalnih spretnosti. Na krovu E45 so nas spremljali še gospa Mirjana Crnko (organizacija jadranja za slovenske ekipe), spremljevalka Maša in upravitelja jadrnice (t. i. skiperja) Dušan in Luka. Petdnevna pot nas je vodila iz marine v Zadru, mimo otokov Ugljena in Pašmana do Murterja, v šibeniško skupino otokov do mesta Skradin z ogledom slapov Krke ..... in nazaj do »končne postaje« v marini v Vodicah.

Tam nas je zamenjala nova slovenska posadka, ki je v naslednjih dneh plula po zunanjem delu prej omenjenih otokov z enakim ciljem. Po nekajurni vsakodnevni plovbi smo se privezovali v predvidenih marinah, kjer smo se družili z ekipami drugih jadrnic. Z nekaterimi od njih smo se srečevali tudi med plovbo.

Organizacijski odbor je poleg razporejanja privezov poskrbel za različne oblike druženja na kopnem: iskanje znamenitih točk mesta po načrtovanem zemljevidu, izpolnjevanje ekipnega kviza za sladoledno nagrado, »vsaka ekipa se predstavi na svoj način«, ogled narodnega parka slapov Krke, skupna zabava v diskoteki na obali, športnogibalne in razvedrilne igre, poslikava teles, vleka z vrvjo, risanje in barvanje skupinskih majic in zastave ter skupen predstavitveni večer z zabavnim delom.

V istem času smo bolj ali manj skupaj pluli in se družili dve slovenski barki. Tako nam je bila v veselje družba učencev in njihovih pedagogov iz Doma Malči Belič.

V soavtorstvu jo je prav za nas sestavil njihov skiper Miran. Z našim Dušanom sta bila vedno in povsod z nami, delila vsakršne trenutke in nam ves čas podarjala znanje, izkušnje, varnost in dobro voljo.

Tako smo imeli priložnost doživeti posebno obliko šole v naravi, katere sooblikovalci smo bili precej tudi sami. Pripravljali in kuhali smo obroke hrane, skrbeli za red v podpalubju, pomagali vezati vrvi, zlagati pomožno in glavno opremo za bivanje in plovbo, pomivali posodo, strpno in ekonomično uporabljali toaletne prostore, spalne prostore in bivalni prostor, uživali in delili smo napete trenutke plovbe v različnih vremenskih razmerah. Ob vsem tem smo morali vzdrževati ustrezen življenjski in osebnostni prostor drug drugemu. Dnevne dogodivščine, občutke, potek dneva in potovalne točke plovbe smo ob večerih zapisovali v *ladijski dnevnik*.

Življenje na barki prebuja taborniški duh, razvija različne spretnosti, krepi prijateljstvo, ekipno toleranco in zori strpnost. Kdor ne pomore v dobro skupini, se ji deloma izneveri, zelo hitro dobi povratno informacijo. Jezna ali užaljena oseba ne more zapustiti skupnosti na barki vsak trenutek, tako se konflikt rešuje takoj in s pomočjo vseh članov posadke. Interakcija med vsemi osebami poteka ves čas. V nekajdnevni plovbi smo pridobili tudi veliko novih izkušenj, asociacij, védenja in znanja o osnovah varne plovbe, mornarskih spretnostih, plovilih. Veliko lepih trenutkov v opazovanju naravnih pojavov (vetrov, oblakov s soncem, uršenje vodnih kapljic, grmenje v daljavi, mavrica, bleščanje vodne gladine, vonjanje in občutenje morske vode ...) nam je prebujalo posebne občutke in ozračje.

Navdušeni smo za povsem novo in za nas res redko življenjsko izkušnjo in vsem ljudem, s katerimi smo jo imeli možnost doživeti.

Andreja Munih, prof. defektologinja
Oddelki vzgoje in izobraževanja Jarše,
Zavod za usposabljanje Janeza Levca, Ljubljana

USTVARJAJMO SKUPAJ

PRIPRAVILA: ***Milojka Lozar***, *učiteljica razrednega pouka*
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla Vojka, Vipava

TULIPAN

MATERIALI IN POTREBŠČINE:

papir šeleshamer poljubne barve za cvet in zelene barve, svinčnik, škarje, lepilo, sukanec enake barve kot papir za cvet, igla za šivanje, šilo in stiropor.

POTEK DELA

slika 1

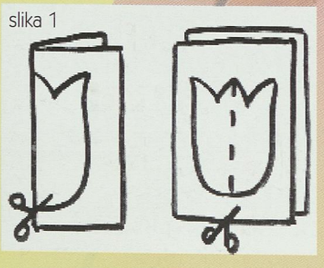

Kos barvnega papirja prepognemo na polovico in nanj narišemo cvet tulipana. Poskušamo narisati čim bolj simetričen motiv. Pomagamo si s šablono, ki jo naredimo tako, da papir prepognemo na polovico in nanj narišemo pol tulipana, ga izrežemo in razpremo, da dobimo cel cvet (slika 1). Dobimo dve enaki obliki.

slika 2

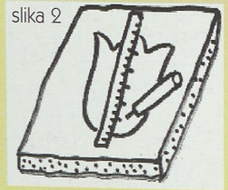

Obe obliki skupaj postavimo na stiroporno ploščo in jo po sredini s šilom preluknjamo. Razdalja med luknjicami naj bo od pol do enega centimetra, odvisno od velikosti motiva. Pomagamo si z ravnilom, ki ga postavimo po sredini cveta. Tako tudi obdržimo pravo smer dela (slika 2).

slika 3

Iz zelenega papirja izrežemo obliko stebla in lista. Steblo prilepimo na rob enega od cvetov. Šivati začnemo na spodnji strani cveta. Izmenično vbadamo spredaj in zadaj v motiv (slika 3).

slika 4

Na vrhu smer šivanja obrnemo. Šivamo tako, da dobimo sklenjeno črto šivov (slika 4). Nit zavozlamo. Cvet previdno razpremo in zapognemo, da dobimo želeno obliko. V vrhnjo luknjico vstavimo nitko ali najlonsko vrvico (laks) in cvet obesimo.

NAŠ ZBORNIK
SOŽITJE
3
ŠT. 3
LETO 2007
LETNIK 40
ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SLOVENIJE

KO PRIDE ČAS ZA ZAVOD

SPREJEMNI POSTOPEK V CENTER ZA USPOSABLJANJE, DELO IN VARSTVO DRAGA, IG
ODDATI OTROKA V ZAVOD • NAŠA MIŠA SE PRIPRAVLJA NA ODHOD

POGOVOR
URŠA EMERŠIČ
SOCIALNA PEDAGOGINJA IN AVTORICA

NA KONCU STISK IN DVOMOV

Več kot tri desetletja so minila, odkar je Slavko obiskoval oddelke za delovno usposabljanje, kot smo nekoč imenovali današnje oddelke za vzgojo in izobraževanje. Bil je otrok z motnjo v duševnem razvoju in še gibalno oviran. Imel je ljubečo mamo in prav tako babico. Glede na svoje sposobnosti je dosegel visoko stopnjo socializacije in si pridobil številne delovne navade. Leta hitro minevajo in tako je Slavko dokončal delovno usposabljanje in se uspešno vključil v delavnice pod posebnimi pogoji.

Po babičini smrti sta se Slavko in mama še bolj navezala drug na drugega. Mama ga je vsak dan ob uri, ko je Slavko končal delo, čakala pred delavnico in skupaj sta odšla domov, včasih pa v mesto, v trgovino ali na obisk k prijateljem. Neki dan pa mame ni bilo. Vzgojitelji so že vedeli, da so jo odpeljali v bolnišnico. Lepo so mu povedali, da ne more domov, ker mame ni doma, da bo večerjal in spal v bivalni skupnosti, kjer so tudi drugi fantje in dekleta, in da bo tam ostal in hodil v delavnico, dokler se mama ne bo vrnila iz bolnišnice. Vsega tega ni mogel sprejeti, ni mogel razumeti; vztrajno je sedel ob ograji delavnice in čakal mamo. Strtega od žalosti so odpeljali v varno okolje, kjer je še danes, mama je odšla za vedno.

Morda se boste, dragi starši, zamislili, ko boste prebirali to resnično zgodbo, in ne boste dovolili, da bi vaš otrok, ki je že mladostnik ali odrasla oseba, moral tako boleče doživljati vaš odhod, kot ga je Slavko.

Starši imajo svoje otroke neizmerno radi in za malokatere starše bi lahko rekli, da to ne drži. Otročički rastejo, postanejo otroci, nato mladostniki in nato odrasle osebe, ki si že same služijo kruh in se osamosvojijo, odidejo in si ustvarijo svojo družino. Posebno mame ob odhodu svojega otroka malo pojokajo, toda to so bolj solze sreče kot bolečine.

Z osebami z motnjami v duševnem razvoju pa je popolnoma drugače. Ta odrasla oseba ali celo mladostnik mora ostati pri starših, saj ni mogoče, da bi živel v zavodu ali bivalni skupnosti, ki so po Sloveniji tako lepo urejene. Za mnoge starše je odhod osebe z motnjami v duševnem razvoju nekaj nedopustnega, hkrati pa jih močno skrbi, kaj bo z njihovim otrokom, ko njih ne bo več. Morda se bodo celo sosedje in sorodniki zgražali, da so dali otroka v bivalno skupnost. Pri vsem navedenem pa je zelo pomembno, da se mnoge osebe z motnjami v duševnem razvoju pri ostarelih ali celo bolnih starših ne počutijo dobro in s starši vred izgubljajo energijo in se začnejo prezgodaj starati. Starši se morajo zavedati, da imajo njihovi otroci v zavodih in bivalnih skupnostih svojo družbo, prijatelje, zaposlitve, razvedrilo, doma pa le sedenje, tišino, gledanje televizije.

Odhod mladostnika oziroma odrasle osebe iz družine nikakor ne pomeni ločitve od staršev, saj se bo v družino vračal morda vsak teden, morda nekajkrat na leto za praznike in dopust, prav gotovo pa bodo starši in sorojenci svojca obiskovali in tako ohranjali stike. Čustvene vezi tako nikakor ne bodo pretrgane, pač pa bo vsako srečanje v obojestransko veselje.

Ob koncu tega razmišljanja bi rad dodal še tole: Starši, ki jih je usoda tako prizadela, da imajo v družini otroka ali celo odraslo osebo s težko motnjo v duševnem razvoju, morajo razmisliti in se čim prej odločiti za oddajo v zavod. Odnosi med možem in ženo, sestrami in brati prizadete osebe se bodo le tako lahko normalno razvijali in ohranili, seveda pa svojca ne bodo pozabili in ga bodo občasno obiskovali, tudi če jih ne bo prepoznal.

Prof. dr. Anton Kotar

KDAJ VKLJUČITI OTROKA V ZAVODSKO OSKRBO

Kot zdravnica pediatrinja sem štiri leta delala v zavodu Ig. V ta zavod so vključeni otroci, ki zaradi težkega zdravstvenega stanja (potreba po štiriindvajseturni negi) ali razmerij doma potrebujejo celodnevno varstvo v instituciji. Zadnjih deset let delam v razvojni ambulanti z otroki, ki imajo različne motnje v razvoju.

Doktrina pri nas in v svetu uči, da otrok z motnjo v razvoju do tretjega leta starosti najbolje napreduje v domačem okolju. Zato bi bilo dobro, če bi mati ostala doma ob otroku do dopolnjenega tretjega leta. Program zgodnje obravnave (intervencije) naj se bi izvajal ambulantno v pristojni razvojni ambulanti. Po tretjem letu vključujemo otroka z motnjo v razvoju v posebne programe vzgoje in izobraževanja, ki se izvajajo v razvojnih oddelkih vrtca ali dnevnih centrih zavodov za uspo-sabljanje in varstvo.

Takega poteka pa ni vedno mogoče izpeljati. So primeri, kot so recimo materina bolezen ali smrt, neurejene razmere doma, ko moramo otroka že pred tretjim letom napotiti v ustanovo. Včasih se zaradi otrokovega zdravstvenega stanja odločamo za celodnevno oskrbo v instituciji.

Na eni strani so to otroci s težko motnjo v gibalnem razvoju in dodatnimi boleznimi. Ti potrebujejo štiriindvajseturno nego in so vezani na določene medicinske postopke nege, kot so hranjenje po sondi, pogosto aspiracijo dihalnih poti ali dihalno podporo z respiratorjem.

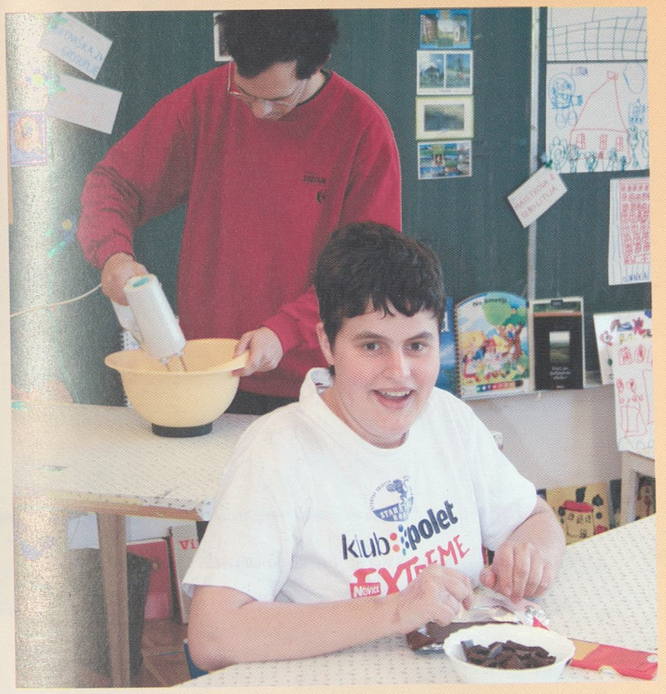

V drugo skupino sodijo otroci z motnjami v duševnem razvoju in dodatnimi boleznimi ter vedenjskimi in čustvenimi motnjami, ki so težko vodljivi in potrebujejo celostno strokovno obravnavo, tako zdravstveno kakor tudi pedagoško. Do tretjega leta starosti otroke z zmerno, težjo in težko motnjo v razvoju, ki potrebujejo celodnevno oskrbo, večinoma napotimo v bolnišnico Stara Gora. Tam imajo celosten program zgodnje razvojno-nevrološke obravnave po različnih metodah (Bobath, Vojta).

Iz razvojne ambulante Novo mesto smo v Staro Goro v desetih letih napotili tri otroke za dolgotrajen sprejem. Veliko več pa jih je napotenih na začasne strnjene obravnave v spremstvu mam. Po tretjem letu so otroci, ki potrebujejo štiriindvajseturno oskrbo, napoteni v posebne socialnovarstvene ustanove (zavode). V desetih letih smo iz dolenjske regije v zavodsko oskrbo napotili šest otrok.

Naj opišem primer fantka, ki smo ga obravnavali v naši ambulanti. K nam je bil deček napoten, ko je bil star pet mesecev, zaradi zaostajanja v motoričnem razvoju. Vključen je bil v razvojno-nevrološke obravnave pri fizioterapevtu. V razvoju je počasi napredoval. Samostojno je shodil pri dveh letih starosti. Razvojni zaostanek v duševnem razvoju se je z leti večal. Pred sprejemom v vrtec je bil deček predstavljen komisiji za usmerjanje in je kot otrok z zmerno motnjo v duševnem razvoju usmerjen v razvojni oddelek vrtca v Novem mestu.

Nekako po tretjem letu so se začele pri dečku pojavljati vedenjske motnje. V ospredju je bila avtoagresija v obliki udarjanja z roko po glavi. Potrebna je bila zaščita glave s čelado, a tudi to ni pomagalo. Poskusi zdravljenja s pomirjevali niso bili uspešni. Mati je postajala čedalje bolj izčrpana in obupana, deček pa čedalje bolj poškodovan.

Menili smo, da bi bila za otroka najboljša rešitev celodnevna oskrba v zavodu, in mamo smo pripravljali na to odločitev.

Deček je bil, star štiri leta in pol, prek komisije za usmerjanje preusmerjen v poseben celodnevni program vzgoje in izobraževanja v zavodu Ig.

Po enem letu bivanja v zavodu se je njegovo vedenje bistveno izboljšalo v zadovoljstvo mame in vseh strokovnih delavcev.

Kljub težnji, da bi čim več otrok ostalo doma, je za določeno manjše število otrok še vedno potrebna institucionalna oskrba. V institucijah se izvaja tako zdravstvena nega kakor tudi poseben program vzgoje in izobraževanja, ki je prilagojen vsakemu otroku posebej. Zato je treba še naprej razvijati to obliko varstva.

Dijana Majstorović

SPREJEMNI POSTOPEK V CENTER ZA USPOSABLJANJE, DELO IN VARSTVO DRAGA, IG

Prizori iz življenja v Centru za usposabljanje, delo in varstvo Draga, IG

CUDV Draga, Ig sodi v skladu z Zakonom o socialnem varstvu med centre, ki izvajajo socialnovarstveno storitev institucionalnega varstva. Ta storitev obsega vse oblike pomoči v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se otrokom, mladostnikom in odraslim osebam z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine.

Institucionalno varstvo otrok in mladoletnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju obsega še usposabljanje po posebnem zakonu (po predpisih za področje šolstva), oskrbo in vodenje.

Kakšen zavod je Center za usposabljanje, delo in varstvo Draga, Ig, kdaj in zakaj svetujejo staršem oddajo otroka v zavod, kakšne oblike varstva omogočajo, kako poteka sprejem varovanca - o vsem tem piše socialni delavec tamkajšnje ustanove Matej Pelicon.

Oblike vključevanja

To storitev CUDV Draga, Ig izvaja v svojih organizacijskih in delovnih enotah. Namenjena je otrokom, mladostnikom in odraslim osebam z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju v vseh življenjskih obdobjih. Poteka v tehle oblikah:

- celodnevno varstvo,
- dnevno varstvo,
- začasno in kratkotrajno varstvo,
- krizni sprejemi.

Otroke in mladostnike sprejemamo v storitev institucionalnega varstva otrok in mladostnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju na podlagi odločbe o usmeritvi Zavoda za šolstvo Republike Slovenije, odrasle osebe pa na podlagi vloge staršev ali skrbnikov.

Kdaj in zakaj vključiti osebo z motnjo v razvoju v institucionalno varstvo

Naše temeljno vodilo je, da se odprtih rok in vrat približamo otrokom z motnjo v duševnem razvoju in seveda njihovim družinam, vendar pa si prizadevamo za to, da bi otrok čim dlje ostal v svoji družini, v objemu svojega doma. Sočasno se otroku omogoči kar največji napredek v vzgoji in izobraževanju, ustrezno zdravstveno varstvo in seveda pomoč družini. Zadnja ponuja predvsem možnost, da se starši lahko duševno in telesno spočijejo in si naberejo novih moči za nadaljnjo skrb za svojega otroka.

Upravičenost take obravnave potrjuje število kratkotrajnih in začasnih sprejemov v naš center. To sta obliki, pri katerih za določen čas med počitnicami, vikendi, prazniki in izjemoma tudi med letom sprejmemo otroke, ki so sicer v oskrbi svojih staršev doma. Tako omogočimo spremembo otrokom in družinam, ki si v tem času lahko na primer privoščijo dopust z drugimi svojimi otroki. Ti so največkrat zaradi skrbi za otroka z motnjo prikrajšani za marsikaj, kar sicer pričakujejo od staršev. Sorojenci otroka z motnjo v duševnem razvoju so pomemben razlog, ki potrjuje nujnost takega zbliževanja s starši, ki sami skrbijo za otroka z motnjo v razvoju. Naša pomoč daje tem staršem občutek varnosti, saj vedo, da je ob bolezni ali drugih nepredvidenih okoliščinah nekdo, ki bo v tem času poskrbel za njihovega otroka. Taka možnost veliko pomeni staršem, ki so si življenje organizirali tako, da lahko sami skrbijo za svojega otroka z motnjo v duševnem razvoju, in je način, ki lahko staršem prihrani hude občutke krivde zaradi oddaje otroka v zavod.

Z oblikami varstva se prilagajamo družinam

Naše izkušnje zadnjih let kažejo, da se starši vedno pogosteje odločajo za dnevne oblike varstva. Razlogov za to je več. Najpomembnejše je, da imajo možnost izbire med več oblikami bivanja, kombinacijami teh oblik, centrov, kamor bi lahko vključili otroka, itn.

Posebna prednost teh oblik je, da se kar najbolj prilagajajo družinam. Poleg vzgoje in izobraževanja v teh oddelkih je bistveno še to, da starši tako rešujejo problem varstva svojega otroka z motnjo v razvoju v času, ko so na delu. Taki oddelki omogočajo zaposlenost obeh staršev, kar pozitivno vpliva tudi na gmotno stanje družine. Čas zagotovljenega varstva se že prilagaja evropskemu delovnemu času. To obliko kombiniramo še z možnostjo kratkotrajnih sprejemov. Starši jo uporabijo najpogosteje ob koncu tedna in med počitnicami. Namen vseh teh kombinacij je, da otrok vendarle ostane v družini in da mu s strokovno obravnavo zagotovimo vsaj približno enake možnosti kot otrokom, ki bivajo v centru.

Približevanje potrebam otrok z motnjo v duševnem razvoju in njihovim družinam smo razširili z možnostjo pomoči na domu. Gre za pomoč družinam, ki imajo otroka z motnjo doma, in za občasno varstvo otroka na domu. Absolutni pogoj pa je strokovni pristop s kar največjim upoštevanjem načel za delo z otroki z zmerno, težjo in najtežjo motnjo v duševnem razvoju.

Marsikateri starši, ki se odločijo za prej opisane oblike pomoči, se marsikdaj znajdejo v položaju, ko zaradi različnih vzrokov ne zmorejo več skrbeti za otroka doma. Prav tako je za veliko večino staršev zavod edina objektivno uresničljiva možnost. Tedaj je izredno pomembno, da potrebo po oddaji otroka v zavod izrazijo sami starši; to pomeni, da bodo strokovne službe, ki usmerjajo otroke v programe vzgoje in izobraževanja, upoštevale močno izražene potrebe staršev. Tako se izognejo marsikateremu očitku, družine pa institucionalno varstvo zares občutijo kot pomoč. Posebne težave pa so v tem primeru večji občutki krivde pri starših, ker so oddali otroka v zavod.

Faze sprejemnega postopka

Nekakšna začetna faza sprejemnega postopka so vsi postopki in obravnave otrok do starosti, ki je določena za sprejem otroka v naš center. Ta starost se ujema s splošno šolsko obveznostjo otrok. V tem obdobju je otrok predstavljen komisiji za usmerjanje, ki ga usmeri v ustrezen program vzgoje in izobraževanja.

Posebnost našega dela z družinami teh otrok je tudi v tem, da imajo družine zaradi starosti otrok, ki prihajajo v naš center, že oblikovane določene vzorce delovanja in komuniciranja, ki jih je izredno težko spreminjati ali preusmerjati. Prav zato je poprejšnje delo z družino bistvenega pomena, kajti delo s takimi družinami naj bi bilo nepretrgano. Zato je v celotnem sprejemnem postopku in tudi pozneje, med otrokovim bivanjem v centru, izredno pomembno intenzivno sodelovanje strokovnih delavcev centra z vsemi tistimi, ki vplivajo tako na življenje in obravnavo otroka kot na družinsko dogajanje brez otroka in z otrokom z motnjo v duševnem razvoju. Upoštevanje celostnosti tega problema pripelje do rešitev sprejemljivih za otroka in njegovo družino.

1. FAZA: evidentiranje vlog za sprejem ter prvi stik z otrokom in družino

S pomočjo komisij za usmerjanje in staršev dobimo prve in osnovne podatke o otroku in osnovno dokumentacijo.

V tej fazi se starši šele odločajo o usmeritvi otroka, zato si želijo ogledati naš center in spoznati naše delo. Namen tega prvega srečanja z družino je medsebojno spoznavanje in spoznavanje obravnave otrok, opremljenosti, urejenosti. Starši dobijo informacijo o oblikah sodelovanja med bivanjem pri nas. Na podlagi tega obiska se dokončno odločijo o usmeritvi in posledično tudi o nadaljevanju sprejemnega postopka,

2. FAZA: obravnava vlog nastrokovnem svetu

Vse vloge se obravnavajo na seji strokovnega sveta centra. Vsaka vloga je praviloma obravnavana dvakrat. Prvič se na podlagi dokumentacije ugotavlja, ali otrok spada v naš center, in sprejmemo sklep o

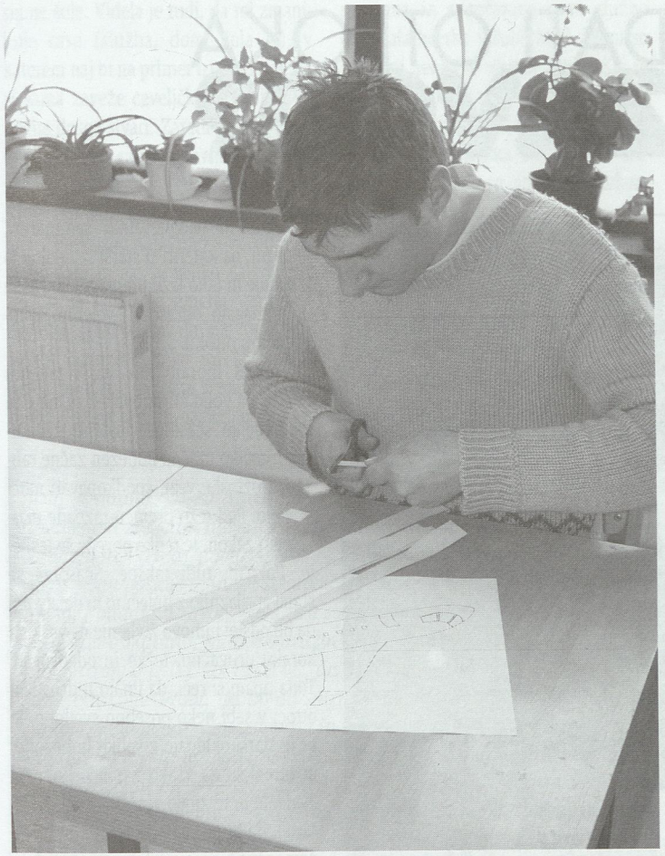

pregledu otroka. Pregled otroka je timski (socialni delavec, psiholog, defektolog, zdravnik ...). Sočasno se vsi strokovni delavci pogovorijo s starši. Na podlagi tega pogovora in pregleda otroka dobimo pravo sliko o otroku in družini. S temi podatki se na naslednjem sestanku strokovnega sveta centra dokončno odločimo o sprejemu. Za tako odločitev seveda potrebujemo tudi formalno podlago, to je odločbo o usmeritvi otroka v posebni program vzgoje in izobraževanja v našem centru.

3. FAZA: pogovor s starši in temeljni dogovor o stikih

Če je sklep pozitiven, povabimo starše na pogovor pred sprejemom. Namen tega pogovora je natančno določiti obliko in način sodelovanja družine v procesu vzgoje in izobraževanja otroka z zmerno, težjo ali najtežjo motnjo v duševnem razvoju. Ta pogovor organizira in vodi socialni delavec centra. S starši sklenemo temeljni dogovor o stikih, z namenom ohraniti otroku dom oziroma njegovo mesto v družini, kajti otrok bo, čeprav bo v zavodu, še vedno del družine. Družina pa dobi celostno informacijo o pomenu stikov s svojim otrokom za uspešnost vzgoje in izobraževanja. Starši tako blažijo občutke krivde ob oddaji otroka v center. Družino tudi seznanimo z oblikami dela z družino med otrokovim bivanjem v centru. V celotnem procesu sprejemnega postopka vztrajamo, da sodeluje pri tem vsa družina. Tako želimo preprečiti, da bi vse breme padlo na materina ramena.

4. FAZA: sprejem otroka

Tudi sprejem otroka je timski. Sodelujejo vsi strokovni delavci našega centra, ki bodo obravnavali otroka oziroma sodelovali s starši. Tako dobimo najpotrebnejše in neposredne informacije o otroku. Taka slika otroka je nujno potrebna za njegovo življenje v domu in strokovno obravnavo. Družina pa nam mora kar najbolj pomagati premagovati prilagoditvene težave pri otroku, ki so od otroka do otroka različne, saj gre za veliko spremembo tako za otroka kot za starše. Sodelovanje družine je zelo pomembno tudi za družino, saj bistveno prispeva k premagovanju negativnih občutkov ob oddaji otroka v center.

Odnos z družino, ki ga ustvarimo v sprejemnem postopku, bistveno vpliva na otrokov razvoj in na nadaljnje delo z družino v vseh letih, ki jih otrok preživi v našem centru.

Matej Pelicon,
uni. dipl. soc. delavec

ODDATI OTROKA V ZAVOD?

Načrtovanje potomcev je smisel življenja večine mladih družin. Novorojenček prinese v družino nepopisno srečo in še trdnejšo vez. To naj bi bilo pravilo mlade, zdrave in predvsem urejene družine. A v vseh družinah ni tako! V marsikatero zanese usoda breme z rojstvom otroka z motnjo v duševnem razvoju ali s kakšno drugo obliko drugačnosti, in to postavi srečo v temo, iz katere starši ne vidijo poti. Soočenje s tem dejstvom je nedoumljivo in velik šok. Toda rek, da ljubezen dela čudeže, ni iz trte zvit, in velikokrat se ljubezen do drugačnega otroka kaj hitro kar podvoji. Toda ko se prva ovira nekako omili, se pojavi druga. Kako živeti srečno s takim otrokom naprej, če je v družini že zdrav bratec ali sestrica, ki ne bi smel biti žrtev nesrečne usode?

Prizadetega otroka ni mogoče spreminjati, ker je to stanje, in ne bolezen; treba je spremeniti življenje staršev in ga prilagoditi otroku.

Pred več kot štiridesetimi leti sem tudi sama šla skozi takšno kalvarijo. Pravzaprav je bilo takrat še malo drugače, ker še ni bilo posvetovalnic in društev za pomoč duševno prizadetim. Dandanes je poleg omenjenega tudi bogat izbor začetnih in nadaljevalnih seminarjev, letovanj, na katerih si starši izmenjujejo izkušnje in tako laže premagujejo stiske in pomagajo odraščati svojemu nebogljenemu otroku.

Velikokrat morajo biti starši takemu otroku na voljo štiriindvajset ur na dan in življenje sčasoma postane nevzdržno. Še tako močna ljubezen začne rahljati družinske vezi, spodkopavati moči in voljo. Pod težo bremen razpade marsikateri zakon, le redke poveže še tesneje. Poznam tudi takšne. Sčasoma se starši sprijaznijo z bolečino in dejstvom, da bo odslej njihovo življenje na vsakem koraku drugačno, težko in odgovorno. Toda upam si reči, da imajo ti drugačni otroci v sebi neko posebno svetlobo, ki se je starši oklepajo z veliko ljubeznijo, in otroci so za vsako kapljico ljubezni hvaležni in jo znajo vračati.

Misel, da bi morali dati takega otroka v dom, zavod, center (ali kar je še podobnih nazivov za ustanove), je nesprejemljiva, ker je navezanost na otroka tako močna in v zavesti neodtujljiva.

Iz svojih izkušenj lahko rečem, da so to zelo hude reči in v vseh stiskah vidiš pred seboj le labirint brezizhodnih poti. A moraš se ustaviti! Temeljito premisliti in se s pomočjo pravih ljudi odločiti. Tako sem storila tudi jaz.

Pred skoraj štirimi desetletji sem se soprijateljila s takratno ravnateljico kranjske posebne šole gospo Anko Zevnik, ki mi je pomenila oporni steber. Hčerko in moje življenje je dodobra poznala. Prepričala me je, da hčerka ne zmore slediti najosnovnejšemu programu posebne šole. Videla je tudi, da mi zmanjkuje časa (služba, dom, šola ...), v katerem naj bi na primer Irmi pustila, da si sama zaveže čeveljčke, se obleče in počne druge stvari. Zaradi njene počasnosti sem jih sama opravljala namesto nje.

Nekoč mi je na obisku rekla dobesedno tole: "Poskusite dati Irmo v zavod, kjer se bo dalo iz nje še veliko narediti! Iz zavoda jo lahko še zmeraj vzamete." Začutila sem odpor do nje in nisem mogla razumeti, kako mi kot mama lahko predlaga, naj dam svojo deklico v zavod. Jokala sem in naslednji dan vsa razrvana in razočarana pred službo odpeljala hčerko v šolo. Med delom so mi misli nenehno uhajale k njej. Kaj se dogaja z njo? Kaj, če uide na cesto? Čeprav sem bila pri delu pridna in dela vešča, sem le stežka obvladovala službene obveznosti in jih včasih dokončala šele ponoči doma.

Mesec je bil naokoli in gospa Zevnikova naju je znova obiskala. Prepričala me je, da deklica ne bo mogla obiskovati šole, ker je njeno duševno zdravje preveč okrnjeno. Prigovarjanje, da bi dala hčerko v zavod, me je le pripeljalo k razumskemu razmišljanju. Tako sem se končno odločila. Leta 1968 je bil zavod v Črni na Koroškem edini te vrste v Sloveniji.

In začel se je črni scenarij mojega življenja. Neprespane noči, samoočitanje, misel, da sem hčerki naredila krivico in občutek krivde so v meni glodali kot črv. Toda počasi so iz zavoda začela prihajati spodbudna sporočila: "Vaša deklica se je lepo vključila v skupino, lepo sodeluje z vzgojiteljicami, rada je v družbi sebi enakih, a težko čaka vašega obiska ..."

In začela sem ugotavljati, da s hčerko nisem oddala v zavod tudi svoje ljubezni do nje. Z rednimi obiski sem ugotovila, kako pomembni so stiki med otrokom in starši, ker starši otroka pri usposabljanju spodbujajo, saj čutijo, da kljub bivanju v zavodu pripada njim. Čeprav so razmere za usposabljanje in bivanje v zavodu dobre, ne more nihče nadomestiti starševske ljubezni.

Hitro sem navezala stike z drugimi starši, ki so imeli prav tako otroke v Črni. Sleherno možnost sem izkoristila za pogovore z njimi, saj nas je povezovala enaka usoda. Tudi sodelovanje z zavodom mi je bilo v veliko oporo. To mi je tudi še danes.

Drzno trdim, da je bila takrat moja odločitev pravilna. Zaradi te odločitve, trdnega povezovanja in ljubezni je Irma danes srečna oseba. V vseh teh desetletjih sem imela srečo spoznati veliko "drugačnih" oseb, ki mi prav z drugačnostjo plemenitijo življenje in bogatijo vsakdan.

*Irmina mama, gospa **Anica Štancar**, je v svojem po sili razmer spremenjenem življenju našla nov smisel. Velikokrat se je morala na novo prilagajati. Veliko novih spoznanj je bilo šokantnih: moten razvoj, neuspešen poskus rednega šolanja, neuspešno šolanje deklice v posebni šoli, oddaja v zavod. Nekatera so bila tudi dobra: Irma se je dobro vključila v skupino, rada je v družbi enakih. Zna se veseliti in biti srečna ... Trajalo je več kot deset let, da je dokončno dojela, kako je z njenim otrokom. Pravi, da bo do smrti hvaležna ravnateljici Anki Zevnikovi, ki jo je pravilno usmerila in ji stala ob strani, pa čeprav je bila takrat, ko ji je ta nalila čistega vina, nad njo razočarana. Hvaležna je delavcem zavoda v Črni in posebno prvi ravnateljici, Mariji Štandekerjevi. Zelo pomembni se ji zdijo programi društev in Zveze Sožitje, letovanja, tabori, seminarji ... Vse to prispeva k boljši kakovosti življenja oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih staršev.*

Zavod v Črni se ponaša tudi z dobro organiziranimi prevozi uporabnikov, ki prihranijo staršem čas in stroške. Irma prihaja večkrat domov za konec tedna, praznike in poletne počitnice. Vsak dan se z mamo slišita po telefonu. Ve, da je njen dom v Ljubljani.

Gospa Anica pa je v Ljubljani našla še svoje drugo poslanstvo. Sodeluje v skupini prostovoljk, ki pomagajo starejšim in nemočnim ljudem. Za to delo se je tudi izobraževala. "Medgeneracijsko sodelovanje" imenuje to svojo dejavnost.

In kaj bi rada sporočila drugim staršem?

Škoda je vsakega zamujenega dne, v katerem bi se otrok lahko ustrezno usposabljal. In, da se je napoved kranjske ravnateljice Zevnike izpred slabih štiridesetih let uresničila: "Iz te punčke se da še veliko narediti, samo za nekaj časa se ji morate odpovedati," je dejala.

T.Ž

Nekje sem prebrala:

Ravnaj z ljudmi, kot da bi bili takšni, kot bi morali biti, in pomagal jim boš, da postanejo to, kar so zmožni postati.

Irmina mama

NAŠA MIŠA SE PRIPRAVLJA NA ODHOD

Sonce je veselo kukalo skozi drevesa. Trata pred vhodom v urejeno, na pol meščansko hišo v predmestju manjšega kraja je bila sveže pokošena, skrbno urejene gredice z živopisnim cvetjem so prijetno pozdravljale obiskovalce.

Z negotovim pričakovanjem se je manjša skupina ljudi bližala po privozu k na novo prepleskanim vhodnim vratom. Nejasne misli so jim begale iz glave v prsi, jih stiskale, motile njihovo sproščeno dihanje. Nekateri med njimi niso vedeli, kaj naj pričakujejo za vrati, drugi so približno vedeli, vendar si niso želeli biti tam, tretji so prihajali tja z velikimi pričakovanji, spet so bili vmes takšni, ki so gledali na hišo kot na nujno zlo, marsikdo pa mogoče kot na hišo odrešitve. Kolikor ljudi, toliko je bilo občutkov. Usoda se poigrava z vsakim od nas, nam riše življenjske poti, možnosti, prepleta svoje niti in jih zapleta. Sploh slednje.

Ljudje, ki so vstopali v predmestno domovanje, so bili starši oseb s posebnimi potrebami. Prišli so na obisk k manjši skupini odraslih, ki so imeli srečo, da so si s pomočjo svojcev, stroke, lokalnih in vladnih ustanov uredili svoje življenjsko domovanje. To so odrasle osebe, ki si zaradi obupno zamešanih niti usode same niso zmožne urediti življenja na sebi samoumevni način, kot so si ga uredili naši starši, smo si ga mi, naši prijatelji, sosedje in kot si ga bodo naši zdravi otroci.

Kaj smo starši iskali tam: smo prišli zgolj na prijateljski obisk ali smo želeli potešiti radovednost, potrditi naša pričakovanja, razbliniti negotovost ali pa smo iskali rešitev svojih problemov in tolažbo? Najbrž vsega po malem.

Spominjam se šoka, ki smo ga doživeli v naši družini, ko smo začenjali slutiti, da se naš otrok ne razvija, kot bi se moral. Hodili smo na preiskave in vsaka pošta, ki nas je čakala v nabiralniku, nam je pomenila nepopisno grozo, saj nam je črno na belem potrjevala naše najbolj črne slutnje, ki si jih glasno kar nekaj časa nismo upali priznati. Čas je tekel, življenje se je moralo nadaljevati in na dan so prihajale vedno nove težave, še preden smo se dobro navadili živeti s starimi. Na lepem smo se znašli pred težavo, ki nas spremlja še danes: treba je bilo poiskati ustrezno varstvo. Najbolj smo si želeli, da bi bila naša deklica vključena v ustrezno ustanovo, in to v dnevni oddelek, da bi jo lahko imeli pri sebi. Dnevni oddelki so se šele ustanavljali in bilo je le malo verjetno, da bi dobili mesto v njem. Privolili bi tudi v domsko oskrbo, da bi bila hčerka le varno spravljena v času, ko smo morali živeti in delati. Želeli smo, da bi bila deležna tople oskrbe in ustrezne obravnave, s katero bi neutrudno iskali in razvijali njene skromne zmožnosti.

Neskončno smo si oddahnili, ko je bila sprejeta v dnevni oddelek. Naše življenje je počasi dobilo svoj ritem. Vsa družina se je prilagodila življenju ob posebnem otroku. Bilo je mnogo odrekanj za vsakega od nas. Midva z očetom sva to zavestno sprejela. Brat in sestra sta bila postavljena v ta način življenja in sta z njim rasla ter ga sprejela za svojega. Bili smo skupaj in bilo nam je lepo.

Leta neusmiljeno tečejo in vsak od nas to občuti po svoje. Vedno glasneje se oglaša nova skrb: Miša je odrasla. Kaj bo z njo v odrasli dobi? Kaj bo z njo, ko ne bomo več zmogli doma? Ali bo kje mesto zanjo? In zraven še drugo, nič manj boleče dejstvo, da bo prišel dan, ko bomo morali reči naši odrasli deklici, ki je v razvoju še vedno na stopnji nebogljenega ptička golička: Draga hčerka, prišel je čas, da se preseliš v novo življenje. Vedno pogosteje tuhtam o tem in zdaj se včasih zalotim ob misli, da bi bilo najbolje, ko bi jo takrat, ko smo jo prvič oddali v dnevno varstvo, morali oddati v domsko oskrbo, ko bi bili za ta korak na neki način prisiljeni in bi bila danes odločitev že za nami. Brez ovinkarjenja se temu reče, da bi drugi odločili, kaj in kdaj moramo storiti, kar bomo nekoč pač morali. Takrat bi bilo hudo, vendar je z vsakim dnem življenja z njo odločitev še težja ...

Danes zavidam vsem staršem, ki so imeli moč in pogum, da so razčistili sami s seboj in ta korak že storili. Potem pa se spomnim vseh prelepih trenutkov, ki smo jih preživeli skupaj, in ne bi jih zamenjala za nič, kljub vsem strahovom in tegobam, ki me glodajo in me še bodo. Bilo je lepo, čeprav je bilo težko, bomo že kako. In navsezadnje: Kdo bi imel večjo pravico in dolžnost odločiti, kdaj bo otrok, ki sam ni sposoben poskrbeti zase, odšel iz rodnega doma v svet?

Zelo filozofsko sem prišla do spoznanja, da moramo za vsak korak v življenju dozoreti. Šele takrat se je mogoče odločati realno in racionalno. Upam samo, da bomo pri nas doma dozoreli prej, preden nam bodo pošle vse moči. Z očetom srčno upava, da bova dočakala vnuke. Navsezadnje mora še zanje v naju ostati vsaj kanček zdravja, energije, dobre volje in moči. Kdo jim bo sicer pripovedoval pravljice, pekel kolače, obvezoval rane, jih tolažil, hodil z njimi v naravo in jim pomagal pri domačih nalogah? Kdo jim bo pripovedoval o zabavnih trenutkih z njihovo tetko Mišo in hodil z njimi k njej na obiske, v njeno novo kraljestvo?

Jasno da midva, kdo pa!

Mišina mama

NAŠ ZBORNIK
leto 40 - št. 3/2007
SLO ISSN 0350-655X
udk 376,3

Zbornik izdaja:
Zveza SOŽITJE - zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije
Samova 9, 1000 Ljubljana
Telefon: 01/436 97 50
Faks: 01/436 24 06
E-pošta: info@zveza-sozitje.si
http://www.zveza-sozitje.si

Izhaja šestkrat letno

Založnik:
FORMA 1, d.o.o. Moravče

Založniški svet:
Marjanca Gruden, Andrej Resman, mag. Matej Rovšek, Aljoša Pucer, Milena Verhnjak, Bojana Zor - Vittori

Uredniški odbor:
Janja Čebulj, dr. Anton Kotar, Filip Mohorič, Karla Rednak, Tilčka Šuman, Elizabeta Tučič, Tereza Žerdin

Glavna urednica:
Tereza Žerdin
Odgovorni urednik:
prof. dr. Anton Kotar

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Oblikovanje: Franci Mulec

Tisk: FORMA 1, d.o.o.
Samova 9, Ljubljana
Tel./faks: 01/436 97 24

Celoletna naročnina:
17,11 EURO, za ustanove 37,97 EURO, 8,5% DDV je vključen v ceno.
Naročnino poravnajte na naslov:
Forma 1, d.o.o.
Vrhpolje 56, 1251 Moravče
Številka transakcijskega računa je:
02036-0012027662
pri Novi ljubljanski banki d.d.

Fotografij in rokopisov ne vračamo. Gradivo za naslednjo številko mora biti v uredništvu najkasneje do 5. v mesecu pred izidom revije.

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:
Izdelki varovancev CUDV Matevža Langusa v Radovljici.
Mentorica Urša Emeršič.

URŠA EMERŠIČ

socialna pedagoginja in avtorica

*Urša Emeršič je avtorica pravljice z naslovom **BALKI - PRAV POSEBEN MUC**, ki bo v kratkem izšla pri Zvezi Sožitje. Avtorica v njej predstavi muca, ki je drugačen od svojih sestric in brata in okoliških muckov. Ob živalski zgodbi se bralec sreča z življenjem družine, v kateri se je rodil mladič - otrok z motnjo v duševnem razvoju.*

Urša Emeršič je socialna pedagoginja, ki pripravlja magisterij iz specialne in rehabilitacijske pedagogike na Pedagoški fakulteti v Ljubljani.

Ni prav veliko specialnih pedagogov, ki bi se lotili tudi pisanja literarnega besedila. Vi ste s pisano besedo predstavili družino, v kateri se je rodil otrok z motnjo v duševnem razvoju. Kaj vas je napotilo k temu?

Že med dodiplomskim študijem me je zanimalo vprašanje integracije in inkluzije (povezovanja in vključevanja v širšo družbo) oseb z motnjami v duševnem razvoju. Teoretično je to vprašanje že dokaj obdelano, praktično pa se stvari premikajo počasi. Še vedno večkrat opažamo razlike med željo po vključevanju na eni strani in pomanjkanjem možnosti na drugi. Širša okolica se pred osebami z motnjami zapre, še preden se ji te sploh lahko predstavijo. Tisti ljudje, ki so se pripravljeni odpreti, pa so prijetno presenečeni. Ob sožitju z drugačnimi dobijo nekaj tudi sami.

Ste se zato odločili za pravljico?

Otroci se znajo vživeti v pravljice in z njihovo pomočjo sprejeti drugačen svet. Menim, da je predšolsko obdobje čas, ko otrokom najlaže približamo svet drugačnih. Ta jim bo zanimiv in obenem vsakdanji.

S pravljico ne nagovarjate le otrok, temveč tudi odrasle.
Knjiga je primerna tako za otroke kot za odrasle. Morda celo globlje kot otroke nagovarja prav starše, ki se srečujejo s strahovi v zvezi z drugačnostjo.

Naj bi bila torej pravljica namenjena spoznavanju nečesa neznanega in premagovanju strahov?
Pravljica poskuša bralcem približati življenje družine, v kateri se rodi otrok z motnjo v duševnem razvoju. Družina prehodi pot številnih stisk, strahov, zanikanja, žalovanja ... Kljub vsemu pa jih medsebojna ljubezen, odkritost in trdna vera nagradijo s spoznavanjem in sprejemanjem drugačnosti, prilagajanjem in srečnim življenjem.

V zgodbi ste se izognili človeškim stiskam in se zatekli v živalski svet. Ste izbrali mačjo družino s posebnim namenom?
Rada imam živali, doma smo, ko sem odraščala, vselej imeli mucke. Tako sem imela priložnost spoznavati različne mačje značaje. Bajsi, ki je v zgodbi oče mačje družine, je tako po imenu kot videzu in značaju posnetek resničnega muca. Bil je dominanten, tehten in trden. Tudi muca Lili je resnično živela. Bila je občutljiva in dobrega značaja, nežna, sprejemala je pohvale in kritike.

Mačji zakon in želja po naraščaju sta prikazana prav romantično.
Ne maram krutih pravljic. Rada imam romantiko in taka je tudi moja pravljica. Romantična, kljub velikim stiskam, a s srečnim koncem.

Knjiga bo bogato ilustrirana. Risbe so delo vaše kolegice.
Claudia Markezeti je po osnovnem poklicu industrijska oblikovalka in študentka naravoslovno-tehniške fakultete, v našem varstveno-delovnem centru pa opravlja delo delovne inštruktorice. O mačji družini in celotni zgodbi sva se zelo veliko pogovarjali in skupaj iskali najboljše rešitve. Mislim, da je v ilustracijah odlično zadela tisto, kar sem želela povedati z besedami. Izredno je nadarjena za umetniško izražanje, predvsem pa mi je všeč, da vedno uporablja le tople, sončne barve in da so vsi njeni izdelki zelo pozitivni.

Balki, prav poseben muc, je modre barve. Namerno?
Balki je pač drugačen, poseben. Sestrici Mica in Cica ter bratec Mak so podobni svojim staršem. Balki pa ima veliko glavo, majhna ušeska, ne zna sesati in se ne razvija tako kot sorojenci.

V zgodbi mama Lili na račun Balkija, ki mu posveča pretirano pozornost in zaščito, zanemarja druge mucke.
Tako se v družinah pač dogaja in zaradi tega imajo starši pogosto občutke krivde. Hotela sem povedati, da je tako v večini družin, dokler ...

Dokler ostane družina zaprta za zunanje vplive?
Tako nekako. Tako sem v zgodbo vpletla še druge vaške mačke, ki so Lili pomagale z nasveti. Od njih je tudi izvedela za Mačji klobčič, v katerem se izurjeni mački in mačke trudijo, da bi svoje stanovalce naučili čim več za življenje pomembnih stvari.

In tako se je morala družina odločiti, kaj bi bilo za Balkija najbolje?
S tem problemom se soočajo tako rekoč vse družine. Ne le enkrat, večkrat se je treba odločati in tehtati, katera rešitev je v danih možnostih najboljša. Te odločitve niso nikoli preproste. Od družinskih članov zahtevajo veliko pogovorov, moči, odločnosti, vztrajanja ...

Skozi živalsko zgodbo namigujete na človeške stiske. Kaj je bil pravzaprav vaš namen?
Prikazati proces spoznavanja, žalovanja, sprejemanja, spopadanja z občutki krivde, iskanja rešitev in v končni fazi vliti vero, da je človek lahko srečen tudi, če je drugačen in predvsem, če sme biti tak, kakršen pač je. Da pa bi jih okolica sprejela drugačne otroke take, kot so, jo je treba vzgajati in s takšno vzgojo začeti že v zgodnjem otroštvu.

Torej je knjiga namenjena vzgoji otrok?
Tako je. Želim, da bi jo brali v vrtcih in šolah. Z njo želim po eni strani prispevati k razumevanju in sprejemanju drugačnosti in po drugi strani opogumiti nesrečne starše.

Je to vaše edino literarno delo?
Je prvo, a upam, da ne bo edino. Napisana imam besedila še treh zgodb, ki temeljijo na spoznavanju medosebnih odnosov.

Koliko časa že delate v varstveno-delovnem centru na Jesenicah?
Zdaj sem tu četrto leto, prej pa sem leto dni delala v oddelkih vzgoje in izobraževanja, pred tem pa še v nevladni organizaciji za duševno zdravje, imenovani Ozara.

Koliko varovancev oziroma uporabnikov obiskuje center?
V našem zavodu, ki je enota Centra za usposabljanje, delo in varstvo Matevža Langusa v Radovljici, je trenutno trideset odraslih oseb, starih od 26 do 65 let, iz jeseniške, žirovniške in kranjskogorske občine.

V razstavni vitrini sem mimogrede videla zelo lepe izdelke iz gline. Kaj varovanci še počno?
Imamo varovance, ki samostojno in brez predlog delajo čudovite glinene izdelke, nekateri so izjemni pri ročnih delih. Zelo dejavna je tudi naša dramskoimprovizacijska skupina Mozaik (mimogrede, Gledališče Toneta Čufarja se nam je zelo odprlo in nas je vedno pripravljeno gostiti). Drugače pa pri nas poteka cel kup dejavnosti: različne vrste telovadbe, računalništvo, socialne igre, program vseživljenjskega učenja, proizvodno delo ... Razpoznavni smo tudi v širši okolici. Imamo stalne prodajne razstave v knjižnicah v Radovljici, Bohinju, na Bledu in Jesenicah ... Moram reči, da smo s prodajo zelo zadovoljni. Ljudje naše izdelke občudujejo in cenijo. Kupujejo jih tudi kot unikate za poslovna darila.

Koliko delavcev izvaja ta raznoliki program?
V zavodu je zaposlenih sedem delavcev: vodja enote, skupinski habilitator, štirje delovni inštruktorji in strežnica.

Vas v poletnih dneh čaka kaj posebnega ali pa bo delo potekalo po ustaljenem tiru?
Ker smo med letom veliko delali in ustvarjali, bo poletni čas nekoliko bolj umirjen. Naše dejavnosti bodo mirnejše in bolj sproščene. Skupina osemnajstih varovancev s štirimi spremljevalci odhaja na letovanje v Tunizijo. Po tem pa gredo varovanci na dopust še s starši, prijatelji ali na tabore z društvom Sožitje.

—

Želim jim, da bi se imeli dobro, vam in vašemu centru želim uspešno delo, vaši knjigi pa, da bi našla pot do čim več bralcev.

Tereza Žerdin

OBČNI ZBOR MEDOBČINSKEGA DRUŠTVA SOŽITJE ŽALEC

Predsednica društva je posebno priznanje izrekla aktivnemu članu in dosedanjemu tajniku društva Danilu Vilču.

V soboto, 31. marca, je bilo v gostišču Rimljan v Šempetru v Savinjski dolini prav zares živahno. Člani medobčinskega društva Sožitje Žalec smo se zbrali na občnem zboru, da bi skupaj pregledali in ocenili delo v preteklem letu in načrtovali delo v prihodnje.

Poleg članov društva so se nam pridružili tudi gostje; predstavnica občine Prebold Emilija Černila, predsednica Zveze Sožitje Ljubljana Katja Vandal, direktorica Javnega zavoda Saša Darja Lesničar in član sveta Centra za varstvo in delo Golovec Stane Brglez.

Predsednica društva, Darja Cencelj, je predstavila organizacijo in delo društva.

V naše društvo je vključenih približno 100 družin (okrog 150 članov) iz občin Žalec, Prebold, Polzela, Braslovče, Tabor in Vransko.

V letu 2006 je bilo delovanje usmerjeno v izobraževalno in sprostitveno druženje vseh članov Sožitja.

Izvajali smo pohode, ki so bili primerni za celotno populacijo (tudi težje gibljive), plavanje, izobraževalne ekskurzije, Božičkov obisk in poletni piknik. Sodelovali smo z drugimi društvi po Sloveniji in z njimi izmenjavali izkušnje pri delu z osebami z motnjami v duševnem razvoju. Izpeljali smo izobraževalni in rekreacijski vikend seminar na Debelem rtiču, sodelovali z Zvezo Sožitje glede vključitve družin na letovanja in samostojnega vključevanja oseb z motnjami v duševnem razvoju na različne izobraževalno-družabne oblike in obveščali članstvo o spremembah in novostih s področja zakonodaje oz. uveljavljanja pravic. Vse leto smo dajali poseben poudarek na pridobivanju oz. vključevanju novih članov - mladih družin, ki so stopile na pot drugačnosti s svojimi otroki. Prav tako nismo pozabili na družine, ki so se znašle v različnih posebnih okoliščinah, z enkratno denarno pomočjo ali pomočjo v kakšni drugi obliki. Družine, ki se naših dejavnosti teže udeležujejo, smo obiskali na domu. Predvsem pa smo skrbeli za druženje, sproščanje in izobraževanje vseh, ki so si to želeli in so tega potrebni.

Poleg poročil in volilnih dejavnosti je posebno izstopala pobuda Riharda Kopušarja, ki se je zavzel za ustanovitev celodnevnega (ali alternativnega) varstva oseb z motnjami v duševnem razvoju oz. ustanovitev bivalne skupnosti v Žalcu. Pozval je članstvo, naj na župane naslovi poziv za ureditev tega vprašanja. Prva stopnička k ureditvi tega problema pa je seveda ugotoviti, kakšne so potrebe po tovrstnih oblikah varstva. Splošno mnenje je, da se takšna potreba kaže.

V letu 2007 bomo uveljavljene dejavnosti nadaljevali in jih nadgrajevali. Načrtujemo tudi sodelovanje s klubom Žarek (osebe z Downovim sindromom). Trudili se bomo, da bomo z našimi dejavnostmi ljudi okoli nas seznanjali tudi prek medijev.

Da pa občni zbor ni bil le suhoparno govorjenje, so poskrbeli varovanci Varstveno-delovnega centra Maksi in Varstveno-delovnega centra Muc, ki so nam večer popestrili s plesom, recitacijo in predstavitvijo sprostitvenih vaj ob glasbi. Večer sta obogatila še čarodej Jani, ki nas je učil čarati, in ansambel. Ta je kar brezplačno poskrbel, da je bilo plesišče vedno polno.

Posebno zahvalo smo izrekli dolgoletnemu aktivnemu članu ter dosedanjemu tajniku društva Danilu Vilču.

In misel, ki nam bo vodilo v letu 2007:

Ni vseeno, kako so naše družine hodile po poti drugačnosti v preteklosti.

Še manj je vseeno, kako hodijo in se srečujejo v sedanjosti.

Predvsem pa moramo poskrbeti, da nam ne bo vseeno, kako nam bo v prihodnje.

Za Sožitje Žalec
Karla Jeromel Rednak

Vsako priložnost izkoristimo, da zaplešemo in se poveselimo.

Čukec v knjižnici

Februarja smo se v društvu Sožitje Grosuplje člani, mentorji in prostovoljci, ki se srečujemo v klubu Čukec ob sredah, odpravili na ogled prenovljene Knjižnice Grosuplje. Najprej smo se odpravili v kletne prostore, kjer smo si ogledali razne slikanice in videokasete. Nato smo se razdelili v skupine in si ogledali še preostale prostore v knjižnici. Prelistali smo veliko knjig in revij, preizkusili smo se v uporabi računalnika in iskanju podatkov na medmrežju. Izbrali smo si tudi nekaj gradiva in si ga izposodili za domov. V februarju smo zopet razstavljali svoje izdelke, slike in plakate, tokrat v Zdravstvenem domu Grosuplje.

Helena Sečko,
prostovoljka društva Sožitje Grosuplje

OBISK SLOVENSKE VOJSKE V SLOVENSKI BISTRICI

V torek, 27. 3. 2007, smo se odpravili v Slovensko Bistrico. Tja se nas je odpravilo devet uporabnikov in trije spremljevalci. Tam nas je v vojašnici pričakal Tomaž Lenart, pastoralni asistent - višji vojaški uslužbenec.

Najprej so nam z videoposnetki predstavili vojaški poklic in ogledali smo si delo slovenske vojske po širnem svetu. Na koncu predavanja so nas bogato obdarili.

Nato smo se odpravili na kosilo. Po kosilu so nas zapeljali po okolici vojašnice s pravim terenskim vojaškim vozilom. Ogledali smo si ves vozni park, v katerem je kar okrog 160 vozil. Predstavili so nam tudi notranjost vozil, njihove funkcije in uporabo. Vsi vojaki v vojašnici imajo tudi opravljen vozniški izpit za ta vozila, ki ga lahko opravijo kar v vojašnici.

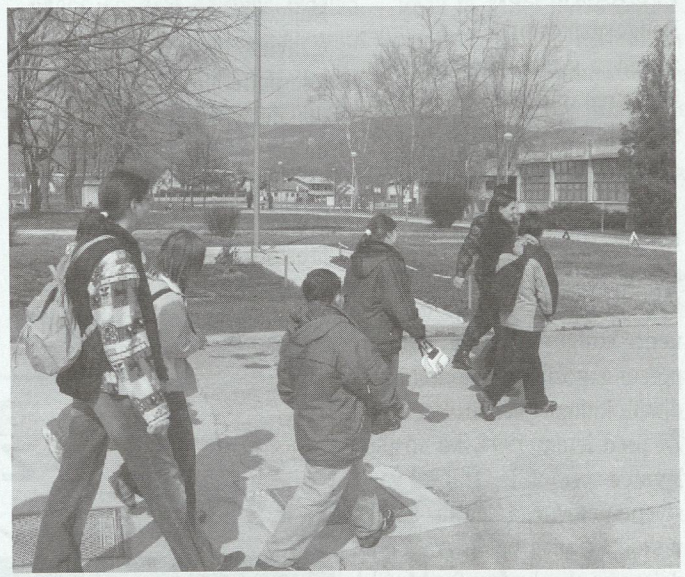

Sledil je prikaz streljanja z zračno puško. Vsi smo tudi sami poskusili, kako se strelja. Bili smo kar dobri.

Nato smo se odpravili v Slovenske Konjice. Tam smo se sprehodili skozi mesto in čez Škarce. Pot nas je vodila mimo vinogradov ter igrišča za golf. Nato smo se odpravili na Tepanjski vrh v kočo, kjer smo po večerni zabavi prenočili.

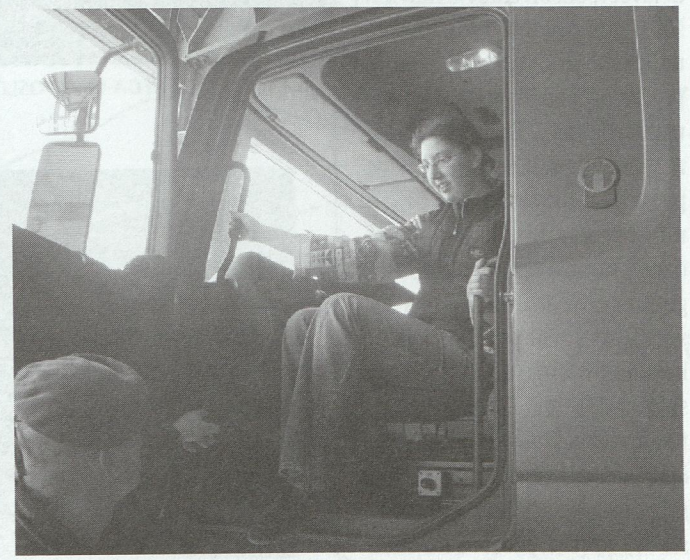

Po jutranjem zajtrku smo skupaj počistili kočo, malo poklepetali in se počasi odpravili proti domu. Med potjo smo se ustavili še na Trojanah, kjer so si nekateri nakupili krofov, spili kavico in se polni lepih vtisov odpravili domov.

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili slovenski vojski za gostoljubje.

Uporabniki Varstveno-delovnega centra Tolmin s spremljevalci

NOVO GLASILO

KNJIGOVEZNICA SKOZI ČAS

Prehojena pot

Knjigoveznica pri Zavodu Janeza Levca v Ljubljani je nastala iz potreb po delovnem usposabljanju učencev osnovne šole s prilagojenim programom Zavoda Janeza Levca. Ti so imeli tako možnost, da se ob ustrezni strokovni pomoči, delovnih prilagoditvah in razumevanju priučijo knjigoveških del ter se potem zaposlijo v sorodnih podjetjih knjigoveške stroke.

Že pred letom 1994, ko so delavnice pridobile status varstveno-delovnega centra, so se v knjigoveznici poleg grafičnih delavcev, absolventov osnovnih šol s prilagojenim programom, usposabljali tudi absolventi programa oddelkov za delovno usposabljanje. Brez barvitosti različnih zgodb posameznikov, pa seveda tudi različnih delovnih sposobnosti uporabnikov si danes knjigoveznice ne bi mogli predstavljati. Taka celota sestavlja delovni in ustvarjalni kolektiv. Mnogi uporabniki so se priučili različnih delovnih faz knjigoveške stroke. V vseh letih njenega obstoja, še v času tako imenovanih poklicnih razredov, je šlo skozi delavnico veliko pripravnikov, ki so si pridobili prve spretnosti knjigoveškega dela. Pozneje so bili uspešni delavci v drugih delovnih okoljih, eden od njih je postal celo samostojni obrtnik. Knjigoveznica je prešla veliko težavnih obdobij. Vseskozi so bile potrebne prilagoditve: status delavnice, različne pristojnosti nad njo, spremembe zakonodaje, usmeritve. Ves čas je bila v prostorski stiski. Prvi prostori so bili nekdanji hlev v dvoriščni stavbi. Pozneje so prenovili še zgornje prostore te stavbe. Število zaposlenih pa je bilo že takrat enako sedanjemu. Sčasoma je knjigoveznica dobila še dodatne prostore v stavbi zavoda.

Sedanjost

Za delovanje knjigoveznice je potrebno pridobivanje ustreznih naročil. To sicer nikoli ni bilo lahko, a obstajalo je več enostavnih del, ki pa jih danes zaradi tehnoloških sprememb skoraj ni več. Zaradi tega je bil potreben prehod na zahtevnejša dela, ki jih razčlenimo na preprostejše faze. Šele taka so primerna za naše delavce. Posebno sveži so spomini izpred štirih let, ko je bila nevarnost, da knjigoveznica preneha delovati.

Knjigoveznica deluje danes kot obrtniška delavnica. Zaradi tradicionalnega izvajanja del postajamo ena redkih tovrstnih delavnic. Smo skoraj edini, ki vežemo knjige ročno, to pa zagotavlja veliko boljšo kakovost. Zaradi vsega tega je potreben pravilen odnos do dela oziroma izdelka, kar je mogoče doseči z enotnim kolektivom, kakršen naš je. Nekatere stvari so tradicionalne, porajajo pa se tudi novi izzivi, problemi, ki jih je treba reševati.

Možnosti za prihodnost

Člani kolektiva z daljšim delovnim stažem smo prepričani, da je bila prehojena pot dobra podlaga za prihodnje delovanje knjigoveznice. Ob nedavni osamosvojitvi in spremembi imena v Delovni in zaposlitveni center Janeza Levca ter ob upanju na čimprejšnjo novogradnjo sem prepričan, da so podani trdni temelji za nadaljnje delo in življenje v tej obliki. To naj bi bil naš skupni cilj.

Iz prve številke glasila Knjigo-vez, Jože Gros, vodja tržne dejavnosti

DZC

KNJIGO-VEZ

GLASILO DELOVNEGA IN ZAPOSLITVENEGA CENTRA JANEZA LEVCA

LJUBLJANA, FEBRUAR, 2007 ŠTEVILKA:1

MOJE POČITNICE - glasilo Studenček, Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla Vojka, Vipava

JAZ IN SKUPINA

Sem Luka. Star sem osem let ter obiskujem oddelek vzgoje in izobraževanja na Tretji osnovni šoli Slovenj Gradec. Zelo redno prihajam na srečanja skupine mlajših otrok v okviru društva Sožitje. Veste, v začetku, ko sem bil star komaj dve leti, mi ta skupina ni bila preveč všeč. Mama me je kar pustila tam in se ni menila za moje tihe solze. Trmasto je vztrajala, da moram biti nekam vključen, ker mi bo to koristilo, da se bom čim bolje razvijal, kljub diagnozi Downov sindrom, ki me spremlja. Zdaj pa je v skupini kar O. K., sploh, če je tam Ana, moja naj specialna pedagoginja. Njej zapojem vse, kar znam. Zadnjič sva izčrpala že ves repertoar pesmic, ko se je spomnila, da verjetno znam tudi molitev Sveti angel, in sva zmolila še to. Res bi bilo škoda zamuditi trenutke, ko sem pripravljen kaj spregovoriti. Mama vedno ponavlja, da je govor moja najšibkejša točka, sam pa menim, da bi bilo pri naši hiši kar preveč glasno, če bi vsi tako radi govorili kot ona.

Naj povem, da v skupino prihajajo še Jan, Tjaša in Marina. Letos se nam je pridružila Urška, menda pa bo prišel še Kristjan.

Ja, redni gostje skupine pa so še naši bratci in sestrice. Letos hodi zraven že naša Ana. Upam, da bosta z Gašperjem, mojim bratom, vsaj v starosti znala ceniti vse koristi, ki jih imata zaradi mene. Tudi vsakoletni seminar v toplicah in karte za kopanje v Termah Topolšica so samo moja zasluga, korist pa ima vsa družina. Torej si menda že lahko privoščim, da kdaj kaj podrem iz Gašperjevih lego kock ali pa zbudim Anino punčko, ki ravno spi. Saj je tako nekam čudna, nikoli ne joka in ničesar ne je.

Moram poudariti, da v skupini zelo resno delamo. Včasih ustvarjamo iz testa. To je slano testo, ki se mi zdi še posebno okusno. Kar naprej ga po malem dajem v usta. No, vsaj strupeno ni, zdravo pa menda tudi ne, saj me vse "tete" nenehno opozarjajo: "Luka, ne v usta!"

Veliko tudi rišemo, pojemo in se igramo. Pa še nečesa ne smem pozabiti: Naši starši vsako leto organizirajo piknik za vse nas. To je meni še posebno všeč. Smo v naravi, kjer imam za svoje gibanje več prostora in tudi več svobode. Moj ati pa pokaže vse svoje kuharske sposobnosti in speče kotlete, čevapčiče, hrenovke ... Kar so pa mame prinesle sladkega, me ne zanima. Zelo skrbim za svojo vitko postavo in jem meso z bolj malo ali nič krompirja in seveda brez kruha. Tega sem v svojih osmih letih komajda pokusil. Tisti, ki hujšate, boste že vedeli, katere diete se držim.

Naša skupina se vsako leto udeleži tudi obdarovanja ob božično-novoletnih praznikih.

Meni tisti stric z belo brado in sivo kučmo ni nič všeč. Zdaj sem se že naučil, da ves ceremonial mirno presedim pri mizi. Darilo mi morata prinesti ati ali mama. Za nobeno ceno se nočem približati nobenemu decembrskemu dobremu možu, pa naj prinese ne vem kaj. Mi pač ni všeč in do tega imam pravico. Moram reči, da na ta dan še zrezek pri Brančurniku nima pravega okusa. Ampak proti koncu večera, ko dedek Mraz odide, se tudi jaz razživim in začnem uživati v glasbi skupaj s svojimi prijatelji.

To je le nekaj utrinkov s srečanj naše skupine. Če pa hočete izvedeti kaj več, nas pridite obiskat vsak četrtek ob 16. uri na Osnovno šolo Prežihovega Voranca na Ravnah. Tu je ravnatelj tako prijazen, da nam zastonj odstopi učilnico prvega razreda. Saj vem, da marsikaj razmečemo, ampak Janja, ki ima drugi dan tam pouk, se nič ne jezi. Hvala.

Če bom pri volji, bom še v naslednje glasilo skupaj z mamo kaj napisal; če se bo seveda zgodilo kaj zanimivega.

Luka Verhnjak z mamo Mileno
Društvo Sožitje Mežiške doline

ODPRTJE NOVE STANOVANJSKE SKUPINE DRUŠTVA VEZI

Stanovanjska skupina v Ilirski Bistrici je začela delovati v decembru 2006. Umeščena je v stanovanjski blok, zato smo že pred vselitvijo prvih stanovalcev navezali stik s sosedi. V Sloveniji je takrat namreč prevladovalo nelagodno ozračje do neznanega, zato smo bili pozornejši na prve stike, saj so ti odločilni za poznejše dobro sodelovanje. Sedaj, po dobrih treh mesecih, lahko rečemo, da s sosedi zelo dobro sodelujemo, pri prvih korakih so nam tudi sami veliko pomagali.

V programu stanovanjske skupine je tudi Medgeneracijska skupina (vodi jo gospa Mimica Primc), v katero so se vključile tudi sosede. To nas še posebno veseli, saj smo se tako še bolj povezali in spoznali. Na tem mestu bi se radi vsem sostanovalcem prav posebno zahvalili za prijeten sprejem v stanovanjski blok.

Lokalnemu in širšemu okolju smo želeli bolj približati našo dejavnost, zato smo se odločili, da priredimo odprtje na lokalni ravni na prvi pomladni dan, 21. marca. Pri kulturnem programu smo si želeli sodelovati tudi z drugimi organizacijami v naši lokalni skupnosti, saj je pomembno, da se med seboj povezujemo, spoznavamo in tako krepimo medsebojne vezi.

Iz glasila Črni murni - zavod za usposabljanje Janeza Levca, Ljubljana

Ker sami nimamo primernih prostorov za kulturne prireditve takšnega obsega, nam je pri tem velikodušno priskočil na pomoč Dom starejših občanov Ilirska Bistrica: odstopili so nam novo urejeno večnamensko dvorano, za kar se jim še enkrat iskreno zahvaljujemo.

Zelo smo bili veseli, da se je našemu povabilu odzval tudi župan občine Ilirska Bistrica, Anton Šenkinc. V govoru je povedal, da je to pomembna pridobitev, predvsem za ljudi, ki se bodo tako počutili pomemben del okolja, v katerem živijo. Zaželel nam je še veliko uspeha in vztrajnosti pri našem delu.

Po kulturnem programu smo se odpravili v prostore stanovanjske skupine na Vojkovem drevoredu 8, kjer je župan Anton Šenkinc ob spremljavi trobente (Erik Zonta) prerezal trak in tako odprl stanovanjsko skupino.

Naša zaposlena dekleta so pripravila tudi pogostitev, tako smo se še naprej prijetno družili in spoznavali. Na naše povabilo se je namreč odzvalo veliko ljudi in organizacij, ki se jim zahvaljujemo za obisk.

Da pa naš trud ne bi bil neopazen, smo medse povabili tudi časnikarje različnih medijskih hiš, ki so dogajanje, prostore in intervjuje skrbno zapisali in predstavili.

Upamo, da bo sodelujočim in obiskovalcem ta dan ostal v lepem spominu, tako kot je nam.

Mateja Baša,
univ. dipl. soc. delavka

POLŽI V TRETJEM NADSTROPJU

Čeprav je do stanovanja, kjer je doma Majda, štirinšestdeset stopnic, pa so do tja vseeno prišli polži. Samo da imajo ti polži vsak svoje ime. To so Manca, Andreja, Jožica in Moni. Pa Barbara in Urška, ki sta prostovoljki - ustvarjalni dekleti. Vodja teh polžev je gospa Tončka, ki je vse to organizirala, da so polepšali Majdin petdeseti rojstni dan.

Varstveno delovni center Ruše obiskuje invalide na domu. Vsa čast jim. Še več takih organizacij bi moralo biti. Majda je namreč invalidka. Saj ima voziček, toda kaj, ko ta ne gre po stopnicah, tako da lahko naravo opazujeva le z balkona. Zato sva toliko bolj veseli in hvaležni, če naju kdo obišče. Gospe Tončki iskrena hvala. Zelo so se morali potruditi, da so pripravili dekleta na tako čudovit in iskren nastop. Hvala vsem v Varstveno delovnem centru Ruše, želim jim še veliko ustvarjalnih dni in zdravja.

Majda z mamo iz Ruš

Iz glasila Bela hiša - VDC Ormož

V spomin

MAKSIJU ŽUPEVCU

(1957-2007)

V Varstveno-delovnem centru Krško-Leskovec smo izgubili varovanca Maksija Župevca.

Že davnega leta 1979 se je med prvimi vključil v varstveno-delovni center v Leskovcu. Skupaj smo dosegali uspehe, se učili novih spretnosti, bili drug drugemu izziv za lepše in srečnejše življenje.

Rad je delal, pri delu se ni dal motiti, bil je natančen in vztrajen, ko je šlo za kooperacijsko delo ali pa vezenje. O njegovi neverjetni vztrajnosti priča tudi dogodek iz tistih prvih začetnih dni, ko zjutraj ni bilo avtobusa in je pot od doma do delavnice v Leskovcu prepešačil, sam, v dežju. V delavnici je nadaljeval delo, kot da se ni nič zgodilo, potem pa smo ugotovili, da si je prislužil krvave žulje na nogah.

Neizmerno je užival v vodi in rad je pokazal svoje plavalske sposobnosti.

Leta 1997 je postal prvi stanovalec današnje bivalne skupnosti v Leskovcu in se močno navezal na zaposlene in sostanovalce.

Nekega dne pa smo opazili, da njegovo zdravje ni najboljše. Po pregledih in strokovnih mnenjih zdravnikov smo si morali priznati resnico, da ga je napadla zahrbtna bolezen. Nismo se spraševali o napovedi, želeli smo mu le dobro in čim bolj pomagati. Težko nam je bilo, ko smo morali resnico o bolezni povedati mami in svojcem.

Od njega smo se zadnjič poslovili 21. aprila na pokopališču na Zdolah.

V naših srcih bo ostal za vedno.

Varovanci in zaposleni
Varstveno-delovnega centra
Krško-Leskovec

V spomin

CVETKI TRBOVŠEK

(1961-2007)

Življenje niso dnevi, ki so minili, življenje so dnevi, ki smo si jih zapomnili. V Varstveno-delovnem centru Saša - enota Mozirje, kamor je z veseljem prihajala vse od začetka obstoja tega centra, to je od 15. 1. 1993, je Cvetka Trbovšek pustila svoj pečat.

Bila je dobra prijateljica vsem, vesela in odprta, vsakomur je znala prisluhniti, ga potolažiti, mu pomagati. Zelo rada je pomagala predvsem tistim, ki sami niso zmogli poskrbeti zase. Njena družabnost je bila nalezljiva, saj je tudi v temačnem, neobetavnem jesenskem dnevu znala priklicati sonce. Rada se je udeleževala vseh družabnih prireditev: plesov, izletov, piknikov, letovanj, in sodelovala v najrazličnejših dejavnostih.

Ker je rada pela, se je vključila v glasbeno skupino Amadeus, v kateri je vsak teden prepevala in z njo nastopala tudi na velikih odrih; pa ne le v naši dolini, tudi na koncertu Glasbene šole v Velenju.

Sodelovala je tudi na športnem področju, hodila plavat v Topolščico, na dolge pohode in športne dneve. Preizkušala se je v različnih disciplinah. Ni je ustavil sneg in pogumno se je preizkusila tudi v hoji po snegu s krpljami. Tekmovala je na regijskih in državnih igrah Specialne olimpiade Slovenije in posegala po najvišjih mestih. Osvojila je nemalo medalj, tudi zlatih.

Do dela, ki ga je opravljala v varstveno-delovnem centru, je bila zelo odgovorna, zanesljiva in natančna. Opravljala je najrazličnejša dela, ki smo jih dobili od kooperantov, ali izdelovala izdelke iz našega programa. Njene novoletne voščilnice so znane po vsej dolini in ljudje so se ponje vedno znova radi vračali. Njeni čudoviti gobelini pa bodo za vedno krasili stene našega centra.

Ko je v lanskem aprilu njeno zdravje nenadoma opešalo, so se med nami porajala številna vprašanja: kako, zakaj ... z eno samo željo, da bi čim prej okrevala. Kadar je premogla dovolj moči, je še prihajala med nas. Bili smo polni upanja, a smo nenadoma izvedeli žalostno vest, da nas je tokrat zapustila za vedno.

Po Cvetkinem življenju ne bo ostalo med nami le to, kar je zbrala in naredila, ampak predvsem to, kar je dala. In dala nam je veliko: široko srce in neskončno mnogo lepih trenutkov, ki nam bodo za vedno ostali v spominu.

Varovanci in zaposleni
v Varstveno-delovnem centru Saša - enota Mozirje.

Odgovarja: Anka Pori, univ. dipl. psihologinja - družinska terapevtka

PSIHOLOŠKI KOTIČEK

ZA HIŠNEGA LJUBLJENČKA ALI PROTI

Spoštovani!

V naši družini razmišljamo o hišnem ljubljencu. Pravzaprav, otroka (12 in 8 let) že nekaj časa prosjačita zanj. Najraje bi imela kužka, kot ga imajo pri sosedu. Midva z možem in babica (moževa mati), ki živi z nami, se za zdaj temu upiramo. Imamo cel kup pomislekov. Radi pa bi tudi ustregli otrokoma.
Pomagajte nam pri odločitvi za živalco ali proti njej v stanovanju.

Lepo vas pozdravljava
Primož in Vesna

Draga ati in mamica!

Hvala za vprašanje in z njim izraženo zaupanje. Priznati moram, da me je vaša družinska oz. starševska dilema miselno prestavila za deset in več let v "zgodovino" naše družine. Naši otroci so bili kakšno leto starejši od vaših. Dan za dnem so izražali željo po živalci, po psičku, ki je kar "rasel" v njihovih željah, saj bi bil pudeljček premajhen. Naj bi bil "konkreten" pes, je dodal še mož. Na trenutke sem si kar čestitala, ker nisem popustila njihovemu moledovanju, čeprav so me krivično označili za "živalimrznico".
Skorajda ni otroka, ki si ne bi želel živalce, ki bi bila samo njegova, ali pa skorajda samo njegova. Take živalce, ki bi ga imela rada in bi jo lahko božal, jo stisnil k sebi, se k njej zatekel, ko bi mu bilo hudo, ji potožil, se z njo "pogovoril" (ker bi ga poslušala in ne bi bila "pametna" s svojimi nauki) ... No, tudi skrbel bi za njo. Ampak, tu pa se že lahko začnejo tudi težave.
Žival lahko prinese v družinsko življenje veliko dobrega. Z njo pride v naš dom novo življenje in torej obogatitev. Želvica ali ribice v vodi, paličnjak v kozarcu, ptičke, miške, prašički ali hrčki v kletki, mucka v naročju in pes pri naših nogah, vsaka žival nas in otroke sooči s svojim načinom življenja, ki je v marsičem drugačen od našega, človeškega. Če se odločimo, da bomo svoj dom delili s katero koli od živalic, jo moramo najprej spoznati, sprejeti njeno naravo in njene življenjske potrebe. Ob tem se lahko otroci neprisiljeno, "projektno" koristno poučijo o delu narave, in ker so motivirani, bo njihovo učenje učinkovitejše! Ne da bi se sploh zavedali, bodo začeli spoznavati drugačnost življenja živali in spoštovati to drugačnost. Sprejemanje drugačnosti! Parola, ki se jo gremo odrasli in ki jo tudi potrebujemo. Če ima otrok možnost živeti v sožitju z živalmi, mu je lahko vzgoja za sprejemanje in spoštovanje drugačnosti bližja.
V vsaki družini drug ob drugem kdaj doživljamo tudi stiske, imamo občutek, da smo nerazumljeni, neslišani, da nas ne marajo ... Hišni ljubljenček lahko nam in našim otrokom v takih trenutkih pomeni edino zaupno "osebo", ki nas ne razočara, ki nam je zvesta, h kateri se lahko zatečemo, umaknemo, stisnemo, ji potožimo o težavah.
Za svojo živalco moramo tudi poskrbeti. Potrebuje prostor za življenje, hrano, vodo, sprehod, gibanje, družbo, mora se iztrebiti ... Otrok ima tako možnost učenja skrbi za druge, odgovornosti, vztrajanja pri tem, čeprav ni vedno prijetno in udobno. Ob tej obveznosti skorajda ni možnosti za dolgočasje, s čimer se, žal, srečuje danes preveč otrok.
Skrb za hišnega ljubljenčka lahko tudi zelo poveže družino, seveda, če so ga vsi člani sprejeli za svojega. Družina se mora učiti načrtovanja (dnevnih, tedenskih dejavnosti, dopusta ...) in dogovarjanja med člani (kdo bo za kaj kdaj poskrbel).
Male živali imajo praviloma krajšo življenjsko dobo kot ljudje. Torej prej ali slej tudi zbolijo in poginejo. To naj ne bi bil razlog, da ne bi imeli živali, ker bi radi svojim otrokom prihranili bolečino ob njeni morebitni smrti. Zagotovo se otrok laže prej srečal s slovesom od ljubljene živalce kot njemu drage osebe. V življenju se dogajajo poslavljanja in smrti. Življenje z živalco pripravlja otroka tudi na to.
Še bi lahko nadaljevala z naštevanjem dobrega, ki ga živalca lahko prinese v našo družino. Ker pa je prostor za odgovor omejen, se mi zdi potrebno dodati za uravnoteženje povedanega še kak razlog, zakaj pa živalce ne v naš dom. Tudi tu so razlogi številni.
Če je naše stanovanje premajhno že za nas, si ne omejujmo bivalnega prostora še z veliko živaljo. Vsak človek (in tudi žival) potrebuje svoj prostor. Pomislimo na morebitne alergije družinskih članov na živalsko dlako. Tudi družinski proračun ni zanemarljiv. Živali in potrebna nega lahko kar precej obremenijo naše izdatke. Vsaka žival vnese v stanovanje tudi svoj "nered" in nesnago, ki jo je treba vsak dan počistiti. Kdo jo bo? Preden se odločimo za ljubljenčka, moramo zares pretehtati ugovore in pomisleke vseh članov družine. Ne odločajmo se za žival samo zato, da bi ustregli otroku, ker ga imamo radi. Upoštevajmo tudi sebe in svoje resne razloge proti. Imejmo radi tudi sebe. Ostanimo trezni ob otroškem navdušenju nad živalco. Velikokrat začetno navdušenje prav hitro pojenja. Žival pa je živo bitje in je ne moremo in ne smemo kar usmrtiti oz. kje "pozabiti". Vzgojno je veliko bolje otroku ne izpolniti hrepenenja po živalci, kot pa jo potem, ko se je naveliča, kratko malo zavreči.

Tastu sem hvaležna za življenjsko modrost, s katero me je obogatil. Imel je navado reči: "Pes naj ima pasje življenje!" Zelo se strinjam z njim. Katere koli živali ne moremo in ne smemo počlovečiti!

■■■

NOVICE IZ ZVEZE SOŽITJE

Pripravil: Tomaž Jereb

V maju so na petih lokacijah množično potekale regijske igre Specialne olimpiade Slovenije. Ekipa naših športnikov, ki bo sodelovala na letošnjih svetovnih igrah specialne olimpijade na Kitajskem, se že intenzivno pripravlja. V Šanghaj bo konec poletja odpotovala ekipa 35 športnikov in njihovih trenerjev.

Pretekli mesec je izšla popolnoma prenovljena Zbirka predpisov, ki so vezani na osebe z motnjami v duševnem razvoju in delno veljajo tudi za njihove starše. V njej je objavljeno 41 različnih zakonov in podzakonskih predpisov, ki so veljali za stanje v aprilu 2007. Zbirko lahko dobite na Zvezi Sožitje, lahko pa jo tudi naročite po navadni ali elektronski pošti. V tem primeru vam jo bomo poslali brezplačno.

Konec maja je bilo v Ljubljani v okviru festivala Igraj se z mano organizirano omizje z naslovom Ustvarjanje priložnosti za enake možnosti oseb z motnjami v duševnem razvoju. Ta razprava je bila predvidena v okviru različnih dejavnosti v letu enakih možnosti, pripravil pa jo je Zavod za usposabljanje Janeza Levca v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve in Mestno občino Ljubljana. Na tem omizju so v uvodu spregovorili tudi predstavniki Zveze Sožitje.

FIHO - fundacija za sofinanciranje invalidskih in humanitarnih organizacij nam je dodatno odobrila za naložbe približno 12 000 evrov. Če nam bo uspelo dobiti tudi denar za razliko, bomo lahko kupili še eno kombi vozilo za potrebe v naših društvih. S tem dodatnim vozilom bi tako letos skupaj nakupili tri vozila.

Društvo Barka je pripravilo ob svoji desetletnici omizje Bivalne skupnosti danes in v prihodnje. Tema te razprave je zelo aktualna, saj se srečujemo s prvimi rodovi starih oseb z motnjami v duševnem razvoju, potreb po ustrezni namestitvi v starosti pa bo iz dneva v dan več, saj pričakujemo, da bo v naslednjih letih ta vsebina postala ena izmed poglavitnih problemov tako pri naših starših kakor tudi v naših organizacijah.

Letošnje 17. državne glasbene revije Zapojmo, zaigrajmo, zaplešimo se je udeležilo 960 sodelujočih. Štiriinpetdeset različnih glasbenih in folklornih skupin je predstavilo bogato bero znanja, ki je plod njihovih dejavnosti vse leto. Organizatorka letošnje prireditve je bila Osnovna šola 27. julij iz Kamnika.

V kratkem bo izšla slikanica Balki - poseben muc. Ta slikanica je vsebinsko namenjena predvsem vsem otrokom v predšolski dobi, ki naj bi jih seznanjala z različnostmi v življenju, tudi z otroki s posebnimi potrebami. Slikanica je bogato slikovno opremljena, njena avtorica pa je Urša Emeršič.

V času, ko pripravljam te novice, je že razpisana letošnja redna letna skupščina Zveze Sožitje. To srečanje vseh naših društev bo potekalo 23. maja v Ljubljani. Pregledali bomo opravljeno delo in sprejeli konkretne načrte za letošnje leto, čeprav se v veliki meri že uresničujejo. Letos bomo tudi razpravljali in sprejemali dopolnjen Statut Zveze Sožitje. Vzrok za spremembe je potrebna uskladitev z novim Zakonom o društvih, precej pa je tudi operativnih zadev, ki jih moramo vnesti v svoj najvišji akt.
O skupščini in njenih odločitvah bomo poročali tudi na naši spletni strani. Da je bilo naše delo zelo obsežno in pregledno ter bo tako tudi v prihodnje, kaže tudi podatek, da je bilo treba pred skupščino pripraviti 130 strani različnega gradiva.

Zveza Sožitje ima prenovljeno spletno stran. Je zelo bogata in ponuja obiskovalcem obilo informacij in novosti. Čeprav je objavljena le dober mesec, se je prijavilo nanjo že več kot 3000 obiskovalcev. Dnevno število prijavljencev trenutno narašča, čeprav velika večina naših članov še ni seznanjena s to novostjo. Našo spletno stran si lahko najpreprosteje ogledate tako, tako da v enega izmed iskalnikov na medmrežju vpišete samo Zveza Sožitje. Uradni naslov spletne strani pa je http:/www.zveza-sozitje.si.

Različni programi na nacionalni ravni že intenzivno potekajo. V naslednjih mesecih je pred nami "vrhunec sezone", saj bo velika večina družinskih programov in programov vseživljenjskega učenja oseb z motnjami v duševnem razvoju izpeljana do konca septembra.

Priprave na oblikovanje novega Zakona o enakih možnostih že potekajo. Prvotne zamisli, da naj bi Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih odraslih oseb prenehal veljati in naj bi se njegove vsebine prenesle v nov zakon, ne podpiramo. Strinjamo pa se, da je treba korenito spremeniti trenutno veljavni zakon o družbenem varstvu. Zato je Zveza Sožitje po poprejšnji raz-pravi na svojem strokovnem svetu in izvršnem odboru Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve prenesla svoje predloge in stališča do omenjene prenove.

V prejšnjih novicah sem omenil, da razmišljamo o izdaji lastne poštne znamke. To zamisel smo že uresničili, tako da tako znamko že imamo. Na njej je motiv risbe osebe z motnjami v duševnem razvoju, seveda pa tudi naš znak in napis. Prepričani smo, da bo tudi ta, čeprav majhni korak, prispeval k večji prepoznavnosti naše organizacije.

Odgovarja: Nevenka Ljubič, pravnica

vprašanja na tel.01/43 64 336 v pon - čet. od 9 -13 ure

VPRAŠALI STE - MI ODGOVARJAMO

- ZAVRNJENA ZAHTEVA ZA DODATEK
- UVELJAVLJANJE DAVČNE OLAJŠAVE KOT BRATOV SKRBNIK
- DRUŽINSKI POMOČNIK NE SKRBI ZA BRATA, KOT JE BILO DOGOVORJENO
- RAZLIKA MED DARILNO IN IZROČILNO POGODBO
- POVRAČILO POTNIH STROŠKOV ZA OTROKA, KI OBISKUJE ŠOLO S PRILAGOJENIM PROGRAMOM
- PRAVICA DO STATUSA DRUŽINSKEGA POMOČNIKA
- KDAJ STARŠEM NE PRIPADA DODATEK ZA NEGO OTROKA

● VPRAŠANJE:

Kako naj ravnam v zvezi z odločbo centra za socialno delo, ki mi je izdalo kljub zahtevi osebnega zdravnika za potrebno tujo nego in pomoč pri opravljanju večine osnovnih življenjskih opravil moje hčerke z zmerno prizadetostjo odločbo, da se moja zahteva zavrne?

Nepravilno je bilo ugotovljeno, da ne potrebuje dodatka za pomoč in postrežbo, kar je pravica invalidov iz minulega dela ali družinske pokojnine. Moja hčerka pa ima status invalida po zakonu o družbenem varstvu duševno prizadetih oseb in prejema nadomestilo za invalidnost kot oseba z zmerno motnjo v duševnem razvoju. V skladu s tem je bila tudi vložena vloga za dodatek za tujo nego in pomoč, in ne za dodatek za pomoč in postrežbo.

● ODGOVOR:

Center za socialno delo je verjetno upošteval mnenje zdravniške komisije, na katero je bil poslan predlog osebnega zdravnika vaše hčerke. Zdravniška komisija je izdala mnenje, da vaša hčerka ni upravičena do dodatka za tujo nego in pomoč, kar je bilo obvezujoče za negativno odločbo centra za socialno delo. V odločanju zdravniške komisije je očitno več nepravilnosti zaradi formalističnega uporabljanja meril Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki so enaki za dodelitev dodatka za tujo nego in pomoč, in pa dodatka za pomoč in postrežbo. Za prvi dodatek je pristojno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, drugi dodatek pa odeljuje ZPIZ.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v vaši pritožbi zaradi zavrnitve dodatka za tujo nego in pomoč sledilo odločbi centra za socialno delo, ki je bila pravilno izdana zaradi obvezujočega mnenja zdravniške komisije. Navajate več napak, kot nepravilni naslov vašega stalnega prebivališča, zmotno izrazje glede dodatkov in pa navajanje odločbe za priznanje pravice do družinskega pomočnika, ki je niste nikdar dobili niti niste zanjo zaprosili.

Odločba ministrstva je v upravnem postopku dokončna in zoper njo ni mogoča pritožba, mogoč pa je socialni spor, ki se lahko sproži v 30 dneh po vročitvi odločbe pri pristojnem Socialnem sodišču v Ljubljani, Komenskega 7, 1000 Ljubljana. Tožbo je mogoče vložiti neposredno pri sodišču ali jo poslati priporočeno po pošti.

● VPRAŠANJE:

Imam brata z zmerno motnjo v duševnem in telesnem razvoju in sem po smrti najinih staršev njegov skrbnik po odločbi centra za socialno delo, ki mu moram tudi poročati o namenski uporabi njegovih finančnih sredstvih. Povedano mi je bilo, da bom končno po novem zakonu o dohodnini lahko uveljavljal olajšavo kot bratov skrbnik, vendar mi je na davčni izpostavi niso upoštevali. Ali mi lahko pojasnite kaj več v zvezi z olajšavo dohodnine?

● ODGOVOR:

Zakon o dohodnini določa olajšavo za vzdrževanega družinskega člana, če zavezanec skrbi zanj na podlagi sodbe sodišča. Ne velja pa odločba centra za socialno delo. Imeti morate torej odločbo pristojnega sodišča o vašem skrbništvu za brata.

● VPRAŠANJE:

Imam sina, starega 26 let, s težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Živi z nami v skupnem gospodinjstvu v hiši, v kateri je tudi drugi sin s svojo družino. Ta sin je prevzel nad svojim bratom nalogo družinskega pomočnika, ker je brez zaposlitve, a za brata ne skrbi tako, kot je bilo dogovorjeno in je napisano v odločbi. Kam naj se obrnem, ker imam za sina podaljšane roditeljske pravice?

● ODGOVOR:

Po zakonu o socialnem varstvu center za socialno delo ves čas spremlja, ali družinski pomočnik invalidni osebi zagotavlja ustrezno pomoč. Invalidna oseba lahko center za socialno delo kadar koli seznanja z delom družinskega pomočnika (v navedenem primeru ga lahko obvestite vi) zaradi spremenjenih okoliščin, ki onemogočajo nadaljnje izvajanje pomoči invalidni osebi. Ob spremenjenih okoliščinah ali če center za socialno delo podvomi o ustreznosti pomoči družinskega pomočnika, ukrepa po določilih Zakona o socialnem varstvu.

● VPRAŠANJE:

Ali mi lahko odgovorite na vprašanje, kakšna je razlika med darilno pogodbo in izročilno pogodbo? Imam sestavljeno oporoko, ki sem jo po vaših navodilih napisal svojeročno, ker pa imam zmerno prizadetega sina, še vedno obstaja po moji smrti nujni delež.

● ODGOVOR:

Darilno pogodbo lahko napišete sami, vendar jo morate obvezno overiti pri notarju in tudi plačati davek vaši pristojni občini.

Izročilno pogodbo pa mora obvezno sestaviti odvetnik in se ne plača davka.

● VPRAŠANJE:

Imam sina z zmerno motnjo v duševnem in telesnem razvoju, ki hodi v osnovno šolo s prilagojenim programom. Zanima me, kako je s povračilom potnih stroškov, ker ga vsak dan vozimo v šolo, oddaljeno 15 kilometrov?

● ODGOVOR:

Po zakonu o osnovni šoli imajo otroci s posebnimi potrebami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje izobraževalnih programov z dodatno strokovno pomočjo, prilagojene izobraževalne programe ali posebni program vzgoje in izobraževanja, pravico do brezplačnega prevoza ne glede na oddaljenost njihovega prebivališča od osnovne šole, če je tako določeno v odločbi o usmeritvi.

● VPRAŠANJE:

Kdo ima pravico do statusa družinskega pomočnika in kje se to uveljavlja?

● ODGOVOR:

Pravico do izbire družinskega pomočnika ima polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh življenjskih potreb.

Pravice družinskega pomočnika se dodatno financirajo s sredstvi invalidne osebe do višine njene plačilne sposobnosti in s sredstvi v višini prispevka zavezancev. Kadar ta sredstva ne zadostujejo za financiranje pravic družinskega pomočnika, doplača razliko občina.

Pristojni center za socialno delo izda odločbo, s katero ugotovi, da bo invalidni osebi pomoč, ki jo potrebuje pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb, dajal izbrani družinski pomočnik.

Iz prej navedenega izhaja, da uveljavljate pravico do družinskega pomočnika na pristojnem centru za socialno delo.

● VPRAŠANJE:

Kdaj ne pripada staršem dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo?

● ODGOVOR:

Dodatek za nego otroka ne pripada otroku, ki nima stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji.

Pravice do dodatka za nego otroka nima eden od staršev za otroka, ki je zaradi zdravljenja, usposabljanja, vzgoje ali šolanja v zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo, ali v rejništvu.

Center za socialno delo lahko prizna pravico za dobo od 3 mesecev do 6 mesecev na leto. Za koliko časa se prizna pravica za nego otroka, je odvisno od tega, kolikšno je letno število dni, ki jih je otrok preživel v družini v zadnjih 12 mesecih, in če se dokaže, da tudi v tem času materialno skrbi za otroka.

SOŽITJE KRANJ

V soboto smo se odpeljali z avtobusom iz Lukovice v Stražišče pri Kranju. Na avtobusni postaji smo čakali jaz, ati Štefan in mami Majda. Pogovarjali smo se, ko smo čakali na avtobus. Iz Tuhinjske doline se je pripeljal avtobus na postajo. V avtobusu so že sedeli varovanci s starši. Z avtobusom smo se odpeljali proti Kranju v Stražišče.

Pri kulturnem domu so nas čakali že drugi starši z njihovimi otroki. Pri domu so dobile mamice od predsednice društva Kranj rože. Predsednica in Milan sta nas povabila v dvorano. Plesalka Eva je zaplesala dva plesa. V dvorani smo gledali predstavo z naslovom Potovanje malega čevlja. Igralca Sten Viler in Andreja Stare sta v predstavi zapela pesem. Igralca sta igrala z različnimi čevlji. Od predsednice kranjskega društva smo dobili čokolade. Stankina mami je vsem razdelila čokolade. Predsednica Metka je dobila od predsednice knjigo s pesmicami. Predsednica Metka je dala predsednici naše darilo.

Milan in predsednica sta nas povabila v gostilno na razstavo in kosilo. Z avtobusom smo se odpeljali do gostilne. V gostilni v drugi sobi smo si ogledali razstavo knjig in kvačkanja. V drugi sobi smo imeli dobro kosilo. Predsednici sta podpisali sporazum, da bomo prijatelji in da se bomo med seboj obiskovali. Tudi iz Kranja bodo prišli na Loke. In mi jih bomo spet obiskali v Kranju. Predsednici smo se zahvalili za povabilo kar v gostilni. Vsi varovanci smo uživali ob predstavi Potovanje malega čevlja. Z avtobusom smo se odpeljali nazaj proti Kamniku.

Matic Žerovnik,
Varstveno-delovni center

LETOVANJE V IZOLI

Za velikonočne praznike smo šli na letovanje v Izolo z Društvom Sožitje Tolmin. Dom se je imenoval Marco Polo. Je bila Marjanca in Hedvika z nama. Od tod smo šli zjutraj po zajtrku. V Cerknem smo pobrali Brigito. Ko smo prišli dol, nas je čakalo kosilo. Smo se kopali v bazenu. Peljali smo se z ladjico. Šli smo gledat potapljaške obleke v muzej. Iz Pirana smo se odpeljali v Portorož. Šli smo gledat stare vlake v muzej. Gledal smo televizijo. V Portorožu smo šli na teraso na razgledno točko, da smo gledal po celem morju. Potem smo šli na sladoled. Spoznal sem Jureta in Sonjo. V Portorožu smo šli gledat hotele. Nazaj smo šli ob štirih popoldne iz Portoroža v Izolo. Vozil sem ladjo. Po Izoli smo hodili s Franko in Janjo. Za veliko noč smo šli k maši. Na velikonočni ponedeljek smo tudi šli k maši. Sami smo napisali kartice. Kartice smo poslali prijateljem in domov. V soboto smo se vračali v Tolmin. Vsi so nas pozdravljali, ko smo odhajali. Je bilo lepo.

Po pripovedovanju ***Boža in Lucijana Volarič*** *zapisala vodja Varstveno-delovnega centra Tolmin*
Sandra Medveš

ČAS JE ZA NOV ZAČETEK

Odločil sem se, da letos julija končam usposabljanje v centru v Vipavi. Tu sem že sedem let. Prvič sem prišel v Vipavo v šestem razredu.
Vse v Vipavi bom pogrešal. Najbolj pa Nino, Jadranko, Mateja, Ireno, Lilijano in Dejana. Rekel jim bom adijo.
Na poslovilno praznovanje bomo šli v Podskalco v Vipavo. Povabil bom vse svoje sošolce in učiteljici. Mama bo prišla v Vipavo in mi bo spakirala mojo obleko v potovalko. Potem pa bom starše peljal pokazat, kam smo šli na ekskurzijo pogledat medveda. Peljal jih bom na Nanos k Abramovim.
Julija bom torej ostal doma v Zagorju. Vsak dan bom hodil na "šiht" v delavnice. Vsako popoldne bom hodil domov. Vozila me bo mama ali pa bom šel s kombijem.

Peter Lipovšek, *5. c*
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla - Vojka, Vipava

URE PRAVLJIC

K pravljicam rada hodim. Poslušam jih ob torkih. Pravljice pripovedujejo Tine, Teja, Mateja in Lilijana. Najbolj mi je ostala v spominu pravljica Muca Copatarica. K uram pravljic hodijo še Nina, Dejan, Sabina in Simona. Pri pravljicah je lepo.

Jadranka Gavrič, 5. c

Takih pravljic, kot so letos, še nisem imela. Jih moram pohvaliti. So zelo razumljive. Moram reči, da so kar zanimive in da se bom zanje odločila tudi naslednje šolsko leto. Tudi sama znam povedati eno pravljico. Doma gledam pravljice na videokasetah. Tudi v šolo bi lahko kakšno prinesla in bi si jo skupaj ogledali. Od vseh pravljic, ki sem jih poslušala pri urah pravljic, mi je najbolj ostala v spominu Pepelka. To pa zato, ker je vse po resnični zgodbi. Ne maram pa tistih pravljic, ki niso po resnični zgodbi. Takih, ki si jih kar po svoje izmislijo.
Tudi mama mi je včasih brala pravljice. Jaz pa sem jih poslušala. Včasih mi je pela, da sem laže zaspala. Včasih pa je ugasnila luč in je legla zraven mene ter me božala. Sedaj pa so drugačni časi.

Nina Notersberg, *5. c*
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla - Vojka, Vipava

MOJA PRIJATELJICA MARTA

Marto poznam že pet let. Med šolskimi odmori grem rad k njej na obisk. Vsak dan se o čem pogovarjava. Ona me posluša in mi potem da kakšen nasvet. Z njo se lepo razumem. Včasih jo častim s kavo iz avtomata. Če kdo misli, da sem zaljubljen vanjo, se moti. Ona ima svoje prijatelje in jaz svoje. In midva sva samo prijatelja. Dela fine torte. Jedel sem njeno višnjevo torto. Marta je bila včeraj vesela mojega darila - srčka. Meni pa je prinesla dva parfuma, ki mi ju je že prej obljubila. Če bom šel iz Centra, mi bo hudo po njej, ker mi je zelo pri srcu in mi je všeč kot oseba. Zato se bom z njo družil, dokler bom tu, v Centru. Upam, da jo bom kdaj poklical po mobitelu potem, ko bom že doma. Če se bom pa oženil, bo dobila povabilo na poroko. Ko bom odšel od tod, mislim, da me bo pogrešala ravno tako kot jaz njo.

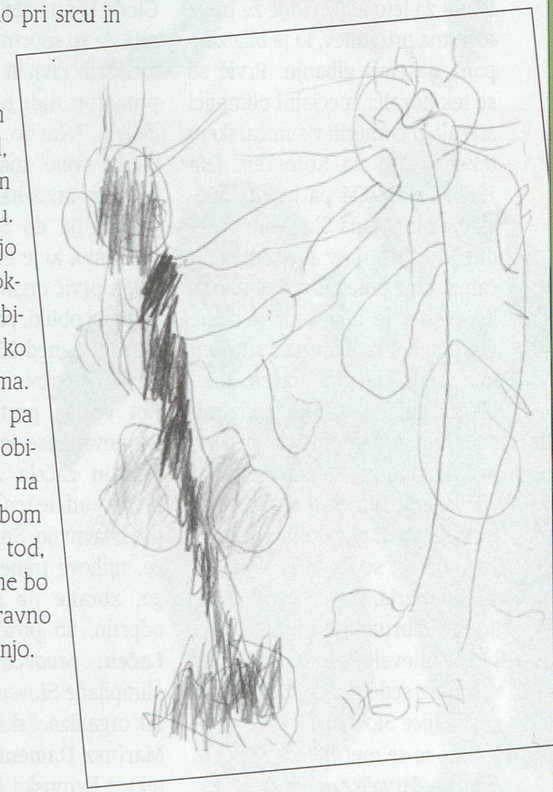

Povedal: ***Dejan Roter,*** *PP 5. c*
Zapisala: učiteljica Lilijana Koren
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla - Vojka, Vipava

EVROPSKI TURNIR V SMUČARSKEM TEKU IN KRPLJANJU V ČRNI

Specialni olimpiadi Slovenije je pripadla čast, da je bila izbrana za prireditelјico Evropskega turnirja v smučarskem teku in krpljanju za leto 2007. To je že tretja tovrstna prireditev, ki je bila zaupana našemu gibanju. Prvič so se tekmovalci specialni olimpijci srečali in pomerili v smučarskem teku v Črni na Koroškem leta 1996. Leta 2004 pa je bila Specialna olimpiada Slovenije prireditelјica turnirja v alpskem smučanju, ki je potekal v Škofji Loki. Kot veste, je bila letošnja zima vse prej kot radodarna s snegom in z vsem, kar sodi zraven. Tako tekmovanja nismo organizirali na tradicionalnem prizorišču, pač pa smo ga morali prestaviti više, kjer je bilo vsaj nekaj snega - v idilično okolje doline Bistre.

Turnirja, ki se je začel v sredo, 14. februarja, končal pa v nedeljo, 18. februarja, se je udeležilo 128 tekmovalcev in 65 spremlјevalcev iz sedemnajstih držav ter gostiteljice Slovenije.

V Črni so se merili tekmovalci iz Avstrije, Hrvaške, s Cipra, iz Estonije, Francije, Madžarske, Kazahstana, Litve, Monaka, Nizozemske, Poljske, Romunije, Rusije, Španije, Švedske, Švice, Ukrajine in Slovenije. Najštevilčnejša je bila ekipa gostiteljice, ki je štela 35 tekmovalcev.

Glede športnega dela velja omeniti, da so športniki tekmovali na različnih ravneh in seveda temu primerno tudi na različnih razdaljah. Tako so smučarji tekači merili svoje znanje in sposobnosti na razdaljah od 50 metrov pa vse tja do 5 kilometrov. V krpljanju, ki je bilo, mimogrede, sploh prvič organizirano v Evropi v taki obliki, pa so se merili na razdaljah med 25 metrov in vse do 800 metrov.

Kot veleva protokol tovrstnih tekmovanj, se je slovesnost ob odprtju začela z mimohodom držav udeleženk ter njihovo predstavitvijo. Specialne olimpijce, njihove trenerje in vse druge, zbrane na slovesnosti ob odprtju, so pozdravili **Marijan Lačen**, predsednik Specialne olimpijade Slovenije in predsednik organizacijskega odbora iger, **Mariusz Damentko**, športni direktor Evropske specialne olimpiade, **Janez Švab**, župan občine Črna, **dr. Katja Vadnal**, predsednica Zveze Sožitje, igre pa je odprla predsednica častnega odbora, ministrica za delo, družino in socialne zadeve **Marjeta Cotman**. "V športu nista pomembna le zmaga in vrhunski dosežek, pač pa dobro počutje in kakovostno življenje. Šport je prostor, kjer lahko tekmujemo, a ostanemo prijatelji," je ob tem dejala Cotmanova.

Po uradnem odprtju turnirja so na prizorišče stopili še Fredi Miler in skupina Atomik Harmonik, ki so dodobra popestrili sklepni del slovesnosti ob odprtju.

Ker je konec turnirja potekal ravno na pustno soboto, smo se odločili, da bo tudi temu primerno sproščen in zabaven. Vsaka izmed ekip se je predstavila s točko ali dvema in tako na neki način predstavila kulturo ter šege in navade države, iz katere je prihajala. Za "nagrado" so prejeli spominsko fotografijo in maskoto turnirja - škrata perkmandeljca. Letošnji turnir je bil izjemen tudi po tem, da smo prvič podelili nagrado fair-playto. Prejme jo ekipa, ki v vsem ustvarja pozitiven vtis in je s svojimi dejanji zgled dobrega sodelovanja, odgovornosti, vedenja, komunikacije, prijateljstva in še česa pozitivnega športnikov specialnih olimpijcev. Ta nadvse častna nagrada je tokrat več kot zasluženo romala v roke simpatični ekipi Nizozemske.

Ker je bil pač turnir predvsem športni dogodek, je bil na prvem mestu športni del, nikakor pa nismo pozabili na dejavnosti in prireditve, ki niso športne narave, pa vendar so zelo pomembne, saj omogočajo športnikom druženje, zabavo, zadovoljstvo, užitek ... in sploh sprostitev. Tako so se s turističnim vlakcem popeljali globoko v nedra gore Pece odkrivat in spoznavat skrivnosti večstoletnega rudarjenja v teh krajih. Popeljali smo jih po Mežiški dolini vse do Slovenj Gradca, kjer so lahko v eni izmed Mercatorjevih trgovin opravili tradicionalni nakup. Pripravili smo jim več delavnic, kjer so se lahko preskusili v različnih likovnih tehnikah, v okviru programa Healthy athletes pa so se lahko športniki preskusili v »fun fitnesu«.

Za konec pa še športni iztržek naše ekipe: slovenska ekipa se je v finalnih preizkušnjah okrasila kar s 47 medaljami, ki jih je med drugimi podeljevala tudi naša najuspešnejša teniška igralka vseh časov, Mima Jaušovec. Smučarski tekači so na zmagovalnih stopničkah stali štiriindvajsetkrat (dvakrat za prvo mesto, petkrat za drugo in kar sedemnajstkrat za tretje mesto), krpljarji pa triindvajsetkrat (po sedemkrat za prvo in tretje mesto ter devetkrat za drugo mesto). Zlate medalje so prejeli: Matjaž Tibola in Gabi Lampret v smučarskem teku ter Darja Buh, Dani Ceraj, Marjeta Cimerman, Nada Jesenek, Matej Strnad, Boštjan Kralj in Rok Prašnikar, ki so nastopili v krpljanju.

Silvester Polc, prof. športne vzgoje, športni pedagog v CUDV Črna

USTVARJAJMO SKUPAJ

PRIPRAVILA: ***Milojka Lozar***, *učiteljica razrednega pouka*
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla Vojka, Vipava

SONČNICA

MATERIALI IN POTREBŠČINE

Odpadne najlonske nogavice rumene, zelene in rjave barve (ali pa bele nogavice in barve za tekstil ustreznih barv), pocinkana - nerjaveča žica, debeline največ 0,7 mm, klešče za žico, košček kartona, košček zelenega šeleshamer papirja, blazinica za čiščenje kože (make-up), sukanec ali tanjša volna, zelen krep papir ali cvetličarski keper samolepilni trak, okrogla posodica za ovijanje žice (premer največ 4 do 5 centimetrov), cvetličarska žica in pištola za silikonsko lepilo.

POTEK DELA

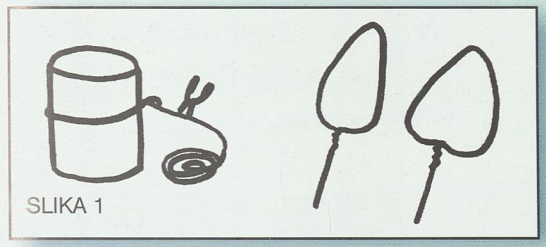

SLIKA 1

Žico ovijemo okrog posodice - modelčka za ovijanje, pustimo še 3 centimetre peclja in odščipnemo žico. Konca zvijemo s kleščami in snamemo z modelčka. Oblikujemo v podolgovato obliko. Naredimo 8 takih cvetnih listov (slika 1).

Enako oblikujemo še en krog iz žice. Pri tem pustimo daljši pecelj (5 cm). S kleščami in prsti iz njega oblikujemo nekoliko srčasto obliko lista.

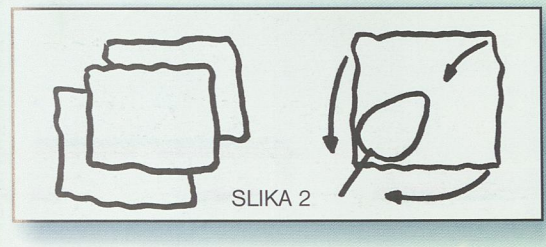

SLIKA 2

S poskusnim ovijanjem najlonske nogavice okrog žičnih oblik ugotovimo, kako velike kose potrebujemo. Narežemo osem rumenih in enega zelenega. Kose najlona napnemo okrog oblik in jih trdno povežemo (slika 2).

Odščipnemo odvečno žico in odrežemo odvečni najlon. Pri obliki lista odrežemo odvečno tkanino, pecelj pa ovijemo s krep papirjem ali cvetličarskim trakom (slika 3).

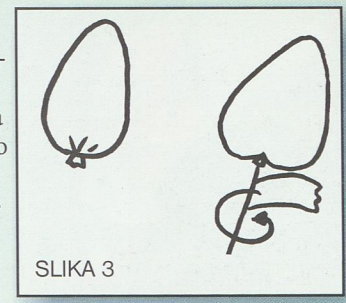

SLIKA 3

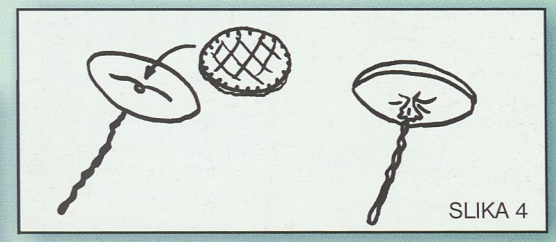

SLIKA 4

Iz tršega papirja - kartona izrežemo krog premera 3,5 centimetra. Na sredini ga preluknjamo z iglo ali s šilom. Cvetličarsko žico prepognemo na polovico in jo konca po dolžini zvijemo. Zadnji centimeter obeh žic potisnemo skozi luknjico v krogcu in ju razpremo. Na to prilepimo blazinico iz vate in jo ustrezno obrežemo. Čez blazinico napnemo rjavo nogavico in spodaj zvežemo ob cvetličarsko žico (slika 4).

Na spodnjo stran rjavega kroga enakomerno prilepimo rumene cvetne liste. Iz zelenega papirja izrežemo krog enake velikosti kot prejšnji, na sredini preluknjamo in nataknemo na žico. Z lepilom dobro namažemo cvetne liste in zeleni krogec pritrdimo nanje (slika 5).

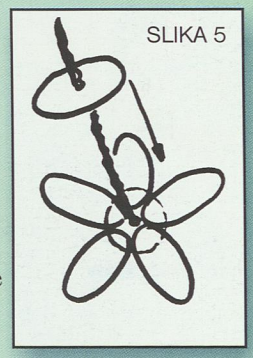

SLIKA 5

S cvetličarskim trakom ali trakom iz krep papirja začnemo poševno ovijati žico od cveta navzdol. Nekje na sredini vstavimo zelen list. Utrdimo ga z lepilom. Na tem mestu ovijemo trak okrog žice in peclja vsaj dvakrat, nato poševno nadaljujemo do konca. Trak odrežemo in utrdimo z lepilom (slika 6).

SLIKA 6

NASVET

Če nimamo pri roki barvnih najlonskih nogavic, jih lahko iz belih naredimo sami. Po proizvajalčevih navodilih pripravimo barvo za tekstil, seveda v ustrezno manjši količini in pri nekoliko nižji temperaturi. V barvo za nekaj trenutkov pomočimo kos bele nogavice, jo odcedimo in na zračnem prostoru posušimo. Te barve ne moremo utrditi, ker najlon ne bi prenesel tako visoke temperature. Zato pazimo, da izdelek ne pride v stik s tekočino, ker se barva izpere.

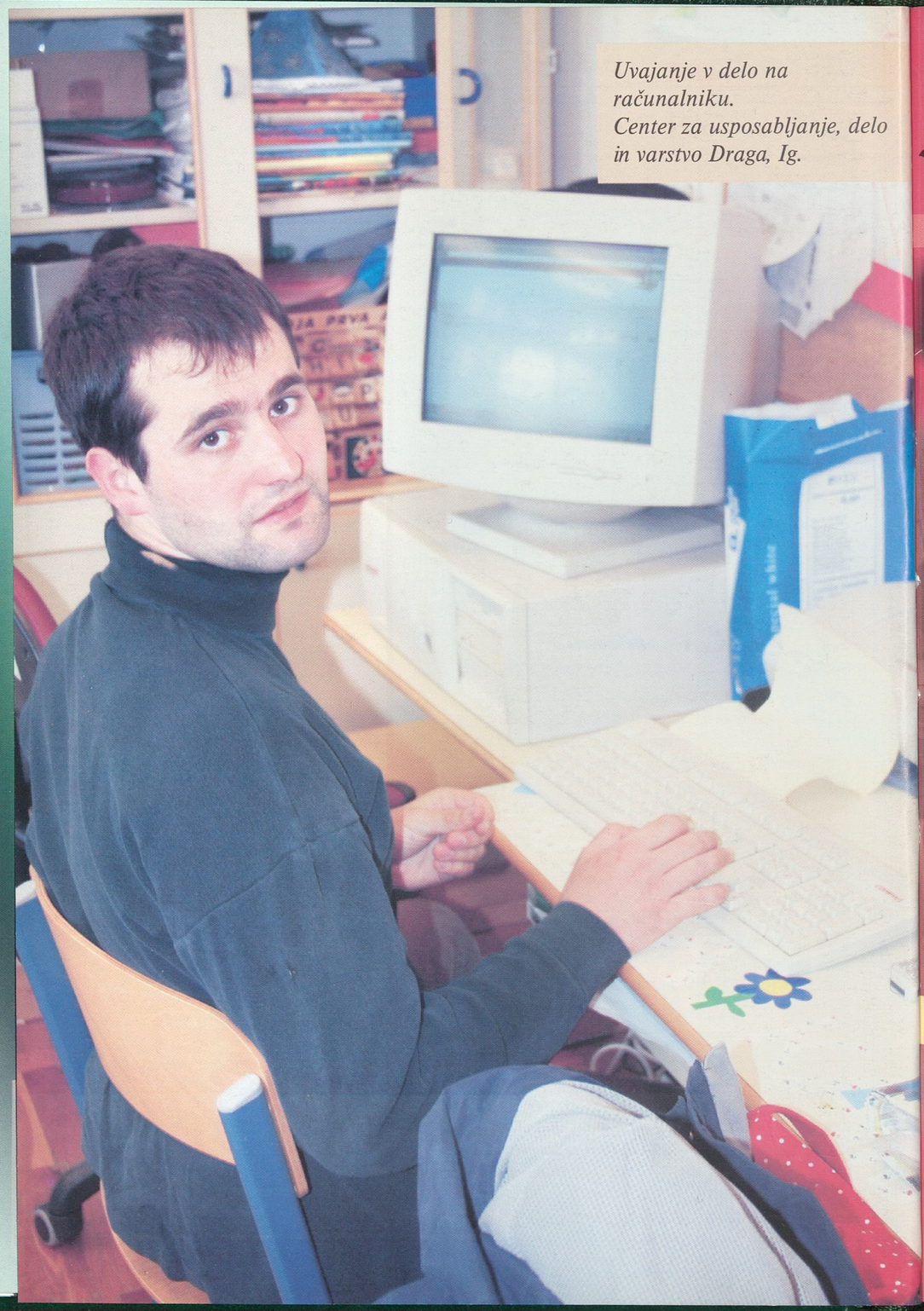

Uvajanje v delo na računalniku.
Center za usposabljanje, delo in varstvo Draga, Ig.

NAŠ ZBORNIK

SOŽITJE

4
ŠT. 4
LETO 2007
LETNIK 40

ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SLOVENIJE

KONGRES SAMOZAGOVORNIŠTVA

PETA ABILIMPIJADA SLOVENIJE

SAMOZAGOVORNIŠTVO
ZDRUŽENJE ZA VEČJO SAMOSTOJNOST

NAŠ ZBORNIK
leto 40 - št. 4/2007
SLO ISSN 0350-655X
udk 376,3

Zbornik izdaja:
Zveza Sožitje - zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije
Ljubljana, Samova 9,
Telefon: 01/43 69 750
Faks; 01/43 62 406
E-pošta: info@zveza-sozitje.si
http: //www.zveza-sozitje.si
Izhaja šestkrat letno

Založnik:
FORMA 1, d.o.o., Moravče

Založniški svet:
Marjanca Gruden, Andrej Resman, mag. Matej Rovšek, Aljoša Pucer, Milena Verhnjak, Bojana Zor-Vittori

Uredniški odbor:
Janja Čebulj, dr. Anton Kotar, Filip Mohorič, Karla Rednak, Tilčka Šuman, Elizabeta Tučič, Tereza Žerdin

Glavna urednica:
Tereza Žerdin
Odgovorni urednik:
prof. dr. Anton Kotar

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Oblikovanje: Franci Mulec

Tisk: FORMA 1 d.o.o.
Samova 9, Ljubljana
Tel./faks: 01/43 69 724

Celoletna naročnina znaša:
17,11 EURO, za ustanove 37,97 EURO,
8,5% DDV je vključen v ceno.
Naročnino poravnajte na naslov:
Forma 1, d.o.o.
Vrhpolje 56, 1251 Moravče.
Številka transakcijskega računa je:
02036-0012027662
pri Novi ljubljanski banki d.d.

Fotografij in rokopisov ne vračamo.
Gradivo za naslednjo številko mora biti v uredništvu najkasneje do 5. v mesecu pred izidom!

Na naslovni strani:
Skupina iz CUDV Črna na peti Abilimpijadi v Tolminu.

Ustanovni kongres združenja samozagovornikov in zagovornikov oseb z motnjami v duševnem razvoju Slovenije

Morda se še spomnite, da smo približno pred letom dni v naši reviji lahko prebrali, da je potekala na Pohorju delavnica na temo Samozagovorništvo in zagovorništvo oseb z motnjami v duševnem razvoju. Zasluge za te delavnice ima seveda Zveza Sožitje in vodstvo Centra v Dragi. Tako tudi v Sloveniji uresničujemo del evropskega projekta o zagovorništvu in samozagovorništvu. Delavnice sta vodila profesorja Barbara Hegedüš in Rok Usenik iz Centra za usposabljanje, delo in varstvo Draga, ki sta se izobraževala v Belgiji, na več seminarjih in delavnicah. Na Pohorju je bil tudi velik prijatelj oseb z motnjami v duševnem razvoju iz Anglije, Jack Collet. Veselje je bilo poslušati udeležence delavnic, ki so najbrž prvič v življenju bolj plašno kot ne izražali svoja mnenja, želje in se odločali med dobrim in slabim.

Vključitev v evropsko združenje je privedla do ustanovnega kongresa v Sloveniji in tako bodo osebe z motnjami v duševnem razvoju s pomočjo oseb dobile svoje mesto v družbi.

V Dragi se je zbralo veliko oseb z motnjami v duševnem razvoju, visokih gostov, strokovnjakov in delegatov iz naših ustanov, ki so razsejane po vsej Sloveniji. Začetek ustanovnega kongresa je bil ganljiv: nastopila je plesna skupina Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dobrna. Nastop je bil pravo umetniško doživetje. Nato je ustanovni kongres odprla direktorica Centra Draga, mag. Valerija Bužan. Pod njenim vodstvom so potekale tudi vse priprave na ustanovni kongres, saj v zavodu niso pripravili samo prostora, pač pa so poskrbeli tudi za prijetno ozračje, v katerem je kongres potekal. To smo čutili vsi udeleženci ustanovnega kongresa.

V zadregi sem, ko razmišljam, katerega od visokih gostov, ki so pozdravili ustanovni kongres, naj najprej omenim, saj so bili vsi pomembni. Prednost bom dal dami, prof. dr. Katji Vadnal, predsednici Zveze Sožitje zveze društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije. Ne samo z besedami, pač pa tudi z neko izrazno močjo je razčlenila pomen problema zagovorništva in samozagovorništva oseb z motnjami v duševnem razvoju. Prišla je varuhinja človekovih pravic dr. Zdenka Čebašek Travnik. Posebno mesto med nastopajočimi v uvodnem delu pripada gospodu Antonu Preglju, predsedniku Društva hiša sonca, ki ima velike zasluge, da smo v Sloveniji pripeljali tako zahteven projekt do uresničitve. Preko videa sta navzoče pozdravila Ingrid Korner, predsednica Inclusion Europe in Andrew Doyla, predsednik mednarodnega zvdruženja za samozagovorništvo in s pismom predsednik republike Slovenije, dr. Janez Drnovšek.

Razgibanemu uvodnemu delu so sledili številni prispevki samozagovornikov, ob diskretni pomoči podpornih oseb iz vse Slovenije. Preveč jih je bilo, da bi jih mogli našteti v uvodniku. O tem boste lahko brali v posameznih člankih Našega zbornika. Le tistim, ki še zmeraj nazivajo podporne osebe z besedo tovariš, bi svetoval, da jo zamenjajo s kako manj preživelo.

Drugi del ustanovnega kongresa se je začel z ustanovno skupščino, ki je potekala po vseh pravilih, in izvolitvijo predsednice. Ta je postala Tatjana Kraljič. S pevskim nastopom je vse navzoče navdušila Alenka Godec. V sklepnem, zabavnem delu so nastopale plesne, glasbene in dramske skupine iz naših ustanov iz vse Slovenije, pa tudi Adi Smolar. Vesele druženje je trajalo do poznih popoldanskih ur. Vse čestitke nastopajočim in Centru Draga za odlično organizacijo.

Prof. dr. Anton Kotar

ZDRUŽENJE ZA VEČJO SAMOSTOJNOST

V začetku junija je v Dragi pri Igu potekala ustanovna skupščina Združenja samozagovornikov in zagovornikov. Na njej so s poročili sodelovali delegati iz vse Slovenije. To so bili sedanji ali nekdanji varovanci zavodov, ki jih kdaj še smemo tako imenovati. Varovanci so pasivne osebe, za katere skrbijo drugi. Udeleženci kongresa pa le uporabljajo storitve ustanov, sicer pa se čedalje bolj zavedajo svojih potreb in dejavno sodelujejo pri spremembah. V zadnjih nekaj letih se niso usposabljali zgolj za delo, temveč so tudi spoznavali človekove pravice in svoboščine. Učili so se, kako sporočati ljudem okrog sebe, kaj si želijo. Učili so se večje samostojnosti. Spoznavali so nove besede in njihov pomen. Zdaj vedo, kaj je seminar, delavnica, projekt, informacija, podporna oseba, zagovarjanje ... Vedo, kje se odloča o zanje pomembnih stvareh in na koga se je treba obrniti, da se stvari začele spreminjati.

Pregovor pravi: Pomagaj si sam in bog ti bo pomagal. V skupinah, ki so se oblikovale v ustanovah in so jih vodili delavci, ki so se posebej usposabljali za to, jih učijo prav tega. Kako si pomagati, kako biti dovolj glasen, kako in kje povedati svoje želje, opozoriti na potrebe, kako sploh začutiti željo po spremembi.

V politiki, kjer se veliko odloča o življenju ljudi s posebnimi potrebami, so zagotovo zbrani tudi ljudje, ki želijo tem osebam pomagati. A velikokrat ne vedo, kaj je zanje dobro. Toda ker so vse spremembe na bolje povezane tudi z denarjem, so pogosto veseli, da potreb sploh ne poznajo. In če bi bile spremembe odvisne samo od njih, se velikokrat sploh ne bi zgodile. Politiki, ki odločajo, potrebujejo pritisk. Pritisk, ki prihaja od posameznih ljudi, je ponavadi preslišan. A ne vselej, če imajo ti za seboj podporo svoje družine, prijateljev, somišljenikov in še vidno ali nevidno mrežo. Tako je Olga Zerbo iz Kopra dvignila svoj glas proti krivični odločitvi vlade, ki je radikalno zmanjšala davčno olajšavo za odrasle osebe s hudo motnjo v duševnem razvoju, in na koncu dosegla, da je vlada odločitev spremenila v prid staršev prizadetih oseb. S tem si je tudi zaslužila kandidaturo za izbor Slovenke leta. Toda če bi bil njen glas povsem osamljen, ga zagotovo ne bi bilo slišati. A najpomembnejše je, da je akcijo vodila. Tudi skupini za samozagovorništvo z obalnega območja je uspelo poslati svojega samozagovornika v parlament. Jože je poslancem povedal, da si želi v varstveno-delovni center, a je še nekje na listi čakajočih. Toda poslanci so le slišali za problem, ki ga prej niso poznali.

Združenje za samozagovorništvo in zagovorništvo je zagotovo zelo pomemben mejnik v uveljavljanju pravic oseb z motnjami v duševnem razvoju. Njegovega glasu se ne bo dalo kar preprosto preslišati. Na ustanovni skupščini smo lahko slišali o tem, kako se je gibanje širilo in raslo, kaj si uporabniki zavodov najpogosteje želijo, kako sodelujejo pri načrtovanju zavodskih programov in kako pomemben je zanje občutek, da se znajo postaviti zase. Nenadoma zmorejo več, kot so prej o njih mislili drugi. Milica Čičić, ki je sodelovala na kongresu kot gostja iz Zagreba, je pripovedovala, kako ji je z vztrajnostjo ob pomoči podpornih oseb uspelo dobiti dovoljenje za poroko, čeprav so obema z možem odvzeli opravilno sposobnost. Njun trud je trajal več let, a kot pravita, je bilo vredno.

Tereza Žerdin

Utrinki s konference samozagovornikov

Pozdrav Predsednice Zveze Sožitje - dr. Katje Vadnal

Spoštovane samozagovornice, spoštovani samozagovorniki, spoštovani zagovornice in zagovorniki, drage prijateljice in prijatelji

Lepo pozdravljeni!

Poslanstvo Zveze Sožitje je samouresničevanje ljudi z motnjo v duševnem razvoju in njihovih družin v vseh družbenih dogajanjih. Zato podpiramo razvoj samozagovorništva in zagovorništva.

Kot reprezentativna invalidska organizacija smo dolžni predstavljati in zastopati invalide in njihove interese v dialogu z organi na državni in mednarodni ravni. Zato dejavno sodelujemo pri pripravi predpisov, ki bodo omogočili sistemski razvoj samozagovorništva in zagovorništva.

Pri tem dosledno spoštujemo Konvencijo Organizacije združenih narodov o pravicah invalidnih oseb, še prav posebej njen 12. člen. Ta člen določa, da so vsi invalidi, ne glede na vrsto in stopnjo invalidnosti, enaki pred zakonom in imajo enake pravice kot drugi državljani. Člen 12 obravnava vse invalide kot osebe z enako opravilno sposobnostjo na vseh področjih življenja, kot jo imajo vsi drugi.

Tako je naše geslo "Ne odvzemati, temveč dodajati".

Zakonodajalce opozarjamo, da nacionalna zakonodaja na področju skrbništva ali pravne pomoči, ki odvzema ljudem njihovo polno pravno opolnomočenost in jo pogojujejo s kakršno koli obliko pravnega zastopanja v obliki tretjih oseb, ni v skladu z 12. členom. To opozorilo je na mestu, saj se pripravlja nov družinski zakonik, ki sicer odpravlja podaljšanje starševskih pravic, uvaja pa skrbništvo; to pa pomeni odvzem opravilne sposobnosti.

Prizadevamo si, da bo tudi pri nas uresničena resolucija Evropa v akciji 2007: državljanske pravice za vse. Ta nam nalaga, naj se v svojem dialogu z državo zavzemamo, da:

- se postavijo pravni temelji za model podprtega odločanja, ki pomaga invalidom uveljavljati pravice ter je drugačen in ločen od nadomestnega odločanja;

- da država takoj naredi vse korake, potrebne za oblikovanje pravnih modelov in mrež, ki omogočajo osebam z motnjami v duševnem razvoju popoln dostop do podprtega odločanja;

- da se vse te dejavnosti izvajajo v tesnem sodelovanju in ob dejavni udeležbi oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin prek njihovih reprezentativnih organizacij.

Pismo predsednika Republike Slovenije dr. Janeza Drnovška

Spoštovani,

Zahvaljujem se vam za vaše prijazno vabilo na ustanovni kongres Zveze samozagovorništva. Žal se vam zaradi drugih obveznosti ne bom mogel pridružiti.

Želel pa bi toplo pozdraviti vse udeleženke in udeležence ob ustanovitvi vaše zveze samozagovorništva, ki bo lahko pomembno prispevala k dejavnemu vključevanju oseb z motnjami v duševnem razvoju v svoje lokalne okolje in v našo celotno družbo.

Žal se premalokrat zavedamo, da so med nami ljudje s posebnimi potrebami, ki se srečujejo z velikimi težavami in napori za normalno življenje, in da so zaradi številnih ovir izključeni iz svojega okolja in družbenega dogajanja. V slovenski družbi bi morali biti dovolj odprti, strpni in solidarni, da začnemo razmišljati in se zavedati, da živimo v skupnem svetu, da smo vsi povezani in enaki. Najobčutljivejše skupine ljudi, med katerimi so tudi osebe z motnjami v duševnem razvoju, potrebujejo naše razumevanje, skrb in podporo za uresničevanje svojih posebnih potreb. Vsi v tej družbi smo soodgovorni za enakovreden odnos do ljudi s posebnimi potrebami na vseh ravneh življenja in delovanja.

Vaša zveza bo pri tem opravljala pomembno nalogo, saj podpira in spodbuja osebe z motnjami v duševnem razvoju k dejavnemu družbenemu življenju. Pomembno je, da lahko s pomočjo samozagovorništva vplivamo na svoje življenje, izražamo svoje želje, imamo možnost odločanja.

Podpiram vas pri vašem dragocenem delu, s katerim gradite edinstveni most komunikacije in razumevanja v naši družbi ter tako prispevate tudi k zviševanju splošne zavesti o pomenu solidarnosti za soljudi.

Želim vam še naprej uspešno delo in prijetno druženje.

Lepo vas pozdravljam,
dr. Janez Drnovšek

SAMOZAGOVORNIŠTVO V PRAKSI

"Če spoštujemo dostojanstvo ljudi, jim ne moremo odrekati temeljnih pravic, da bi popolnoma sodelovali pri reševanju svojih problemov. Samospoštovanje se lahko razvija le pri ljudeh, ki imajo dejavno vlogo pri reševanju lastnih stisk, ki niso nemočne, pasivne lutke, odvisne od tuje pomoči. Pomagati ljudem in jim hkrati onemogočati, da pomembno vplivajo na ta proces, nič ne prispeva k njegovemu razvoju. V najglobljem pomenu to ni dajanje, temveč jemanje - jemanje njihovega dostojanstva. Odvzemanje možnosti posamezniku, da sodeluje v procesu pomoči, ki je namenjena njemu, zanika človeško dostojanstvo in demokracijo. Tako početje ni pomoč!"

(Brandon, 1995)

Veliko nas je, ki nam ni vseeno, kako živijo drugi, predvsem tisti, za katere smo odgovorni po svoji poklicni plati. Tako smo postali zagovorniki v najbolj temeljnem pomenu in podporne osebe tistim, ki to želijo in potrebujejo.

Bistvo zagovorniškega načela je v tem, da omogočimo ljudem dejavno sodelovanje pri reševanju svojih problemov, in to v smeri, ki so si jo sami začrtali. Tega pa moramo nekatere naučiti, jim pokazati pot oziroma osvežiti njihovo védenje.

Vse to pa zahteva neposredno pomoč posamezniku, ki jo delimo na:

- ozaveščanje,
- učenje spretnosti,
- posredovanje v okolju.

Uporabniki morajo imeti možnost izbire, to lahko imenujemo opolnomočenje uporabnikov. Sami naj odločajo o temeljnih človeških vprašanjih, ki so za nas, neuporabnike, samoumevna.

S KOM BOM ŽIVEL? KAJ BOM DELAL? KDO MI BO PRI TEM POMAGAL?

Proces opolnomočenja zajema dva vidika - svobodo OD in svobodo ZA.

Pri procesu opolnomočenja se mora uporabnik na eni strani osvoboditi pretirane odvisnosti od strokovnjakov, ponotranjenih vzorcev vedenja, svojcev in lastne nedejavnosti in na drugi strani spoznati svojo moč, sposobnost in se aktivirati za dosego osebnih in skupnih ciljev.

Samozagovorništvo

Izraz se uporablja v več pomenih. Lahko se nanaša na posamezno dejanje, v katerem se razvrednotena oseba postavi zase. To lahko stori sama ali pa v skupini. Samozagovorništvo je lahko tudi skupinska dejavnost, pri kateri člani zastopajo sebe in svoje vrstnike.

Lahko se nanaša tudi na širšo družbeno akcijo, katere namen je splošno izboljšanje položaja uporabnikov.

Osrednja tema je opredeliti svoje pravice:

- pravica povedati, kaj želijo;
- pravica reči ne;
- pravica do izražanja svojih mnenj, čustev in občutkov, ne da bi se bilo treba za to opravičevati;
- pravica do lastnih odločitev in sprejemanja posledic teh odločitev;
- pravica izvedeti stvari, ki jih zadevajo in jih zanimajo;
- pravica delati napake;
- pravica do zasebnosti itn.

Cilji skupin za samozagovorništvo

Cilj skupin za samozagovorništvo je usposobiti ljudi z motnjo v duševnem razvoju, da so sami svoj zagovornik. Da je ta oseba lahko svoja zagovornica, mora imeti razvit občutek lastne vrednosti, znati mora izbirati, sprejemati odločitve in komunicirati s svojim okoljem. Imeti mora pozitivno samopodobo, pozitivno razmišljati o sebi, prepoznavati lastne sposobnosti, se ukvarjati s svojimi slabostmi, razvijati tople odnose in razumevanje.

Poseben pomen v komunikaciji ima poslušanje drugega.

Osebam, vključenim v gibanje (skupine) samozagovorništva, le-to pomeni:

- pravica glasu za vsakega,
- biti dejaven,
- prizadevati si za svoje pravice,
- imeti pravico lastnega izbora,
- biti z ljudmi, srečevati se z drugimi,
- družiti se s prijatelji,
- pomagati tistemu, ki pomoč potrebuje in jo želi,
- skrbeti zase,
- prihajati na sestanke,
- biti poslušan,
- se samozastopati,
- imeti enake pravice.

Podpora - suport

Za dosego svojih ciljev potrebuje samozagovornik podporno osebo - svetovalca. Ta mu pomaga pri spoznavanju predpisov in pravil. Taka oseba pomaga v mnogih nepredvidljivih okoliščinah.

Svetovalec pa ne sme vplivati na mnenje samozagovornika ter ne sme popravljati ali spreminjati izrečenih in napisanih besed samozagovornika. Svetovalec mora vedeti, kdaj oseba neke stvari ne razume, in ji to pomaga razumeti. Znati se mora v pravem trenutku umakniti v ozadje.

Skupino lahko vodi in usmerja, svetuje in pomaga le oseba, ki je tudi sama dobra samozagovornica. Poznati mora skupinsko delo in skupinsko dinamiko.

Pri svojem delu mora svetovalec upoštevati nekatera pravila:

- izhajati mora iz potreb in želja uporabnika in ne sme vsiljevati svojega mnenja;
- ponuditi mora čim več informacij o možnostih, ki so na voljo, in opozoriti na mogoče posledice njihovega izbora;
- ne sme dopustiti, da drugi vplivajo na svetovalca, zato mora vsakemu pojasniti, da zastopa uporabnikov interes;
- ponuditi mora moralno podporo uporabniku in ga opogumljati, da se sam zavzema zase, če je le mogoče;
- slediti mora uporabniku in mu ponuditi pomoč pri stvareh, glede katerih sam nakaže, da potrebuje pomoč;
- dopustiti mora čas, da se ustvari zaupen odnos, da oseba res zaupa svetovalcu in verjame, da jo bo le-ta resnično razumel in poslušal;
- spoštovati mora zasebnost in zaupnost informacij in ne spraševati po informacijah, ki niso bistvenega pomena;
- nikoli ne sme obljubljati stvari, ki jih ne more izpolniti, biti mora iskren glede svojih omejitev.

USTANOVITEV SKUPIN ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO V ZAVODU DORNAVA

1. OBLIKA PRVIH SKUPIN

Skupine za samozagovorništvo so bile ustanovljene v okviru ustanove. V njej je bil zagotovljen prostor za delo, za sestanke, denar, ustrezni termini za udeležence.

V skupinah so bili predstavniki otrok, mladostnikov in odraslih oseb iz različnih oddelkov, predvideni za selitev iz zavoda v integrirana stanovanja, ter dekleta, ki so že živela v stanovanju v Dornavi.

V skupine so bile vključene tudi ključne osebe, ki so že delale in živele z uporabniki. Skupaj z njimi so se selile v stanovanja, kjer so podporne osebe v vsakodnevnem življenju.

Skupine smo oblikovali na prvem skupnem srečanju vseh udeležencev na podlagi interesov, želja udeležencev. Nastale so kot celice uporabnikov, ki so izrazili željo živeti skupaj, se preseliti skupaj v isto stanovanje. Štele so od pet do osem članov.

2. VSEBINE

Vsebin, o katerih bo skupina razpravljala, v pripravi nekako ni bilo mogoče natančno določiti. Skupina je vsebine izbrala sama. Predvidevalo se je, da se bo razpravljalo predvsem o stvareh, ki vplivajo na bivanje, o selitvi v stanovanja, vprašanjih o prostem času, zaposlitvi, strahu pred neznanim, novim ...

Delno so bile vnaprej določene teme:

- predstavitev udeležencev,
- izboljšanje medosebne komunikacije,
- poslušanje in sprejemanje drugega,
- samostojno sprejemanje odločitev,
- medsebojno spoštovanje,
- spoznavanje prednosti in tudi

slabosti samostojnega življenja,
- načrtovanje samostojnega življenja,
- verbalizacija notranjih konfliktov in strahov,
- povezovanje izkušenj s ključnimi osebami ...

3. CILJI SKUPINE

Cilji skupin so bili konkretno zastavljeni:
- s kom bom živel,
- kaj bom delal,
- kdo mi bo pri tem pomagal.

4. DELO SKUPIN

Prvo srečanje je bilo skupno za vse udeležence. Vsak je dobil osebno povabilo.

Namen prvega srečanja je bilo informiranje o možnostih za preselitev v stanovanja in izbiro sostanovalcev, prijateljev in tudi delavcev, ki bi jih radi imeli ob sebi kot podporne osebe.

Na prvem srečanju sta bili poudarjeni velika podpora in pomoč strokovnjakov - svetovalcev in vodij skupin, predvsem za zmanjševanje strahu in negotovosti.

Oblikovanje skupin je bilo kar lahko delo, saj smo po uvodni predstavitvi vseh udeležencev ugotovili, da se med seboj precej dobro poznamo.

Skupine so se oblikovale glede na želje in izbiro udeležencev. Vsak se je odločil, s kom želi sodelovati in biti v skupini. Tako so nastale štiri skupine, v katerih je bilo od pet do osem udeležencev.

Sprejeli smo nekatera pravila, ki bi jih naj upoštevali vsi udeleženci skupin. Odločili smo se, da se bomo srečevali v formalnih skupinah in po potrebi tudi v obliki individualnih pogovorov.

Na naslednjih srečanjih smo veliko pozornosti posvetili izboljšanju medsebojne komunikacije, poslušanju drug drugega, sproščenemu pogovoru, zaupanju med člani, načrtovanju samostojnega življenja, samostojnemu sprejemanju odločitev in predvidevanju posledic le-teh.

Bilo je mnogo strahov, negotovosti, tudi nestrinjanj s temami in mnenji posameznih udeležencev. Veliko je bilo stereotipnega mišljenja, razmišljanj v skladu s pričakovanji skupine ali vodje skupine.

Po treh mesecih so se udeleženci skupin zbližali, odnosi so postali bolj iskreni, posamezniki so suvereno izražali svoje mnenje, nestrinjanje, odpravljenih je bilo veliko strahov in negotovosti pred prihodnostjo.

Po štiri do petih mesecih srečanj se je med udeleženci ustvaril občutek pripadnosti, pripravljenosti na akcijo, povezanost je bila vse močnejša in začelo se je skupno načrtovanje za prihodnost (Kako bomo uživali svobodno v stanovanjih, kjer bomo skrbeli in bomo odgovorni sami zase - nam boš pomagala?).

5. POMEN IN IZID DELA PRVIH SAMOZAGOVORNIŠKIH SKUPIN

Selitev iz ustanove v stanovanja je bil za uporabnike velik prehod in velika sprememba v življenju. Izboljšala se je kakovost življenja uporabnikov, izoblikovale so se mnoge socialne spretnosti, izoblikoval se je občutek odgovornosti, upoštevanje pravic drugega, upoštevanje zasebnosti drugega, manj je prilagajanja večini in več individualnih interesov, razširila se je mreža socialnih odnosov.

Pred selitvijo v stanovanja je bila priložnost za nastanek skupin uporabnikov, ki jih je združil močan skupen interes.

Uporabniki so v vzgoji in izobraževanju pridobili veliko znanja, spretnosti, navad, ki so bili temeljni za samostojno življenje ob različni količini podpore. Priprava na samostojno življenje je bila dolgotrajna in temeljita.

V samozagovorniških skupinah so pridobili še nekaj potrebnega zaupanje vase, spoznanje o svobodi odločanja, o pomenu upoštevanja pravil in jasne medsebojne komunikacije, medsebojne pomoči in pravice reči ne, zavzemanja zase in za svoje interese ...

Vsak človek potrebuje socialno okolje, prijatelje, podporo pri reševanju težav, občasno pa le poslušalca. Tudi osebe s posebnimi potrebami so take. Neprenehnega nadzora nad našimi odločitvami in izbirami pa res ne potrebujemo ne eni in ne drugi.

Samozagovorništvo je pot v realni svet.

Romana Vidovič

SAMOZAGOVORNIŠTVO

Sodelovala sem na vseh štirih delavnicah projekta zagovorništva in samozagovorništva Inclusion Europe, ki so potekale pri nas v Sloveniji. Dodala bi samo svoje mnenje.

Že na prvi delavnici so udeleženci izrazili veliko želja, potreb in pravic. Nekaj je takih, ki bi bile uresničljive čez noč, druge pa zahtevajo sistemsko rešitev in je za njihovo reševanje potrebno več časa. Ena od takšnih želja je posebno izstopala v vsem projektu. To je bila želja takrat 52-letnega Jožeta, in sicer želja po vključitvi v varstveno-delovni center. Jože živi samostojno in bi želel med svoje vrstnike. To svojo željo je izrazil svetniku državnega zbora, se predstavil na nacionalni konferenci o samozagovorništvu v Ljubljani in nazadnje v parlamentu, ko je zasedal odbor za delo in socialne zadeve (torej je lobiral). Spremljala ga je podporna oseba. Bil je poslušan, ne pa uslišan.

In kje je Jože danes? Na tridesetem mestu čakalne liste. In če se na leto odpre petdeset mest v vseh varstveno-delovnih centrih, potem bo Jože še dolgo čakal na vključitev.

Pozdravljam ustanovitev združenja samozagovornikov, saj bodo močnejši in ji bodo bolj slišali tisti, ki odločajo o pomembnih zadevah oseb z motnjo v duševnem razvoju.

Če bi bila izpolnjena Jožetova želja, bi bilo več možnosti za reševanje problemov tistih, ki so v podobnem položaju, in teh ni malo. Združenju predlagam, da dokonča to nalogo in izbori več odprtih vrat v varstveno-delovne centre.

Želela sem konkretno nakazati, kaj bi bilo lahko poslanstvo združenja.

Sonja Pavčič

Takole se pogovarjajo samozagovorniki iz Mežiške doline.

TAKO SO SE PREDSTAVILI SAMOZAGOVORNIKI:

Besedila samozagovornikov niso lektorirana

ČRNA NA KOROŠKEM

ŽELJKO SEFEROVIČ

10 LET PARLAMENTA V CUDV ČRNA

MOJE IME JE ŽELJKO SEFEROVIČ.
PRIHAJAM IZ CENTRA ZA USPOSABLJANJE, DELO IN VARSTVO IZ ČRNE NA KOROŠKEM.
DELAM V KOOPERANTSKI DELAVNICI.
S PARTNERKO IN ŠE Z ENIM PAROM STANUJEMO V STANOVANJSKEM BLOKU V KRAJU.
SEM PREDSEDNIK SVETA UPORABNIKOV V CENTRU, SEM ?LAN ODBORA ZA PRIPRAVO PARLAMENTA.
AKTIVEN SEM V SPECIALNO OLIMPIJSKEM GIBANJU, KJER SEM ČLAN IZVRŠNEGA ODBORA.
SEM PREDSEDNIK ŠOLSKEGA ŠPORTNEGA DRUŠTVA V CENTRU.
SEM DELEGAT SOŽITJA - KOT PREDSTAVNIK IZVRŠNEGA ODBORA SPECIALNE OLIMPIADE IN NE NAZADNJE SEM TUDI AKTIVEN GLASBENIK, SAJ SEM ČLAN NAŠEGA HIŠNEGA BENDA HAPPY BOYS.
MOJ NAMEN JE, DA VAM PREDSTAVIM DELČEK IZ NAŠEGA ŽIVLJENJA IN DELA IN TO JE NAŠ PARLAMENT.
S PONOSOM LAHKO POVEM, DA JE TO RESNIČNO NAŠA STVAR, SAJ NJEGOVO NASTAJANJE SPREMLJAM OD SAMEGA ZAČETKA.
IDEJA, ŠE PREJ PA ŽELJA, DA BI SE POGOVARJALI O NAS SAMIH, DA BI SOODLOČALI, KOT TEMU PRAVIJO ODRASLI, JE NASTALA MED NAMI.
RASLA JE VČASIH, KI NISO BILI TAKO UGODNI, KOT JE TO DANES.
ZAČETKI SEGAJO DOLGIH DESET LET NAZAJ, KAR VELIKO POSLUHA JE BILO S STRANI NAŠIH TOVARIŠIC, ČEPRAV JE BILA IDEJA NENAVADNA ZA TISTE ČASE.
BILI SMO PRVI. VSAJ NAM SE JE TAKO ZDELO.
SPOMNIM SE PRVEGA PARLAMENTA IN TUDI TEGA, KAKO IZGUBLJENI, SKORAJ PRESTRAŠENI SMO SEDELI ZA MIZAMI V ZBORNICI IN ČAKALI, KAJ BO.

DANES S PONOSOM POVEM, DA SMO USPELI.
REDNO, DVA KRAT LETNO SE DOBIVAMO, SE SPROŠČENO POGOVARJAMO IN JASNO POVEMO SVOJE ŽELJE.
RAD BI VAM PRIKAZAL POT OD NAŠE POBUDE DO URESNIČITVE ZA PARLAMENT.
IN TUDI NAČIN, KAKO SKLEPE PREDSTAVIM V SKUPINI.
PREKO CELEGA LETA IMAMO VSI STANOVALCI MOŽNOST IN PRAVICO ZBIRATI ŽELJE, PREDLOGE IN RAZMIŠLJANJA O IZBOLJŠANJU KVALITETE NAŠEGA ŽIVLJENJA.
IN KAR NEKAJ NAS JE, KI TEMU PRISLUHNEMO IN POVEMO NAPREJ TOVARIŠICI V SKUPINI, DELAVNICI, SOCIALNI DELAVKI, PSIHOLOGU ALI KOMU DRUGEMU.
TUDI DIREKTOR NAM RAD PRISLUHNE IN POMAGA, ČE JE LE MOŽNO.
ŽELJA IMAMO VELIKO, ZAVEDAMO SE, DA VSEGA NE MOREMO DOBITI.
PRI ODLOČITVI O TEM, KAJ SE BOMO NA PARLAMENTU POGOVARJALI, SMO STRPNI, POSKUŠAMO BITI RAZUMEVAJOČI, ČEPRAV TO NI VEDNO LAHKO.
ZAVEDAMO SE, DA JE TAKO TUDI V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU ZUNAJ NAŠEGA CENTRA.
V SKUPINAH SE POGOVARJAMO, ZBIRAMO POBUDE, ŽELJE IN PRIČAKOVANJA O TEM, O ČEMER SE BOMO POGOVARJALI NA PARLAMENTU.
KO ZBEREMO PREDLOGE, NAŠ MENTOR SKLIČE SESTANEK ODBORA ZA PRIPRAVO PARLAMENTA.
TAM SE POSVETUJEMO IN ODLOČIMO SE O TEMI O KATERI SE BOMO POGOVARJALI NA PARLAMENTU.
DOGOVORIMO SE O KRAJU IN DATUMU SESTANKA, PA TUDI O TEM, KOGA BOMO POVABILI OD ZAPOSLENIH, KAR JE ODVISNO OD TEME, KI JO BOMO OBRAVNAVALI.
DOGOVORIMO SE TUDI O PODROBNOSTIH.
TUDI O TEM, KOLIKO PREDSTAVNIKOV IZ VSAKE SKUPINE PRIČAKUJEMO IN ALI BOMO IMELI POSEBNEGA GOSTA IZ NAŠIH VRST, KI NAM BO PRIPRAVLJEN ZAUPATI SVOJE IZKUŠNJE.
OBLIKA S POVABLJENIM GOSTOM SE JE POKAZALA KOT ZELO DOBRA.
KOT ZADNJA TOČKA NAŠEGA PRIPRAVLJALNEGA SREČANJA PA JE DOGOVOR O VABILIH, O TEM, KAKO JIH BOMO RAZDELILI.
VABILO VSEBUJE TUDI NAVODILA KAM JE TREBA PRIJAVITI DELEGATE ZA PARLAMENT.

NA KONCU TEGA VABILA PA JE TUDI RUBRIKA, KI JE NAMENJENA POBUDAM, POTREBAM IN RAZMIŠLJANJEM IZ SKUPINE, NA OSNOVI KATERIH BOMO LAŽJE RAZPISALI TEME ZA NASLEDNJI PARLAMENT.
PRIPRAVE POTEKAJO ZELO RESNO.
UREDITI JE TREBA PROSTOR.

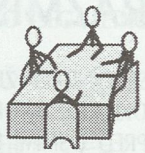

NAVADNO SEDIMO V KROGU, KAR JE ZELO PRIJETNO, KER SE VSI VIDIMO.
DA SE BOLJE SLIŠIMO, POSKRBIMO ZA OZVOČENJE, DOBRODOŠLA PA JE TUDI KAMERA ALI FOTOAPARAT.
TA MATERIAL PORABIMO ZA ANALIZO, KO UGOTAVLJAMO, KAJ BI LAHKO IZBOLJŠALI IN NAREDILI BOLJ PRIJAZNO NAM, UPORABNIKOM.
ŽE V PRIPRAVLJALNI FAZI SE DOGOVORIMO KDO BO VODIL IN POSKRBEL ZA TEKOČE DOGAJANJE NA SESTANKU.
TO JE FRANJA, KI SE VESTNO PRIPRAVI, PO POTREBI PA JI POMAGA TOVARIŠICA.
ČE PA JE ODSOTNA, JO NADOMEŠČA SABINA OB POMOČI TOVARIŠICE.
NA SESTANKU UPOŠTEVAMO STRPNOST IN NE SKAČEMO V BESEDO.
GOVORI LE EDEN.
TRUDIMO SE, DA SMO USTVARJALNI IN RESNI.
IN NEPISANO PRAVILO JE, DA KAR SKLENEMO NA PARLAMENTU, TUDI PRENESEMO V MATIČNE SKUPINE.
ZAPISNIK SESTANKA IZOBESIMO NA OGLASNO DESKO CENTRA, KJER SE LAHKO VSAK, KI TO ŽELI, SEZNANI S POTEKOM PARLAMENTA.
JAZ OSEBNO MISLIM, DA JE TO DOBRA STVAR, KJER IMAMO MI PRAVICO IN TUDI DOLŽNOST SPREGOVORITI IN ODLOČATI O STVAREH, KI SE NAS TIČEJO IN HKRATI OPOZORITI OKOLICO NA NAS, NA NAŠE BIVANJE, NA IZBOLJŠANJE IN POPESTRITEV KVALITETE NAŠEGA ŽIVLJENJA.
ZAHVALJUJEMO SE VAM ZA VAŠO POZORNOST IN STRPNO POSLUŠANJE.

DAMIR JUVAN

NAŠ VPLIV PRI OBLIKOVANJU PROGRAMA DELA CENTRA

SEM DAMIR JUVAN.
PRIHAJAM IZ CENTRA ZA USPOSABLJANJE, DELO IN VARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM.
ŽIVIM V HIŠI PRI KOVAČU, KI SE NAHAJA BLIZU CENTRA.
ŠE NE DOLGO NAZAJ SEM STANOVAL V CENTRU, POTEM PA SE MI JE POKAZALA MOŽNOST, DA SE PRESELIM IN Z VESELJEM SEM SE ODLOČIL ZA. Z ODLOČITVIJO SEM ZADOVOLJEN.
DELAM V KOOPERANTSKI DELAVNICI, VELIKO ČASA PA MI ZAPOLNI GLASBA.
SEM AKTIVEN GLASBENIK, POJEM IN IGRAM V NAŠEM HIŠNEM ANSAMBLU HAPPY BOYS.
V NAŠM CENTRU IMAMO VELIKO RAZLIČNIH AKTIVNOSTI.
PRI TEM, KAJ SE BO DOGAJALO PRI NAS, SODELUJEMO TUDI MI.
KO NASTAJA DELOVNI PROGRAM, LAHKO DAMO TUDI MI SVOJE PREDLOGE.
POVEDAL VAM BOM NEKAJ TAKŠNIH AKTIVNOSTI:
VSAKO LETO GREMO NA RAZLIČNA LETOVANJA.
PRIJAVIMO SE NA OSNOVI RAZPISA.
LAHKO IZBIRAMO LETOVANJA NA MORJU, V PLANINAH ALI V ZDRAVILIŠČU.
V LEPI ALPSKI DOLINI POD PECO - TO JE V TOPLI- IMAMO HIŠO, KI JO SKUPINE NAŠEGA CENTRA UPORABLJAJO VSE LETO.
V SKUPINI SE Z VZGOJITELJEM ZMENIMO, KDAJ SE BOMO PRIJAVILI.
PRIJAVO ODDAMO DIREKTORJU.
POTEM SE V SKUPINI DOGOVORIMO ZA PROGRAM- KAJ BOMO DELALI, SESTAVIMO JEDILNIK IN RAZDELIMO DRUGE NALOGE.
ZADNJE LETO HODIMO NA ENAK NAČIN TUDI NA MORJE V PACUG.
VSAKO LETO JUNIJA GREMO NA KONČNI IZLET.
O TEM, KAM BOMO ŠLI SE POGOVARJAMO V SKUPINI IN DAMO PREDLOGE.
POTEM SE DOGOVARJAMO ŠE Z DRUGIMI V ENOTI IN IZBEREMO ZA VSE NAJBOLJŠI PREDLOG.
JAZ SEM TUDI ČLAN ŠOLSKEGA ŠPORTNEGA DRUŠTVA.
TUDI VEČINA MOJIH PRIJATELJEV SO ČLANI.

GLEDE NA TO, KATERI ŠPORT MI BOLJ LEŽI IN KAJ NAJRAJE TRENIRAM, SE UDELEŽUJEM RAZLIČNIH TEKMOVANJ V CENTRU IN IZVEN NJEGA.
NEKATERI MOJI PRIJATELJI SO V ŠOLSKEM ŠPORTNEM DRUŠTVU TUDI POMOČNIKI TRENERJEV.
V APRILU IMAMO ODPRTI DAN CENTRA.
TAKRAT POVABIMO GOSTE, KI JIM CENTER RAZKAŽEMO MI-UPORABNIKI.
ENKRAT NA MESEC IMAMO V CERKVI V ČRNI SVETO MAŠO.
K MAŠI GRE TISTI, KI TO ŽELI.
PRED NEKAJ LETI SMO UPORABNIKI PREDLAGALI, DA BI ŠLI NA KAKŠEN IZLET V TUJINO.
ODŠLI SMO K DIREKTORJU, KI NAS JE PODPRL.
TAKO SMO SI ŽE OGLEDALI: ŽIVALSKI VRT NA DUNAJU,BILI SMO V GARDALANDU, SEDAJ PA ŽE NEKAJKRAT V BENETKAH.
VSAKO LETO GRE NA IZLET EN AVTOBUS, ENO LETO ENI, DRUGO LETO DRUGI IN TAKO DALJE.
DVAKRAT LETNO IMAMO PARLAMENT UPORABNIKOV, O KATEREM VAM BO KAJ VEČ POVEDAL ŽELJKO.
NAŠTEL SEM VAM LE NEKAJ AKTIVNOSTI.
V NAŠEM PROGRAMU PA JE ŠE MNOGO DRUGIH.
KER SMO PONOSNI IN ŽELIMO BITI ČIM BOLJ AKTIVNI DRŽAVLJANI REPUBLIKE SLOVENIJE, IMAMO VSI OSEBNE DOKUMENTE: OSEBNO IZKAZNICO ALI POTNI LIST.
VSAK ODRASEL UPORABNIK NAŠEGA CENTRA IMA PRI LJUBLJANSKI BANKI ODPRT SVOJ BANČNI RAČUN IN TAKO SVOJO BANČNO KARTICO, NA KATERO MI NAKAŽEJO MOJO NAGRADO IN ŽEPNINO.
S KARTICO GREM NA BANKOMAT IN SI DVIGNEM DENAR. TISTI, KI TEGA NE ZNAJO, GREDO DENAR DVIGNIT V BANKO ALI PA JIM POMAGAJO VZGOJITELJI.

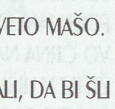

VSAK OD NAS IMA TUDI SVOJ INDIVIDUALNI PROGRAM, V KATEREM PIŠE, KAJ BOM DELAL V NASLEDNJEM LETU.
KONEC ŠOLSKEGA LETA Z VZGOJITELJEM IN DELOVNIM INSTRUKTORJEM OCENIMO KAKO USPEŠEN SEM BIL. NAPISANI CILJI MORAJO BITI OBLIKOVANI TAKO, DA SE JAZ Z NJIMI STRINJAM, KAR POTEM POTRIM S SVOJIM PODPISOM.
NE SAMO MENI, TUDI DRUGIM MOJIM PRIJATELJEM JE VŠEČ TO, DA LAHKO SAMI KAJ REČEMO IN DAMO POBUDE, KAJ BOMO DELALI IN KAJ BI SE ŠE DALO NAREDIT DRUGAČE, DA BI BILO NAŠE ŽIVLJENJE ČIM BOLJ PESTRO.

DORNAVA

ANDREJA ŽEBELA

RAZMIŠLJANJA

SEM ANDREJA ŽEBELA IN ŽIVIM V STANOVANJU, KI JE POD OKRILJEM ZAVODA DORNAVA.
PRED OSMIMI LETI SEM SE SKUPAJ S ŠE TREMI DEKLETI IZ ODDELKA ZAVODA PRESELILA V TO STANOVANJE.

PRI SELITVI V STANOVANJE SMO BILE ODRASLE ŽENSKE, A NEVEDNE IN PRESTRAŠENE.
NAUČITI SMO SE MORALE VELIKO STVARI, KI JIH PREJ NIKOLI NISMO POČELE: RAVNATI Z DENARJEM,
POZNATI VREDNOST DENARJA, KUPOVATI HRANO, KUHATI, PRATI S PRALNIM STROJEM, LIKATI, ČISTITI IN ŠE BI LAHKO NAŠTEVALA.
BILO JE TEŽKO, A OB VELIKI STROKOVNI PODPORI NAM JE USPELO.
PRVIČ V ŽIVLJENJU SMO ZAČELE URESNIČEVATI SVOJE ŽELJE.

LAHKO SMO IZBIRALE KAJ BOMO JEDLE, KAJ BOMO OBLEKLE, KAKO SI BOMO ORGANIZIRALE PROSTI ČAS.
IMELE SMO MOŽNOST VARČEVAT DENAR IN PRIVOŠČILE SMO SI LEPE POČITNICE IN URESNIČILE MNOGE SKRITE ŽELJE.
PRI VSEM TEM SMO SEVEDA POTREBOVALE POMO?.
NAJPREJ JE BILO POTREBNE VELIKO POMOČI, POTEM VEDNO MANJ.
NA KONCU SMO ŽELELE BITI ČISTO SAMOSTOJNE.
TUDI TA ŽELJA SE NAM JE URESNIČILA, SAJ NAM JE DEFEKTOLOGINJA, KI JE DELALA Z NAMI POPOLNOMA ZAUPALA, VERJELA V NAS , NAM STALA OB STRANI KADAR SMO TO HOTELE IN SE UMAKNILA , KO JE NISMO POTREBOVALE.
TO JE BILA ZA NAS PRAVLJICA.
ZA VSE OSTALE JE TAKO ŽIVLJENJE SAMOUMEVNO.
ŽAL SE JE PRAVLJICA KMALU KONČALA.
PRAVILA, KI JIH DOLOČA DRŽAVA JE PAČ POTREBNO UPOŠTEVATI.
POSAMEZNIK IN NJEGOVE ŽELJE NISO POMEMBNE.
ŠE VEDNO ŽIVIMO V STANOVANJU, VELIKO ZNAMO, SAME SKRBIMO ZASE, AMPAK JE DRUGAČE,
NAŠE PRAVICE SO MAJHNE.
KER SMO »VAROVANKE« ZAVODA DORNAVA IN PO MNENJU MNOGIH NISMO SPOSOBNE SAMOSTOJNO ODLOČATI O

TEM KAKO BOMO ŽIVELE, O VSEM ODLOČAJO DRUGI.
TAKO MI PREKO JAVNEGA RAZPISA DOBAVITELJ HRANE DOLOČA KAJ BOM JEDLA, DOLOČAJO MI KAKŠNO BARVO IN KAKŠNE KVALITETE OBLAČILA BOM NOSILA, KAKŠNE NOGAVICE SO PRIMERNE ZAME IN KOLIKO VSEGA LETNO MI PRIPADA.
DOLOČAJO MI KAJ IN KAKŠNE STVARI POTREBUJEM.

VENDAR JAZ SAMA NAJBOLŠE VEM KATERI KRUH JE DOBER, KATERA JE MOJA NAJLJUBŠA BARVA, KAKO IN KJE KUPIM MESO, KAKO PLAČAM POLOŽNICE IN KDO MI PRI ŽIVLJENJU NAJBOLJ POMAGA.
RADA BI ODLOČALA SAMA O SVOJEM ŽIVLJENJU.

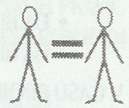

JE TO RES TAKO TEŽKO RAZUMETIČ
ŽELIM LE ŽIVETI TAKO KOT VSI VI!
DANES JE PRILOŽNOST, DA SE OGLASIM IN POVEM , DA IMAM PRAVICO ŽIVETI KVALITETNO IN SREČNO ŽIVLJENJE.
SKUPAJ S TISTIMI, KI MISLITE ENAKO SEM PRIPRAVLJENA VELIKO NAREDITI, DA SE NAS BO SLIŠALO.

LITIJA

SKUPINA FACE

NAŠA SAMOZAGOVORNIŠKA SKUPINA

SEM KLEMEN ZIDAR.
STAR SEM 19 LET.

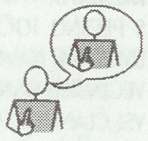

HODIM V OSNOVNO ŠOLO LITIJA, V ODDELEK POSEBNEGA PROGRAMA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA.
NA NAŠI ŠOLI IMAMO 6 SKUPIN.
RAD BI VAM PREDSTAVIL NAŠO SKUPINO ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO FACE.

SKUPINA SE SESTAJA ŽE 4 LETA.
FACE SMO FANTJE IN DEKLETA, STARI OD ŠTIRINAJST DO ŠTIRIINDVAJSET LET.
DOBIMO SE VSAK PONEDELJEK.
POGOVARJAMO SE O RAZLIČNIH TEMAH.
NAJRAJE KLEPETAMO O LJUBEZNI, PRIJATELJSTVU, O TEM, KDAJ REČE NE DROGAM, ALKOHOLU IN DRUGIM LJUDEM.

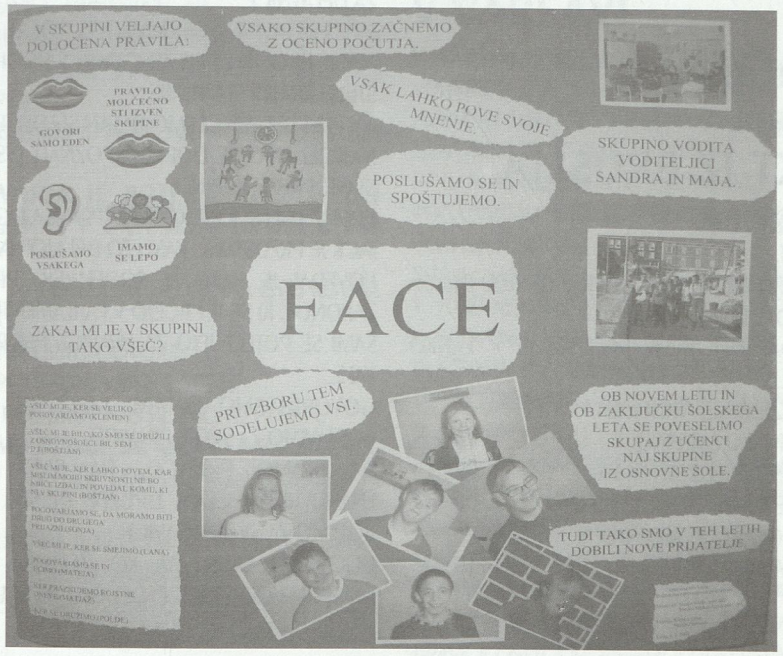

PLAKAT JE PREDSTAVILA U?ENKA POSEBNEGA PROGRAMA, OSNOVNE ŠOLE LITIJA, MATEJA PLANINŠEK

OB POSEBNIH PRILOŽNOSTIH SE TUDI POVESELIMO.
S PRISPEVKOM O SKUPINI FACE SMO SODELOVALI NA NATEČAJU VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC, GOSPODA HANŽKA. BIL SEM IZBRAN IN SKUPAJ Z OSTALIMI OSNOVNOŠOLCI NA OBISKU PRI GOSPODU HANŽKU.
NA TO SEM ZELO PONOSEN.
TUDI DRUGI ČLANI SKUPINE SO V ŽIVLJENJU ZELO USPEŠNI.
MARIJA JE IMELA LANSKO LETO SAMOSTOJNO LIKOVNO RAZSTAVO.
S PLESNO TOČKO, KI JO JE SAMA SESTAVILA, PA SE JE UVRSTILA NA REGIJSKO SREČANJE PLESNIH SKUPIN VEČINSKIH OSNOVNIH ŠOL.
VSI ČLANI SKUPINE SMO USPEŠNI NA TEKMOVANJIH SPECIALNE OLIMPIADE.
BOŠTJAN JE NA EVROPSKIH IGRAH DOSEGEL PRVO MESTO IN JE EVROPSKI PRVAK.
AKTIVNI SMO TUDI V ŠOLSKEM PARLAMENTU.
PONOSEN SEM, DA SEM ODDELKE POSEBNEGA PROGRAMA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA LAHKO PREDSTAVIL OSNOVNOŠOLCEM NA OBČINSKEM PARLAMENTU.
ZA NAŠE USPEHE SE MORAMO ZAHVALITI TUDI UČITELJEM, KI NAS PODPIRAJO IN SO NAŠI PRIJATELJI.
NA OSNOVNI ŠOLI LITIJA, KI IMA 500 UČENCEV, SMO ČLANI SKUPINE MED NAJUSPEŠNEJŠIMI.
RES SMO FACE!

DRAGA PRI IGU

BLAŽ KUŽNIK

PROJEKT IZ BRUSLJA

MOJE IME JE BLAŽ KUŽNIK.
STAR SEM 28 LET.
STANUJEM V LJUBLJANI PRI OČETU TER V CENTRU DRAGA NA IGU, KJER TUDI DELAM V VDC-JU.
VSEBINO PREDAVANJA BOM PREDSTAVIL V LAHKO BERLJIVEM JEZIKU.
V CENTRU SEM ŽE 8 LET VKLJUČEN V SAMOZAGOVORNIŠKO SKUPINO.
BIL SEM SLOVENSKI PREDSTAVNIK PROJEKTA "USKLAJEVANJA POLITIK" ZA SLOVENIJO ZA OSEBE Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU.

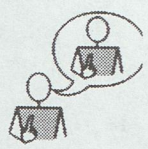

ROK JE MOJA PODPORNA OSEBA.
Z ROKOM SVA BILA NA SEMINARJIH V BUDIMPEŠTI IN V BRUSLJU.
PROJEKT JE TRAJAL DO KONCA LETA 2006.
V PROJEKTU JE SODELOVALO 8 DRŽAV:

- ČEŠKA	- ESTONIJA
- MADŽARSKA	- LATVIJA
- LITVA	- POLJSKA
- SLOVAŠKA	- SLOVENIJA

CILJI PROJEKTA SO BILI:

- DA GOVORIMO O SEBI IN SVOJIH POTREBAH
- DA GOVORIMO Z DRUGIMI
- DA BI GOVORILI S POLITIKI
- DA BI LAHKO SAMI VPLIVALI NA ZAKONE

V ČASU PROJEKTA SEM SE UDELEŽIL TREH SEMINARJEV.
PO SEMINARJIH SEM VODIL ŠTIRI DELAVNICE.
POMAGALA STA MI ROK IN BARBARA.
ORGANIZIRALI SMO TUDI DVE NACIONALNI KONFERENCI NA TEMO NAŠEGA PROJEKTA IN PRAVIC.
POMAGALI SO NAM TRENERJI PRI TEM PROJEKTU.
TRENERJI SO BILI JACK IZ ŠKOTSKE, GENGOUX IZ BELGIJE IN ANJA IZ ŠVEDSKE.
TUDI ONI SO PODPORNE OSEBE, OBENEM PA VODIJO SEMINARJE TER NAS ZALAGAJO S POTREBNIM GRADIVOM ZA DELAVNICE.
PRVO DELAVNICO SMO IMELI NA ROGLI.
TAM JE BILO 16 UDELEŽENCEV IN 5 PODPORNIH OSEB IZ ŠTIRIH KRAJEV SLOVENIJE.
NA PRVI DELAVNICI SMO DELALI SLEDEČE:
NAJPREJ SMO SE DOBRO SPOZNALI (VSAK SE JE PREDSTAVIL PRED SKUPINO).
PREDSTAVILI SMO PROJEKT IN PRAVILA DOBRE PODPORE.
JACK JE PREDSTAVIL, KAKO TO DELAJO NA ŠKOTSKEM.
POVEDAL JE, KAKO ŽE SODELUJEJO PRI SPREJEMANJU ZAKONOV, KI SE JIH TIČEJO V PARLAMENTU.
SAMI SE POTEGUJEJO ZA PRAVICE PRI PREVOZU, VOLITVAH...
GOVORILI SMO O TEM, KAKO SE POSTAVIMO ZA SVOJE PRAVICE.
DA IMAMO PRAVICO, DA SMO ENAKOVREDNI ČLANI DRUŽBE IN SE BORIMO ZA SVOJE PRAVICE.
UGOTOVILI SMO, DA KO ŽELIMO DOSEČI SVOJE PRAVICE, DELAMO TO SKUPAJ Z DRUGIMI.

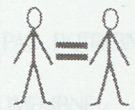

SAJ SKUPAJ SMO MOČNEJŠI!
S POMOČJO DRUGIH IMAMO LAHKO VEČJO SAMOZAVEST.
VEČ LJUDI VEČ VE.

DRUGO DELAVNICO SMO IMELI V DOMU DVEH TOPOLOV V IZOLI.
TUDI TU JE BILO 15 UDELEŽENCEV IN 5 SPREMLJEVALCEV IZ VEČIH KONCEV SLOVENIJE.
NEKAJ UDELEŽENCEV JE BILO ISTIH, NEKATERI PA SO SE NAM PRIKLJUČILI NA NOVO.
NA DRUGI DELAVNICI SMO DELALI NASLEDNJE STVARI:
IMELI SMO NALOGO, DA SI IZBEREMO DVE OSEBI, KI BI NAM LAHKO POMAGALI PRI UVELJAVLJANJU NAŠIH PRAVIC TER MORALI SMO IZPOSTAVITI DVE PRAVICI, KATERI BI RADI UVELJAVILI.
GOVORILI SMO O LAHKO RAZUMLJIVEM BESEDILU.
TO JE TAKŠNO BESEDILO, V KAKRŠNEM SEDAJ JAZ PREDAVAM.
INCLUSION EUROPE SE BORI, DA BI IMELI ČIM VEČ BESEDIL V LAHKO RAZUMLJIVEM JEZIKU!!!
IZUMILI SO LOGO (SLIKICO):
TA ZNAK JE KORISTEN, SAJ VSAKI?, KO GA VIDIŠ, VEŠ DA BO BESEDILO V LAHKO RAZUMLJIVEM JEZIKU.

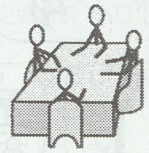

UČILI SMO SE, KAJ SO SESTANKI, KAKŠNA SO PRAVILA OBNAŠANJA NA NJIH TER KAKO JIH ORGANIZIRAMO.GOVORILI SMO TUDI O TEM, KAKO ORGANIZIRAMO SVOJO SAMOZAGOVORNIŠKO SKUPINO.
SAMOZAGOVORNIŠTVO JE POVEDATI NA GLAS O SVOJIH POTREBAH.

TRETJA DELAVNICA JE POTEKALA OD 9. DO 12. MARCA 2006 V ČATEŠKEM DVORCU PRI BREŽICAH.

TUDI TU JE BILO 16 UDELEŽENCEV, VEČINA ISTIH KOT NA DRUGI DELAVNICI.
NA TRETJI DELAVNICI SMO GOVORILI O:
LOBIRANJU IN SPORAZUMEVANJU Z MEDIJI.
SAMO PEŠČICA POLITIKOV NAS RESNIČNO POZNA.
ZATO JIM MORAMO PODATI ČIM VEČ INFORMACIJ O NAS, KAR JE BIL TUDI CILJ NAŠE KONFERENCE V LJUBLJANI IN ŠTANJELU.
UČILI SMO SE TUDI, DA JE SREČEVANJE POLITIKOV LAHKO DOBRA POT, DA DOBIŠ TO, KAR SI ŽELIŠ.
VELIKO SMO GOVORILI TUDI O VLOGI PODPORNE OSEBE.
ČETRTA DELAVNICA JE BILA V LJUBLJANI.
POUDAREK TE DELAVNICE JE BIL OBISK PARLAMENTA.
TAM SMO VIDELI, KJE SE SPREJEMAJO POMEMBNE ODLOČITVE ZA VSE LJUDI.
NA DELAVNICAH SMO SE VELIKO POGOVARJALI O RAZNIH STVAREH, IZPOSTAVIL PA BI PREDVSEM DVE:
PRVA JE TA, DA ŽELIMO, DA SE VSE STVARI, S KATERIMI SE SREČUJEMO, PIŠEJO V LAHKO RAZUMLJIVEM BESEDILU, DA BOMO LAHKO RAZUMELI ZA KAJ SE GRE.
DRUGA PA JE TA, DA ŽELIMO SESTAVITI SAMOZAGOVORNIŠKO SKUPINO NA NIVOJU DRŽAVE, ZA KAR SMO SE DANES TUKAJ ZBRALI.
TA SKUPINA BI SODELOVALA PRI SPREJEMANJU ZAKONOV IN OSTALIH STVARI, KI SE TIČEJO NAS V PARLAMENTU.
TAKO DA BI LAHKO TUDI MI POVEDALI SVOJE MNENJE O STVAREH, KI SE NAS TIČEJO IN O KATERIH SEDAJ ODLOČAJO DRUGI.
VEČ NAS BO NEKAJ ZAHTEVALO, TEŽJE NAS BO SPREGLEDATI!

TATJANA KRALJIČ

POROČILO S KONFERENCE V VARŠAVI

V VARŠAVI SMO IMELI KONFERENCO SAMOZAGOVORNIKOV.
PRIŠLI SO SAMOZAGOVORNIKI IZ CELE EVROPE.
GOVORILI SMO O NAŠIH PRAVICAH.
POGOVARJALI SMO SE O SKRBNIŠTVU.
POGOVARJALI SMO SE TUDI O TEM, KAKO BI BILI LAHKO BOLJ SAMOSTOJNI.
SLIŠALA SEM, KAKO SO NEKATERIM OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU ODVZETE PRAVICE.
V SLOVENIJI SO NEKATERE OSEBE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU BOLJ SAMOSTOJNE KOT DRUGE.
JAZ, PREDSTAVNICA TATJANA SEM BILA ZELO NAVDUŠENA NAD KONFERENCO V VARŠAVI.
SEDAJ VEM, KAJ SE DOGAJA Z OSEBAMI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU PO EVROPI IN KAKŠNE PRAVICE IMA VSAKA EVROPSKA DRŽAVA.
SLIŠALA SEM, KAKO BI LAHKO OSEBE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU VEČ ODLOČALE SAME.
NA KONFERENCI MI JE BIL VŠEČ GOVOR ODVETNIKA ZA PRAVICE OSEB Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU.
TA KONFERENCA JE BILA ZELO ZANIMIVA.

LJUBLJANA

RAM VIDRA

SAMOZAGOVORNIKI DOMA ŠIŠKA

(RAM VIDRA JE ZARADI HUDE INVALIDNOSTI NAA VOZIČKU, SPORAZUMEVA PA SE S POMOČJO KOMUNIKATORJA. TO JE POSEBNA NAPRAVA S SLIČICAMI. RAM IZBERE SLIČICE, NAPRAVA PA SPREGOVORI NAMESTO NJEGA.)

MOJE IME JE RAM VIDRA.

STAR SEM 15 LET.

V ŠOLO HODIM V DOM ŠIŠKA.

TAM SEM VKLJUČEN V SKUPINO ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO.

SKUPAJ SMO ENO LETO.

V SKUPINI SO TUDI JAN, VINKO, TINE IN DULE.

PRIDRUŽIJO SE NAM ŠE MARINA, SABINA IN NINA.

POGOVARJAMO SE O PRIJATELJIH

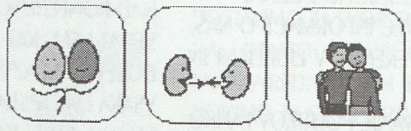

KAJ RADI DELAMO V PROSTEM ČASU

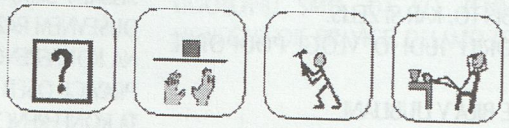

IZOLA

DARJA ČELIK

VTISI

NAJ SE PREDSTAVIM:
SEM DARJA ČELIK, ŽE POL LETA ŽIVIM V BIVALNI ENOTI V IZOLI.
NA DELO HODIM V VDC IN SEM ČLANICA DRUŠTVA "SOŽITJE" OBALNIH OBČIN.
UDELEŽILA SEM SE DELAVNIC V OKVIRA "PROJEKTA" ZAGOVORNIŠTVO IN SAMOZAGOVORNIŠTVO "INCLUSION EUROPE".
NA KRATKO BOM PREDSTAVILA, KAJ SEM SE NAUČILA.

NA 1. DELAVNICI SMO PREPOZNALI NAŠE ŽELJE IN POTREBE TER SESTAVILI LISTO PRAVIC (NAŠTELI SMO JIH VEČ KOT STO)
NAUČILA SEM SE, NA KOGA SE LAHKO OBRNEM, DA MI POMAGA UVELJAVITI MOJE PRAVICE.
TAKO SEM SPOZNALA VLOGO PODPORNE OSEBE, KI JI LAHKO ZAUPAM.

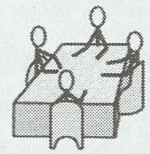

2. DELAVNICA JE BILA NEMENJENA ORGANIZIRANJU SAMOZAGOVORNIŠKE SKUPINE.
NAUČILA SEM SE, KAKO SE VODI SESTANEK IN KAKŠNA SO PRAVILA DOBREGA SESTANKA.
NA 3. DELAVNICI SEM SE SEZNANILA Z BESEDO "LOBIRANJE", KAR POMENI VPLIVANJE NA TISTE V DRUŽBI, KI LAHKO REŠIJO NAŠE PROBLEME.
TAKO SMO SE OB TEJ PRILIKI SREČALI S SVETNIKOM V DRŽAVNEM ZBORU GOSPODOM ZUPANOM IN GA SEZNANILI Z NAŠIM DELOM.
TEORIJO LOBIRANJA SMO PREIZKUSILI TUDI V PRAKSI.
PO 3. DELAVNICI SEM SE UDELEŽILA NACIONALNE KONFERENCE V LJUBLJANI O SAMOZAGOVORNIŠTVU, KJER SO BILI PRISOTNI PREDSTAVNIKI OBLASTI IN PRISUHNILI NAŠIM ŽELJAM IN POTREBAM.
4. DELAVNICA JE BILA NAMENJENA OBISKU PARLAMENTA. OGLEDALI SMO SI PROSTOR, KJER ODLOČAJO O NAŠIH PROBLEMIH.
UPAM IN ŽELIM, DA BO NAPOČIL ČAS, KO BO EN SEDEŽ V PARLAMENTU ZASEDALA OSEBA Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU IN DA BOMO PRISOTNI, KO SE BO O NAS ODLOČALO.

ŠKOFLJICA

JANEZ KRŽIŠNIK

JAZ IN SAMOZAGOVORNIŠTVO

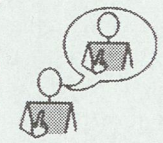

SEM JANEZ KRŽIŠNIK IN ŽIVIM V DOMU ŠKOFLJICA.
SAMOZAGOVORNIK SEM ŽE OD ZAČETKA, KO SMO USTANOVILI NAŠO SKUPINO.
V SKUPINI NAS JE 10 SAMOZAGOVORNIKOV IN 2 PODPORNI OSEBI.

DOBIVAMO SE ŽE 8 LET.
SESTANKE IMAMO VSAK MESEC IN KOMAJ ČAKAM NA SESTANEK.
NA SESTANKIH SKUPINE SE POGOVARJAMO O TEM, KAM BOMO ŠLI NA LETOVANJE.

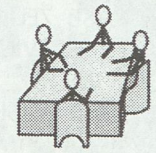

POVEMO, ČE NAM V DOMU KAJ NI VŠEČ, KAJ BOMO NAREDILI, DA BO BOLJŠE.
POGOVARJAMO SE TUDI O PRAZNOVANJU NOVEGA LETA.
ZMENIMO SE, KAJ BOMO JEDLI ZA VEČERJO, KAJ BOMO DELALI NA PRAZNOVANJU.
POGOVARJALI SMO SE O TEM, KAM BI ŽELELI ITI V BIVALNO ENOTO.
ZELO NAS ZANIMAJO NAŠI NOVI DOMOVI.
LETOS SMO V NAŠEM CENTRU SPREJELI KODEKS PRAVIC, DOLŽNOSTI IN SPLOŠNIH DOLOČIL VEDENJA V CUDV DRAGA.
V NAŠI SKUPINI SMO SPOZNAVALI NAŠE PRAVICE IN DOLŽNOSTI.

SAMOZAGOVORNIŠTVO JE V REDU.

ZAGREB

ZDENKA PETROVIČ

SAMOZAGOVORNIŠTVO NA HRVAŠKEM

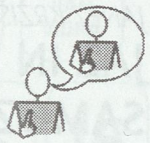

V ZAGREBU JE BILA SKUPINA ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO USTANOVLJENA LETA 2003.
PREDEN SMO USTANOVILI ZDRUŽENJE, SMO DELALI V SKUPINI ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO DRUŠTVA ZA PROMOCIJO INKLUZIJE.

DRUŠTVO ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO IMA 35 ČLANOV.
NAJVEČ ČLANOV DRUŠTVA ZDAJ ŽIVI V BIVALNI ENOTI V ZAGREBU.
TO POMENI DA ZDAJ ŽIVIMO V STANOVANJIH V MESTU OB POMOČI. ŽIVIMO KOT ŽIVE VSI LJUDJE.

KAJ ŽELIMO?

DRUŠTVO SMO USTANOVILI ZATO, KER SE ŽELIMO SAMI BORITI ZA SVOJE PRAVICE IN GOVORITI V SVOJEM IMENU.
ŽELIMO DA SE SLIŠI NAŠ GLAS.

DOVOLJ NAM JE, DA DRUGI GOVORIJO V NAŠEM IMENU.
TO NAS ŽALI.
ŽELELI BI ŽIVETI, DELATI IN OBISKOVATI ŠOLO ENAKO KOT VSI DRUGI LJUDJE
MISLIMO, DA BI MORALI VSI LJUDJE ŽIVETI V SKUPNOSTI OB PODPORI.

KAJ DELAMO?

TRIKRAT TEDENSKO IMAMO SESTANKE.SPOZNAVAMO SVOJE PRAVICE IN DOLŽNOSTI. IMAMO BLAGAJNO VZAJEMNE POMOČI.
PIŠEMO IN IZVAJAMO PROJEKTE NAŠEGA DRUŠTVA.
ORGANIZIRAMO JAVNE KAMPANJE, OMIZJA, TRIBUNE, SESTANKE.
ORGANIZIRAMO DRUŽENJA, IZLETE, OBISKE KINO PREDSTAV, SODELUJEMO Z DRUGIMI SAMOZAGOVORNIKI NA HRVAŠKEM IN V INOZEMSTVU.

REDNI SESTANKI DRUŠTVA ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO

SESTANKE IMAMO V PONEDELJKIH, SREDAH IN PETKIH.
SESTANKI TRAJAJO ENO URO.
NA SESTANKIH GOVORIMO O VSEH STVAREH, KI NAS ZANIMAJO.
NA PRIMER: SPOZNAVAMO PRAVICE IN DOLŽNOSTI.
DELAMO NA PROJEKTIH DRUŠTVA ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO.
NA PRIMER: NA NAŠIH SESTANKIH SMO NAREDILI TRI BROŠURE.
PRVA BROŠURA GOVORI O PRAVICAH IZ USTAVE REPUBLIKE HRVAŠKE, DRUGA O BIVANJU V SKUPNOSTI OB PODRORI, TRETJA BROŠURA GOVORI O OPRAVILNI SPOSOBNOSTI.
NA SESTANKIH SE DOGOVARJAMO O VARČEVANJU IN TROŠENJU DENARJA IZ NAŠE BLAGAJNE VZAJEMNE POMOČI.

JAVNE KAMPANJE, OMIZJA, TRIBUNE IN SESTANKI

LETA 2004 SMO ORGANIZIRALI JAVNO KAMPANJO "HOČEM, MOREM, ZNAM".
TO KAMPANJO SMO ORGANIZIRALI, KER ŽELIMO IMETI PRAVICO DELATI OB POMOČI SKUPAJ Z DRUGIMI LJUDMI.
MISLIMO, DA MORAMO IMETI ENAKO PRAVICO DO DELA IN PLAČE KOT VSI DRUGI LJUDJE.
RAZEN JAVNE KAMPANJE, SODELUJEMO TUDI NA TRIBUNAH, OMIZJIH IN SEMINARJIH. NA NJIH SE POGOVARJAMO O NAŠIH PRAVICAH.
NA PRIMER: O PRAVICI DO POROKE, O PRAVICI DO ODLOČANJA O SVOJEM ŽIVLJENJU, O PRAVICI DO ŽIVLJENJA V SKUPNOSTI, O VOLILNI PRAVICI IN VSEH DRUGIH ČLOVEŠKIH PRAVICAH.
VELIKO SE POGOVARJAMO O OPRAVILNI SPOSOBNOSTI IN PROBLEMIH LJUDI, KI SO JIM BILE TE ODVZETE.

ORGANIZIRANJE DRUŽENJA IN IZLETOV NA SESTANKIH DRUŠTVA SE DOGOVARJAMO O DRUŽENJU ČLANOV DRUŠTVA V PROSTEM ČASU.
SKUPAJ ODHAJAMO NA KONCERTE, V KINO IN NA GLEDALIŠKE PREDSTAVE.
VSAKO DRUGO SOBOTO V DRUŠTVU ORGANIZIRAMO PLES.
NEKATERI ČLANI V DRUŠTVU ORGANIZIRAJO PRAZNOVANJA SVOJIH ROJSTNIH DNI.

DO ZDAJ SMO ORGANIZIRALI NEKAJ IZLETOV.
BILI SMO NA SLJEMENU, V SAMOBORU, NA PLITVIČKIH JEZERIH IN V DVORCU TRAKOŠĆAN.
SODELUJEMO TUDI Z DRUGIMI SAMOZAGOVORNIKI IZ HRVAŠKE, SODELUJEMO S SKUPINAMI ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO IZ OSIJEKA, BJELOVARA, SLAVONSKEGA BRODA, ŠIBENIKA, ČAKOVCA, KARLOVCA IN SPLITA.
REDNO SE OBISKUJEMO IN UDELEŽUJEMO SESTANKOV.
NA SESTANKIH IZMENJUJEMO SKUPNE IZKUŠNJE IN GRADIVA.
UPAMO, DA BO NA HRVAŠKEM NASTALO ŠE VEČ SKUPIN ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO.
ŽELELI BI SE POVEZATI IN SODELOVATI Z VSEMI SAMOZAGOVORNIKI.
SKUPAJ BI LAŽE DOSEGLI NAŠE CILJE.
UPAM, DA BOMO V PRIHODNJE USPEŠNO SODELOVALI Z ZVEZO SAMOZAGOVORNIKOV SLOVENIJE.

SODELOVANJE S SAMOZAGOVORNIKI IZ TUJINE

V TUJINI SODELUJEMO Z NEKAJ DRUŠTVI.
SMO ČLANI ORGANIZACIJE INCLUSION EUROPE.
DEL TE ORGANIZACIJE ZA SAMOZAGOVORNIŠTVO SE IMENUJE EVROPSKA PLATFORMA SAMOZAGOVORNIKOV ALI EPSA.
PRETEKLO LETO SMO PREDSTAVLJALI SAMOZAGOVORNIKE IZ VSE EVROPE NA GENERALNI SKUPŠČINI INCLUSION INTERNATIONAL V MEHIKI.
SMO TUDI ČLANI EVROPSKE KOALICIJE ZA ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI ALI ECCL.
V ECCL-U SO RAZNA DRUŠTVA IZ MNOGIH DEŽEL.

VSI SKUPAJ SE BORIMO ZA PRAVICO DO ŽIVLJENJA V SKUPNOSTI.

ZA KONEC

ŽELIMO ŽIVETI SKUPAJ IN ENAKOPRAVNO Z VSEMI LJUDMI.
ŽELIMO, DA SE NAS SPOŠTUJE IN CENI, KOT MI SPOŠTUJEMO IN CENIMO DRUGE LJUDI.
NAJLJEPŠA VAM HVALA ZA POZORNOST .

MILICA ČIČIĆ

PRIMER UVELJAVLJANJA PRAVIC

DOBER DAN, JAZ SEM MILICA ČIČIĆ.
POVEDALA VAM BOM, KAKO SE MI JE USPELO POROČITI S SVOJIM MOŽEM BOŽOM ČIČIĆEM.
KOT MLADOLETNA SEM BILA V CENTRU "STANČIĆ".
TO JE NAJVEČJA USTANOVA NA HRVAŠKEM.
TAM MI NI BILO LEPO.
NISEM SE MOGLA SVOBODNO SPREHAJATI IN DRUŽITI Z LJUDMI.
DEKLICE IN DEČKI SO ŽIVELI LOČENO V POSEBNIH ZGRADBAH.
SVOJEGA MOŽA SEM SPOZNALA V CENTRU STANČIĆ.
ŽE TAM SVA SE ZALJUBILA, TODA NISVA BILA FANT IN PUNCA DOKLER SVA ŽIVELA TAM.
ZAPOSLENI V STANČIĆU NISO DOVOLILI, DA BI BILI FANTJE IN DEKLETA SKUPAJ.
S POMOČJO DRUŠTVA ZA PROMOCIJO INKLUZIJE, SVA BOŽO IN JAZ USPELA ODITI IZ STANČIĆA IN ZAČELA ŽIVETI SKUPAJ V STANOVANJU.
HITRO SVA SE NAUČILA SAMA HODITI PO MESTU.
NAUČILA SVA SE HIŠNIH OPRAVIL.
KO SVA ZAČELA ŽIVETI V SKUPNOSTI, NAMA NI BILO TREBA VEČ SKRIVATI, DA SE IMAVA RADA.
KO SVA UGOTOVILA, DA NAMA JE LEPO ŽIVETI SKUPAJ, SVA SE ODLOČILA POROČITI.
ŽELELA SVA SE POROČITI V CERKVI.
ZATO SVA MORALA OBISKOVATI VEROUK.
OKROG TEGA NAMA JE NAJVEČ POMAGALA NAŠA KOORDINATORKA.
DVE LETI SVA SKUPAJ HODILA K VEROUKU.
MISLILA SVA, DA JE TO DOVOLJ IN DA SE LAHKO POROČIVA.TEDAJ SVA ZVEDELA, DA SE NE MOREVA TAKOJ POROČITI.
REKLI SO NAMA, DA MORAVA DOBITI DOVOLJENJE SODIŠČA, KER SO NAMA BILE ODVZETE POSLOVNE SPOSOBNOSTI. NAMA PA JE BILO ZELO POMEMBNO, DA SE POROČIVA.
VSI LJUDJE, KI SE IMAJO RADI, SE POROČIJO, PA SVA TAKO ŽELELA TUDI MIDVA.
PROSILA SVA ZA POMOČ ZAPOSLENE, DA NAPIŠEMO PROŠNJO, DA SE NAMA DOVOLI SKLENITEV ZAKONA.
NA SODIŠČU SVA VSEM USPELA DOKAZATI KAKO SE IMAVA RADA IN SODIŠČE NAMA JE IZDALO DOVOLJENJE ZA POROKO.
BOŽO IN JAZ SVA SE USPELA POROČITI LETA 2006.
POROKA JE BILA KRASNA.
IMELA SVO VELIKO SVADBO V RESTAVRACIJI.
IN ZDAJ ŽIVIVA SREČNO V LJUBEZNI.
ŠE VEDNO SVA BREZ POSLOVNE SPOSOBNOSTI, TODA DOKAZALA SVA, DA LAHKO SAMA SPREJEMAVA ODLOČITVE O SVOJEM ŽIVLJENJU.

VLOGA PODPORNE OSEBE

VSAK OD NAS KDAJ POTREBUJE POMOČ.
ZAUPAMO RAZLIČNIM LJUDEM, KI NAM POMAGAJO.
ODNOS MED SAMOZAGOVORNIKOM IN PODPORNO OSEBO JE VELIKOKRAT POSEBEN IN POMEMBEN.
OBA SI MORATA ZAUPATI IN SE DOBRO RAZUMETI.
PODPORNA OSEBA ZAGOTOVI, DA SO SAMOZAGOVORNIKI ČIM BOLJ SAMOSTOJNI IN NEODVISNI.
PODPORNE OSEBE POMAGAJO SAMOZAGOVORNIKOM, DA SO BOLJ SAMOZAVESTNI.
SAMOZAGOVORNIK IN PODPORNA OSEBA NAJ BOSTA DRUG DO DRUGEGA VLJUDNA IN SPOŠTLJIVA.
PODPORNA OSEBA MORA POZNATI SAMOZAGOVORNIKOVE ŽELJE, IZKUŠNJE, SPOSOBNOSTI IN OVIRE.
TAKO MU LAHKO NAJBOLJE POMAGA.
SAMOZAGOVORNIK SI SAM IZBERE PODPORNO OSEBO.
PODPORNA OSEBA LAHKO ZAVRNE SAMOZAGOVORNIKA (ČE NE ŽELI BITI PODPORNA OSEBA).

PODPORA PRI SESTANKIH

PRED SESTANKOM

PODPORNA OSEBA POSKRBI, DA SAMOZAGOVORNIK DOBI VSE POTREBNE PAPIRJE PRED SESTANKOM.
SAMOZAGOVORNIK IN PODPORNA OSEBA SE POGOVORITA O VSEBINI SESTANKA.
PODPORNA OSEBA SAMOZAGOVORNIKU RAZLOŽI TEŽKE BESEDE.
PODPORNA OSEBA POSKRBI, DA IMA SAMOZAGOVORNIK DOVOLJ INFORMACIJ.
PODPORNA OSEBA POSKRBI, DA SE SAMOZAGOVORNIK ZAVEDA SVOJE VLOGE NA SESTANKU.
PODPORNA OSEBA SAMOZAGOVORNIKU RAZLOŽI, KAKO BO POTEKAL SESTANEK.
PODPORNA OSEBA VZPODBUJA SAMOZAGOVORNIKA, DA IZRAZI SVOJE MNENJE.
PODPORNA OSEBA POSKRBI, DA IMA SAMOZAGOVORNIK PREVOZ OD DOMA DO MESTA SESTANKA.

MED SESTANKOM

PODPORNA OSEBA POSKRBI, DA SE UDELEŽENCI SESTANKA POGOVARJAJO S SAMOZAGOVORNIKOM.
PODPORNA OSEBA SEDI ZA SAMOZAGOVORNIKOM.
PODPORNE OSEBE NIKOLI NE GOVORIJO V SVOJEM IMENU.
PODPORNA OSEBA LAHKO LE POJASNI, KAJ JE SAMOZAGOVORNIK MISLIL S SVOJO IZJAVO.
ČE PODPORNA OSEBA GOVORI, LAHKO TO NAREDI LE S PRIVOLITVIJO SAMOZAGOVORNIKA.
PODPORNA OSEBA POSKRBI, DA SESTANEK NE POTEKA PREHITRO.
PODPORNA OSEBA ZAGOTOVI, DA IMA SAMOZAGOVORNIK VEDNO MOŽNOST POVEDATI SVOJE MNENJE.
PODPORNA OSEBA VZPODBUJA SAMOZAGOVORNIKA K SODELOVANJU.
ČE SESTANEK POTEKA V TUJEM JEZIKU, MU PODPORNA OSEBA PREVAJA.

PO SESTANKU

PODPORNA OSEBA IN SAMOZAGOVORNIK SE PO SESTANKU POGOVORITA O VSEBINI SESTANKA.
SAMOZAGOVORNIK IN PODPORNA OSEBA SE POGOVORITA O DOBRIH IN SLABIH STVAREH PODPORE.

ROK USENIK

NA USTANOVNI SKUPŠČINI ZDRUŽENJA SAMOZGOVORNIKOV IN ZAGOVORNIKOV SLOVENIJE

JE VEČINO GLASOV DOBILA TATJANA KRALJIČ IZ DRAGE PRI IGU, TAKO DA JE SEDAJ PRVA PREDSEDNICA ZDRUŽENJA SAMOZAGOVORNIKOV IN ZAGOVORNIKOV SLOVENIJE.

UREDNIŠTVO NAŠEGA ZBORNIKA TATJANI KRALJIČ ČESTITA ZA IZVOLITEV IN ZDRUŽENJU SAMOZAGOVORNIKOV IN ZAGOVORNIKOV ŽELI USPEŠNO DELO

NOVICE IZ ZVEZE SOŽITJE

Pripravil:
Tomaž Jereb

Na majski skupščini Zveze Sožitje smo med drugim sprejeli tudi prenovljeni statut. Upravna enota Ljubljana nam je že izdala soglasje k temu statutu, tako da tudi uradno že velja. Novi statut je objavljen tudi na naši spletni strani in si ga lahko preberejo vsi obiskovalci te spletne strani.

Različni organizatorji iger na srečo iz tujine izrabljajo možnost, da po medmrežju širijo svojo ponudbo. To občutimo tudi na svoji koži v invalidskih organizacijah, saj so se prilivi Loterije Slovenije na Fundacijo za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij zmanjšali. Zato v juniju nismo več v celoti dobili odobrenih finančnih sredstev. Zveza Sožitje je zelo odvisna prav od teh sredstev, saj predstavljajo v našem finančnem načrtu več kot 85 odstotkov vseh prihodkov. Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije je že večkrat posredoval in izrazil svojo bojazen, saj se navkljub evropski direktivi, ki takih posegov tujih organizatorjev iger na srečo na lokalne trge članic Evropske unije ne dopušča, neljubi položaj ni spremenil. Za zdaj bomo morali zelo varčno in skrbno razpolagati z dobljenimi sredstvi, saj ne bi želeli okrniti svojih programskih dejavnosti. Intenzivno pa bomo morali tudi iskati nove vire, kar pa bo, glede na naš veliki obseg, zelo težko.

Do septembra poteka javni razpis Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za dodelitev koncesij na področju dnevnega varstva z zaposlovanjem (varstveno-delovni centri). Ta razpis smo težko pričakovali, saj ga v zadnjih letih ni bilo, zato se znašlo na t. i. čakalnem seznamu več kot 600 odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju, ki bi se želele vključiti v varstveno-delovne centre. Iskreno upamo, da bo dodatno razpisanih tudi kaj mest v javnih varstveno-delovnih centrih, saj bo sicer razpisanih 50 mest za koncesionarje bistveno premalo, glede na vse želje in potrebe.

Pravno svetovanje pri Zvezi Sožitje, kjer išče pomoč velik del članov društev Sožitje, poteka ob ponedeljkih in četrtkih od 9. do 13. ure. V avgustu tega svetovanja ni, znova pa bo na voljo 3. septembra, ko bo začela svetovati nova pravnica, gospa Vesna Rebronja.

Dobili smo končno revizijsko poročilo o poslovanju Zveze Sožitje v letu 2006. Iz njega je razvidno, da je Zveza Sožitje poslovala pregledno in v skladu s predpisi, njeni finančni prikazi pa kažejo dejansko stanje.

Nadzorni svet invalidskega podjetja Želva, d. o. o., je začel in že dokončal postopek za imenovanje novega direktorja tega podjetja, ki naj bi prevzel vodenje podjetja s prvim januarjem 2008. Izvršni odbor Zveze Sožitje mora k novemu imenovanju dati še poprejšnje soglasje. To problematiko bo izvršni odbor obravnaval na svoji naslednji seji, predvidoma v septembru.

Pretekli teden so se končali letošnji seminarji usposabljanja v štiriletnem družinskem programu. Večinoma so bili dobro obiskani. Med starši je bilo zaznati veliko zanimanja za vključevanje v društva Sožitje, predvsem pa za reševanje njihovih konkretnih položajev, ki so povezani s sistemskimi oblikami skrbi za njihove otroke, glede na starost in stopnjo motenj v duševnem razvoju.

V strokovni javnosti je bil tudi delovni osnutek novega Družinskega zakonika, ki naj bi do leta 2009 nadomestil Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. V delovni različici gradiva se predvideva, da v prihodnje tudi v Sloveniji ne bi več imeli institut podaljšanja roditeljskih pravic. V Zvezi Sožitje pozdravljamo to rešitev: že leta smo se namreč zanjo zavzemali tudi sami, saj je bila dosedanja ureditev za naše starše diskriminacijska glede na druge starše, ki tega podaljšanja niso bili deležni. Seveda pa se takoj porodi vprašanje, kako bo v prihodnje urejeno skrbništvo, v našem primeru za odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju. Bojimo se, da bi bila ureditev skrbništva za "naše" odrasle osebe pogojena s poprejšnjim odvzemom opravilne sposobnosti. Tega si seveda na želimo. Zato sta pravna komisija in izvršni odbor Zveze Sožitje na snovalce novega zakona že naslovila svoje pripombe in predloge. V njih smo pojasnili, da bi želeli, da tudi Slovenija uredi to vprašanje tako kot v nekaterih primerljivih državah Evropske unije. Predlagali smo, da bi se skrbništvo v tem primeru izvajalo v obliki oskrbništva, kot je urejeno v Nemčiji, in ne zahteva nobenih posebnih statusnih omejitev. O pripravi novega družinskega zakonika vas bomo sproti obveščali.

Direktorat za invalide pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve je invalidskim organizacijam predstavil prvo delovno gradivo Zakona o izenačevanju možnosti za invalide. Iz gradiva je razvidno, da gre za izvedbeni zakon, ki temelji na Zakonu o uresničevanju načela enakega obravnavanja, sprejetem aprila 2005, tik pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Novi zakon bo povzel načela Deklaracije Združenih narodov o pravicah invalidov in njihovem dostojanstvu, posameznim resorjem v vladi pa bo naložil skrb za to, da morajo konkretni predpisi, ki se nanašajo na posamezna področja, v celoti upoštevati načelo nediskriminacije na podlagi invalidnosti. Ker gre v tej fazi za delovno gradivo, bomo v invalidskih organizacijah do začetka avgusta k njemu pripravili svoje pripombe in dopolnila.

Avgusta bodo tudi zaposleni na Zvezi Sožitje izkoristili svoje letne dopuste, vendar je delo organizirano, tako da bo potekalo nemoteno in da bo na Zvezi Sožitje tudi med dopusti vedno kdo prisoten.

Odgovarja: Nevenka Ljubič, pravnica vprašanja na tel.01/43 64 336 v pon - čet. od 9 -13 ure

VPRAŠALI STE - MI ODGOVARJAMO

DRUŽINSKI POMOČNIK ZA OTROKA Z AVTIZMOM

ZAŠČITA DELAVCA V TEŽKIH DRUŽINSKIH RAZMERAH

BREZPLAČNI PREVOZ ZA UČENCA OSNOVNE ŠOLE

INVALID S TEŽKO MOTNJO IN ZAMENJAVA STANOVANJA

DODATNI DNEVI LETNEGA DOPUSTA

❑ *VPRAŠANJE*

Imam sina, pri katerem so ugotovili avtizem. Zanima me, ali lahko uveljavljam pravico do izbire družinskega pomočnika? Ker mi preneha delovno razmerje brez lastne krivde, bi se rada zaposlila kot družinska pomočnica.

ODGOVOR:

Navedli ste premalo podatkov za natančen odgovor. Pravico do izbire družinskega pomočnika ima polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb.

V vašem primeru predvidevam, da teh pogojev ni, pomembna pa sta tudi otrokova starost in status invalidnosti. Po zakonu o socialnem varstvu je natančno pojasnjeno glede pravice do izbire družinskega pomočnika, in sicer od člena 18 a do 18 r. Verjetno se lahko tudi več pozanimate v društvu za avtizem (gospa Malenšek).

❑ *VPRAŠANJE:*

Žena ima status zmerno duševno in telesno motene osebe in skrbi za tri mladoletne otroke z lažjimi duševnimi in telesnimi motnjami. Samo jaz sem zaposlen, vendar tudi meni grozi odpustitev z delovnega mesta pri zasebnem delodajalcu. Ali imam kakšno zaščito po zakonu glede na težke družinske razmere in ali imam možnost do pravice družinskega pomočnika, da bi potem lahko skrbel za družino?

ODGOVOR:

Najboljše je, da se zglasite na pristojnem centru za socialno delu v zvezi s finančnim položajem vaše družine in pa na zavodu za brezposelnost glede zaposlitve. V zvezi z uveljavitvijo pravice do družinskega pomočnika je bil že večkrat objavljen celoten postopek v reviji Naš zbornik, ki jo izdaja Zveza Sožitje, zato najbrž ni treba vsega ponavljati. Po podatkih, ki ste jih navedli, vam ta pravica ne bi pripadala, kot si tudi lahko preberete v zgornjem odgovoru in obrazložitvah Zakona o socialnem varstvu.

❑ *VPRAŠANJE:*

Kateri učenci imajo pravico do brezplačnega prevoza pri izobraževanju v osnovni šoli in kakšna mora biti oddaljenost do šole? Ali je šola lahko v drugem kraju bivanja?

ODGOVOR:

Učenci s posebnimi potrebami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje izobraževalnih programov z dodatno strokovno pomočjo, prilagojene izobraževalne programe ali posebni program vzgoje in izobraževanja, se izobražujejo v skladu z Zakonom o osnovni šoli in drugimi predpisi.

Izobraževanje učencev z učnimi težavami se izvaja s tem zakonom, tako da jim šola prilagodi metode in oblike dela ter jim omogoči vključitev v dopolnilni pouk in druge oblike individualne in skupinske pomoči.

Otroci s posebnimi potrebami, navedeni v prejšnjih odstavkih, imajo pravico do brezplačnega prevoza ne glede na oddaljenost njihovega prebivališča od osnove šole, če je tako določeno v odločbi o usmeritvi.

Starši imajo pravico otroka s posebnimi potrebami vpisati v osnovno šolo v šolskem okolišu, v katerem otrok stalno prebiva, razen če ta šola ne izpolnjuje pogojev in je zaradi tega otroku s pravnomočno odločbo o usmeritvi, ki jo izda pristojna šolska uprava, določena druga ustrezna osnovna šola.

❑ *VPRAŠANJE:*

Ali obstaja kakšna olajšava za invalida s težko motnjo, ki je trajno na invalidskem vozičku, glede menjave stanovanja, ker so stopnice zanj velika ovira?

ODGOVOR:

Invalid, ki je trajno vezan na uporabo invalidskega vozička oziroma fizično pomoč, lahko ne glede na kraj stalnega prebivališča zaprosi za pridobitev socialnega stanovanja v najem tudi v občini, kjer mu je zagotovljena pomoč druge osebe in zdravstvene storitve.

❑ *VPRAŠANJE:*

Ali je pri trajanju letnega dopusta za starše, ki imajo otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, še mogoče izrabiti več dopusta?

ODGOVOR:

Po zakonu o delovnih razmerjih ima starejši delavec, invalid, delavec z najmanj 60-odstotno telesno okvaro in delavec, ki neguje in varuje otroka s telesno ali duševno prizadetostjo, pravico do najmanj treh dodatnih dni letnega dopusta.

Odgovarja: Anka Pori, univ. dipl. psihologinja - družinska terapevtka

PSIHOLOŠKI KOTIČEK

Spoštovani!

Z ženo sva pred težko odločitvijo. Vsi nama prigovarjajo, naj dava sina Jureta, ki je otrok s posebnimi potrebami, v zavod. Jure je star pet let. Je nepokreten. Tudi govori še ne. Se pa odziva. Da se ga kaj naučiti. Vsi ga imamo zelo radi in nam ni pretežko skrbeti zanj. Tudi starejši bratec ga že popazi. Sicer pa je žena pustila službo, da lahko skrbi zanj. Pravi, da ji ni pretežko, čeprav se mi zdi, da je včasih to kar preveliko breme zanjo. Vse naše življenje pač podredimo Juretu. In nekako gre.
Kaj pa menite vi?

Lep pozdrav Andrej

Dragi Andrej z ženo!

Težko je reči, kaj menim jaz. Ne poznam vašega otroka in vaju z ženo in okoliščin, v katerih živite. Pa tudi če bi, odločitev za oddajo v zavod je vajina, mora biti vajina. Vsi strokovnjaki, ki vaju obkrožajo, so vajini svetovalci. Vsak s svojega konca gleda na vajinega otroka, skrbi zanj in načrtuje zanj. Mnenja vajinih sorodnikov in dobrih prijateljev, ki vaju obkrožajo, so njihova. Vajina naloga pa je, da o vsem tem premislita in vse skupaj pretreseta, se veliko pogovarjata drug z drugim o tem in si vzameta toliko časa za premislek, kolikor ga potrebujeta vidva.
Lepo, da se vi kot oče, mož in moški dejavno odločate. Največkrat je mati nekako osamljena v prevzemanju odgovornosti za odločitev, češ ona je največ z otrokom, naj se kar sama odloči.
Pravite, da doma kar shajate z otrokom, da ste podredili vse svoje življenje njemu. Verjamem vam, da vam uspeva. Treba pa je vedeti, da je tako podrejanje vsega družinskega življenja samo enemu družinskemu članu mogoče brez večjih negativnih posledic za druge družinske člane le za krajši čas. Dolgoročno se izčrpamo in izgorimo. Postajamo vedno bolj zamorjeni, ker ne sledimo svojim življenjskim hrepenenjem. Tudi telesno lahko zbolimo, ker se nenehno doživljanje stresa (in skrb za nepokretnega otroka to gotovo je) kopiči v našem telesu.
Ali ostaja v tem podrejanju vašega življenja otroku še kaj časa samo za vaju z ženo? Za vajino partnerstvo je tudi treba skrbeti. Ni nam dano enkrat za vselej. Zanj je treba skrbeti, se ukvarjati z njim, bedeti nad odnosom. Za to je potreben tudi čas, vsak dan (tudi za druženje in pogovor v dvoje, ne samo za spolnost), vsaj enkrat na teden več, na mesec ... na leto kak konec tedna v dvoje. Če za odnos ne skrbimo, se kaj kmalu ohladi, zakonca se odtujita, živita eden mimo drugega. Do ločitve je samo še korak.
Imata tudi starejšega otroka, ki prav tako potrebuje vajino pozorno opažanje. Z bratcem je pridobil mnogo pozitivnega za svoj osebnostni razvoj. Očitno ga je sprejel in ga ima rad. Paziti pa je treba, da ne bo ostal prezrt, da bo tudi on mogel razvijati svoje potenciale in da bo potešen v svojem hrepenenju po sreči. Nikakor ne sme biti preobremenjen s skrbjo za sorojenca, kot da bi mu bil nadomestni starš. Zgolj bratec mu naj bo. Velikokrat se starši težko odločijo za vključitev otroka v zavod, ker se obremenjujejo s predsodki. Eden zelo močnih je, "če ga damo v zavod, bodo ljudje mislili, da ga nimamo radi". Da ga imata rada, vesta vidva zagotovo. Okolju pa sta to s svojim odnosom in skrbjo zanj že davno dokazala. Je pa vajin otrok lahko še vedno veliko z vama, čeprav bo vključen v ustrezno ustanovo. Pri poldnevni vključenosti boste še vedno popoldneve in konce tedna preživljali skupaj. Pri celodnevni vključenosti pa vam ostanejo še konci tedna in počitnice, kar ni tako malo.
Pretehtati je treba prednosti vključitve otroka v določeno institucijo. Otrok bo imel tam vso mogočo strokovno obravnavo (specialnega pedagoga, logopeda, fizioterapevta, delovnega terapevta ...). Družina, ata, mama in bratec boste ob popoldnevih oz. ob koncih tedna in počitnicah lahko bolj zaživeli in tudi uživali z njim, kar otrok tudi najbolj potrebuje od vas, ker boste bolj sproščeni, spočiti in manj obremenjeni s številnimi "terapijami", ki naj bi jih izvajali.
Nanizala sem nekaj misli v upanju, da vama bodo v pomoč pri odločanju.

Pa lepo pozdravljena oba.

Iz glasila Studenček - glasilo centra za usposabljanje invalidnih otrok "Janka Premrla Vojka", Vipava

PETA ABILIMPIADA V TOLMINU

pisali ste nam

ČRNI MURNI - glasilo zavoda za usposabljanje Janeza Levca

Varovanci Varstveno-delovnega centra Črnomelj smo se 18. maja udeležili pete abilimpiade v Tolminu. To je tekmovanje v ročnih spretnostih, ki jih je štirinajst. Mi smo se pomerili v oblikovanju gline, izdelavi plakata, fotografiji na prostem in oblikovanju iz odpadnega materiala. Izbrana tema je bila Ljubezen na Soči.

Anica Cesar je tekmovala v izdelavi plakata, Andrej Žagar v fotografiranju, Franci Lakner je naredil izdelek iz odpadnega materiala in Mimica Plesec v oblikovanju gline. Spremljali sta nas Alenka Vrlinič in Tatjana Vidmar.

V Tolminu so nas lepo sprejeli in nam razdelili majice. Na slovesnem odprtju smo se družili s tekmovalci iz vse Slovenije in zvečer tudi zaplesali. Naslednji dan se je začelo tekmovanje, ki je trajalo tri ure. V tem času so nastajali naši izdelki in do kosila smo jih prepustili komisiji, ki jih je ocenjevala.

Končno se je pričela težko pričakovana razglasitev rezultatov. Skupaj z mentoricama smo bili zelo veseli uspeha. Najlepše mi je bilo slišati svoje ime, ko so razglasili prvo mesto v oblikovanju gline. Anica je tudi dosegla prvo mesto v izdelavi plakata, Andrej je bil drugi v fotografiji in Franci četrti v oblikovanju iz odpadnega materiala.

Polni lepih vtisov in srečni zaradi uspeha smo se odpravili domov. Sproti smo se ustavili ob Soči in preverili, koliko je v resnici mrzla. V bližnji gostilni smo nazdravili in se zahvalili mentoricama za vodenje. Zahvaljujemo se gospe Heleni Domitrovič, saj nam je Društvo Sožitje Bela krajina omogočilo, da smo se udeležili pete abilimpiade Slovenije v Tolminu.

Mimica Plesec,
Varstveno-delovni center Črnomelj

NARIN - OD ZRNA DO KRUHA

pisali ste nam

Zjutraj smo se iz Vipave odpeljali proti Postojni. Tu smo na križišču zavili levo, proti Pivki. S Pivke smo šli naprej v Narin.

Sprejela nas je prijazna gospodinja in nas povabila v hišo. Postregla nam je z jabolčno pito in rogljički ter s toplim čajem. Vse smo pokusili. Bilo je sveže pečeno in zelo zelo dobro. Matej ima tako rad pecivo, da bi kar vsega pojedel.

Ko smo si opomogli, nas je gospodinja povabila k delu. Šli smo ven v drugo, staro hišo. V stari kmečki hiši so bila tla kamnita. Gospa nam je povedala, kako so živeli nekoč in katere pripomočke so uporabljali pri delu. Pokazala nam je, kje in kako so se včasih umivali, kako so včasih molzli krave in kako so delali maslo. Povedala nam je, da se kruh peče v krušni peči. Če primerjamo z življenjem danes, je bilo vse čisto drugače. Mislim, da tisti stari časi niso bili lahki.

Potem smo začeli delati. Gospodinja nam je pokazala, kako se zamesi testo. Nekaj pa ga je imela že pripravljenega, da smo tako iz njega še sami oblikovali hlebčke. Ko so hlebčki malo vzhajali, jih je gospa dala na lopar in jih potisnila v krušno peč. Pomagal ji je naš Tomaž. Medtem ko se je kruh pekel, smo bili mi pred hišo in smo na toplem soncu čakali. Ta čas smo jedli jabolčno pito ter pili zelo dober jabolčni sok. Nato smo šli pogledat razstavo.

Videli smo, kako se s srpom in koso žanje pšenico. Sami smo se preizkusili v ročnem mletju pšenice. Opazovali smo mlinske kamne, ki so se vrteli in mleli pšenico v moko.

Ko se je kruh spekel, smo dobili vsak svoj hlebček za domov. Kruh, ki smo ga spekli, je bil lep, vroč, zelo lepo je dišal po svežem testu in je bil dober. Vsak dan smo v razredu pojedli en hlebček.

Ob koncu smo se gospodinji za vse lepo zahvalili, ji dali čestitko in majhno darilo. Bilo je lepo. Ekskurzija mi bo ostala v lepem spominu. Videli smo marsikaj in se naučili mesiti kruh. Tudi fotografirali smo se. Dišali smo po dimu.

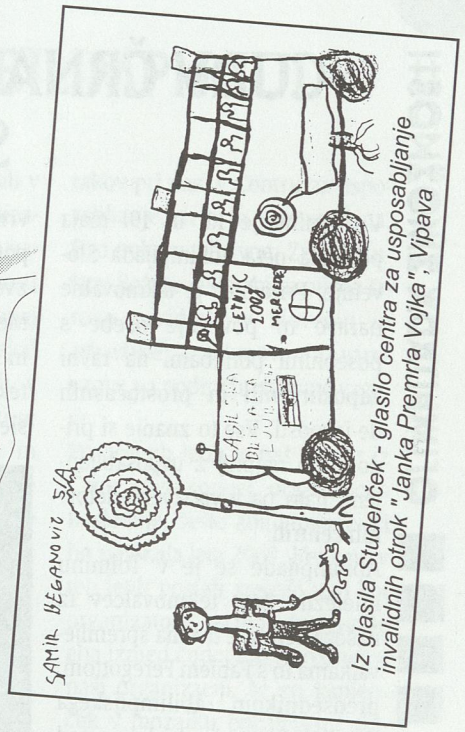

Iz glasila Studenček - glasilo centra za usposabljanje invalidnih otrok "Janka Premrla Vojka", Vipava

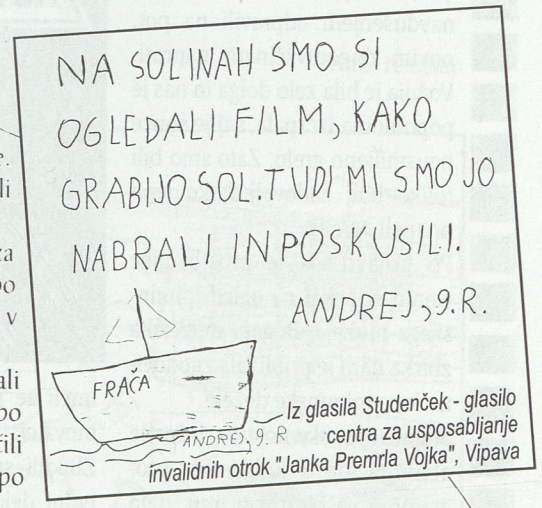

Iz glasila Studenček - glasilo centra za usposabljanje invalidnih otrok "Janka Premrla Vojka", Vipava

Dejan Roter in Peter Lipovšek,
Center za usposabljanje invalidnih otrok
Janka Premrla - Vojka Vipava

CUDV ČRNA NA PETI ABILIMPIJADI SLOVENIJE

V Tolminu je 18. in 19. maja potekala peta abilimpijada Slovenije. Prireditev je tekmovalne narave in povezuje osebe s posebnimi potrebami na ravni zaposlitvenih in prostočasnih de-javnosti. Vse to znanje si pridobivajo najprej z usposabljanjem, nato pa v varstveno-delovnih centrih.

Abilimpijade se je v Tolminu udeležilo šest tekmovalcev iz našega centra z dvema spremljevalkama in s Fabiem Feregottom, predsednikom abilimpijskega komiteja Slovenije, ki deluje pod okriljem Zveze društev Sožitje.

Na tekmovanje smo se pripravljali že dalj časa, zato smo se z navdušenjem odpravili na pot, novim dogodivščinam naproti. Vožnja je bila zelo dolga in nas je popolnoma izčrpala, saj je sonce neusmiljeno grelo. Zato smo bili toliko bolj zadovoljni, ko smo prispeli na cilj.

Po prijavi nas je prostovoljec Goran odpeljal na ogled tolminskega muzeja. Bogata muzejska zbirka nam je približala zgodovino lepe tolminske dežele.

Sledilo je slavnostno odprtje abilimpijade s kulturnim programom na Mestnem trgu, nato pa smo se odpeljali v hotel The Blue House v Čiginj, ki je v okolici Tolmina. Po namestitvi in izredno okusni večerji smo se vrnili na Mestni trg, kjer je potekalo družabno srečanje ob zvokih ansambla Damačica. Medtem so se sestali vodje ekip in se dogovorili o posebnostih tekmovanja, ki je potekalo naslednji dan. Pred spanjem smo

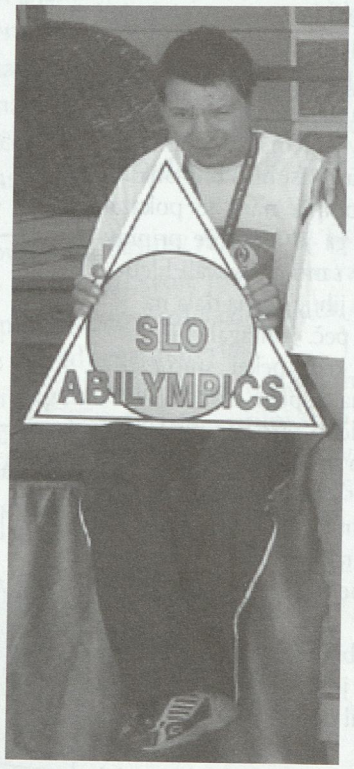

imeli še pogovor z našimi tekmovalci.

Zbudili smo se v sončno jutro polni delovnega poleta in želje po ustvarjanju.

Po dobrem zajtrku smo pohiteli v Varstveno-delovni center Tolmin, da se izkažemo vsak v svoji zvrsti: Dragica Fermevc v vezenju stebelnega vboda, Mojca Kanižar v pletenju, Lili Miklič v izdelavi uporabnih predmetov iz odpadnega materiala, Dušan Založnik v oblikovanju lesa, Svetozar Kovač v fotografiranju na prostem in Gusti Kočivnik v oblikovanju gline.

Naši tekmovalci so se pomešali med druge, ki so prihajali iz triintridesetih ustanov, in vsak je poiskal prostor, kjer je bila zastopana njegova tekmovalna zvrst med dvanajstimi zvrstmi. V pičlih treh urah so pokazali svoje spretnosti, ustvarjalnost in znanje ter dodobra presenetili tako sebe kot vse nas.

S ponosom smo si ogledali razstavljene umetnine in na sklepni slovesnosti s ploskanjem pospremili tudi naše tekmovalce na podelitev nagrad za doseženi dve prvi in drugo mesto, za dve četrti in peto mesto. Ob koncu smo iz rok organizatorjev prejeli znak abilimpijade, saj bo leta 2009 šesta abilimpijada pri nas v Črni na Koroškem.

Zadovoljni po dveh čudovitih dneh, ki smo ju preživeli, smo se radostni vračali domov.

Melita Kordež

ŠE NEKAJ BESED O ABILIMPIJADI

Osemnajstega in devetnajstega maja, dva lepa in čisto poletna dneva so tekmovalci iz vse Slovenije tekmovali v spretnostih ter znanju iz delovne vzgoje in prostočasnih dejavnosti na 5. abilimpiadi Slovenije v Varstveno-delovnem centru Tolmin.

Prihod naše ekipe iz Centra za usposabljanje, varstvo in delo Črna na prizorišče nam je odkril, da so tekmovalci dobre volje in se prijetno počutijo. Greli so se na soncu, nas z rahlim nemirom v glasu pozdravljali, se pogovarjali in si želeli vse najboljše. Med sabo so se spet srečali prijatelji, znanci, ki se že dolgo niso videli, družila pa jih je želja, da pokažejo svoje znanje, ki so si ga izpopolnjevali vsa leta, in navsezadnje, da se družijo in se imajo lepo.

Ko so se sončni žarki prevesili v večer ter so mentorji in organizatorji še zadnjič pred tekmovanjem uskladili želje in možnosti s pravili abilimpijade, so zunaj pred motelom, kjer je potekal sestanek, tekmovalci plesali v ritmih lokalnega ansambla, ki se je uspešno trudil zabavati in sprostiti udeležence. Ozračje je bilo povsem poletno, v zraku je bilo čutiti veselje in dobro voljo.

Jutro je prineslo tekmovanja. Seveda za ene uspešnejša, za druge manj uspešna, vsi tekmovalci pa so se strinjali, da so preživeli dva čudovita dneva, ki ju ne bodo kar tako pozabili, in da so doživeli veliko lepega.

"Abilimpijada nas rabi in mi rabimo njo!" je bil moto, ki je rodil in popeljal prvo abilimpijado Slovenije na pot prvih korakov pri nas, v Centru za usposabljanje, delo in varstvo Črna. Pod pokroviteljstvom Zveze društev Sožitje se je abilimpijada široko zasidrala v Sloveniji in združuje v tekmovanju varovance na področju delovne vzgoje.

Po desetih letih je naš Center iz Črne spet sprejel organizacijo naslednje, šeste abilimpijade, ki bo potekala leta 2009. Ker smo v teh letih postali zrelejši tudi kot organizatorji, bo to nedvomno še ena izmed čudovitih prireditev v naši organizaciji, še en kamenček v mozaiku bogatejšega življenja oseb s posebnimi potrebami.

Fabio Feregotto

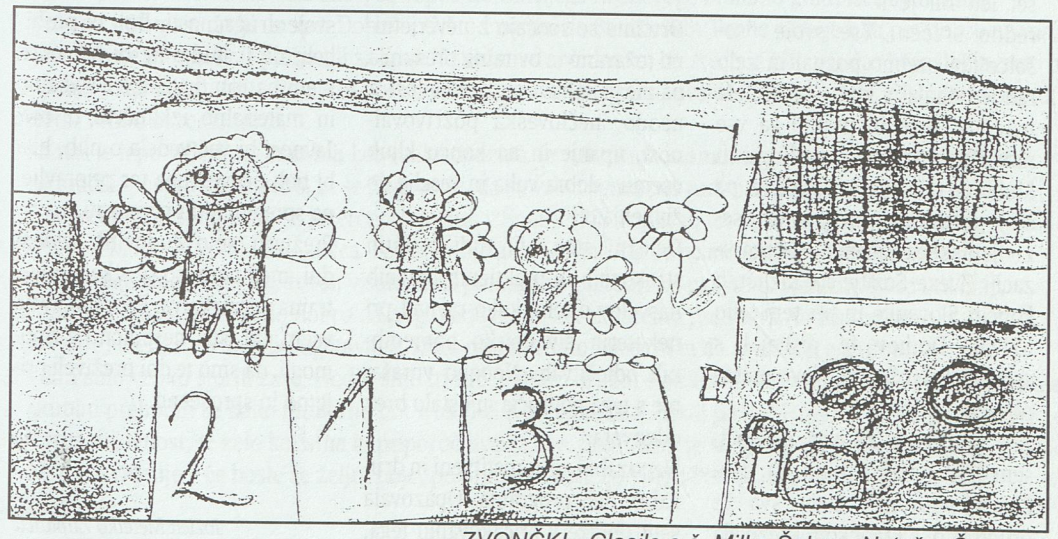

ZVONČKI - Glasilo o.š. Milke Šobar - Nataše, Črnomelj

LETOVANJE V ZREČAH

Človek obrača, bog pa obrne. V naši družini, kjer nas je bilo več otrok, se je rodil brat Franček. Najprej začudenje, nato bojazen in strah, nato počasno navajanje na drugačnost. Ni bilo drugačnosti, vsaj mi v družini je nismo čutili. Postali smo neverjetno povezana in ljubeča velika družina, ki je sprejela tudi Frančka brez razločevanja. K temu je veliko prispevala naša mama. Po njeni smrti je Franček ostal pri sestrini družini na kmetiji blizu Šentjerneja. Na pobudo Sožitja Novo mesto je začel marca 1996 enkrat na teden obiskovati klub v Varstveno-delovnem centru Novo mesto. Takrat je bil star triinpetdeset let. Bil je izredno srečen. Vse svoje "sošolce" je osebno poznal in zelo rad je odhajal v klub. Žal so leta naredila svoje in pestijo ga vse mogoče bolezenske nadloge in kluba ne obiskuje več. Več let pa se je udeleževal programov vseživljenjskega učenja v organizaciji Zveze Sožitje na različnih koncih Slovenije in pri tem zelo užival. Domov je prihajal s spremljevalci Sožitja Novo mesto povsem prerojen.

Ker potrebuje že več pomoči, sem lani odšla z njim na družinsko letovanje. Letos sva že drugo leto s Frančkom preživela nepozaben teden v Termah Zreče. Poleg prelepega okolja, čudovite postrežbe, bogate hrane in prijaznega osebja smo bili deležni vsestranske pomoči in pozornosti. Z nami so se ukvarjali prizadevni in požrtvovalni koordinator in predstavniki Zveze Sožitje in drugi strokovnjaki. Doživeli smo veliko lepega. Spoznali smo, da je med nami še veliko težjih primerov, kot je naš.

Družine se soočajo z neverjetnimi težavami in ovirami, presunila pa me je njihova sprijaznjenost z usodo, nečloveška požrtvovalnost, upanje in na koncu kljub vsemu - dobra volja in veselje do življenja.

Deležni smo bili tudi bogatih strokovnih in praktičnih pravnih nasvetov o tem, kako ravnati pri nekaterih življenjsko pomembnih odločitvah. Nobeno vprašanje s tega področja ni ostalo brez odgovora.

Nepozabni so sprostitveni in družabni deli programa. Opazovala sem obraze v pričakovanju tega, kaj bodo dobili pri srečelovu, in njihovo srečo, ko so dobili skromna, a zanje dragocena darila. Veselili smo se izletov z avtobusom po okolici. Veliko veselja nam je prinesel zadnji dan, ko so nam gostitelji organizirali piknik, kjer smo tudi zapeli.

Naj povzamem - enotedensko druženje nas je zelo obogatilo. Postali smo boljši ljudje. Dnevni, nepomembni problemi so naenkrat izginili, poglobili so se naši notranji občutki. Mislim, da bi marsikdo, ki usmerja našo družbo, moral vsaj teden dni preživeti v skupini z ljudmi, ki si niso sami izbrali svoje drugačnosti. Bolj bi poskrbeli, da ti ljudje ne bi bili odrinjeni na rob družbe ter socialno in materialno izključeni iz nje. Javnost bi več vedela o njih, bila bi bolj ozaveščena ter pripravljena sprejemati in pomagati.

Preživeli smo čudovitih sedem dni, med nami so se stkala nova, trajna prijateljstva. Prisrčna hvala vsem, ki ste nesebično pripomogli, da smo te dni preživeli prijetno in sproščeno.

Jožica Metelko Zupančič

TRADICIONALNI POHOD

pripravi načrta dejavnosti, ih bomo v društvu Sožitje vo mesto izvajali v letu 07, smo se odločili, pohod bo,in sicer 5. maja. rano smo poslušali vremensko poved. Žal ni bila obetavna. da že prej smo se odločili, bodo pohodi v vsakem emenu, sicer je preveč pletov z obveščanjem. menjeni smo bili prehoditi drijaničevo pot od Otočca Šmarjeških Toplic. Na tem močju sedaj adijo novo avtocesto. av zato sem skupaj s progom tri dni pred povedanim pohodom ehodila Andrijaničevo t. Dvom je bil upravičen. epričana sem, da je vremenska poved kriva, da se je na startu pred Teniškim centrom na Otočcu zbralo le 19 pohodnikov, članov Sožitja. Tu nas je pozdravila predsednica, gospa Stankovičeva. Na kratko sem predstavila traso tokratne poti mimo gradbišča nove avtoceste, sicer je bila pot znana že iz preteklih let. Pot je poimenovanapo gospodu mr. ph. Borisu Andrijaniču, ustanovitelju in prvem generalnem direktorju Krke, tovarne zdravil v Novem mestu.

Sožitje Novo Mesto, 5. maja Pohod na Adrijaničevi poti.

Kmalu po deseti uri smo se podali na pot: mimo teniških igrišč, do Luterškega sela, po gozdni poti smo se spustili do ribnika Vodranec, se vzpeli do Gornjega Kronovega in mimo gradbišča avtoceste Ljubljana - Obrežje prišli do vasi Dobovo. Od tod naprej do Šmarjeških Toplic nam je bila pot dobro znana, saj smo jo že mnogokrat prehodili skupaj. V svežem dopoldnevu, na srečo je bilo ves čas brez dežja, smo prijetno klepetali in se bližali cilju. Po uri in pol zmerne hoje smo bili v Šmarjeških Toplicah. Na prostoru za piknik smo zasedli veliko okroglo mizo.

Bilo nas je lepo videti, saj smo bili kot velika družina. Iz nahrbtnikov smo si pripravili malico, pomalicali, se odpočili, pospravili za seboj in se dogovorili, da se vsi vrnemo peš tudi nazaj proti Otočcu.

Mimogrede smo si ogledali še jezerce z lokvanji v Šmarjeških Toplicah ter se kmalu povzpeli v breg in na pot, ki nas je vodila do Otočca. Pazili smo, kako hodimo, da se nismo spotikali ob korenine dreves, noge smo dvigovali dovolj visoko in si pomagali s pohodnimi palicami. Nahrbtniki so bili lažji, trebuščki polni, a nam je šlo dobro od nog. Zadovoljni, ker zmoremo prehoditi Andrijaničevo pot v obe smeri, smo na cilju ugotavljali, kako prijetno smo utrujeni in da se dobro počutimo.

Ta dan smo veliko storili zase. Hodili smo tri ure, v dobri družbi s prijatelji. Pogovarjali smo se, da bi takole v skupini prehodili še kako primerno pot v okolici Novega mesta. Zakaj pa ne? Hoja je, ugotovljeno, najcenejša športna dejavnost, je zelo koristna in priporočljiva za vse. Pred nami je še kar nekaj dejavnosti: izlet, piknik ... Jeseni nasvidenje – če boste še željni hoje, po primerni poti. Po poteh Portovalda – samo kot predlog! Razmislite.

Pohod vodila: Milica Jakopin

SEMINAR

Vtisi spremljevalke in udeleženk iz seminarja za dekleta

Letos sem bila prvič spremljevalka Sožitja Novo mesto v programih vseživljenjskega učenja. Na seminarju za dekleta sem od 13. do 15. aprila v Kamniku spremljala Marijo, Danico in Polonco. Najprej moram pohvaliti dekleta, ki so bila zelo resna in so se z veseljem udeležila vseh predavanj. Navdušena so bila tudi nad izletom in obiskom Kamnika. Kot ponavadi pa se vse lepo hitro konča. Tako se je končal tudi naš vikend seminar, ki so se ga udeležili še Jeseničani, Ljubljančani, Ribničani in člani iz Murske Sobote. Med dekleti je bilo tudi nekaj fantov, ki so obiskovali tečaj računalništva. V tako kratkem času težko spoznaš ali navežeš pristnejše stike z udeleženci, vendar smo se imeli lepo. Ob slovesu smo si vsi želeli, da bi se naslednje leto znova srečali, morda na seminarju za oblačenje, ličenje, friziranje ...

Spremljevalka Bojana Brulc

Bojana je na kratko strnila tudi vtise vseh treh udeleženk vikend seminarja. Povedale so naslednje:

»Imamo čudovito vreme. Stanujemo v Zavodu za invalidno mladino Kamnik. Seminar je kar obsežen in zanimiv. Slišale smo veliko poučnih stvari, ki nam bodo koristile na poti skozi življenje. Kljub natrpanemu urniku smo si uspeli ogledati Arboretum Volčji Potok in Kamnik. V arboretumu smo videle pohod velikega jabolka, korena in marjetice. Peljale smo se tudi z vlakcem na tirih in na večjem s kolesi na gume.«

»Naša spremljevalka in voznica je Bojana in z njo smo zelo zadovoljne. Tudi vodja seminarja gospa Dunja je odlična, ovira jo le velik trebušček ha... ha ... - pričakuje namreč dojenčka.«

»Tako smo zadovoljne, da bi skoraj pozabile pohvaliti dobro hrano in nastanitev. Zahvaljujemo se tudi našemu društvu Sožitje, da je poskrbelo za prevoz in za dobro spremljevalko. Graja pa – prekratek seminar.«

Udeleženke Polona, Marija in Dani

IZLET

Društvo Sožitje Ljutomer je v maju organiziralo za člane enodnevni izlet v Ljubljano. Ogledali so si živalski vrt, nato pa so se še z gondolo popeljali na Ljubljanski grad. Udeležilo se nas je 104 udeležencev. Lep sončen dan, nam je popestrilo prijetno vzdušje in razigranost otrok ob srečanju z živalmi. Želimo si še več takšnih izletov.

Marina Gracin

SEMINAR

VIKEND SEMINAR DRUŠTVA SOŽITJE BREŽICE

Člani našega društva se zelo radi in v velikem številu udeležimo vikend seminarja, zato ga organiziramo vsako leto. Letos smo si za kraj bivanja izbrali Terme Snovik v Tuhinjski dolini in seminar izpeljali konec maja. Na njem je sodelovalo dvajset oseb z motnjo v duševnem razvoju in njihovi starši.

Člani so že v preteklih letih ugotovili, da nam ta oblika druženja in učenja zelo ustreza, in želeli so si tridnevni seminar z doplačilom uporabnikov. To se nam je letos uresničilo. Na pot smo se odpravili že v četrtek zgodaj popoldne in se po udobni dveurni vožnji namestili v prijetni vasici v Tuhinjski dolini v Termah Snovik. V mirni okolici gozda s pogledom na bazene smo opazili novo apartmajsko naselje in se tu z manjšimi zapleti tudi namestili. Po kosilu smo imeli prosto popoldne za kopanje in daljši planinski pohod na Črnivec, ki so se ga udeležili sposobnejši udeleženci. Drugi smo si ogledali okolico, se prijetno sprehodili in naužili svežega zraka, drugi pa so se osvežili v notranjem bazenu. Vreme nam je ljub muhavosti ves čas služilo. Tudi dopoldne drugega ne smo imeli prosto, uživali smo in počeli vsak kaj svojega.

Uradni del vikenda seminarja s prvim predavanjem se je začel v petek popoldan, ko so se nam pridružili še nekateri člani. Prvo predavanje na temo Kam po nasvet, ko se nam rodi drugačen otrok je pripravila Silvija Tomše. Čeprav smo mislili, da je za nas ta tema že nepomembna, ker smo to obdobje že preživeli, smo v razpravi spoznali, kakšne napotke bi danes dali drugi družini, kam po nasvet, kako bi ukrepali, in ponovili vse ustanove, na katere se lahko obrnemo, ko opazimo, da je naš otrok drugačen. Ker je življenje eno samo učenje, nam nasvetov ni nikoli preveč. Drugi delovni dan v soboto nam je Maja Makarovič Moder nazorno podala pregled sprememb v letu 2006/07 v Zakonih o družbenem (pravica do vključitve v varstveno-delovni center), starševskem varstvu med šolanjem in pozneje v odrasli dobi, družinskih prejemkih (družinski pomočnik) in še kaj.

Govor je bil tudi o tem, da v letu 2007 ni več podaljšanja roditeljskih pravic staršev čez otrokovo polnoletnost.

V razpravi, ki je sledila po koncu predavanja, smo ugotovili, da nam, staršem otrok z motnjo v duševnem razvoju, zakoni in njihove spremembe krojijo življenje. Naši otroci so med predavanji uživali v spremstvu varuhinj prostovoljk Nade, Silvije in Sandre. Sobotni dan smo prijetno končali ob zvokih harmonike in baritona. Smeh in glasba sta zanje nekaj najlepšega.

Čas nas je kar preganjal in že smo vstali v nedeljsko jutro, zadnji dan izobraževanja. Takoj po zajtrku smo imeli še predavanje na temo Spolnost in otroci s posebnimi potrebami. Nada Račič nam je želela osvetliti dejstva, da so naši manj sposobni otroci tudi ljudje in imajo življenjske potrebe in da je treba še več časa nameniti za pogovore na primeren način.

Čeprav smo si mi vikend seminar podaljšali, je ta čas potekel prehitro. Povedati in vprašati bi imeli še veliko in upamo, da bomo to lahko storili naslednje leto.

Zato se starši in naši otroci zahvaljujemo Zvezi Sožitje, ki nam vsako leto pomaga, da nam uspe izpeljati vikend seminar.

Jani Ajlec in mama

USTVARJAJMO SKUPAJ

PRIPRAVILA: Milojka Lozar, učiteljica razrednega pouka
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla Vojka, Vipava

MATERIALI IN POTREBŠČINE:

pravokotna ali okrogla odpadna kartonasta embalaža,
belo lepilo za les, vžigalice, prosojni lak za les, škarje ali klešče za žico, svinčnik.

POTEK DELA:

Kartonasto škatlico odrežemo na primerno višino.
S svinčnikom nanjo narišemo preproste črte: vijuge,
cikcakasti vzorec, poševne vzporedne črte.
Pazimo, da so med sabo oddaljene za dolžino vžigalice
(slika 1).

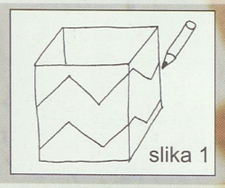
slika 1

Del površine namažemo z lepilom.
Na površino polagamo vžigalice
z glavico do črte in tesno drugo ob drugo
(slika 2).
Lepimo lahko tudi tako, da zamenjujemo
mesto glavic enkrat zgoraj, drugič spodaj.

slika 2

Ko z vžigalicami pridemo že do roba škatle,
najprej vsako vžigalico položimo na ustrezno mesto,
označimo mesto, kjer sega čez rob, ostanek s škarjami
ali kleščami za rezanje žice odščipnemo
in šele nato prilepimo (slika 3).

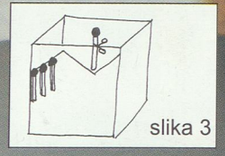
slika 3

Posušeno posodico premažemo s prosojnim lakom za les.

NAŠ ZBORNIK
SOŽITJE
5
ŠT. 5
LETO 2007
LETNIK 40
ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SLOVENIJE

PRIJATELJSTVO

KDOR IMA PRIJATELJA, IMA SREČO

pogovor
JURE VERGEL

ZA PRIJATELJE ...

Mirkova pripoved

Pred petintridesetimi leti je priletela nad našo vas štorklja. Pri nas je pustila mene, Mirka, pri najbližjem sosedu pa kar parček, Rezko in Slavka. Rezka in jaz sva prešla srečno vse faze povprečnega otrokovega razvoja. Pravočasno sva shodila, začela govoriti, se družiti z drugimi otroki v vasi in se igrati. Slavko nama ni sledil. V vsem je močno zaostajal. Pozno je shodil, nerazumljivo govoril in veliko jokal. Kljub vsem težavam, ki jih je imel, smo šli vsi trije skupaj v prvi razred. Šola je bila v vasi in Slavko je s težavo zmagoval pot do šole. Vsi so rekli, da ne bo z njim nič, ker je neumen. V drugem razredu je končal šolsko obveznost in ostal doma. Rezka in jaz sva si ustvarila družino, Rezka se je celo odselila v mesto, Slavko pa je ostal doma in živi skupaj z bratom, svakinjo in nečaki. Nihče ga ne mara. Raztrgan in umazan bega po vasi in vsakogar nadleguje za cigarete, ženske pa za »ta prav kofe«. Že pred šesto uro me čaka pred hlevom in nenehno sprašuje, ali sva prijatelja. Kajne, da me imaš rad, ker sva hodila skupaj v šolo, me imaš rad, ker ti v hlevu pomagam. Ne zmore ravnati z nobenim orodjem, nenehno mi je pod nogami in ponavlja »Samo ti me imaš rad«. Naj še kdo reče, da ni več vaških tepčkov.

Pred nekaj meseci smo v naši reviji pisali o spolnosti oziroma o spolnem življenju oseb z motnjami v duševnem razvoju in malo pozneje pa sem dobil v recenzijo gradivo z naslovom: Tudi jaz imam pravico imeti nekoga rad. Kako lep naslov, v gradivu pa niti besede o prijateljstvu ali ljubezni, pač pa samo o spolnosti, o prebujanju spolnosti na dokaj nenavaden način. Na primer poglavja, ki govorijo o erotični masaži, zbiranju erotičnega materiala, risanju golih teles in spolnih organov itn. Prepričan sem, da se bo Založniški svet Zveze Sožitje odločil za spremenjeno obliko predloženega gradiva. Pri tem pa dopuščam tudi možnost, da sem jaz staromoden in tako tudi presojam. Že nekaj let lahko beremo in poslušamo o partnerstvu življenju varovancev v parih. To je v naših zavodih za osebe z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju že uveljavljena in preizkušena oblika in povsem sprejemljiva, če je ustrezno vodena. Možnosti za življenje v parih pa ima le manjši del omenjene populacije. Mnogi te možnosti nimajo, največ pa je takih, ki jih življenje v parih ne zanima, saj je znano, da veliko oseb z motnjami v duševnem razvoju ostaja infantilnih ali pa spolni nagon zgodaj zamre. Teh mladostnikov in odraslih oseb ne moremo pustiti ob strani, saj ni rečeno, da so čustveno popolnoma obubožani, če jih ne zanima spolnost, želijo pa si imeti nekoga radi in da jih ima nekdo rad. Bodimo pozorni, če zaznamo, da se spletajo v skupini prijateljske vezi, in jih podpirajmo.

Nekoga moraš imeti rad,
pa čeprav travo, drevo, reko ali kamen,
nekomu moraš nasloniti roko na ramo . . .

Ivan Minatti

Brez prijateljstva je težko živeti. Človek potrebuje tako ljubezen kot prijateljstvo, pozornost in nežnost. Če tem potrebam v predšolskem obdobju ni bilo zadoščeno, je želja po njih v odrasli dobi še posebno izrazita. To velja za zdrave osebe in prav tako za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Želji slednjih po prijateljstvu in pozornosti je bolj redko zadoščeno. Brez prijateljev je težko živeti; če jih nimamo, teže živimo, teže prenašamo življenjske stiske duhovne ali gmotne narave. Za osamljenost smo krivi tudi sami, ker pravočasno, ko smo mladi in ko nam je lepo, ne sklepamo iskrenih prijateljstev in ker prijateljstva ne znamo ceniti in ga gojiti.

Osebe z motnjami v duševnem razvoju, tako kot vsi mi, čutijo do nekaterih oseb večje simpatije in se čustveno nanje bolj navežejo, pa naj gre za družinske člane, ljudi v soseščini, učitelje in vzgojitelje, še posebno pa za sošolce, sogojence in sodelavce v varstveno-delovnih centrih. V vseh navedenih primerih posamezniki navezujejo prijateljske stike, ki jih moramo podpirati in jim pomagati, da jih tudi gojijo. Tako bodo sami in vsi, ki živijo z njimi, veseli, zadovoljni in pri delu, če ga lahko opravljajo, uspešni in umirjeni, predvsem pa bodo imeli občutek varnosti, saj jim bo prijatelj pomagal, če bodo v težavah. Prepričan sem, da nihče tako iskreno ne reče, da nas ima rad, kot rečejo otroci, mladostniki in odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju. Tudi mi jih imejmo radi, saj so dobri, nežni in pogosto nebogljeni. Kdor jih pozna, jih ima rad.

Prof. dr. Anton Kotar

KDOR IMA PRIJATELJE IMA SREČO

ci radi uporabljajo besedo prijatelj. rabijo jo, kadar o kom povedo nekaj rega. Torej je prijatelj dobra beseda. beseda prijatelj sploh pomeni, še ne vedo natančno. Prijatelja jim lahko pomeni nekdo, ki jim je nekaj podaril, njimi igra, ga v svojih očeh cenijo, je močan, ima stvari, ki bi si jih tudi oni želeli ... Prijateljstvo je v otroštvu tegljiv pojem. Zanesljivo pa je prijateljstvo nekaj, kar si vsakdo želi imeti, če le ni kak poseben ljudomrznik.

ja prva prijateljica je bila Metka, ki je skupaj z družino takoj po drugi svetovni ni za vselej odšla v Avstralijo. Morda zato, ker je imel njen oče nemški priimek. oli več se nisva videli. Z Metko sva se igrali na našem dvorišču. Ponavadi sva ali v škatlicah, ki so ostale od globina. Drugih igrač takrat ni bilo. Večkrat objem, da so bili najini stiki nasilno pretrgani, toda morda ona ne misli tako. ko bi me poiskala, jaz njo veliko teže.

žjih razredih osnovne šole sem se najraje družila z Vero. Njeno družino smo i za gosposko, morda zato, ker je bila Vera edinka in je imela lepo ime, ker se ama držala bolj zase in ni bilo očeta, morda zato, ker sta živeli v enem od toških stanovanj, ki so že imela angleška stranišča, ali pa zato, ker je bila njena a vselej lepo oblečena. Vera je hodila v šolo z ličnim cekarčkom, vedno je bijena in lepo počesana. Na poti iz šole sva se delali, da sva sestri. Oblekla je elik plašč moje sestre (moja sestra je njenega premajhnega nosila pod roko) upaj sva nosili njen cekarček, vsaka za en ročaj. Plašča sva obrnili narobe ve, zakaj). Tudi Vera se je z mamo kmalu odselila in izgubili sva stike. Nekoč neje sva se srečali v Ljubljani. Bila sem z otrokoma, ona pa je rekla, da so se v službi "škodvali", da bi direktorju kupili darilo. In to darilo je šla prav takrat kupit. Smešno, kaj si človek ob svoji siceršnji pozabljivosti zapomni. Velikokrat se še spomnim nanjo in rada bi jo spet srečala.

Mladostniška leta so bila bolj čudna. Močno sem si želela prijateljice, a prave nisem našla. Pač, k moji sosedi je hodila na počitnice nečakinja iz Koroške, ki je bila mojih let. A to je bilo le kratek čas med počitnicami, jaz pa sem si prijateljice želela vse leto. Sedeli sva pod našo hruško in krpali luknje v nogavicah. Občudovala sem njeno natančnost in jo neuspešno poskušala posnemati. Z njo sva že imeli zaupne pomenke o fantih, ki so nama bili všeč, o vprašanjih odraščanja, o mamah. Čeprav sva se videvali zelo poredko, sva ostali v prijateljskih odnosih do današnjih dni. Kljub redkim srečanjem lahko začneva pogovor tam, kjer sva ga pred meseci končali. Sicer pa mi je mama med odraščanjem druženje z vrstnicami omejevala. Dovolila mi je športno sodelovanje pri takratnem društvu Partizan, toda odsotnost zdoma je bila nadzorovana in omejena. Če prav presojam, je čutila glede mojih sotelovadk več predsodkov kot navdušenja. Lahko bi rekla, da mi v tistem krogu ni dovolila druženja zunaj telovadnih ur. Ne vem, kaj je imela proti njim, a nekaj jo je pri njih (ali njihovih družinah) očitno motilo.

Kdor najde prijatelja, je našel zaklad. (Salomon)

Brez prijatelja je tudi najmočnejši človek negotov. (Damdinsüren)

Prijatelja spoznaš v nesreči. Prijateljstvo nam je potrebnej še od vode in ognja. (Ciceron)

Usoda nam je dala sorodnike, prijatelje si izbiramo sami. (J. Delille)

Človek je človeku tako potreben kot kruh.

Človek, ki je izgubil v človeku prijatelja, ga išče pri živalih.

Dokler bo sreča šla s teboj, boš imel prijateljev roj.

Kdor ima prijatelje, ima srečo.

Kdor prijatelja kupuje, ga slano plačuje.

Kdor prijatelja odriva, sonce si zakriva.

Ko ti začenja slaba presti, želijo se te vsi otresti.

Jaz pa sem bila v letih, ko sem si zelo želela imeti prijateljico. In zdelo se mi je, da jo vse druge imajo, le jaz ne. To, da med odraščanjem nisem imela prave prijateljice, sem občutila kot manjvrednost. Sicer pa, kaj sploh pomeni "prava prijateljica"? Če bi morala zdaj odgovoriti na to vprašanje, bi rekla, da je to oseba, ki se jo upam kadar koli nadlegovati s svojimi težavami, in od katere kadar koli lahko poslušam izpovedi njenih težav. Ločujem dve stvari: nekdo je tvoj prijatelj, z drugim pa ohranjaš prijateljske vezi. Če bi morala odgovoriti še na vprašanje o mogočem številu prijateljev, bi rekla, da jih ne more biti veliko. Dva, trije, morda en sam. Prijateljstvo je zelo dragocena zaveza in srečna sem, da jih zdaj imam, da sem jih ohranila še iz študentskih let, tako da je to naše prijateljstvo že temeljito prekaljeno.

Lažni prijatelj je podoben senci, ki nas spremlja, dokler nam sije sonce.

Prijatelj je človek, ki te ima rad, četudi te pozna v dno duše.

Vsak človek gre skozi življenje z nešteto preizkušnjami: bolezen, zapustitev, nesreča, neuspeh ... Težko bi preživel, če bi moral vse to prestajati povsem sam. Pa tudi srečo je treba z nekom deliti, prav tako ljubezen in uspeh. Človek se lahko razpoči od notranje napetosti, če nima nikogar, komur bi lahko izlil svoja čustva.

Prijatelj je ta, ki sam začuti, kdaj nam je potreben.

Težko je reči, kaj poveže dve osebi tako močno, da lahko govorimo o prijateljstvu, kdaj se to zgodi in pod kakšnimi pogoji. Življenjske izkušnje mi govore, da se prijateljstvo začne podobno kot ljubezen, nenačrtno, z neko notranjo privlačnostjo, zaupljivostjo, ki je človek sprva ne zna pojasniti. Prijateljstvo se kali in preizkuša. Če prestane preskuse, potem lahko traja. Prijateljske dvojice so včasih prav nenavadne. Zunanjost ne odloča. Spominjam se nenavadne prijateljske zveze med izjemno lepim fantkom in dečkom, ki ga je moten telesni in duševni razvoj zelo zaznamoval. Morda imajo večji pomen skupna zanimanja, ki vsaj na začetku lahko dva povežejo, ali pa podobna socialna nagnjenja. Težko si predstavljam prijateljsko zvezo med asocialnim in socialnim človekom. Verjetno nimajo vsi ljudje enako velike potrebe po prijateljskih vezeh. Morda komu zadošča ljubezenska zveza in staršem starševska ljubezen in skrb. Večina ljudi pa potrebuje eno in drugo.

V stiski nam je zanesljiv prijatelj ljubši kot mornarju mirno morje po viharju. (Evripid)

Tudi osebe z motnjami v duševnem razvoju glede potrebe po prijateljstvu niso izjeme. Želijo si ga in potrebujejo tako kot vsi drugi. Vprašanje pa je, ali tej potrebi lahko zadostijo. Se gibljejo v takšnih krogih, da srečujejo ljudi, s katerimi bi se lahko trdneje povezali? Ali pa so morda v večji nevarnosti, da jih drugi le izkoristijo ali da manipulirajo z njimi? Kje je več verjetnosti, da oseba z motnjo v duševnem razvoju dobi prijatelja, prijateljico - v družbi sebi podobnih ali v neizbranih skupinah?

Prijateljstvo skleni s sebi enakimi.

VLOGA STARŠEV

Starši si za svoje otroke želimo, da bi imeli prave prijatelje. Strah nas je, da bi zašli pod vpliv oseb, ki jim ne zaupamo, do katerih imamo različne predsodke. Starši se le redko lahko vzdržijo potrebe, da bi vplivali na otrokovo izbiro prijateljev (za nekatere je pomemben socialni status, za druge ekonomski, šolska in zunajšolska uspešnost potencialnega kandidata za prijatelja, odnosi med starši, družinske vezi in zamere, družinske razvade, ugled ...). Pravzaprav starši postavljajo kar precej ovir pri otrokovi izbiri prijatelja. Vsaj v zgodnjih in najstniških letih je tako. Pozneje se njihov vpliv zmanjšuje, pa ne za to, ker ga ne bi več želeli imeti, temveč zato, ker otroci dozorevajo, so samostojnejši, ne priznavajo več avtoritete staršev, se znajo upreti ...

Nekatere družine z otrokom z motnjo v razvoju zapirajo svoj družinski krog in ne želijo, da bi vanj prodrl še kdo. Pogosto je to strah, da bi si nakopali še dodatne težave in obremenitve. To velja posebno tedaj, ko si otrok izbere za prijatelja nekoga, ki ima prav tako motnjo v razvoju. Morda prijateljevanju ne bi nasprotovali, če bi bila izbrana oseba normalno razvijajoč se otrok iz primernega družinskega okolja.

Kot je včasih velika želja staršev, da bi prijateljevanje otroka z neko osebo preprečili, tako si v drugih primerih želijo, da bi otrok vendarle imel prijatelja. Z žalostjo in grenkobo opazujejo, kako je otrok pogosto le predmet izkoriščanja. V družbi je zaželen zaradi igrač ali športnih rekvizitov, ki jih prinaša in nesebično razdaja, je zaželen tovariš pri igri, dokler ga ne nadomestijo in zamenjajo bistrejši, spretnejši, hitrejši, učinkovitejši. Pravzaprav se v nekem pogledu dogaja to vsem otrokom, ne le otrokom z motnjami v razvoju. Tako si na primer tekmovalna ekipa v svojih vrstah želi imeti nekoga, ki jim bo pomagal pri zmagi. Pri nogometni igri ni pomembno, ali je nekdo dober matematik ali glasbenik. Pomembno je, da dobro brca žogo ali brani vrata, da je hiter in oster, da omogoča igranje tudi drugim. Kdor pri tem ni dovolj spreten, ga soigralci izločijo, takoj ko dobijo boljšo zamenjavo, ne glede na to, koliko si ta fant želi igrati prav nogomet. Medse bodo z veseljem sprejeli fanta, ki je pri igri spreten ne glede na to, ali je v šoli uspešen ali ne, je odličnjak ali ponavljalec. Sprejeli ga bodo v igro, ni pa rečeno, da bodo postali tudi njegovi pravi prijatelji. Toda morda bo kdo vendarle imel tako srečo.

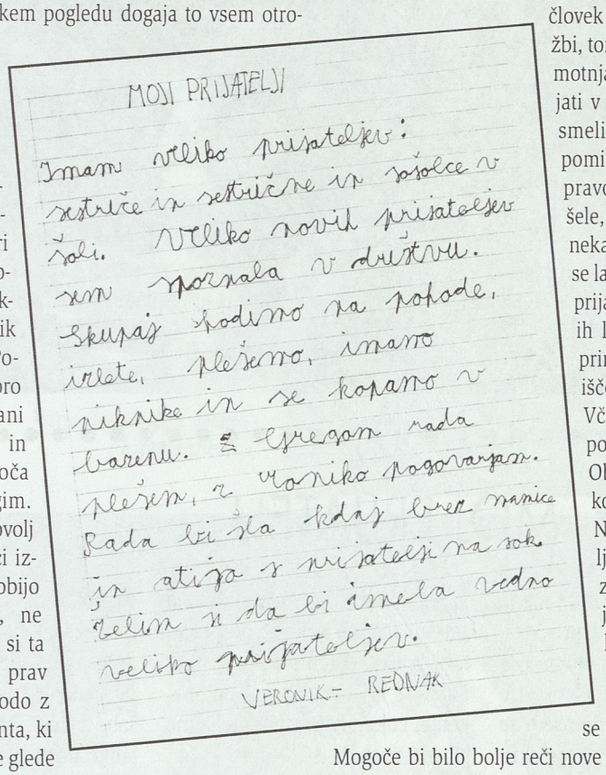
MOJI PRIJATELJI

Imam veliko prijateljev: sestrične in sestrične in sošolce v šoli. Veliko novih prijateljev sem spoznala v društvu. Skupaj hodimo na pohode, izlete, plešemo, imamo piknike in se kopamo v barvni. Še Lipsan rada plešem, z vrsniko posnemam. Rada bi šla kdaj brez mamice in atija s prijatelji na sok. Želim si da bi imela vedno veliko prijateljev.

VERONIKA REDNAK

Ne poznam primerov, ko bi imeli starši to moč, da svojemu otroku naredijo nekoga za prijatelja. Nekoč so hčeram lahko izbrali ženina in sinovom nevesto. Starše je bilo treba ubogati. Lahko da so bili zakoni iz tistih časov trajnejši, verjetno pa srečnejši niso bili. Morda pa tudi. Takrat so izbirali za svoje potomce zakonske partnerje, imeli pa so tudi vpliv na izločanje prijateljskih kandidatov. Družbene plasti se med seboj niso mešale. Prijateljstvo in ljubezen sta se zato marsikje skrivala.

Čeprav imajo starši veliko željo in potrebo, da bi svojemu otroku z motnjo v duševnem razvoju priskrbeli prijatelja, se bojim, da nimajo veliko možnosti. Prijateljstva se ne da kupovati. Če želijo, da bo srečen, je še najboljše, da počakajo, da otrok prijatelja najde sam, in mu pri tem ne postavljajo pogojev in ovir. Prijatelja človek lahko najde le v družbi, torej velja tudi za osebe z motnjami, da morajo zahajati v družbo. Pri tem ne bi smeli biti neučakani. Če pomislim nase, sem prvo pravo prijateljico dobila šele, ko sem jih imela že nekaj čez dvajset. Le redki se lahko pohvalijo s pravim prijateljstvom še iz otroških let. Življenje ti nekoga prinese na pot, ko tega ne iščeš, niti ne pričakuješ. Včasih je treba preprosto potrpežljivo počakati.

Ob prebiranju prispevkov, ki jih na uredništvo Našega zbornika pošiljajo iz društev, pogosto zasledim besedo prijatelj. Skoraj na vsakem letovanju, taborjenju ali drugačnem nekoliko daljšem druženju se tkejo nova prijateljstva. Mogoče bi bilo bolje reči nove vezi. Toda letovanje je žal le enkrat na leto, potem pa se udeleženci razidejo. Prijatelja pa človek potrebuje v svoji bližini vseskozi. Če starši zaznajo medsebojno naklonjenost dveh otrok ali že odraslih oseb z motnjo v razvoju, naj v njuno dobro te naklonjenosti ne poskušajo preprečevati. Pozabijo naj na predsodke in zamere v srečo svojih otrok.

Tereza Žerdin

KONJ - MOJ PRIJATELJ

Velika in čudovita žival, ki me je ob prvem stiku navdajala s strahom in občudovanjem hkrati. Kar nekaj časa sem z negotovostjo stala ob njej, Lizi, preden sem se povzpela v sedlo. Prvi krog skupaj, zanimivo. Temu krogu jih je sledilo še veliko, tudi na drugih konjih. Različni - zanimivi, razburljivi, zelo hitri, elegantni, tudi strah vzbujajoči in neusklajeni. Odločnost je lastnost uspešnega jezdeca. Pomemben je tudi stik z njim, nega, priprava na jahanje, hranjenje. Se pravi, kar nekaj stvari, ki jih mnogi otroci, ki hodijo na hipoterapijo, ne bodo mogli vedno izvajati. Kako se bo potem razvil neki pristen stik, zaupanje? Kako se bo konj odzval na skakanje, cukanje, brcanje, nenadne gibe in zvoke?

Konj se je odzval tako, da niti trznil ni, ko je Rok izvajal svoje akrobacije na njem, zraven pa ga je pošteno vlekel za grivo in močno objemal. Seveda je trajalo kar nekaj časa, da se je res umiril in vseh trideset minut mirno sedel na konju in užival. Velik dosežek zanj!

Iris se samozavestno in kar malo važno hitro povzpne nanj. Ona ima res globok stik z njim. Že dolgo razmišljava, vendar nikakor ne vem, kako bi ga lahko vzela sabo v šolo. "No, doma bi ga pa lahko imela," pravi, "saj gre avto lahko iz garaže." Starši se nekako ne strinjajo s tem predlogom. Iris pride vsak teden, zadovoljna jaha, naredi tudi kakšno vajo, čeprav se ne pusti preveč motiti. Poslavljanje od Remija pa traja nekaj minut. S čelom ob čelu stojita eden zraven drugega, kaj se pogovarjata, pa ne sme poslušati nihče.

Gašper pomaga že pri sami

pripravi, če le pravočasno pride. Jaha rad, tudi zelo lepo in z občutkom. Tudi on bi rad vzel konja sabo domov in v šolo. Veste, da se da po konju tudi hoditi? Seveda, to zna Luka in verjamem, da še marsikdo. Pa stati, jahati vzvratno, postrani, ležati na vse mogoče načine.

Nekateri zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo na konja. Pa pride Remi k njim in nežno ponudi glavo, da ga lahko pobožajo, krtačijo. To mu zelo godi. Še posebno pa je vesel kakšnega priboljška.

Vsak stik med konjem in otrokom je svoja zgodba, posebna, besede mogoče niso dovolj, da bi jo začutili tisti, ki niso poleg. Gre za posebno prijateljstvo, ko se dve živi bitji začutita in si to tudi pokažeta.

Varja Rabič, dipl. fiziot.,
hipoterapevtka

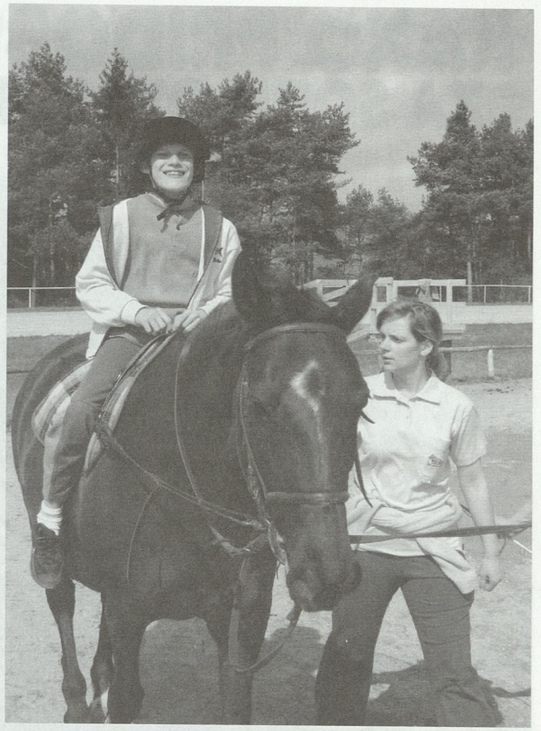

KAKO PRIDOBITI DRUŽINE ZA SODELOVANJE Z DRUŠTVOM

Doživljajski tabor za starejše, križevec pri Zrečah, julij 2007

Druženje - priložnost za sklepanje prijateljstev

Na posvetih Zveze Sožitje in v društvih so pogosto izpostavljena vprašanja, kako naj v društvih pridobimo za sodelovanje družine, zlasti tiste z mlajšimi otroki. Zato sem se odločila, da napišem prispevek o izkušnjah o delu na tem področju v našem - novomeškem Sožitju.

V društvu skrbimo:
- predsednica Anica Stankovič za programe seminarjev in ohranjanja zdravja (tako imenovano letovanje družin);
- sama že vsa leta skrbim za vključevanje oseb z motnjami v duševnem razvoju v programe vseživljenjskega učenja in od leta 1993 sodelujem z družinami tudi pri izvajanju drugih programov;
- drugi člani izvršnega odbora prav tako skrbijo za izvajanje posameznih programov društva.

Predsednica Stankovičeva ob zaposlitvi in skrbi za dve odrasli hčerki z motnjami v duševnem razvoju - vključeni sta v varstveno-delovni center v Novem mestu - ne najde časa za pisanje, zato sva se dogovorili, da prispevek napišem sama. Tudi v našem društvu je namreč pred leti nastala vrzel pri vključevanju družin z mlajšimi otroki v začetne seminarje Zveze Sožitje in delo društva. Ko smo se o tem pogovarjali na izvršnem odboru društva, je članica izvršnega odbora, zaposlena v razvojnem oddelku vrtca, predlagala, da bi programe seminarjev predstavili staršem razvojnega oddelka na roditeljskem sestanku. Programe sta predstavili dve članici izvršnega odbora, obe materi otrok z motnjo, in že tisto leto sta se dve družini vključili v začetni seminar pri Zvezi Sožitje in delo našega društva. Naslednja leta smo s programi seminarjev seznanili še druge starše razvojnega oddelka, prek Razvojne ambulante v Zdravstvenem domu Novo mesto obveščamo tudi starše, ki želijo pridobiti čim več informacij. Tako ambulanti kot vrtcu pošiljamo naše Glasilo (glasilo izdamo enkrat na leto, marca), ki ga ponudijo vsako leto staršem, čeprav še niso člani društva. Nekaj družin, ki ne sodelujejo z društvom, tudi vsako leto obiščemo in jih seznanimo z dejavnostjo društva ali pa jih s prijaznim pismom povabimo k sodelovanju in jim priložimo naše glasilo. Vse družine, ki se na novo včlanijo v društvo, seznanimo s koristno literaturo, izročimo jim tudi kak izvod Našega zbornika, da se seznanijo z njegovo vsebino. Pretok informacij in osebni stiki so pripomogli k temu, da se že nekaj let vsako leto na novo vključujejo v delo in seminarje Zveze Sožitje družine z majhnimi otroki.

Če povzamem delo na programih vseživljenjskega učenja odraslih oseb z motnjo od leta 1999, sem si že od začetka prizadevala, da bi vključili v te programe čim več oseb, ki niso nikamor vključene in so samo doma. Začetni odziv je bil majhen, prvo leto so se programa branja in pisanja udeležili samo klubovci Sožitja (z njimi sva se sestajali z Avguštino Lah enkrat na teden v varstveno-delovnem centru in se obe kot spremljevalki udeležili teh programov). Naslednje leto sem vabila starše in skrbnike skupaj z otroci na društvo. Veliko se jih ni odzvalo, zato sem jih poklicala po telefonu ali pa se oglasila na domu. Starši oz. skrbniki so navadno odgovorili: "Kaj se pa naš sploh lahko še nauči, saj ni sposoben, da bi šel od doma, najbolje se počuti doma," in podobno. Ker sem večino družin že osebno poznala, mi jih je uspelo pridobiti, pomagala sem jim pri izpolnjevanju prijavnic, jih seznanila s spremljevalci in proces je stekel. Spodbujala sem tudi osebe z motnjami in naše spremljevalce, da so napisali svoje vtise in doživetja, vse to smo objavili v Glasilu. Tudi ti prispevki prispevajo k ozaveščanju družin. Spomnim se pogovora matere in hčerke na društvu. Hčerka, ki bi se rada udeležila doživljajskega tabora, je sama rekla mami: "Mama, pusti me, da grem, saj sem ti dala prebrati v Glasilu, kako se imajo tam lepo." In skupaj sva omehčali mamo.

Tudi med starejšimi osebami širimo krog udeležencev - letos sta bila prvič na tridnevnem doživljajskem taboru šestdesetletnik in drugi, star petinšestdeset let. Ob koncu sta oba ugotavljala, da je bilo "letovanje prekratko" in da bosta šla naslednje leto za teden dni. V različne programe vseživljenjskega učenja vključujemo že nekaj let približno šestdeset odraslih oseb na leto, med njimi je več kot tretjina tistih, ki so samo doma. Oseb z motnjami, ki so vključene v varstveno-delovni center, ni treba prepričevati, njim so naši programi samo ena od mogočih izbir, ki jim popestri že tako razgibano življenje.

Osebno menim, da mora imeti društvo prostor in uradne ure, s čimer damo družinam možnost, da se oglasijo na društvu. Spominjam se, da so pred leti, potem ko smo pridobili prostor, res prihajale samo tiste družine, ki smo jih povabili, z leti pa se je odnos začel spreminjati in ne mine ponedeljek, ko imamo uradne ure, da nas ne bi kdo obiskal. Starši se oglašajo, kadar so v stiski, želijo podeliti kakšno svojo izkušnjo z drugimi ali pa preprosto s kom poklepetati. Veliko staršev ali oseb z motnjo pokliče tudi po telefonu kadar koli, najpogosteje predsednico ali mene.

Mislim, da je potrebno, da v društvu vsaj nekaj prostovoljcev pozna večino oseb z motnjami in njihove družine in jih predvsem v začetku motivira za sodelovanje v programih društva. Tako lahko vključujemo tudi na izlete in piknike tiste osebe, ki jih skrbniki ne prijavijo, pa vemo, da bi želele iti, in poskrbimo, da prevzame nekdo izmed naših prostovoljcev ali staršev skrb zanje. Naj navedem samo letošnji primer. Vabilo

za izlet Fanike smo poslali skrbniku, ki bi moral poskrbeti za prevoz Fanike do Novega mesta. Ker prijavnica ni bila vrnjena, sem poklicala skrbnika. Pogovarjala sem se s skrbnikovo ženo, ki ni bila seznanjena z zadevo. Vprašala sem za Faniko in prosila, ali se lahko pogovorim z njo. Odgovorila mi je, da se z njo ne bom mogla ničesar dogovoriti, na prigovarjanje mi jo je dala k telefonu. Fanika je povedala, da vabila ni dobila in da bi rada šla na izlet. Prijavnico smo izpolnili sami, skrbnika pa sem pozneje po telefonu zaprosila, da jo je pripeljal na vlak. Podobno poteka postopek že nekaj let - uspešno - tudi za vključitev iste osebe v program vseživljenjskega učenja.

Poudariti želim, da se družine odzovejo pozitivno - tako starši kot osebe z motnjami v duševnem razvoju - z razvijanjem medosebnih odnosov med družinami in nami, ki skrbimo za delo v društvu. To povečuje soodgovornost družin pri delu društva - osebe z motnjo že sodelujejo pri vodenju programov, skupaj s starši pri pripravah piknika, novoletnega srečanja; letos je ena izmed mam prvič sodelovala kot spremljevalka v programih vseživljenjskega učenja, nekaj staršev je na novo pripravljenih sodelovati v organih društva ... Upam, da bomo zmogli proces medsebojnega sodelovanja še dopolnjevati v korist naših oseb z motnjami.

Ana Bevc

Na pikniku je vedno veselo vzdušje

NAŠ ZBORNIK
leto 40 - št. 5/2007
SLO ISSN 0350-655X
udk 376,3

Zbornik izdaja:
Zveza SOŽITJE - zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije
Samova 9, 1000 Ljubljana
Telefon: 01/436 97 50
Faks: 01/436 24 06
E-pošta: info@zveza-sozitje.si
http://www.zveza-sozitje.si

Izhaja šestkrat letno

Založnik:
FORMA 1, d.o.o. Moravče

Založniški svet:
Marjanca Gruden, Andrej Resman, mag. Matej Rovšek, Aljoša Pucer, Milena Verhnjak, Bojana Zor - Vittori

Uredniški odbor:
Janja Čebulj, dr. Anton Kotar, Filip Mohorič, Karla Rednak, Tilčka Šuman, Elizabeta Tučič, Tereza Žerdin

Glavna urednica:
Tereza Žerdin
Odgovorni urednik:
prof. dr. Anton Kotar

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Oblikovanje: Franci Mulec

Tisk: FORMA 1, d.o.o.
Samova 9, Ljubljana
Tel./faks: 01/436 97 24

Celoletna naročnina:
17,11 EURO, za ustanove 37,97 EURO, 8,5% DDV je vključen v ceno.
Naročnino poravnajte na naslov:
Forma 1, d.o.o.
Vrhpolje 56, 1251 Moravče.
Številka transakcijskega računa je 02036-0012027662 pri Novi ljubljanski banki d.d.

Fotografij in rokopisov ne vračamo. Gradivo za naslednjo številko mora biti v uredništvu najkasneje do 5. v mesecu pred izidom revije.

Slika na naslovni strani:
Prijateljski stisk roke.
Fotografirala: Tereza Žerdin

DOM BARJE - NOV DOM ZA ODRASLE S POSEBNIMI POTREBAMI NA ŠKOFLJICI

Bodoči uporabniki Doma Barje so obudili spomin na davno zgodovino ljubljanskega barja

Pot do tega je bila dolga ... Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič deluje v občini Škofljica že dvaindvajset let, vse odkar je na Gumnišču, v nekdanji "Rugljevi" bolnišnici zaživela enota za odrasle z zmernimi, težjimi, težkimi in dodatnimi motnjami v duševnem razvoju. Začetki so bili težki, stanovalci in zaposleni smo se srečevali s strahom in nelagodjem lokalnega prebivalstva, ki mu je seveda botrovalo zgolj nepoznavanje ljudi z motnjami v duševnem razvoju. Z leti se je položaj spreminjal, spoznavali smo drug drugega, se počasi začeli družiti, najprej v cerkvi, potem tudi drugje. Ledino sprejemanja v lokalno okolje je oral takratni vodja Doma, Imre Jerebic, ki je pridobil tudi nekaj družin, da so kdaj pa kdaj povabile katerega od stanovalcev na nedeljsko kosilo v svoj dom. Žal je bilo z Imretovim odhodom teh vabil čedalje manj in čez nekaj časa jih sploh ni bilo več.

Za Domom Škofljica je zrasla trimska steza, ki ustreza vsem "trimčkarjem", ne glede na sposobnosti, tudi manjšim otrokom. Pred Domom je lepo urejeno dvorišče z vrtnim pohištvom, kjer si človek lahko odpočije. Trimska steza je že vseskozi odprta za vse, ki jih zanima, prebivalci lokalne skupnosti so bili povabljeni nanjo z obvestilom v občinskem glasilu. Vabilo ponavljamo: Vabljeni vsi, željni rekreacije.

Sledilo je asfaltiranje ceste, ki pelje na "staro Kočevko" in jo uporablja veliko ljudi, voznikov in sprehajalcev, s stanovalci Doma vred.

S pridružitvijo Slovenije Evropski uniji sta postali na področju družbenih dejavnosti zelo priljubljeni besedi lokalna skupnost in socialno vključevanje. Dejstvo je, da vsi stanovalci Doma Škofljica niso občani Občine Škofljica, pač pa jih je sem pripeljala življenjska usoda. Dejstvo pa je tudi, da priseljevanje v občino na splošno narašča, posebno priseljevanje mladih družin, kar je bilo nedavno ovrednoteno kot prednost. Zdi se, da je torej tukaj dobrodošel kdor koli. Odprtost za druge je znamenje visoke etičnosti. Pripravljenost sprejemati drugačnost - tudi. Čas začetnega medsebojnega spoznavanja stanovalcev Doma Škofljica in prebivalcev lokalne skupnosti je že zdavnaj za nami. Občutek sprejetosti dobi človek ob vsakdanjih stikih: pri maši, v trgovini, v bifeju, na prireditvah, ob že tradi-

Med osemnajstimi stanovalci doma bosta tudi Anita in Jadranka

cionalnih obiskih ... Pa vendar bi se dalo storiti še marsikaj, da bi se stanje še izboljšalo.

Center ni le uporabnik občinskih storitev. S svojimi kadrovskimi in prostorskimi zmogljivostmi ter z zavidanja vredno količino znanja iz socialnega varstva, svetovanja družinam, v katerih se pojavi problem, svetovanja v zvezi s težavami z otroki, kreativnega znanja (glasba, drama, ples, likovne dejavnosti) je tudi lahko neprecenljiv vir različne ponudbe za lokalno prebivalstvo. S svojo odprtostjo in potrebami po širitvi socialne mreže pa je priložnost za vse osamljene ali pripravljene storiti kaj dobrega, da žrtvujejo nekaj časa za obisk v Domu. Korist je torej obojestranska: za stanovalce, ki so veseli novih obrazov, potrpežljivih poslušalcev, ki si lahko vzamejo nekaj časa, drugačne družbe od osebja, prav tako pa tudi za krajane, ki so morda osamljeni, odrinjeni in si lahko z druženjem povrnejo občutek potrebnosti in koristnosti, pa tudi za mladino; ta si tako lahko pridobi nekaj drugačnih socialnih izkušenj, ki ji bodo morda koristile kdaj pozneje v poklicnem ali osebnem življenju. Ali za mlade družine z majhnimi otroki, ki lahko združijo priložnost gibanja na svežem zraku in tkanja novih socialnih vezi, pa čeprav z ljudmi, ki imajo morda posebne potrebe (tako je samo na prvi pogled, saj si tudi ti ljudje želijo iste preproste stvari kot večina). Verjemite, dosedanje izkušnje so enkratne.

Letošnjo jesen nas čaka slovesen konec večletnega prizadevanja skupine staršev, ki imajo svoje že odrasle otroke v Centru, odprtje nove hiše za osemnajst stanovalcev z motnjami v duševnem razvoju. Pomemben je prispevek škofljiške družine Martinc, ki je podarila zemljišče, da se je gradnja sploh lahko začela. Pozabiti tudi ne smemo prizadevanj projektanta dr. Jožeta Kušarja in drugih.

Nova pridobitev bo zelo zboljšala kakovost življenja odraslih stanovalcev Centra, ki so imeli do sedaj na voljo le malo prostora, kajti hiša je zgrajena po najnovejših standardih.

Za mnoge, ki so si za to gradnjo prizadevali, je cilj dosežen.

Mag. Alenka Golob

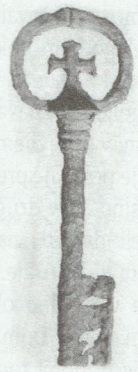

POVEST O DOBRIH LJUDEH

Če ne bi bilo dobrih ljudi, bi bilo letovanje z mojo pastorko Mijo prav klavrno. A dobrih ljudi je na svetu več kot slabih. V zasebni potovalni agenciji v Ajdovščini so nama svetovali najcenejši prevoz do Kranjske Gore. Do Ljubljane, nato z vlakom do Jesenic in z avtobusom do Kranjske Gore. Če bi šli vso pot z avtobusom, bi bila vožnja dražja. Tako mi je pomagal prvi dobri človek. Iz doma starejših občanov, kjer bivava z Mijo, sva se odpravili ob petih zjutraj. Kuharica nama je dala malico s seboj. Drugi dobri človek. V Ljubljani sva se z avtobusa presedli na vlak. Bil je brzec, midve pa sva imeli karto za potniškega. Doplačati bi morali osem evrov, a nama je sprevodnik računal le dodatek za eno karto, 1,88 evra. Tretji dobri človek. Na Jesenicah se je ob čakanju avtobusa Mija zapletla v pogovor z neko gospo, ki nama je v Kranjski Gori pokazala, kam morava iti, in še pomagala nesti prtljago. Pridružila se nam je neka druga gospa s sinom. Iz Ljutomera sta prišla z avtobusom. Z domačinko, ki nama je pomagala, sta ugotovili, da sta obe Prekmurki. Četrti dobri človek. Peti je bil naš Benko, ki sem ga se iskreno razveselila, ker ga poznam že s prejšnjih letovanj.

Žal ne morem reči, da je bila namestitev posebno posrečena. Do sob so vodile strme stopnice, nobene sobe ni bilo v pritličju. Najina je bila v redu, s prho in televizorjem ter majčkeno predsobo in veliko komodo. Toda Gostilna pri Martinu sploh nima dnevnega prostora za druženje, le nekaj obednic. Kjer koli smo bili prej z našo družbo, smo lahko vsi skupaj kje posedeli, kaj risali, pisali, se igrali. Tukaj tega ni bilo.

Bilo nas je vsega le štirinajst. Srečali smo se s Pehto, ji naslednji dan pri maši stisnili žuljavo desnico, šli popoldne k jezeru Jasna, si ogledali račke in postrvi ter se sprehodili po gozdni poti. Naslednji dan smo se z dvema kombijema odpeljali čez Italijo na Mangartsko sedlo. Občudovali smo ovčke in nabrali materino dušico.

Slabo vreme nam ni moglo do živega. Igrali smo človek ne jezi se, malo tudi prepevali. Odkrila sem knjižnico in kar tam prebirala knjige in časnike. Tudi Mijo so pustili, da je pregledovala slikanice in brala lažja besedila, kar rada počne. V zasebnem živalskem vrtu v Čičarah imajo losa, lamo in veliko psov. Osebje je bilo z nami zelo prijazno, gostje nas niso čudno gledali, hrana pa je bila še preobilna. Pa še dveh koncertov smo bili deležni: nastopili so Pepel in kri ter Darja Švajger, Romana Kranjčan in Lara Janković.

Ko sva se vračali, naju je dobra Irena zapeljala do Jesenic, tam pa sva šli še v galerijo s prijazno kustosinjo. In - kar je zelo pomembno - prišli sva do stranišča. Mednarodni vlak je bil z Jesenic do Ljubljane nabito poln. Z Mijo sva se ustavili na hodniku, a dve prijazni Japonki sta nama odstopili sedišča. V Ljubljani je naju čakala prijateljica Anica Štancarjeva, posedele smo na postaji, se pomenile z njo in njeno Irmico. Anica se je že pozanimala o avtobusu in poldruga ura prijaznega klepeta je hitro minila. Voznik nama je dal prtljago v prtljažnik, a nič računal. Ko sva v Ajdovščini izstopili, je za nama izstopila lepa in elegantno opravljena gospodična. Brez besed je vzela moj kovček in ga nesla prav do vrat dvigala v našem domu. Hvala vam vsem, dobri ljudje!

Nada Kostanjevic
Dom starejših občanov Ajdovščina

LETOVANJE V LENDAVI

Tudi letos je v Lendavi potekalo letovanje, ki se ga je udeležilo šestnajst družin iz vse Slovenije. Med njimi je bilo sedemnajst oseb z motnjami v duševnem razvoju - prevladovali so predvsem odrasli, saj je najmlajša udeleženka štela sedemnajst let. Za naše člane sta poskrbeli vodja letovanja Slava Donko in njena namestnica Dragica Marič, ki sta obe že vrsto let dejavni v Društvu Sožitje Lendava. Donkova je povedala, da letovanje ni seminar in je zato tudi drugače načrtovano: "Je počitek, vendar je prav, da se organizirajo tudi kakšne delavnice." Tako sta vsak dan pripravili delavnice, v katerih so naši "otroci" barvali, izdelovali košarice in iskali skriti zaklad. Kuhali so tudi bograč na prostem. Posebej so imeli tudi pevske vaje, na katerih so se pripravljali na nastop ob koncu letovanja.

Ves čas letovanja pa so bili naši člani vključeni tudi v t. i. Hadikove počitnice, ki so jih organizirali v Hotelu Lipa, pri njih pa sta sodelovali tudi vodji letovanja. Te delavnice so bile viteško obarvane. Udeleženci so barvali lesene meče, izdelovali ščite in krone, se udeležili viteških iger, se spopadli s Turki in jih tudi premagali. Za pogum so prejeli medalje.

Med letovanjem smo se dvakrat odpravili na potep po bližnji okolici. V enem od popoldnevov smo imeli izlet po Madžarski. Ogledali smo si reformacijsko cerkev, obiskali lončarja in imeli daljši postanek na ranču z manjšim živalskim vrtom. Dan smo končali z večerjo na turistični kmetiji Seči v Turnišču. Da pa smo se poleg še kaj naučili, je poskrbel naš vodnik Feri Gjerkeš, ki nam je neutrudno pripovedoval o življenju v Prekmurju tako na naši kot madžarski strani. V enem od dopoldnevov pa smo se lahko udeležili nakupovalnega izleta v madžarski kraj Lenti.

Ker večina oseb z motnjami v duševnem razvoju uživa v glasbi, so v hotelu poskrbeli za dva glasbeno obarvana večera. Obakrat smo se lahko zavrteli ob zvokih Draga, ki samega sebe imenuje kar "one man band", saj igra in poje sam. Imeli smo tudi večerjo "na žaru".

Da pa bi od letovanja odnesli tudi kakšen koristen podatek, nas je obiskal Tomaž Jereb, direktor Zveze Sožitje. Seznanil nas je z novostmi, ki jih pripravljajo na Zvezi. Ker je letos leto enakih možnosti, med drugim pripravljajo zakon o izenačevanju možnosti za invalide. V sklepnem večeru smo imeli srečelov, naši "otroci" pa so s petjem še pokazali, kaj so se naučili na pevskih vajah.

Živa Zakšek

LETOVANJE V BOVCU

Bil je lep sončen dan, ko smo se zbrali v hotelu Kanin na vodenem letovanju. Šest družin po tri osebe in mati s sinom smo sestavili idealno skupino dvajsetih oseb. Med nami sedem mladostnikov, vsak po svoje zanimiva osebnost.

Robi iz Škofje Loke, lep mladenič z lepo oblikovano glavo in lepim obrazom, odličen plavalec. Oliver iz Maribora, postaven samozavesten in kritičen fant. Katja iz Vipave, prijetna, vedno smehljajoča se deklica. Nina iz Maribora, živahna, nemirna, v nenehnem opazovanju okolice, ki rada s kazalcem popravlja očala tistemu, ki jih nosi na nosu, ter ob primerni glasbi išče plesalce.

Damjana iz Ljubljane, ljubka deklica na vozičku, ki je deležna vse pozornosti očeta in matere. Na svoj prisrčni način pa izraža ljubezen do obeh.

Simon iz okolice Trebnjega z nenehnim vprašanjem "Kam gremo?".

Blaž, prav tako iz Trebnjega, lepo vzgojen fant, sicer sam potreben pomoči, je v veliko pomoč invalidni mami, ki je prizadeta po prometni nesreči.

Delali smo izlete in pohode v prečudovito naravo, povezane z ogledom raznih znamenitosti in muzejev. Vznemirljivo doživetje pa je bila vožnja z ladjico Julijano po zeleni Soči, kjer so nam med drugim postregli tudi s špinačno juho.

Pred odhodom smo se zbrali pri srečelovu. Naloge so mladi brez izjeme uspešno opravili, dobitki pa so jih razveselili.

Oliver in Blaž sta se na koncu v imenu vseh zahvalila priljubljenemu voditelju, ki smo ga klicali Pajo, in njegovi ženi Vojki. Oba sta vodila letovanje v zadovoljstvo in veselje vseh udeležencev.

Napisala najstarejša udeleženka letovanja v Bovcu, Ninina babica Slavka Završnik iz Maribora

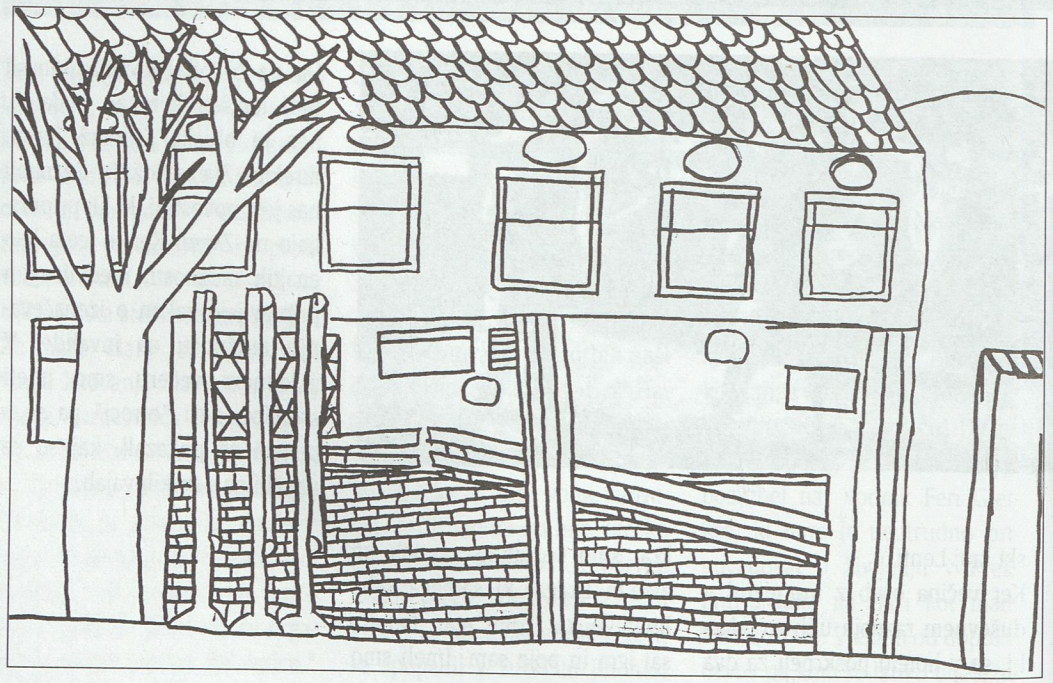

Šemo Mešinovič, Naš list - glasilo učencev OŠ dr. Slavka Gruma, Zagorje ob Savi

TUDI NA LIKOVNEM TABORU SE TKEJO PRIJATELJSTVA

Večer pred odhodom na letovanje me je zgrabila nepopisna panika: sprejela sem vlogo spremljevalke oseb z motnjami v duševnem razvoju in se udeležila osnovnega izobraževanja za spremljevalce. Kljub mojemu socialnemu čutu in naklonjenosti do "drugačnosti" in čeprav so me v novomeškem Sožitju pred odhodom seznanili z Nino, Aido in Binetom, se me je strah pred novo, neznano, predvsem pa sila odgovorno nalogo, držal kot pijanec plota. Toplega poletnega jutra se je tako vsa "posadka" z osebnim voznikom, gospodom Kočmanom, odpravila proti Gorenjski. Moja napetost je popustila, ko mi je Nina z zadnjega sedeža kombija vsakič, ko sem pogledala nazaj, pomahala v pozdrav, Aida se je nasmehnila, Bine pa nam je postregel z bomboni.

Sledil je nepopisno prijeten teden. Obkrožena sem bila z ljudmi, ki so mi namenili toliko toplih objemov, pogledov in besed, kot že dolgo nihče. O vsebini programa, vodjih tabora, drugih spremljevalkah in uporabnikih ne bi veliko pisala. Vse je bilo več kot perfektno. Ujeti v nepopisno lepo gorsko pokrajino, odmaknjeni od vsakdanjika smo si pričarali razpoloženje, ki bo še dolgo odzvanjalo v meni. Energijo smo vsak dan posebej usmerjali v učenje novih ustvarjalnih tehnik in naše veselje, volja, vztrajnost in pomoč drug drugemu so se kazali v mnogih čudovitih izdelkih.

Nina, Aida in Bine so se zares dotaknili moje duše. Kako bi le lahko ostala ravnodušna, ko si je Bine na glavo nadel Kekčevo kapo in vzel v roke svojo harmoniko. Ali ko se je že ob petih zjutraj odpravil pod prho, potem pa ves odišavljen na postelji čakal, da se prebudimo tudi drugi. Da o njegovih ustvarjalnih podvigih in pospravljanju torbe sploh ne govorim!

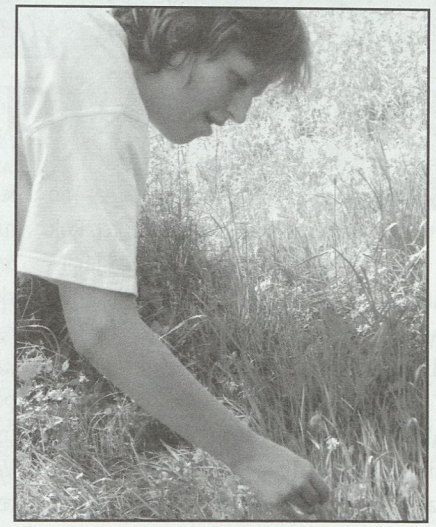

Nina na likovnem taboru v Gorjah 2007

Nina - oh, ta nežna dušica. Kako težko je bilo zjutraj vstati iz tople postelje! In kako zelo je uživala pri jedi. No ja, kdo pa ni! Hrana je bila namreč nadvse dobra, obroki pa zares (pre)obilni. In če jo danes vprašate, kako smo se imeli na taboru, vam bo z nasmehom odgovorila: "Ena a!"

Iskreno prijateljstvo in medsebojna naklonjenost Nine in Aide sta se pokazala tudi na letovanju. Druga drugi sta ves čas pomagali in se dopolnjevali. Aida je včasih poleg svoje postelje pospravila še kakšno, ki je pomotoma ostala nepospravljena. Sicer pa je bila nenehno nasmejana in iz dneva v dan družabnejša in zgovornejša. Zadnja dva dni mi je redno polagala roko čez rame in rekla: "Kaj je, Andreja, bo?" "Bo, Aida, bo," sem ji odgovorila: "Pa ti?" in se ob tem iz srca nasmejala.

Preživela sem teden, kakršnega si lahko le želiš kdaj doživeti. Ta teden sem posvetila vse svoje izkušnje, znanje, skrb in človeškost tudi in predvsem Aidi, Nini in Binetu. Dala sem sebe vso in dobila v zameno prav toliko in še veliko več. Torej naporen, delaven, odgovoren teden, a poln malih čudežev in tako zelo preprost. Brez mask, pretvarjanja, zavijanja v celofan. Zato vedno znova pritrdim stavku, ki pravi: "To, kar si, je tako glasno, da ne slišim, kaj praviš."

Se vidimo še kdaj!

Andreja Rahne

TABOR V ŠPADIČIH

Dolenjska ekipa udeležencev tabora je štela pet varovancev in dva spremljevalca, to sva bila Rok in Lučka. Na poti proti morju smo imeli smo zanesljivega voznika, saj smo se do Špadičev izgubili le dvakrat. Pa saj nič hudega, še vedno so nas čakale sobe, pa tudi zadnji nismo bili na cilju. Imeli smo dva koordinatorja, Mojco Modrinjak in Slavča Stolevskega. Število vseh udeležencev tabora je bilo kar precejšnje in prišli smo iz vse Slovenije.

Ves teden smo imeli zelo lepo vreme, zato smo se zelo veliko namakali v vodi. Večere smo največkrat preplesali. V popoldanskem času smo izdelovali nakit, kar je še posebno veselilo dekleta (na primer Lučko). Za jutranjo telovadbo je skrbel Rok. Že po prvi telovadbi pa se je Franci ponudil, da sam pokaže kakšno vajo oz. vodi telovadbo, ker Rok ni pokazal kakega večjega talenta. Sam je trdil, da je bilo krivo jutro. Zgodnja ura pa ni bila težava za Marjana, ki je vse dopoldne pomagal čistilki in drugemu osebju doma pri opravilih. To se mu je poznalo pri obrokih, kjer je vedno z lahkoto izprosil "repete". Tudi drugi niso imeli težav z vstajanjem, le Lučka se je težko zbujala. Pogosto je zamujala na zajtrke, zato je dobila Mihaela nalogo, da jo je zbujala.

Prav presenečeni smo bili nad Vandinimi plesnimi sposobnosti in veseljem do plesa. Sodelovala je pri večerni predstavitvi naše skupine drugim sostanovalcem v Domu Zavoda za letovanje in rekreacijo otrok, kjer smo bivali. Prikazali smo dva plesa, ki nas ju je naučil Slavčo, po poklicu baletni plesalec. Najprej smo se prelevili v Kitajce in odplesali kitajski ples. Nato pa smo kot kabaretne plesalke zaplesali še kankan. Dobro nam je uspelo, smeh pa sta izzvali dve plesalki, Marka in Rokica, v ženskih kostumih.

Večkrat smo obiskali bližnji Poreč, kamor smo hodili na sprehode in sladoled. Iz Poreča smo tudi izpluli z ladjico na izlet po bližnji obali. Ladja je bila zanimiva, saj je imela stekleno dno, skozi katero smo opazovali morski svet. Videli smo tudi potapljača in Nema. Ekipa, ki je ostala na krovu, pa je opazovala obalo, mimo katere smo se peljali.

Zadnji dan smo imeli piknik, kjer je bila tudi podelitev pohval vsem udeležencem in spremljevalcem.

⇨

Lučka:
Na taboru sem bila prvič, bila pa sem že na vikend seminarju v Radencih in moram reči, da sem se imela super s svojimi tremi varovankami, pa tudi s fantovskim delom dolenjske ekipe. Ker tudi sama obožujem vodo, smo kar veliko časa preživele v vodi. Mihaela nas je spravljala v smeh do solz. Fanika pa mi je velikokrat pomagala pri Mihaeli. Vande pa, kot da je skoraj ne bi bilo, saj je veliko časa preživela z drugimi udeleženci na taboru. Med varovanci in spremljevalci so se v tednu stkale prijateljske vezi, tako da smo tabor zapuščali s precej težkim srcem, čeprav so imeli nekateri spremljevalci kar težko delo.
Kar zadeva organizacijo tabora, nimam kaj pripomniti, sicer pa tudi ne vem, kako bi bilo drugače, saj sem bila na taboru prvič. A če mi bo čas dopuščal, se bom tudi naslednje leto udeležila tabora ali kakšnih drugih delavnic.

Rok:
Jaz pa sem bil na taboru že drugič. Lani smo bili v Savudriji in zdelo se mi je zelo zanimivo in zabavno, pa sem se pridružil še letos. Tabor v Špadičih se mi zdi primeren kraj za letovanja. Pogrešal sem edinole športno igrišče, saj bi tako lahko organizirali kakšne zanimive igre. Prav tako kakor na mojem prvem taboru lani je bila koordinatorica Mojca Modrinjak, ki se ji prav lepo zahvaljujem za lep teden. Seveda pa tudi mojim in drugim varovancem ter naši spremljevalki Lučki Brulc, ki se je prav tako dobro odrezala. Če bo drugo leto čas dopuščal, se zopet pridružim, drugače pa v katerem od naslednjih let.

Na koncu bi se rada zahvalila vsem najinim varovancem in drugim udeležencem tabora za teden, poln presenečenj, izzivov in novih spoznanj.

Spremljevalca
Rok Jančar in Lučka Brulc

KRASNA SI, BISTRA HČI PLANIN ...

Prišel je dan, ko smo se znova v velikem številu zbrali vsi prijatelji in znanci iz društva Sožitje in se podali na enodnevni izlet v dolino Soče. Zaspanih obrazov smo zasedli vse sedeže v avtobusu in se podali čez Idrijo do Mosta na Soči. Vožnje z ladjico smo se vsi zelo veselili in komaj smo čakali, da se vkrcamo. Vsi smo se strinjali, da je Soča krasna, čudovita. Kapitan je pri krmiljenju potreboval našo pomoč, zato so mu varovanci kar drug za drugim priskočili na pomoč in tudi oni malo poprijeli za krmilo. Zvedeli smo, kako je nastalo jezero, kaj pravi legenda o prebivalcih. Kapitan je opravil tudi miniporoko, tako da ni zmanjkalo presenečenj. Po končani vožnji smo odšli še na sprehod okoli jezera, do bližnjih cerkva. Vse to nam je predstavil naš vodnik, ki nas je nato popeljal do sirarne, kjer smo pokusili sir, kupili sirotko, sir, skuto. Pot domov nas je vodila čez Novo Gorico do Grosuplja.

Izlet, poln presenečenj, nepozabnih trenutkov, novih prijateljstev se je končal v večernih urah, ko smo se vsi poslovili in sedaj že komaj čakamo nov enodnevni izlet.

Urška Pečnik,
prostovoljka društva Sožitje Grosuplje

S ŠPORTNO-ZABAVNIM KLUBOM JEŽEK V LJUBLJANI

Otroci s posebnimi potrebami, ki so vključeni v šentjursko društvo Sožitje, se vsak mesec srečujejo tudi v Športno-zabavnem klubu Ježek. Tudi njihova dejavnost se uravnava po šolskem letu in minulo leto so končali z izletom v Ljubljano, na katerem smo se jim pridružili tudi starši.

V deževnem jutru smo se odpravili proti Ljubljani in si želeli, da bi nas pričakalo sonce. V resnici nas je pozdravilo že na oni strani Trojan.

Ob prihodu v prestolnico smo se najprej sprehodili do Prešernovega spomenika in Tromostovja, po tržnici in mimo stolnice do Robbovega vodnjaka. Doživetje za vse pa je bila vožnja z vzpenjačo na grad. Ob pogledu na "vagonček", ki se po tračnicah vzpenja in spušča, so se mogoče marsikomu zatresle hlače ali pa spotile dlani, a pogled z grajskega obzidja je bil plačilo za prestani strah. Ljubljana je bila pod nami kot na dlani.

Po ogledu Stare Ljubljane smo se odpravili do živalskega vrta, kjer so otroci najbolj uživali. Imeli smo vodnika, mladega biologa, ki se je znal našim otrokom približati in na prav pretanjeno ustvariti vez med živaljo in človekom. Najprej nam je govoril o kačah, o odnosu ljudi do njih in o tem, kako one čutijo človeka. Ko nam je ponudil kačo, da smo se je dotaknili, skoraj ni bilo otroka, ki si tega ne bi upal storiti.

Z nami je bil tudi pri opicah, povedal nam je, kako jim je ime in v kakšnem sorodstvenem razmerju so. Navdušeno smo jih opazovali, kako so se urno premikale po kletki, se igrale, skrbele za svojo čistočo ali pestovale svoje dojenčke. Ko nam je govoril o njih, jih je tudi z ogovori vključeval v svojo razlago, na primer: "Saj je tako, a ne, Mojca?" Ne vem, ali ga je opica razumela, poznala pa ga je zagotovo, saj mu je v naše veselje in čudenje na vprašanja prikimavala. Zanimivo se nam je zdelo, ko je povedal, da opice naš smeh vznemirja. Ko se smejemo, seveda kažemo zobe, in ravno to sprejemajo kot izzivanje. Ne marajo tudi prevelike gneče pred kletko, hitrega premikanja in predvsem kriljenja in mahanja z rokami. Zato se včasih odzovejo čudno, moram pa reči, da so bile do nas prav prijazne. No, tudi mi smo bili prijazni z njimi!

Ustavili smo se še pri nekaterih drugih živalih, otrokom so bile všeč papige, pavijani, opazovali smo žirafo in slona, ki je za svojo osvežitev skrbel tako, da se je prhal s prahom in peskom s tal.

S počitkom ob sladoledu in kavici smo končali obisk živalskega vrta, izlet pa sklenili z okusnim poznim kosilom v gostišču Rimljan v Šempetru v Savinjski dolini.

Za tako raznovrstno dejavnost kluba se moramo zahvaliti voditeljici, gospe Marjeti Straže, družini Režek, ki pomaga pri organizaciji in prevozih, Barbari Arzenšek, prijateljici naših otrok, ki jih pogosto spremlja na teh poteh, ter Mirjani in Andreji.

Da je pa izlet uspel tako, kot je, so zaslužni tudi gospa Albina Karmuzel iz Društva prijateljev mladine Šentjur in nekateri sponzorji: Pekarna Jager Šentjur, Vital Mestinje ...

Vsem iskrena hvala!

Elizabeta Tučič

NOVA DRUŽENJA ČUKCEV IN PAND

Z novim šolskim letom so se začela tudi srečanja v društvu Sožitje Grosuplje. Na prvi šolski dan smo se zbrali v naših klubskih prostorih. Drug drugega smo objeli, saj se vse poletje nismo videli. Pripovedovali smo si, kaj se nam je zgodilo med poletjem, kje vse smo bili. Nato pa smo odšli v slaščičarno, saj je imel Slavko rojstni dan. Peljal nas je na tortice. Ko smo se vrnili v klubske prostore, smo njemu in Marku zapeli za rojstni dan ter jima izročili darilca. Dogovorili smo se, da bomo imeli na štirinajst dni telovadbo in plesne delavnice. Letos bomo začeli tudi s pevskimi delavnicami. Prav tako smo začeli s pripravami na projekt Obisk Benke Pulko. V novembru nas bo obiskala v Grosupljem, kjer bo vsem zbranim predstavila svojo novo knjigo in hkrati imela predavanje o poti okoli sveta. Vsi smo menili, da nas letos čakajo zanimiva druženja.

Ker je čas prehitro minil, smo se morali posloviti, a hkrati smo se že veselili novega ponedeljka.

Urška Pečnik,
prostovoljka društva Sožitje Grosuplje

SEMINARJI, USPOSABLJANJA

SOŽITJE - CERKNO 2007

Priznati moram, da smo se začetnega seminarja udeležili nekoliko v dvomih: Kako neki bodo poskrbeli za našo petčlansko družino? V kakšno majhno hotelsko sobo nas bodo dali? Kako bo s hrano? Kako bo z otroškim varstvom? Kaj pa varuške? Kdo so predavatelji? Kakšne so druge družine in otroci?

Skoraj vsi naši dvomi so se porazgubili že po prvem dnevu. Potem ko smo po izjemno lepi pokrajini, kjer si Primorska in Gorenjske podata roko, prispeli v hotel, smo kaj hitro ugotovili, da bomo tu na redilni dieti. Prijazno osebje je tako vseh sedem dni lepo skrbelo za naše vedno bolj okrogle trebuščke in seveda vedno lačne oči.

V kletnih prostorih smo varuhinjam v telegrafskem slogu poskušali opisati otroke. Sledilo je že prvo predavanje psihologinje, ki je bilo obvezno za oba partnerja. Zelo dobra taktična poteza organizatorja, saj bi brez tega povabila na naslednja predavanja kaj hitro hodile le mame.

Soba, v katero so nas nastanili, je bila prostorna in vsak je imel svoje ležišče. Po prvi noči sva z Matejem celo začela verjeti v samostojno spanje najinih treh sinov. Hotel stoji ob potočku; to je bilo še posebno všeč Jušu, ki je navdušenje izrazil tako, da je takoj odvrgel dudo in stekleničko čez balkon.

Med predavanji je za otroke skrbelo kar sedem varuhinj.

Na prvem predavanju smo bili navzoči torej le starši in smo se v miru predstavili. To nam je vzelo kar precej časa, saj smo izpovedali tudi svoja pričakovanja.

Ker smo ves dan sedeli, se je naša družina zvečer z veseljem zavihtela na kolesa ter na hitro obkolesarila bližnjo okolico hotela ali se odpeljali celo v Cerkno.

Tudi naslednji dan je sledilo predavanje psihologinje z vajami in nadaljnjimi spoznavanji. Zvečer smo skočili še v olimpijski bazen s primerno ogrevano vodo. Naši fantje so uživali. Dvojčka v prepovedanem skakanju, ki ga je reševalec iz vode izjemoma toleriral, saj smo bili v bazenu sami, Juš v potapljanju brez rokavčkov.

Naslednji dan je bilo na vrsti predavanje odlične nevrofizioterapevtke iz zavoda Vipava. Kar migali smo z njo. Popoldan je imela pol ure individualne obravnave družin - otroka.

V torek smo se odpravili na ogled Varstveno-delovnega centra Tolmin in bivanjske hiše. Vse je bilo

novo in lepo urejeno. Popoldan smo z varuhinjami izdelovali izdelke iz gline in stekla ter ogrlice. V sredo so imeli naši fantje rahlo krizo. Za naše razgrajače, ki so vse dni vajeni tekati okoli hiše, je bilo bivanje v zaprtem hotelskem hodniku brez oken malo prehudo. Po pogovoru z drugimi starši, ki so imeli enake težave, bi za naslednjič predlagali boljši izkoristek čudovite narave in svežega zraka v okolju hotela ali na fantastičnem igrišču pri vrtcu, ki smo ga sami odkrili že drugi dan. Takrat smo se odpravili na sprehod po peš poteh v okolici, čez travnik, poln kobilic, mimo stare domačije, urejenih hiš, ob prijaznih nasmejanih domačinih ter po hribih, ki so tako strmi, da sta se fanta po njih spuščala kot po toboganu. Takrat smo tudi videli, da v potočku plavajo nesramno velike postrvi. Otroci so si za hotelskim vogalom našli nove prijateljice - mlade mucke, ki smo jih morali vsak dan obiskati in poljubkovati. S kolesi smo se peljali do prve gostilne v Novakih, kjer imajo čudovita igrala, in postali ob potočku, ki nas je spremljal vso pot. Ogledali smo si bolnišnico Franja, šli smo na izlet po severni strani Cerkna, mimo kolesarske proge "downhill", kjer smo srečali dva, ki sta potiskala kolesa, in se z njima pogovarjali. Ko so izvedeli, da smo iz Maribora (Pohorje - gostitelj svetovnega tekmovanja v "downhillu"), sta nas gledala še posebno spoštljivo. Ker smo takrat že imeli za seboj tudi piknik na smučišču Črni vrh, smo kolesarjema predlagali vzpon z vlečnico. Tam smo namreč naleteli na plantaže nedotaknjenih borovnic velikank, ki so čakale samo na nas. Čudovita narava s prelepim pogledom na okoliško hribovje.

Vsaka družina je pripravila kratek kulturni program. Na srečo smo imeli tudi očka harmonikarja in smo še kakšno zapeli.

Na eni od družinskih odprav na Črni vrh smo našli v gozdu oglarsko kopo, ki se je kuhala že deset dni. Iz zemeljskih luknjic se je omamno kadilo in naši fantje so bili kot začarani. Lepo smo zadišali po dimu. Kopo so varovali trije vrli oglarji, ki so nama ponudili medico in prijazno pokramljali z nama. Eden od njih je bil ob kopi neprenehoma, prespal pa je v lični kočici ob njej.

V naslednjih dneh smo imeli še predavanje genetičarke, ki je govorila zelo jasno in preprosto, tako bi nam morale biti stvari predstavljene že v osnovni šoli. Toda brez takšne življenjske izkušnje z našimi otroki bi na svet gledali drugače. Nekatere stvari v življenju te pač ne zadevajo, dokler ...

Zdravnica iz razvojne ambulante je predavala o spodbujanju razvoja osebnosti. Zadnji dan smo skupaj z otroki izdelovali rožice in medvedke, varuhinja pa nam je razdelila ropotuljice, pikapolonice in metuljčke, ki so jih otroci izdelali že prej. Sledilo je predavanje logopedinje, v popoldanskem času pa individualna obravnava. Še zadnje zelo dobro predavanje z veliko strokovnimi nasveti in možnostjo vprašanj.

Med predavanji nam je bilo predstavljenih kar nekaj knjig. Zelo bi si želeli dodatnih napotkov za preživljanje igralnih uric z našimi, včasih kar zahtevnimi malčki. Iznajdljivosti z nasveti niso nikoli odveč, žal pa vedo zanje le strokovnjakinje.

Imeli smo se zelo lepo, čeprav to ni bil klasičen dopust. Sicer smo se šele na koncu začeli tikati, toda obljubili smo si, da se bomo prihodnje leto srečali in napako popravili.

Ker smo dejavni in odgovorni starši, smo se o novi destinaciji že pozanimali: Zreče - hotel Smogavc. Dobro obveščeni starši so nam tudi že sporočili, da bi predlagali premestitev v hotel Zreče, ki ima za razliko od Smogavca urejeno otroško infrastrukturo: bazen (neposredna povezava preprečuje prehladna obolenja ob razgretih glavah) z ogrevano vodo, vaditelja metode plavanja halliwick (prav bi prišlo tudi predavanje in individualna obravnava), ki je zelo priporočljiva za naše otroke, igrišče, prostor za tekanje z otroki brez bližine ceste ...

STARŠI SMO TAKO PRIPRAVLJENI PRISPEVATI K VIŠJI CENI, SAJ SE NAM ZDIJO VSI PROSTORI V HOTELU ZREČE NEPRIMERNO USTREZNEJŠI.

In navsezadnje bi želeli pohvaliti še našega koordinatorja Emila Milana Hafnarja za odlično usmerjanje, vodstvo in skrb.

Vidimo se v Zrečah.

Sabina Herle

SEMINARJI

PROGRAM USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST - MOJ KORAK

Programi Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU), ki so drugačna oblika poti do znanja, razvijanja socialnih in drugih spretnosti, pridobivanja informacij in pomoč pri soočanju s konkretnimi življenjskimi položaji, so med drugim namenjeni tudi odraslim osebam s posebnimi potrebami, ki lahko sodelujejo v tem programu in se učijo v različnih projektih.

Po dogovoru s Sožitjem Novo mesto se je tega programa letos udeležilo deset odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju, ki so doma. Usposabljanje je izvajal Razvojno izobraževalni center Novo mesto v sodelovanju z dvema učiteljicama. Potekalo je dvakrat na teden v dopoldanskem času. Na štiriindvajsetih srečanjih ali v stodvajsetih urah projektnega učenja so udeleženci spoznali mnogo novega, širili svoje znanje, si pridobivali spretnosti, se učili zabavno in sproščeno, se družili in še kaj. Izpeljali so tele projekte: Poznamo se, Moja družina, Novo mesto, Berem, poslušam, pišem, rišem, Vsaka igra ima pravilo, Živim z naravo, Zdravo živim, ker zdravo jem, Slovenija, moja dežela, Mladi raziskovalci, Računalniško opismenjevanje. V zadnjem projektu, Skupaj na izlet, so se s svojimi starši v družabnih igrah preskusili v različnih spretnostih, se okrepčali z doma pripravljenimi dobrotami, opravili zaključno evalvacijo programa, s podelitvijo potrdil o končanem usposabljanju pa se je program tudi uradno končal.

Program UŽU Moj korak sta sofinancirala Ministrstvo za šolstvo in šport ter Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada, pomemben partner pa je bilo tudi društvo Sožitje Novo mesto, ki je pomagalo pri promociji programa in pridobivanju udeležencev.

Nekaj vtisov, odgovorov in mnenj udeležencev programa UŽU Moj korak

Kdo smo?
Mi smo družina. Ime nam je Čebelice.

Kaj delamo?
Pišemo s pomočjo računalnika. Pišemo in rišemo. Igramo igrice. Zaigrali smo igrico o petelinu, goski in črvu. Narisali smo igro špana. Urejali smo karte. Polagali smo doma narejene domine. Bili smo v Češči vasi. Tam smo jahali konja. Bilo je odlično. Bilo je super. Bilo je lepo. Nobeden se ni bal konja. Brane Grubačevič je bil prijazen. Tudi Tanja je bila prijazna. Spoznali smo tudi Jureta. Aleš nam je pomagal.

Kje smo bili v torek?
V torek smo bili na splavu. Peljali smo se po Krki mimo Novega mesta.

Kako so nas sprejeli?
Zelo prijazno so nas sprejeli.

Kaj smo videli?
Videli smo naši bolnišnici. Peljali smo se pod štirimi mostovi. Videli smo račke. Tudi cerkev smo videli. Rok in Milka sta videla ribo. "Packi" so vrgli vozičke iz Tuša v Krko. To bi morala urediti komunala. Občudovali smo vrbo žalujko.

Kako smo se počutili? Zakaj?
Bilo je odlično, ker je bilo lepo vreme.

Kaj smo delali med vožnjo?
Veliko smo se pogovarjali. Dalibor se je pogovarjal z mojstrom, ki je vozil splav. Izvedel je, kako se dela s splavom. Tudi slikal ga je.
Na splavu smo pojedli malico. Naredili smo izpit za splavarja. Božo je pomagal veslati, ko smo morali splav obrniti.

Kdo nas je spremljal?
Z nami je bila gospa Lahova. Prinesla nam je pecivo. Andrejin oče je bil tudi z nami. Bila je tudi perica. To je preoblečena Marjana. Malo preveč črna se nam je zdela. Črna kot noč. Obleče naj se malo bolj živahno (kot Afričanka).
Pripovedovala nam je o Prešernovi Juliji, o Božidarju Jakcu, Leonu Štuklju, o Ketteju. Marjana veliko ve. Obljubila nam je, da bomo izmerili globino reke Krke. Pa je pozabila, mi pa tudi.

Kaj bi radi kuhali in pekli?
Radi bi pekli palačinke. Vsak bo zamesil in spekel kruh. Rok bi rad pekel pico. Nevenka bi želela peči piškote. Dalibor bi rad pekel meso na pikniku. Božo bi želel speči pleskavico. Milka bi rada pekla piščanca. Velinka bi si želela naučiti peči krompirjev burek.

Kaj nam je do zdaj najbolj ugajalo?
Vesna: vse, delo z računalnikom
Rok: jahanje
Irena: računalnik in konji
Nada: izlet po reki Krki
Andreja: da delamo različne stvari
Božo: računalnik, splav
Dalibor: izlet po Krki
Milka: izlet na Marof, kjer sem prvič fotografirala
Velinka: izlet s splavom
Nevenka: družabne igre

Pripravili:
udeleženci in učiteljici
programa UŽU - Moj korak
Alenka Knez in Zvonka Potočar

V SPOMIN IN ZAHVALO

Marici Šonc (1935-2007)

Rajku Makovcu (1920-2007)

V zelo kratkem času se je obalno društvo Sožitje poslovilo od dveh dejavnih članov in začetnikov organiziranega združevanja staršev oseb z motnjo v duševnem razvoju, strokovnih delavcev in vseh, ki so bili pripravljeni pri tem sodelovati in pomagati. Tako se vrsta tistih, ki so orali ledino pri ustanavljanju društva, krajša.

Specialna pedagoginja Marica Šonc je postala članica društva na Obali takoj ob prihodu na delovno mesto v Strunjanu leta 1970. Dva mandata je bila članica izvršnega odbora, po upokojitvi pa predsednica nadzornega odbora društva. Starši so ji zaupali, saj je bila pripravljena vsakomur pomagati, sodelavci pa smo našli v njej iskreno prijateljico.

Rajko Makovec, oče osebe z motnjo v duševnem razvoju, je skupaj z nekaterimi starši in strokovnimi delavci na Obali sledil pobudi iz Ljubljane o ustanovitvi društva leta 1968. Tako je od vsega začetka opravljal delo tajnika društva, nekaj časa je bil predsednik, njegova soproga Anica (tudi že pokojna) pa je prevzela finančno poslovanje. Gospod Makovec je bil tudi dva mandata član izvršnega odbora Zveze društev v Ljubljani. Tako so bili starši na Obali dobro seznanjeni z vsemi novostmi glede skrbi za osebe z motnjo v razvoju.

Marica Šonc in Rajko Makovec sta s svojo poštenostjo, humanostjo in željo pomagati veliko pripomogla k temu, da so osebe z motnjo v razvoju prišle iz anonimnosti v javnost. V času njunega delovanja v društvu se je zvrstilo veliko pomembnih in uspešnih akcij, za kar gre zasluga tudi njima.

Naslednje leto, ko bo naše društvo praznovalo jubilejno obletnico (štirideset let), žal ne bo med nami naših dragih prijateljev Marice in Rajka, da bi jima stisnili roko v zahvalo za njun prispevek k današnji podobi društva.

Pogrešali ju bomo, obenem pa smo hvaležni, da smo lahko skupaj delali in ustvarjali lepše življenje oseb z motnjo v duševnem razvoju.

Člani obalnega
Društva Sožitje

Odgovarja: Anka Pori, univ. dipl. psihologinja - družinska terapevtka

PSIHOLOŠKI KOTIČEK

Spoštovani!
Menili smo, da smo razrešili vse mogoče težave v zvezi z našo Tejo. Težko je bilo sprejeti, da nikoli ne bo zares odrasla in da z mamo ne bova ponosna starša naše maturantke, diplomantke ... Pa smo to nekako prešli in sprejeli dejstva. Lahko celo rečem, da smo celo srečna družina.
Je pa vendar nad nami neka senca. Teja je žalostna. Naju z ženo pa boli, ker nima prave družbe prijateljev. Meniva, da je tu vzrok njene žalosti. Tako rada ima druge deklice in tudi dečke. Ko so bili manjši, so se družili in se igrali. Sedaj pa se nam zdi, kot da se je izogibajo. Oni so še vedno druščina. Posedajo skupaj, si šušljajo in se hihitajo. Hodijo na kopanje in še kam, naša Teja pa vedno več poseda doma, se zapira v sobo in posluša glasbo. Včasih tudi potoži, da bi rada imela prijateljico. Sedaj je stara petnajst let. Kako naj ji pomagava, če ji sploh lahko pomagava pri tem?

Hvala za odgovor
oče Miro

Dragi oče!

Hvala za izraz občutene skrbi za vašo hčerko, ki ste jo delili z nami. Zagotovo se mnogi starši sprašujejo podobno kot vidva z ženo. Kako lahko pomagam svojemu otroku pri iskanju prijateljev? Pa ne samo starši otrok z motnjo v razvoju! Tudi starši "zdravih" otrok opažajo, da njihov otrok ni sprejet v vrstniško družbo, da ni srečen v odnosu s prijateljem ali prijateljico, da se med sošolci, sosedi ... nekako ne znajde.

Prijateljstva in druženja z vrstniki so pomembna. Otrok dobi z njimi novo vsebino in smisel bivanja. Obogatijo ga za nove izkušnje, nova čustva in tudi bolečine.

Kadar naš otrok navezuje prijateljstva z lahkoto in so prijatelji tudi v njegovem ožjem okolju (v šoli in doma), si starši takih vprašanj, kot jih imate vi, verjetno sploh ne zastavljajo.

Kadar pa v domačem okolju ni otrok ali pa naš otrok težko navezuje in vzdržuje odnose z drugimi in morda tudi drugi z njim, je takih vprašanj veliko. Menim, da starši svojemu otroku vendar lahko pri tem tudi pomagamo.

Obiščemo lahko prijatelje ali znance, ki imajo otroka (otroke) podobne starosti, kot je naš. Marsikdaj se moramo v takem primeru tudi mi potruditi za navezovanje in gojenje odnosov z znanci in prijatelji. Po navadi sploh ni tako težko, kot se sprva zdi. Ob tem bo naš otrok pridobival pomembne izkušnje, kako se navezuje stike, goji in ohranja prijateljstva. Pri tem tudi starši ne ostanemo praznih rok. Tudi mi potrebujemo prijatelje!

Lahko povabimo otrokove vrstnike k sebi domov (na otrokov rojstni dan, ob kakem prazniku, na poseben kolač, na neko posebno jed, varjalni pri iskanju razlogov za povabilo otrokovih vrstnikov. In ne bodimo užaljeni in prizadeti, če kdaj odklonijo. Tudi oni imajo svoje pomembne razloge za to. Morda imajo svoje dejavnosti, obveznosti, ki se ne skladajo z dejavnostmi našega otroka. Morda nekako ne zmorejo, ne znajo več prijateljevati z našim otrokom. Če začutimo, da je tako, jim lahko pomagamo z odprtim pogovorom o tem, še zlasti, če so se v otroštvu veliko družili. Pogovor jim bo lahko pomagal razbiti morebitne predsodke, ki so se pojavili med odraščanjem, ali pa jim bo postalo jasno, kako pomembni so za našega otroka, koliko mu pomenijo. Vsi smo radi pomembni drugim. Tudi vrstniki. Vredno se je potruditi v tej smeri!

Tudi z našim otrokom se je treba pogovarjati, kako se navezuje in goji prijateljstvo, kako se to z leti tudi spreminja, da smo kdaj tudi razočarani in žalostni, da sta za prijateljstvo potrebna dva, da naša želja po prijatelju/ici še ni dovolj ...

Starši otrok z motnjo v razvoju imamo še več možnosti. Pri lokalnem društvu Sožitje lahko pomagamo organizirati skupine, klube prijateljev, ki jih lahko kot prostovoljci vodijo kakšno leto starejši in zanesljivi vrstniki. Pri nekaterih društvih to zelo dobro deluje. Vključeni mladostniki se teh druženj zelo veselijo in jih komaj čakajo.

Spoštovani oče, upam, da ste dobili kakšno zamisel, kaj lahko z ženo storita za svojo hčerko. Prepričana sem, da vama ji bo uspelo pomagati. Starši smo polni dobrih rešitev, ko gre za otroke, ki jih imamo radi. Pišita o tem vajinem iskanju in najdenju rešitev v Zbornik. Tako bosta pomagala še komu.

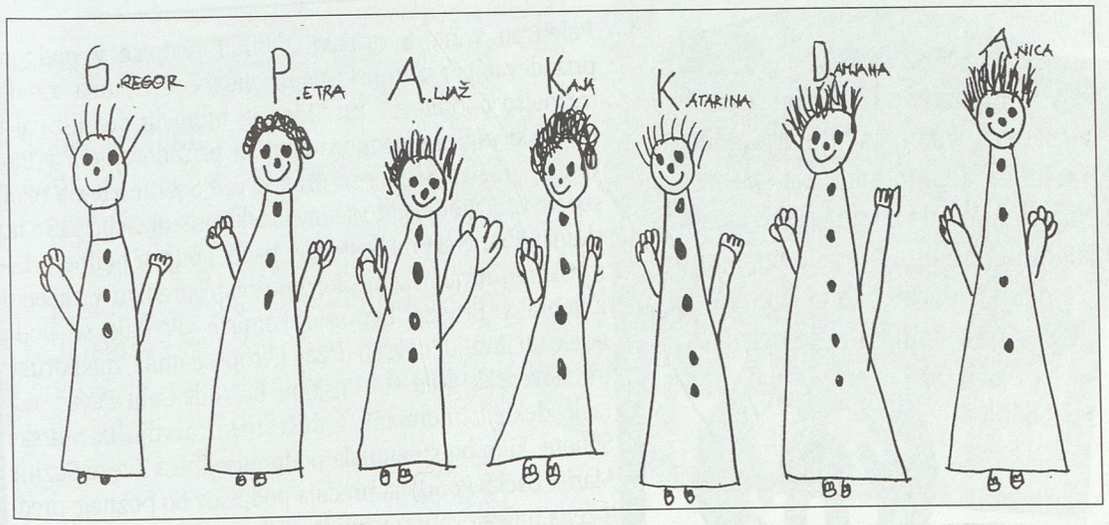

Iz glasila Črni murni, glasilo učencev zavoda za usposabljanje Janeza Levca

NOVICE IZ ZVEZE SOŽITJE

Pripravil: Tomaž Jereb

Enaindvajsetega septembra je v Ljubljani potekala ustanovitvena skupščina Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije. Ta nadaljuje delo nekdanjega Sveta invalidskih organizacij Slovenije, v katerem so bile združene slovenske reprezentativne invalidske organizacije. Bistvena razlika med obema je v tem, da je novi NSIOS samostojna pravna oseba, ki je bila ustanovljena na podlagi določil Zakona o invalidskih organizacijah in Zakona o društvih.

V upravni odbor tega združenja je bila izvoljena tudi dr. Katja Vadnal, predsednica Zveze Sožitje, članica nadzornega odbora pa je postala podpredsednica Zveze Sožitje Marija Bačič. NSIOS je zelo pomembno združenje, saj zastopa veliko večino vseh slovenskih invalidov in njihovih organizacij, s svojimi konkretnimi dejavnostmi pa je zelo pomembna organizacija tudi pri usklajevanju različnih oblik možnosti financiranja posebnih socialnih programov za invalide.

Društveni posvet vseh društev Sožitje bo potekal letos 9. in 10. novembra v Moravskih Toplicah. Okvirne teme letošnjega posveta bodo: uporaba društvenega foruma na spletnih straneh Zveze Sožitje, potrebni pravilniki o finančnem poslovanju društev, skupni dogovori glede načrtovanja Zveze Sožitje za leto 2008 in medsebojna izmenjava izkušenj med društvi. Ta bo potekala v treh delavnicah, ki bodo obravnavale institucionalno delovanje društev, vlogo in položaj staršev oseb z motnjami v duševnem razvoju v društvih ter medsebojne povezave med društvi in izvajalskimi organizacijami.

V delavnicah o vlogi staršev v društvih bo poseben poudarek namenjen vključevanju mlajših družin v društva.

Septembra je nekdanjo pravno sodelavko Zveze Sožitje Nevenko Ljubič nadomestila nova pravnica. Gospa Vesna Rebronja je dosegljiva vsak ponedeljek in četrtek od 9. do 13. ure na klicni številki 01/436 43 36. Lahko ji tudi zastavljate vprašanja po elektronski pošti na naslov info@zveza-sozitje.si, mogoč pa je tudi osebni pogovor z gospo Rebronjo, če se z njo zanj prej dogovorite.

Naša društva zelo intenzivno izvajajo svoje društvene vikend seminarje. Med poletjem je bilo malo zatišja, v jesenskem delu pa se njihovo izvajanje nadaljuje. Trenutno je bilo izpeljanih že okoli trideset vikend seminarjev, najavljenih pa je še petnajst.

Poleti so v naših društvih zbirali podpise v podporo prizadevanjem Evropskega invalidskega foruma za ustreznejšo politiko do invalidov in njihovih organizacij v Evropski uniji in podporo enakim prizadevanjem v Sloveniji. Društva Sožitje so prek Zveze Sožitje zbrala okoli sedem tisoč podpisov, vse invalidske organizacije pa so jih skupaj zbrale skoraj šestdeset tisoč. Podpisi podpore Evropskemu invalidskemu forumu bodo predani v začetku oktobra v Bruslju Evropski komisiji. Predaje se bodo udeležili invalidi iz vseh držav Evropske unije, med drugimi slovenski. Med slovenskimi bo tudi Gabi Pevec, odraslo dekle z motnjami v duševnem razvoju iz Murske Sobote, ki jo bo spremljala podpredsednica Zveze Sožitje Marija Bačič. Podobna predaja podpisov bo pozneje predložena tudi slovenski vladi in parlamentu.

V zadnjih novicah smo najavili, da se pripravlja sprememba Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki naj bi ga nadomestil nov Družinski zakonik. Te spremembe smo težko pričakovali, saj naj bi se ukinil institut podaljšanja roditeljskih pravic in obveznosti. Žal smo iz neuradnih virov izvedeli, da se postopek novega Družinskega zakonika ne bo nadaljeval s predvideno dinamiko, ker bo treba prej še marsikaj uskladiti.

Za zdaj tudi nimamo novic o tem, kako poteka priprava ne sprejem Zakona o enakih možnosti za invalide. Sprva je bilo predvideno, da bo sprejet še do konca tega leta, vendar se lahko njegov sprejem prenese v naslednje obdobje.

Tudi letos že potekajo priprave za izdajo koledarja Zveze Sožitje za naslednje leto. Izbor slik je opravljen, izbrane pa so bile iz ustvarjenih likovnih del, ki so jih osebe z motnjami v duševnem razvoju iz vse Slovenije letos ustvarjale v tednu Zavoda za usposabljanje Janeza Levca iz Ljubljane, potekal je v sklopu mednarodnega leta enakih možnosti.

Naša evropska zveza - Inclusion Europe bo organizirala v jesenskem času dve pomembni konferenci. Obe bosta potekali v Pragi. Prva bo namenjena vprašanjem deinstitucionalizacije oblik skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju, cilj druge pa je v prizadevanjih, kako uveljaviti v konkretno realnost določil decembra lani sprejete Konvencije Združenih narodov o invalidih. Na obeh konferencah bosta sodelovala predstavnika Zveze Sožitje, ki bosta poročala o dogajanju.

Konec septembra se je odpravila slovenska ekipa na svetovne poletne igre specialne olimpijade. Igre so bile tokrat organizirane v Šanghaju na Kitajskem. Specialni olimpijci so nas tudi letos razveselili s svojimi dosežki, saj so se na to veliko tekmovanje pripravljali že dalj časa.

Trenutno poteka javni razpis za sofinanciranje programov invalidskih organizacij prek FIHO - Fundacije za sofinanciranje invalidskih organizacij Slovenije za leto 2008.

Od izida tega javnega razpisa bo zelo odvisna priprava konkretnega programa Zveze Sožitje in tudi lokalnih društev Sožitje za prihodnje leto.

Z LETALOM V TUNIZIJO

pisali ste nam

Pred Varstveno-delovnim centrom smo se zbrali s prtljago za odhod na Brnik. Z nami so bili tudi starši in inštruktorji Nataša, Samo, Klavdija ter Klavdijina hčerka Bea in Borut. Na Brnik smo se odpeljali z osebnimi avtomobili. Ko pa smo prišli tja, smo morali oddati prtljago osebju na letališču. Z avtobusom smo se odpeljali do letala, ki nas je že čakalo za polet proti Tuniziji. Letalo je najprej počasi peljalo po stezi. Potem pa sta pilot in kopilot "dala plin" in kmalu smo bili v zraku. Dvigovali smo se vedno više in više in kmalu smo bili zelo visoko in celo nad oblaki v brezzračnem prostoru. Leteli smo zelo hitro. V letalu so bile stevardese in stevardi in so nas postregli s hrano, sokom in kavo.

Ko pa smo prišli na Djerbo, so nas pregledali tamkajšnji cariniki in oddati smo morali potne liste. Potem smo se z avtobusom odpeljali proti našemu hotelu. Imeli smo tudi vodnico. V hotel smo prišli po eni uri zjutraj.

Tam smo se vsak dan hodili kopat v bazen in morje. Zunaj pri bazenu smo imeli tudi bifeje z osvežilno pijačo, ker je bilo zelo vroče. Igrali smo tudi pikado. Okrog bazena smo se držali za roke ter plesali in peli. Jahal sem kamele in tudi drugi so jahali kamele.

Šli smo tudi na ogled Djerbe in ogledali smo si tudi krokodiljo farmo. Tam imajo nešteto krokodilov. Punc pa je bilo tudi veliko, celo iz Belgije, Francije, Poljske, ter domačinke in domačini. Domači natakarji so bili zelo prijazni, posebno tudi do mene.

Zabavo in ples smo imeli vsak večer. Celo v spodnjih hlačkah smo morali plesati. Tudi jaz sem imel pri plesu veliko punc.

Kmalu je prišel dan slovesa in morali smo se posloviti. Posebno od vseh punc in fantov, tudi od osebja z Djerbe, ki je zelo lepo skrbelo za nas.

Iztok Hren,
Varstveno-delovni center Škrat, Jesenice

Iztok in stevardesa - Djerba

POLETJE

pisali ste nam

Poleti hodim na sprehode, kvačkam, kuham poletna kosila. V delavnici šivam, delam spone, hodimo na sprehode, gremo na kavo, se pogovarjamo, zapojemo. Hodim tudi na obiske, hodim tudi peš. Domov hodim s kombijem, tako tudi v delavnico. Šla bom na bazen, na sok, sladoled. Poletno sonce mi zelo dela težave. Na soncu me zelo boli glava. Utrujena sem. Rada bi šla v naravo, v hribe, tam je mir, ker so rože.

Napisala:
Jožica Kos
Varstveno-delovni center Škrat, Jesenice

Iz glasila Črni murni, glasilo učencev zavoda za usposabljanje Janeza Levca

DJERBA

Letos smo letovali v Afriki, v Djerbi. To je severna Afrika. Letovali smo en teden. Potovali smo z letalom. Polet je trajal dve uri. Pol ure smo se peljali tudi z avtobusom. Djerba je zelo lepa in tudi ljudje so tam prijazni. Videli smo tudi kamele in konje. Plaža je iz mivke in tudi morje je bilo toplo. Sončili smo se in kopali. Vreme je bilo lepo. V sobi sem bila skupaj z Melito in Dunjo. Šli smo tudi v mesto. Tam sem kupila spominke. Kupila sem vaze in krožnike. Po enem tednu letovanja smo se vrnili domov. Zelo sem bila zadovoljna z letovanjem in mi bo ostalo v lepem spominu.

Napisala:
Urška Makovec
Varstveno-delovni center Škrat, Jesenice

NOV TRANSPORTNI VOZIČEK

Imam nov transportni voziček. Je svetlo modre barve. Denar zanj sem zbiral veliko časa. Voziček je narejen prav po moji meri; zame. Ko sedim v njem, se dobro počutim.
Ko sem ga ob prevzemu preizkusil, so me fotografirali. Tako bodo v podjetju vedeli, kakšen voziček so mi izdelali. Tistim ljudem, ki so mi ga naredili, se zahvaljujem. Zelo so mi polepšali sedenje.
Z novim vozičkom sem bil že v Atlantisu v Ljubljani. Šli smo se kopat. Najprej smo morali kupiti vstopnice za kopanje. Ker smo bili ŽE lačni, smo šli še na kosilo.

Dejan Roter,
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla - Vojka, Vipava

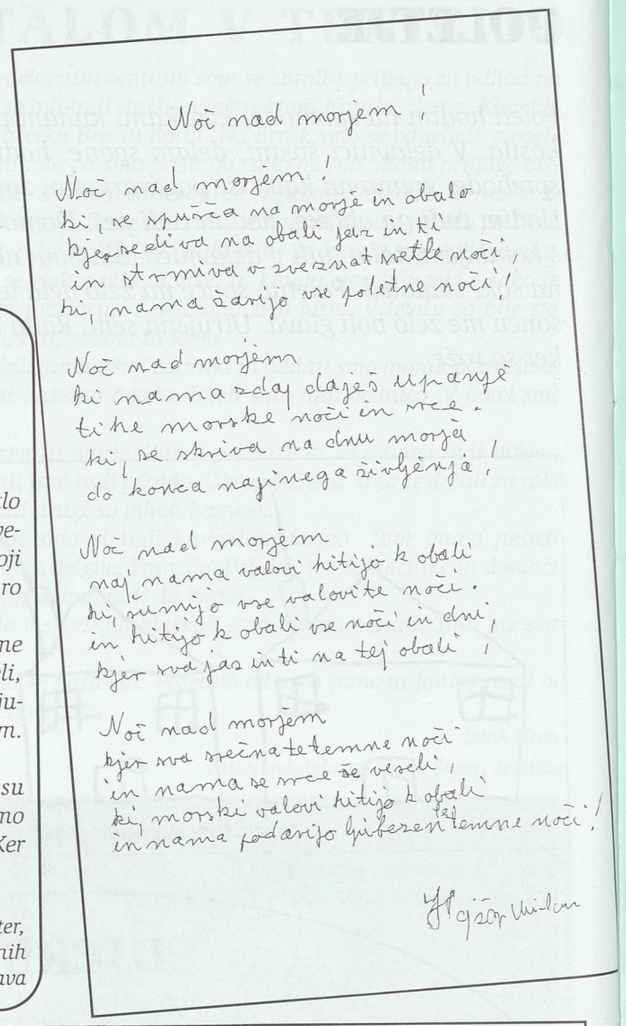
Noč nad morjem!

Noč nad morjem!
ki se spušča na morje in obalo
kjer sedim na obali jaz in ti
in strmiva v zvezdnat svetle noči,
ki nama žarijo vse polstne noči!

Noč nad morjem
ki nama zdaj daješ upanje
tiho morske noči in vse.
ki se skriva na dnu morja
do konca najinega življenja!

Noč nad morjem
naj nama valovi hitijo k obali
ki rušijo vse valovite noči.
in hitijo k obali vse noči in dni,
kjer sva jaz in ti na tej obali!

Noč nad morjem
kjer sva srečna temne noči
in nama se vse še veseli,
ki morski valovi hitijo k obali
in nama podarijo kjiberen temne noči!

Vojko Vipavec

Iz glasila Črni murni, glasilo učencev zavoda za usposabljanje Janeza Levca

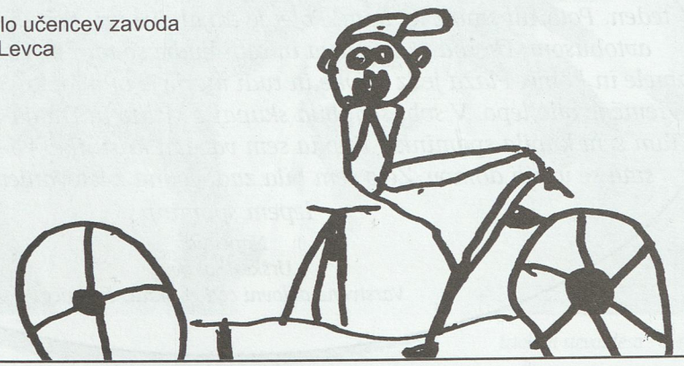

STROKOVNA EKSKURZIJA V BEOGRAD

Strokovne ekskurzije so se udeležili člani in članice izvršnega odbora, nadzornega odbora in zaslužni predstavoljci ljubljanskega društva Sožitje.
Namen tovrstnih potovanj je predvsem izmenjava izkušenj med sicer podobnimi društvi in gibanji, vendar delujočih v drugačnih okoljih, spoznavanju in utrjevanju prijateljskih vezi.
Po prihodu v popoldanskih urah nas je pred hotelom počakal kombi društva distrofikov občine Vračar in nas odpeljal k omizju v prostorih mestne občine Vračar. Ob omizju smo se srečali z zastopniki različnih invalidskih organizacij in gibanj: Društva distrofikov občine Vračar, Invalidskega sveta Mestne občine Vračar, gibanja Vsi drugačni, vsi enakopravni, Društva za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju občine Vračar ter z republiško sekretarko za področje skrbi za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Predstavili so nam projekte, ki jih ta čas izvajajo v občini Vračar, pa tudi risani film, ki ozavešča javnost o različnih invalidnostih in drugačnosti. Milena Šćepanović, predsednica lokalnega Društva za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju občine Vračar, nam je predstavila projekt zaposlovanja oseb z motnjami v duševnem razvoju v McDonaldsu. Omizju se je pridružila tudi Svetlana Vuković, republiška sekretarka.
V Beogradu oz. Srbiji imajo pri zaposlovanju oseb z motnjami v duševnem razvoju ter spremembah pri statusu pred zaposlitvijo in po njej podobne težave kot v Sloveniji. Mi smo med drugim na kratko predstavili delo našega društva, našo organiziranost, dejavnosti, ki jih izvajamo, in težave, s katerimi se soočamo. Odgovarjali smo na vprašanja, ki so bila večinoma s področja zaposlovanja invalidov.
Po končanem omizju smo bili povabljeni na skupno kosilo z županom občine Vračar. Ob tej priložnosti so nam predstavili primer dobrega sodelovanja občinske uprave in invalidskega sveta na lokalni ravni.
Naslednji dan smo odšli na obisk v McDonalds, pogledat osebe z motnjami v duševnem razvoju, ki tam delajo, in se prepričali, da je to prava smer razvoja. McDonalds v Beogradu na različnih lokacijah zaposluje dvajset oseb z motnjami v duševnem razvoju, ki delajo vsak dan do dve uri. Njihove naloge so brisanje in pospravljanje miz ter druga pomožna opravila. Po ogledu McDonaldsa smo nadaljevali obiske z gospodom Slobodanom Kovačevićem, staršem osebe z motnjo v duševnem razvoju, ki nas je peljal v največji dnevni center v Beogradu. Tam smo si ogledali prostore, v katere prihaja vsak dan približno sto triintrideset oseb, delavnice, likovno in ustvarjalno, telovadnico itn. Potem smo se odpeljali na obisk v zaposlitveni center KEC (kreativno-edukativni center), v katerem poteka del dejavnosti in sodelovanja staršev in strokovnih delavcev. Center je projektno organiziran. Tamkaj nas je počakala vodja centra Margareta Kecman ter nam predstavila delo in organiziranost. Spoznali smo tudi veliko staršev, predstavili smo jim delo našega društva in odgovarjali na vprašanja. Zvečer smo se znova srečali s predstavniki Društva distrofikov in Invalidskega sveta občine Vračar.

Zadnji dan smo si ogledali prireditev v sklopu projekta Vsi drugačni vsi enakopravni. Pri projektu so sodelovale tudi osebe z motnjami v duševnem razvoju.
Vsi udeleženci strokovne ekskurzije bi se radi zahvalili Mileni Šćepanović in Darku Iviću za organizacijo našega obiska ter še enkrat poudarili pomembnost tovrstnih izmenjav izkušenj, zamisli ter primerov dobre prakse. Upamo, da se bo naše sodelovanje z beograjskimi društvi v prihodnje še poglobilo.
Iskreno se zahvaljujemo tudi invalidskemu podjetju Želva za vso pomoč pri organizaciji in izpeljavi strokovne ekskurzije. Radi bi še poudarili, da so stroške prehrane in namestitve poravnali udeleženci sami.

Udeleženci strokovne ekskurzije
Društva Sožitje Ljubljana

POGOVOR
Z JURETOM VERGELOM
IZ VARSTVENO - DELOVNEGA CENTRA ŠKRAT

Varstveno-delovni center Škrat na Jesenicah je enota Centra za usposabljanje in delovno varstvo Matevža Langusa v Radovljici. Obiskuje ga enaintrideset varovancev. Za vsakega izmed njih lahko rečemo, da je nadarjen na svojem področju in se trudi, da bi svoje znanje še izpopolnjeval.Eden izmed varovancev z vrsto talentov in sposobnosti je Jure Vergel. Sodeluje v številnih dejavnostih in različnih društvih, s svojim znanjem pa se rad predstavlja v ožji pa tudi širši okolici.

❑ ***Si varovanec Varstvenodelovnega centra Škrat. Koliko časa že hodiš k nam?***
Ne vem čisto natančno ... Bom rekel približno kakih sedem let.

❑ ***Ukvarjaš se različnimi stvarmi. Katere so to?***
Zelo rad kegljam. Najbolj mi je všeč dramska skupina Mozaik. Rad hodim na računalništvo, ker zelo rad delam z računalnikom. Imamo tudi cvetličarski krožek. Včasih sem hodil tudi k vseživljenjskemu učenju ...

❑ ***Tvoj posebni talent je nastopanje z dramsko skupino Mozaik. Lahko najprej pojasniš, od kod skupini takšno ime?***
To ime smo izbrali, ker nam je bilo vsem všeč. Pod besedo Mozaik si predstavljam stare stvari, ki se hranijo in so na razstavi. Mozaik je sestavljen iz majhnih delov. Tudi nas je veliko skupaj. V igro se jih lahko vključi veliko kdor hoče ... lahko improviziramo skupaj, v dvoje, troje ali vsak posamezno.

❑ ***Vaša nastopanja so bila znana po improvizacijah. Kaj je to?***
Improvizacija je to, da nimaš nobenega besedila, ni se treba nič učiti ... Moraš pa se osredotočiti na določeno temo, ki ti jo da publika in delati vse iz glave. Biti moraš zgovoren, veliko si moraš izmišljati. Ni zelo lahko, ker moraš ves čas govoriti.

❑ ***Kako pa potem potekajo vaše vaje?***
Imamo vaje za ogrevanje. Hodimo v krogu, telovadimo z rokami ... potem so vaje, da se postavimo v krog. Potem se začnejo besedne vaje, izgovarjamo težke besede. Potem so vaje s trebušno predpono, vaje, da ne smeš kazati hrbta publiki in da ne prekrivaš druge osebe. Imamo različne teme. Postavimo se v vlogo natakarja, policaja, lahko so dramske teme, lahko so komedije ... Mora pa biti tako, da je napeto. Jaz sem veliko znanja dobil tudi, ko sem hodil z mentorico Natašo v šolo, kjer so vadili tudi študentje. Tam je bilo zahtevnejše igrali smo na različne teme, bilo je simpatično in je šlo hitreje ...

❑ ***K dramskemu krožku hodi veliko varovancev. Zakaj misliš, da jim je tako všeč?***
Verjetno so si želeli kdaj igrati v gledališču in niso imeli te priložnosti. Verjetno upajo, da bodo s tem kam prišli, da se bodo izkazali ...

❑ ***Katere pomembne nastope ste imeli do sedaj?***
Improvizirali smo med glasbenim nastopom z naslovom Ekspert; imeli smo Impro-ligo po temah ... Večkrat smo nastopali na Ani Desetnici s predstavo Romeo in Julija, Poredni mož ...

❑ ***Vaša zadnja predstava je bila na Slovenskem Javorniku. Ogledali so si jo številni gledalci in bili zelo navdušeni nad njo.***
Tokrat ni šlo za improvizacijo, temveč nekaj drugega ... To je bila igra Vdova Rošlinka. Nastopalo nas je sedem igralcev pet varovancev in mentorja Nataša in Samo. Vdova Rošlinka je imela moža, ki ji je umrl. Potem ji je romar Bavantač skušal priskrbeti drugega ženina. Ta ženin naj bi bil Janez, ki se je z Rošlinko bolj igral. Rošlinka pa mu je verjela. Na koncu pa se je Janez zaljubil v drugo, v Rošlinkino hčerko ... Tako se je zgodba zapletla ...

❑ ***Gledalci so bili navdušeni nad igranjem, pa tudi nad tem, koliko besedila ste se naučili. Ali je bilo težko?***
Zame ne, ker sem igral že v veliko predstavah, na primer v Namišljenem zdravniku, kjer se je bilo tudi treba veliko naučiti. Jaz se lahko veliko naučim. Vsi skupaj pa smo potrebovali veliko časa, da smo igro spravili skupaj.

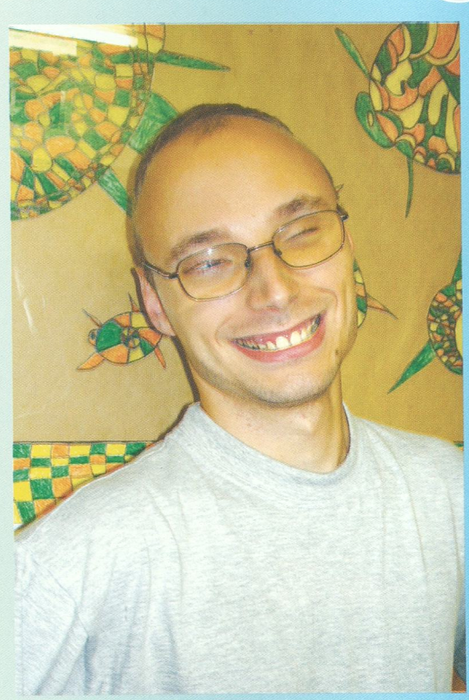

❑ ***Sedaj bo kmalu dopust. Verjetno ti bo nekaj oddiha prišlo prav. Ali imaš za poletje kakšne posebne načrte?***
Načrtov imam dovolj. Grem na dva tabora, v Pariz z Društvom slepih in slabovidnih, avgusta pa še v Izolo. Mislim, da je treba uživati in poleti vse odklopiti.

❑ ***Prvega septembra pa se spet vrneš v Varstveno-delovni center, kjer boste najbrž s polno paro začeli z novimi projekti ...***
Na dopustu dobiš dosti energije. Mislim, da bomo v Centru še veliko pripravili in nadaljevali z dramskimi igrami ...

❑ ***Hvala za pogovor.***

Pogovarjala se je: Urša Emeršič
vodja Varstveno-delovnega centra Škrat Jesenice

USTVARJAJMO SKUPAJ

Pripravila: Milojka Lozar, učiteljica razrednega pouka
Center za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla Vojka, Vipava

GROZDJE

MATERIALI IN POTREBŠČINE:

rižev papir ali papirnati prtiči rumene, zelene ali modre barve, malo časopisnega papirja, naravna vejica vinske trte, umetni list vinske trte, lepilo za kaširanje in lepilna pištola za vroče silikonsko lepilo

POTEK DELA

Pripravimo lepilo za kaširanje razredčeno belo lepilo za les, tapetniško lepilo ipd. Rižev papir natrgamo na približno enake kose. Vsak kos posebej zmečkamo, namažemo z lepilom in oblikujemo v kroglico (slika 1). Naredimo vsaj 40 kroglic. Sušimo jih približno dva dni.

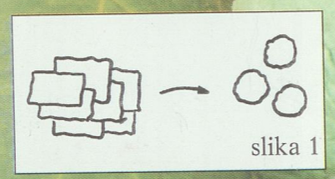
slika 1

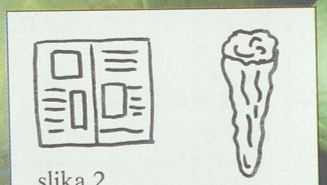
slika 2

Iz časopisnega papirja oblikujemo krajšo, debelo klobaso, ki je na enem koncu debelejša. Oblepimo jo z riževim papirjem v barvi grozdnih jagod (kroglic) (slika 2). Posušimo.

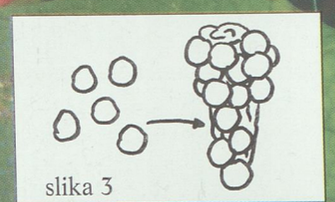
slika 3

Suhe jagode z lepilno pištolo prilepimo na narejen srednji del (»klobasa«). Na prvo plast prilepimo ostale jagode tako, da oblikujemo zgornji, širši del grozda, proti dnu pa se oži (slika 3).

Na zgornji, širši del prilepimo še košček vejice in list. Grozd obesimo.

NAŠ ZBORNIK
SOŽITJE
6
ŠT. 6
LETO 2007
LETNIK 40
ZVEZA DRUŠTEV ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SLOVENIJE

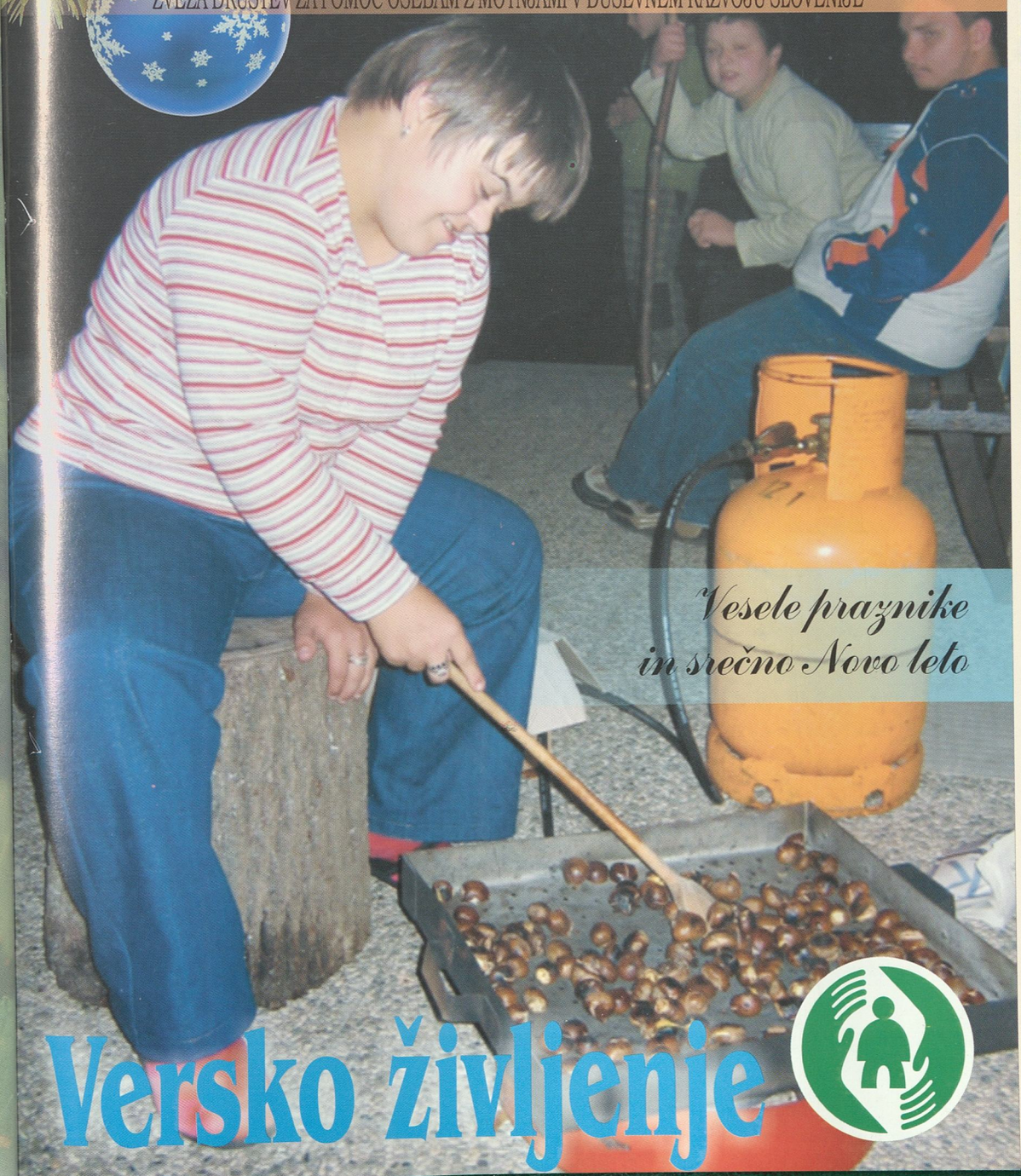

Vesele praznike in srečno Novo leto

Versko življenje

Človek je duhovno bitje

Že v drugi polovici novembra smo lahko na ulicah in trgovinah zaznali, da se bližajo prazniki, s tem pa skrbi in želje, povezane z nakupi različnih daril, zalog hrane in pijače, pripravami na silvestrovanje v tujini, uživanjem na belih strminah itn. Sprašujem se, ali vse to ljudi osrečuje in pomirja, kajti zdi se mi, da so sreča, zadovoljstvo, duševni mir, brez katerega je tako težko živeti, povsem nekaj drugega kot pa gmotne dobrine, za katerimi se mnogi neusmiljeno pehajo. Redkokdo pomisli, da človek ni samo razumsko bitje, ampak predvsem duhovno. Želo preprosto je priti k znancem ali prijateljem, posebno če so v stiski, in prinesti steklenico ali bomboniero, s čimer ne rešujemo človekove stiske. Človeku, ki je v stiski, že s stiskom roke pokažemo, da smo prišli k njemu kot prijatelju in smo ga pripravljeni, tudi če je težaven, poslušati, se mu posvetiti, ga opogumiti in mu nakazati svetlejšo prihodnost. Prijateljstvo, spoštovanje, naklonjenost, potrpljenje, zaupanje, predvsem pa ljubezen. Vse to sodi v duhovnost.

Staršem se rodi otrok, kar je nepopisno veselje. Učijo ga hoditi, govoriti, peti in vse drugo, kar sodi k oblikovanju človeka. Vse to je ljubezen. Starši, ki se jim rodi otrok z motnjo v duševnem razvoju, se trudijo za otrokov razvoj še neprimerno bolj kot starši zdravih otrok.

Ta skrb in to učenje sta vrhunec ljubezni in kot rečeno, ljubezen je vrhunec duhovnosti.

Prepričan sem, da ne bo kdo mislil, da delamo v naši reviji reklamo za Rimskokatoliško cerkev, če citiram mamo otroka z zmerno motnjo v duševnem razvoju: »Ne boste verjeli, če vam povem, kako velika je moč, ki mi jo daje molitev.« Ta izjava se mi je zdela tako ganljiva, da sem v tistem trenutku pomislil: ko bi le tako čutilo čim več mater, in bilo bi jim laže. Vsakdo seveda tega ne zmore in se zateka v druge oblike duhovnosti. Znano je, da je vera za mnoge pomembna oblika duhovnosti.

Danes, ko ima vsaka družina radio in televizijo, vsakdo kdaj pa kdaj prisluhne tudi operni glasbi. Večkrat lahko slišimo arijo iz Wagnerjeve opere Othello ali Puccinijeve opere Tosca. Oba velikana sta dala v svojih delih največji poudarek molitvi: Wagner molitvi Desdemone in Puccini molitvi Tosce. V neizmerni duševni bolečini sta se zatekali v molitev.

Prof. dr. Anton Kotar

Novoletni okraski foto: shutterstock

RELIGIOZNOST V VKLJUČEVANJE

OSEB Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU V CERKVENO OBČESTVO

Ko govorimo o religioznosti, naj najprej omenim človekovo naravno religioznost. Naravna religioznost je človeku prirojena. Odkrivamo jo pri vseh prebivalcih zemlje in v vsej zgodovini. V zgodovini je človek vedno potreboval bitje, ki je »nad njim«. Mnoge stvari človeka presegajo in omejujejo, zato ob spoznanju svoje nemoči išče pomoč. Težava naravne religioznosti pa je v tem, da ne daje dokončnega odgovora predvsem na največja človekova vprašanja o smislu življenja, trpljenju in smrti. Različna verstva poskušajo dati smisel naravni religioznosti in odgovarjajo na vprašanja s svojimi nauki, pričevanji ...

Krščanstvo kot nam najbližja religija prinaša to oznanilo božje moči kot zastonjski dar človeku.

Duh resnice deluje v najglobljih človekovi notranjosti in postane obenem začetek novega daru milosti in ljubezni.

V človeku odkriva njegovo bistvo, da je zmožen delati dobro in tudi druge privesti do tega, da delajo dobro.

Človek je bitje hrepenenja. Kljub znanstvenemu napredku in najrazličnejšim odkritjem ostajata v njem praznina in nezadovoljstvo. Doživeti želi nekaj, kar bi njemu samemu dalo smisel. Tudi osebe z motnjo v duševnem razvoju so religiozna bitja, imajo svoje hrepenenje, pravico odločanja in izbire, naša naloga pa je, da jim pomagamo to religioznost začutiti in uresničiti v njihovem življenju. V Centru za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem že vsa leta delovanja centra omogočajo svojim varovancem izražanje te religioznosti, bodisi na željo staršev oziroma skrbnikov ali pa na željo njih samih. Sodelovanje med župnijo, ki popolnoma omogoča izražanje religioznosti, in Centrom, je zelo pozitivno. Izraža se v pripravljenosti poslušati, drug drugemu pomagati, sprejemati, spoštovati in ljubiti bistvo človeka, ki je v nas vseh, predvsem pa osebam z motnjo v duševnem razvoju omogočiti dejavno sodelovanje v tem procesu. Veliko varovancev je v preteklih letih že prejelo zakramente krsta, obhajila, birme ...

Varovanci imajo vsak mesec priložnost, da se udeležijo obreda svete maše, ki je prilagojena njihovim potrebam in v katerem tudi sami dejavno sodelujejo. Obredna dejanja so najstarejša oblika človeške govorice. Pri njih gre namreč za predverbalno sporočanje, govorico telesa, kot so mimika, geste, gibanje, ples ... Prav zaradi tega doživljanja pa se teh obredov radi udeležujejo otroci, mladostniki in odrasli z različnimi motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Z vse večjim poudarkom na svobodi odločanja in integraciji se tudi osebam z motnjo v duševnem razvoju odpirajo možnosti osebnega sodelovanja in prejemanja zakramentov. Trenutno se v okviru centra na prejem zakramenta sv. evharistije obhajila pripravlja okrog štirideset varovancev, približno enako število jih želi prejeti zakrament birme, nekaj pa jih je že in jih še bo prejelo zakrament krsta. Obredi s preprosto razlago nauka in zgodb z glasbo in pesmijo, z njihovimi prošnjami, svobodnejšim gibanjem in z zanje značilno govorico so zanje nekaj posebnega. V njih popolnoma podoživijo in začutijo sebe, med sabo se čutijo povezani, odprti za novo in pripravljeni sprejemati impulze zunanjega sveta in tistega, kar je »nad nami«, ki ga mi imenujemo Bog in je njim še posebno blizu.

V pripravah na zakramente sodelujejo vsak po svojih sposobnostih, teme pa jim skušamo približati kar najbolj razumljivo. Na tej poti pa niso sami, pri tem jih spremljajo predvsem njihovi starši, vzgojitelji, na prejetje zakramenta se pravzaprav pripravlja kar cela skupina, v katero so vključeni, saj vsi pričakujejo veseli dogodek, »praznik«, ki ga tudi primerno praznujejo. Mojca, ki se je sama odločila, da želi prijeti zakrament krsta in se tako vključiti v cerkveno občestvo, je takole opisala svoje občutke: »Bila sem pri krstu prijateljice Maje, takrat sem se odločila, da želim biti krščena. Krsta se veselim, obenem pa me je tudi strah. Ko bom krščena, bom pripravljena na sprejem drugih dveh zakramentov.«

V večini od njih se porajajo podobni občutki, strah pred nečim neznanim in obenem veselje ob samem dogodku. Osebnostna rast je torej v tem, da imamo možnost usklajevati in izbirati, da življenje ne bi bilo samo ponavljanje, ampak ustvarjalno iskanje vsega, kar še nismo doživeli,to pa pomeni, da imamo svobodo izbire. In v Centru jo naši otroci, mladostniki in odrasli prav gotovo imajo. Tako jim omogočamo, da oblikujejo svoje življenje, da izrazijo svoje želje, uveljavijo svoje interese in da tudi na tem področju dosežejo svoj osebni uspeh in zadovoljstvo.

Simona Rožej, univ. dipl. teol., skupinska habilitatorka

NAŠ ZBORNIK
leto 40 - št. 6/2007
SLO ISSN 0350-655X
udk 376,3

Zbornik izdaja:
Zveza Sožitje - zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije
Ljubljana, Samova 9,
Telefon: 01/43 69 750
Faks; 01/43 62 406
E-pošta: info@zveza-sozitje.si
http: //www.zveza-sozitje.si
Izhaja šestkrat letno

Založnik:
FORMA 1, d.o.o., Moravče

Založniški svet:
Marjanca Gruden, Andrej Resman, mag. Matej Rovšek, Aljoša Pucer, Milena Verhnjak, Bojana Zor-Vittori

Uredniški odbor:
Janja Čebulj, dr. Anton Kotar, Filip Mohorič, Karla Rednak, Tilčka Šuman, Elizabeta Tučič, Tereza Žerdin

Glavna urednica:
Tereza Žerdin
Odgovorni urednik:
prof. dr. Anton Kotar

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej
Oblikovanje: Franci Mulec

Tisk: FORMA 1 d.o.o.
Samova 9, Ljubljana
Tel./faks: 01/43 69 724

Celoletna naročnina:
17,11 EUR, za ustanove 37,97 EUR, 8,5% DDV je vključen v ceno.
Naročnino poravnajte na naslov:
Forma 1, d.o.o.
Vrhpolje 56, 1251 Moravče.
Številka transakcijskega računa:
02036-0012027662
pri Novi ljubljanski banki d.d.

Fotografij in rokopisov ne vračamo.
Gradivo za naslednjo številko mora biti v uredništvu najkasneje do 5. v mesecu pred izidom!

Na naslovni strani:
Vroč kostanj za hladne dni.
Učenci OŠ dr. Mihajla Rostoharja iz Krškega.

PREJEM ZAKRAMENTA SV. OBHAJILA

VAROVANCEV CENTRA ZA USPOSABLJANJE, DELO IN VARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM

V začetku oktobra je enainsedemdeset varovank in varovancev Centra za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, v cerkvi sv. Ožbolta prejelo zakrament sv. obhajila.

Nekajmesečne priprave so potekale ob spoznavanju osnovnih simbolov in likov iz krščanskega življenja, molitvi in petju. Skupaj z varovanci smo okrasili tudi krstne sveče, pripravili mašo in vse potrebno za praznovanje, s tem pa smo varovance dejavno vključili v sam dogodek.

Pri pripravah so ob duhovniku Tonetu Vrisku veliko ljubezni in truda vložili tudi vzgojitelji in starši, predvsem pa prvoobhajanci sami.

Občutki so bili različni, med nami vsemi se je prepletalo veselje, pričakovanje, praznovanje ... Otroci, mladostniki in odrasli so nestrp-

no pričakovali ta dan. Pred tem so nekateri obiskovali nedeljske in tedenske maše, si pripravljali praznično obleko, prostore za praznovanje in pošiljali vabila vsem tistim, ki so jih za njihov praznik želeli imeti ob sebi.

Maša in podelitev obhajila sta bila prilagojena vsakemu posebej, tako da je lahko prav vsak, tudi tisti, ki uživa tekočo hrano, prejel obhajilo in bolj ali manj dejavno sodeloval pri obredu maše.

V cerkvi, ki je bila polna do zadnjega kotička, je vladal mir, čutiti je bilo veselje, spokojnost in zadovoljstvo prvoobhajancev in njihovih staršev.

Večina staršev in sorodnikov se je udeležila maše in prav vsi so bili veseli, da je njihov otrok prejel ta zakrament. Na obrazih nekaterih so se pojavljale solze sreče, saj so tokrat imeli priložnost uresničiti tudi svoja tiha upanja in želje. Mnogi med njimi si pred tem niso upali potrkati na župnijska vrata, nekatere so duhovniki celo zavrnili. Tokrat pa smo skupaj porušili tudi te "tabuje". Z ljubeznijo, sprejemanjem samih sebe in drugih, s sprejemanjem drugačnosti smo pokazali, da smo enaki in da Bog ljubi prav vse, posebno tiste, ki so najpotrebnejši pomoči.

Simona Rožej,
univ. dipl. teol.,
skupinska habilitatorka

GIBANJE VERA IN LUČ

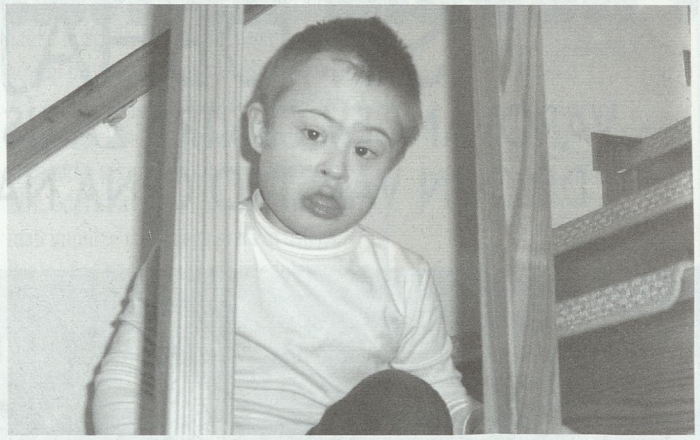

Vera in luč je gibanje znotraj Cerkve, ki je namenjeno osebam z motnjo v duševnem razvoju, njihovim svojcem in prijateljem. Jean Vanier in Marie-Helen Mathieu sta leta 1971 skupaj organizirala romanje oseb s prizadetostjo v Lurd. Romanje je bilo tako uspešno, da so sklenili, da se bodo občasno srečevali v manjših skupinah. Tako so nastale skupine gibanja Vera in luč.

Danes je Vera in luč prisotna v 80 državah sveta. Vseh skupin je približno 1500, vseh članov pa 45 tisoč. Velikost skupin je različna. Skupino sestavljajo lučke - osebe z motnjo v razvoju, prijatelji, starši in duhovni voditelj. Srečanja se navadno začnejo s pozdravom in pesmijo, nato odidejo starši skupaj z duhovnim voditeljem v drug prostor na pogovor. Lučke in njihovi prijatelji pa ob razlagi odlomka iz Svetega pisma rišejo, režejo, lepijo ali oblikujejo izdelke, ki so povezani s temo srečanja. Delo nikakor ne mine brez petja. Sledi priprava na sveto mašo, pri kateri se pridružijo tudi starši. Po maši sledi veseli del srečanja ob pecivu in čaju, vošči se za rojstne dneve, veliko se poje in igra skupinske igre.

Poleg rednih srečanj obstajajo še druge dejavnosti, ki združujejo člane gibanja iz vse Slovenije: Lučkarski festival, delovni vikend, poletni du-hovni počitniški tedni, mednarodno srečanje ...

To je nekaj najpomembnejših podatkov o gibanju, vključitev vsakega posameznika pa je zgodba zase. Tudi sama ob Lukovem rojstvu (Downov sindrom) nisem ne vem koliko razmišljala, kako ga bomo vključili v dejavnosti znotraj Cerkve. Že od malega je skupaj z menoj in možem odhajal k nedeljski maši. To pa je bilo tudi vse. Ko pa je iz vrtca odkorakal v šolo, se mi je vedno večkrat postavilo vprašanje, kako mu zagotoviti versko vzgojo ne le v družini, ampak tudi v okviru župnije. Da bi poskusili kar pri rednemu verouku z drugimi otroki njegove starosti, se mi ni zdelo smiselno, saj sem vnaprej vedela, da jim ne bo mogel slediti. Z možem sva začela opažati, da se boji duhovnika v mašni obleki, zvonjenja med mašo, skratka nedeljska maša je zanj pomenila le

uro sedenja pri miru. Ko pa je ob vstopu v prvi letnik verouka še mlajši sin vprašal: "Ja kdaj bo pa Luka začel hoditi k verouku, saj je že davno toliko star?", se mi je zdelo nujno, da v tej smeri nekaj storim. Poizkusili smo z gibanjem Vera in luč. Na začetku se je Luka upiral, ni hotel ne peti ne kako drugače sodelovati, po ne-kaj srečanjih pa je ugotovil, da je maša tu veliko bolj razgibana, da se ob pesmih ploska, lahko je sam pozvonil na majhen zvonček. Med mašo se večkrat približa oltarju in duhovniku. Strah pred obojim je naenkrat izginil. Posebno veselje mu je postala ki-tara, "njeno uglaševanje" in igranje nanjo. Z veseljem piha sveče na oltarju in še bi lahko naštevala. Po nekaj srečanjih je kar vsa družina "padla noter", saj tudi mlajša otroka uživata v drugačnem verouku.

Meni in možu so dar tudi pogovori za starše, v katerih drug z drugim podelimo izkušnje in veselje pa tudi bolečino ob naših otrocih. Ob vsem skupaj naj poudarim, da brez prijateljev (tudi strokovnjakov), ki z našimi otroki potrpežljivo ustvarjajo v prvem delu srečanja, in dobrega duhovnega vodja naša srečanja ne bi bila to, kar so.

Vem, da Luku vsega tega samo v družini ali v skupini drugih zdra-vih otrok ne bi mogli dajati. Zdaj so vera, maša in cerkev zanj ne-kaj prijetnega, toplega in veselega, nekaj, kar je LJUBEZEN.

Milena Verhnjak,
društvo Sožitje Mežiške doline

VERA ME DUHOVNO BOGATI IN OSREČUJE

Minilo je že štirinajsto leto, odkar si prišla na ta svet. Končno moj otrok. Polna veselja in pričakovanja sem te sprejela v naročje v mrzli in tihi februarski noči. Postala si moje veselje, moja luč, ki mi boš močno žarela, me osrečevala in razveseljevala.

A sledil je velik šok tako zame kot za vse, ki so te že nestrpno pričakovali. Bila si tako drugačna, a tako krhka, bila si deklica z Downovim sindromom. V trenutku nisi bila več tista deklica Eva, ki sem jo pričakovala. Ves svet se mi je sesul v prah. Izgubila sem vero, vero, ki mi je vedno dajala občutek moči in varnosti. Bila sem polna bolečine, žalovanja in moje telo je jokalo kar nekaj časa, dokler nisem spoznala in začela verjeti, da imajo tudi bolečine in trpljenje globok smisel in da je na koncu vse dobro. Vse bolj sem se zavedala, da potrebujem veliko moral-ne podpore in tudi duhovne, ker drugače ne bom zmogla poti, ki me vodi v prihodnost. Ti pa potrebuješ mnogo lju-bezni, prijaznosti in bližine. Najprej sem iskala moralno pomoč in podporo pri svojih dobrih prijateljih, ki so mi stali ob strani pri rojstvu moje deklice, a sčasoma so nekateri tudi odšli. Niso mogli razu-meti, da je sedaj skoraj ves moj čas namenjen Evi, ki je drugačna. Včasih sem bila deležna pomilovanja, jeze in tudi prezira, a z veliko potrpljenja in lju-bezni sem sprejela tudi to. Vse to me je krepilo, me bogatilo in mi večalo samo-zavest. Še vedno pa sem čutila v sebi neko praznino. Nekaj mi je manjkalo. Znova sem začela iskati zaupanje v vero, v Boga, ki me je pred rojstvom moje deklice močno krepila. In tako sem se po priporočilu prijateljice srečala s skupnostjo Vera in luč. To je mednarodno gibanje skupin oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, njihovih staršev in prijateljev. Želela sem si, da tudi moja Eva spozna vero, nove prijatelje in prejme zakramente.

Začeli sva obiskovati skupino Vera in luč v Šoštanju. Na začetku mi je bilo tesno pri srcu in sem bila nekoliko zadržana, saj nisem nikogar poznala. A vsako novo srečanje je okrepilo medsebojne vezi, led se je topil, tudi po zaslugi Eve, ki je zelo odprta in hitro sklepa nova prijateljstva. Vera, radost in veselje so se krepili in danes smo prijatelji, ki smo si v pomoč in podporo. V skupini smo vsi lepo sprejeti taki, kot smo. Naše lučke s svojo nedol-žnostjo, preprostostjo in iskrenostjo po-zdravljajo vsak naš prihod in se veselijo naših objemov, stikov rok in sprejetosti. Gibanje Vera in luč odpira možnosti, da smo srečni. Po nekaj letih obiskovanja verouka je Eva prejela zakrament prvega svetega obhajila. Bila je zelo ponosna, vesela in srečna, saj je ta prelepi, duhov-no bogati dan z njo praznovala vsa sku-pina, posebno lučke. Ko danes Eva bere prošnje pri sveti maši, nikoli ne pozabi prositi za ljubezen in prijateljstvo. Ob pri-hodu na srečanje vsakemu stisneš roko in ga iskrivo pozdraviš. Vidim, da si srečna in rada prihajaš v skupino.

Sama pa doživljam to kot veliko izkušnjo, ki me bogati in poglablja mojo duhovnost in vero v življenje, ki ga živim, ki je še ka-ko sveto in dragoceno. Je enkratno in neponovljivo. Gibanje Vere in luči doživ-ljam kot ljubezen, radost in življenje, ki mi vsak trenutek prinaša sporočilo, da nisem sama. Veliko nas je, ki z ljubeznijo in iskrenim prijateljstvom kažemo, da je vsakdo pomemben, dragocen in lep.

Danes me vsako srečanje Vere in luči obogati, napolni in mi da moči za naprej. Po vseh teh letih čutim veselje in radost v srcu, da si mi bila poslana ti, moja Eva, saj sem na tej poti srečala mnogo dobrih ljudi, pravih prijateljev in mnogo lučk, ki mi svetijo v prihodnost. Brez tebe mi to zagotovo ne bi uspelo.

Ivanka Venišnik

MOJA VERA JE MOJE ŽIVLJENJE

Kot bi bilo včeraj, se spomnim najine poroke. Že dolgo zaljubljena, a ta trenutek ni bil le zaradi naju. Tudi Veronika je bila že z nama. In kot se "šika", sva se poročila tudi cerkveno. Vse, česar se zares spominjam s tega obreda, so bile duhovnikove besede kot popotnica v zakonsko življenje: potrpljenje, potrpljenje in še enkrat potrpljenje. Takrat se nisem zavedala preroškosti teh besed, pozneje pa sem se večkrat spomnila nanje.

Naša Veronika je bila nekako že od začetka poseben otrok. Kar preveč se ji je mudilo na svet, potem je bila lenušček, ki ni hotel "kravic past", pri sedenju jo je bilo treba podpreti kot kraljično s sedmimi blazinami. In potem kar naenkrat ... Od zdravnika do zdravnika, na fizioterapijo in k logopedinji, k psihologinji in še kam. In veliko noči, ko sem se spraševala: Pa zakaj jaz? Pa zakaj ravno Veronika? Zakaj Bog dopušča trpljenje otrok, celih družin?!

In nato mi je nekoč sodelavka, ki je tudi sama preživljala težke trenutke, rekla: Bog vsakomur naloži tako težak križ, kot ve, da ga bo zmogel nositi. V tistem trenutku bi najraje kričala. Ta križ je zame pretežak!

A leta tečejo. Iz majhne, drobne deklice je Veronika zrasla v pravo damo. Ni bilo vedno lahko. A večkrat sem se tolažila z mislijo, da ji v tistem trenutku dajemo največ, kar zmoremo. In naučila sem se večkrat potrpeti; z njo, z našo družino in predvsem - s seboj. Morda to ni tista prava vera, a prepričana sem, da je Nekdo, ki mi pomaga vstati, ko pod težo klecnem in ne morem več naprej. V oporo mi je misel, ki sem jo slišala kdove kje: Ni pomembno, kolikokrat padeš, pomembno je, kolikokrat si se pobral.

Kadar beseda nanese na vero, imam vedno nekoliko slabo vest. Moja vera se ne kaže v navzočnosti v Cerkvi, ne v žebranju molitvic, tudi ne v plačevanju verskih obredov ali prižiganju sveček. Svojo vero živim takrat, ko skupaj z Veroniko rešujeva nerešljive naloge iz matematike, ko se učiva obešati perilo, pa nogavice desetkrat padejo skozi luknjo na drugi strani, ko poskušava prišiti gumb, pa na koncu ati rešuje šivanko ... In takrat, ko po mesecih vaje Veroniki uspe zavezati vezalko, ko sama zaklene in se odpravi do kombija, ko zadene koš in dvakrat zapored preskoči kolebnico ... Takrat se pri sebi zahvalim Bogu, da je križ, ki mi ga je naložil, pospremil še z drugimi ljudmi in potrpljenjem, da ga zmorem nositi.

Veronikina mamica

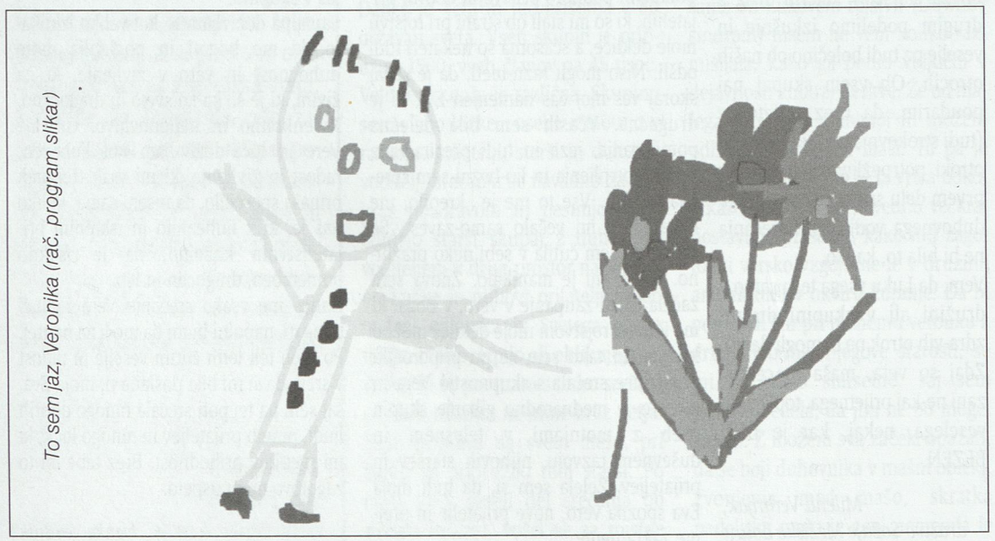

To sem jaz, Veronika (rač. program slikar)

MED LUČKARJI

Z mojim Tomažem se že dolgo ne sprašujeva več, kaj je duhovnost Vere in luči. Preprosto živiva jo.

Zunaj se že mrači, meni pa po glavi še vedno odzvanja budnica iz Kančevcev. Očitno bo treba spet sesti za računalnik in napisati kaj o tem letovanju, ki sva se ga s Tomažem udeležila. Lepo je bilo. Ostajajo spomini, zapiski v zvezku, saj se je dogajalo marsikaj.

Vsak dan smo spoznali kakšnega novega prijatelja, se pogovarjali, družili, spoznavali bogastvo drug drugega, poromali k sveti Ani na gradu in še in še. Obiskal nas je tudi škof Turnšek. Smeh, nesebična pomoč in drobne pozornosti, ki so govorile same zase. Hvaležna sem svoji cimri Karmen iz skupine Črni vrh nad Idrijo za družbo, potrpežljivo prenašanje, drugim prijateljem pa za preganjanje slabe volje in pomoč mojemu Tomažu, ki je v družbi punc prav užival. Kdo pa ne bi? Maja je skrbela, da v njegovem CD-predvajalniku in fotoaparatu ni bilo nikoli praznih baterij in je lahko slikal, Breda mu je pomagala pri obrokih, dobil pa je tudi veliko pošte. Tudi Marta, Primož in Andreja so prispevali svoj delež k temu, da si je (pa tudi druge lučke) zapomnil to letovanje in mi bo naslednjič, ko spet pridem k njemu, gotovo imel kaj povedati.

Težko bi pojasnila, kaj je duhovnost Vere in luči, ki se prepleta z našimi duhovnopočitniškimi tedni. Kako potekajo letovanja že, toda kaj je tisto, česar ne moreš videti, prijeti. To moraš preprosto (do)živeti, izkusiti. Duhovnost Vere in luči je nekaj posebnega, pri njej odpovesta običajno razmišljanje in logika, ko misliš, da morajo biti vse stvari znanstveno pojasnjene ter odgovori takojšnji in jasni.

Pojavi se takrat, ko se odklopiš od vsakdanjih skrbi, spoznavaš čisto drug svet, v katerem se počutiš varno, sprejeto in upaš biti to, kar si. Hkrati je to tudi čas, ko osebnostno rasteš, se učiš premagovati svoje predsodke, sprejeti drugega takšnega, kot je. Skupaj z roko v roki jo odkrivamo pri pedagoškem programu, ustvarjanju v delavnicah, pogovoru o temi, oživljanju evangelija in še marsičem drugem ... Na letovanjih nas družijo lepi majhni trenutki, včasih tudi naporni, ko vsak zase odkrivamo svoje rane, slabosti in drugo, kar nosimo v globini svojega srca. Morda je to tudi tisto, kar nagovori mlade, da pridejo pomagat ter del svojega prostega časa namenijo nam, ki smo drugačni.

Za moje in Tomaževe prijatelje (spremljevalce), ki jih poznava iz skupine in duhovnopočitniških tednov, midva in druge "lučke" nismo le uporabniki, ki jim je treba dajati določene usluge, biti (pre)pogosto prijazen do njih, skrbeti za njihovo varnost in jih ob tem še vzgajati. Sprejemajo nas kot samostojne osebe s svojimi željami, potrebami, s katerimi se je vredno spustiti v medoseben odnos, upoštevati njihovo enkratnost, osebnost, mnenje o kakšni stvari ter jim zaupati tudi tisto, za kar večina zmotno misli, da osebe s posebnimi potrebami nismo zmožne razumeti. Razumemo pa govorico srca in z njo nas - ne toliko z besedami kot z dejanji - prijatelji tudi učijo. Vsak po svoje. Vsaka oseba s posebnimi potrebami (tudi tiste najbolj prizadete) je pomembna v tej veliki družini. To namreč postanemo, ko se zberemo skupaj iz različnih delov Slovenije. Skupaj ustvarjamo lepši svet, tkemo niti prijateljstva, ki ostajajo trdne in se ne pretrgajo, ne glede na vse preizkušnje, kraj, čas in razdaljo. Z mojim Tomažem se že dolgo ne sprašujeva več, kaj je to - duhovnost Vere in luči. Preprosto živiva jo. Tukaj in zdaj, kolikor zmoreva in znava.

Za naju kot lučki gibanje Vera in luč ni le dar ter blagoslov. Je dosti več. Omogoča nama, da tudi tisti, ki smo šibki in prikrajšani, najdemo svoje mesto v Cerkvi, rastemo na duhovnem in človeškem področju, sodelujemo pri sveti maši in dogodkih v župniji.

Navsezadnje je to tudi Skupnost, v kateri ni pomembna pamet, nova pričeska, gmotno bogastvo, nazivi in drugo, kar je cenjeno v današnjem svetu, polnem hitenja in skrbi za samega sebe in za svoje koristi. Vabi v svet nežnosti, zvestobe in poslušanja. To pa je tudi tisto, kar marsikdo težko razume in dojame. Ne zato, ker ne bi hotel, temveč zato, ker je bistvo očem nevidno.

Lep lučkarski pozdrav
Nevenka in Tomaž, Koroška skupina
Vera in luč

Budnica Kančevci 2007
(Špela in Jerca)

Z različnih koncev smo prišli,
da teden lep preživeli bi,
ooo, še lušno bo!

Zdaj je čas, da vstaneš tudi ti,
dej, zbud' se, pa pridruž' se mi,
ooo, dej, prid' še ti,
ooo, nasmej se mi!
Refren: Lučkar, zbudi se,
dan začel se je.
Zajtrk čaka te,
sprav' se iz postelje.
Tukaj zbrani smo
prijatelji vsi,
da Jezusa srečali bi.

PATER JANEZ NOVAK

Pater Janez Novak je duhovnik, član cistercijanskega samostana v Stični. Tamkajšnji menihi so znani kot beli menihi, ker nosijo bele obleke. Red se je poimenoval po samostanu Cistercium v Franciji, ki je bil ustanovljen leta 1098 in je v bistvu samo prenovljen benediktinski red. V Sloveniji sta bila dva samostana cistercijanskega reda, v Kostanjevici in Stični. Zdaj deluje le še stiški.

Pater Novak, koliko menihov je v vašem samostanu in koliko od njih je duhovnikov - patrov?

V stiškem samostanu živi trenutno štirinajst menihov. Sedem nas je duhovnikov - patrov in sedem bratov, to je menihov, ki niso duhovniki. Enajst se nas je za samostansko življenje že zaobljubilo za vse življenje, dva sta naredila začasne zaobljube za tri leta in eden je v noviciatu, to pomeni, da spoznava redovno življenje in preudarja, ali je to lahko njegova življenjska pot ali ne.

Iz zgodovine je znano, da so bili cistercijanski laični bratje dejavni predvsem v gospodarstvu. Ena od cistercijanskih vej so trapisti, znani po strogih pravilih, predvsem po molčanju. So med vami tudi trapisti? In s čim se sicer vaši bratje zdaj največ ukvarjajo?

Sv. Benedikt je menihom predpisal dve poglavitni nalogi: moli in delaj! Molitve v latinskem jeziku so opravljali patri, vešči latinskega jezika, bratje laiki pa so delovali predvsem na gospodarskem področju in so dosegali lepe uspehe. Stiški sir in stiška salama sta nekdaj slovela po kakovosti. Po drugem vatikanskem koncilu opravljamo molitve v domačem jeziku, skupaj bratje in patri. Tudi dela in naloge si delimo po potrebah samostana in usposobljenosti posameznika. V samostanu vsak lahko razvije svoj talent.

Trapisti so poseben red menihov, ki je izšel iz prenove cistercijanov, kot so cistercijani izšli iz prenove benediktincev. Vse tri veje menihov, benediktinci, cistercijani in trapisti, pa imamo skupno pravilo sv. Benedikta iz 6. stoletja. V Stični je do nedavna živelo nekaj menihov trapistov iz Rajhenburga, pa so sedaj že vsi pokojni.

Ali morda veste, kolikokrat je bil priročnik patra Simona Ašiča Pomoč iz domače lekarne že ponatisnjen? Ali pa kolikšna je bila doslej celotna naklada te knjižice?

Pater Simon Ašič je želel pomagati obolelim v samostanu in zunaj njega in je razvil svoj naravni talent zdravilca z domačimi zelišči. Zdravilnost zelišč so v prejšnjih časih dobro poznale naše babice, pozneje pa je to znanje utonilo v pozabo. Pater Simon Ašič je znova oživil zanimanje za zdravilna zelišča. Njegovi priročniki so bili ponatisnjeni približno dvajsetkrat in skupaj je bilo natisnjenih več kot 300 tisoč izvodov, kar je za slovenski knjižni trg izredno veliko. Zadnji ponatis je pravkar izšel pri Celjski Mohorjevi družbi.

Ali kdo od menihov nadaljuje delo patra Ašiča?

Da bi se delo patra Simona Ašiča ohranilo in nadaljevalo, je samostan ustanovil podjetje Sitik. Ker se pa, kar je škoda, trenutno nobeden od menihov ne ukvarja z zdravilnimi zelišči, dognanja patra Simona Ašiča ohranja in razvija magister farmacije Jože Kukman.

Kdaj se je začel vaš red ukvarjati tudi z dušnim pastirstvom in šolstvom? Za izobraževanje so dolgo skrbeli le jezuiti in za vzgojo revnejše mladine salezijanci. Kakšno vlogo ima vaš red v današnjem času? In kakšno vlogo imate v samostanu vi, pater Novak?

Dušno pastirsko delo so kot drugo nalogo menihi v Stični opravljali že kar od začetka. S tem namenom jih je takratni patriarh v Ogleju tudi poklical v naše kraje. Oskrbovali so veliko župnij zlasti po Dolenjskem. Prva naloga pa je bila in je tudi še danes molitveno in kontemplativno življenje. Šole pa so bile najprej namenjene pripravnikom za duhovniški in redovniški stan, pozneje pa tudi širšemu krogu ljudi. V Stični je posebno slovela šola za koralno petje in v njej se je po domnevi strokovnjakov šolal slavni glasbenik Jacobus Gallus. Danes z Domom duhovnih vaj pomagamo ljudem, da se iz vsakdanje naglice in napetosti za nekaj časa umaknejo v samoto in zopet poiščejo notranji mir. Doslej sem sedemintrideset let opravljal nalogo dušnega pastirja, najprej kot kaplan in nato kot župnik, aprila letos pa so mi sobratje naložili vodenje samostana. Izvolili so me za opata.

Moje iskrene čestitke za izvolitev. Srečala sva se ob odprtju nove bivalne enote Centra za usposabljanje, varstvo in delo Draga pri Igu, Doma Barje na Škofljici. Ste pogosto gost na takšnih prireditvah?

Odprtja novih bivalnih enot, kot je Dom Barje, niso pogo-

sta. Se pa zato večkrat srečujem z osebami z motnjami v duševnem in telesnem razvoju tako po družinah kot na srečanjih in prireditvah. V Stični se mesečno srečujemo v okviru Vere in luči, pri nas so tudi obiski in srečanja posameznih društev paraplegikov, slepih in slabovidnih in različnih drugih združenj.

Opazila sem, da ste takoj, ko ste zagledali enega od prihodnjih uporabnikov Doma Barje, stopili k njemu in njegovi mami. Vas z družino Martinc, ki je darovala zemljišče, na katerem stoji novi dom, povezuje kaj posebnega?

Jureta in Davorja Martinca sem spoznal v skupini Vera in luč v Stični. Zato sem bil še toliko bolj vesel, da je bil zgrajen nov dom, v katerem bosta lepo sprejeta in obdana z razumevanjem zaposlenih in veliko ljubeznijo staršev.

Se tudi sicer družite z osebami z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, ob kakšnih priložnostih in s kakšno nalogo?

Vsakega srečanja z osebami z motnjami v duševnem in telesnem razvoju sem vesel. Z nekaterimi se srečujem v domači družini, z drugimi pa ob raznih praznovanjih v ožjem ali širšem krogu ljudi. Mislim, da me vsako tako srečanje obogati.

Ali tudi vi kot pater sodelujete v skupini Vera in luč? Kakšno vlogo ima pri tem samostan Stična oziroma drugi samostanski redovi?

Mednarodno gibanje Vera in luč je mlajša ustanova. Ustanovitelj Jean Vanier, ki je po uspešni vojaški karieri sledil srcu in zaživel z ljudmi z duševno in telesno prizadetostjo, je bil pobudnik dveh različnih ustanov. V Barki - domu v Zbiljah pri Ljubljani, živijo skupaj zdravi ljudje in ljudje z motnjami, Vera in luč pa povezuje družine, v katerih so osebe z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Na srečanjih Vere in luči sodelujejo družine s prizadetimi otroki in prijatelji (prostovoljci). V teh skupinah se razvija pristno prijateljstvo. Otroke z motnjo v razvoju imenujemo lučke. Ime se mi zdi posrečeno, ker s svojo preprostostjo in neposrednostjo svetijo v naš stehnizirani svet in v pogosto hladne, neosebne odnose. Pri skupini sem duhovni voditelj. Samostan v Stični vabi in gosti skupine Vere in luči pa tudi druge skupine prizadetih ali oviranih ljudi. Zaradi tega se čutimo z njimi še naprej povezani, še zlasti po molitvi. Podobno vlogo imajo tudi drugi redovi.

Vaš samostan je znan po zbiranju mladih. Kaj je namen njihovih srečanj?

Srečanja mladih v Stični so se začela z obiskom taizejskega priorja brata Rogerja. Obiskal je mlade, ki so se v počitniških tednih udeleževali tedenskih duhovnih vaj v Taizeju. Srečanje je bilo v Stični. Mladi so bili navdušeni in so za naslednja leta medse povabili svoje škofe. Tako se sedaj vsako leto srečajo s svojimi škofi in praznujejo mladostni festival vere. V pesmi, molitvi, delavnicah in plesu se med seboj spoznavajo, krepijo svojo mladostno vero in spodbujajo drug drugega za veselo služenje bližnjemu.

Kaj pomeni vernost, če se v družini rodi otrok s prizadetostjo?

Vsaka družina, v kateri se rodi otrok s prizadetostjo, doživi hud pretres. Prehoditi mora težko pot, na kateri ne manjka jeze, sramu, samopomilovanja, iskanja vzrokov in krivde, do končnega sprejetja. Zdi se, da so prva pomoč staršem prav prizadeti otroci s svojo veliko potrebo po sprejetju in ljubezni, kar s svojim vedenjem zelo prepoznavno sporočajo. Vernim staršem lahko veliko pomaga tudi vera v božjo ljubezen. Nekaterim pomaga, da preidejo od jeze na Boga do globokega spoznanja božje ljubezni in bližine, posamezni pa po dolgo prehojeni poti celo začutijo, da so s prizadetim otrokom obdarovani. Opažam tudi, da starši ob prizadetem otroku razvijejo globlje in intenzivnejše medsebojne odnose.

Ali Cerkev in znotraj nje vaš red organizira kake posebne dejavnosti prav za osebe s prizadetostjo in njihove družine?

V Stični so bila že mnoga srečanja oseb s takšno ali drugačno prizadetostjo. Slepi in slabovidni, paraplegiki, osebe z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Redna so srečanja domače skupine Vere in luči, občasno pa potekajo ta srečanja v širšem obsegu. Včasih pridejo majhne skupine s prizadetimi ljudmi k nam za nekaj dni. V Domu

duhovnih vaj dobijo oskrbo, navadno pa imajo s seboj tudi duhovnega voditelja. Za jubilejno leto so priromale v Stično vse skupine Vere in luči iz Slovenije. Bilo je prisrčno, sproščeno in globoko doživeto.

Kako veroučni učitelji upoštevajo težave otrok pri učenju?

Odnos do tako ali drugače prizadetih oseb se v zadnjem času povsod spreminja in izboljšuje. Tudi veroučitelji nismo nobena izjema. Od strahu in zadrege prehajamo v vedno bolj sproščen in enakopraven odnos z vsemi, ne glede na to, kako in koliko je kdo prizadet ali oviran. Vesel sem, da je tako, kajti to je pravi duh evangelija.

Na ustanovnem kongresu zagovorništva in samozagovorništva v Dragi smo poslušali ganljivo pripoved zakonskega para z duševno prizadetostjo iz Zagreba, ki je šel skozi velike preizkušnje, da bi na koncu dosegel svoj cilj: poroko. Kakšne so možnosti oseb z zmerno, težjo in težko prizadetostjo za prejem zakramentov, s poroko vred? Ali na to vpliva opravilna sposobnost?

Zakramenti so znamenja božje bližine in ljubezni, in ker Bog hoče, da bi se vsi ljudje zveličali, so tudi zakramenti namenjeni vsem. Pri Veri in luči naše lučke in njihove družine pripravljamo na to. V Stični smo imeli lepe slovesnosti prvega svetega obhajila in birme za lučke. Seveda so tudi obredi podeljevanja zakramentov prilagojeni lučkam. Glede poroke je nekoliko težje, ker je prizadetost tako različna. Vsako osebo in družino je treba spremljati in obravnavati posebej. Ker doslej ni bilo tovrstne prakse, smo včasih morda v zadregi in iščemo nove rešitve. Načelno pa tudi tu ni ovire.

Zahvaljujem se vam za pogovor. Vam in vašim sobratom želim mirne božične praznike ter zdravo, zadovoljno in uspešno novo leto 2008.

Tereza Žerdin

DRUŽINA MARTINC

Mama Sonja, oče Ciril, sinova Jure in Davor. Družina Martinčevih s Škofljice pri Ljubljani je podarila zemljišče, na katerem stoji nova bivalna enota Centra za usposabljanje, delo in varstvo Draga pri Igu. Poimenovali so jo Dom Barje. Poleg Martinčevih so se za gradnjo zavzemali in si po svojih močeh in zmožnostih prizadevali tudi drugi starši uporabnikov Centra v Dragi. Med njimi ima posebne zasluge projektant dr. Jože Kušar.

Kaj je vodilo vašo družino, da je podarila zemljišče za gradnjo novega doma za otroke z duševno in telesno prizadetostjo? Kdaj ste o tem začeli razmišljati in kaj se je dogajalo od prve zamisli do jeseni, ko je bila odprta nova bivalna enota?

Razmišljala sva o tem, da bo kakovost življenja najinih otrok, potem ko zanju ne bova mogla več skrbeti, slabša od te, ki sta je vajena. Bivanje je bistveni del kakovosti življenja. Podobno so razmišljali tudi drugi starši, ki imajo svoje otroke v zavodu. Gospod Dušan Parazajda, tedanji direktor Centra, je imel zamisel, in ustanovili smo iniciativni odbor. Naša družina je podarila parcelo in z lokalno skupnostjo začela urejati soglasje za postavitev bivalne enote. Dr. Kušar je naredil projekt, koordiniral delo ter lobiral - pri vplivnih ljudeh je neformalno zagovarjal naše interese. Vseskozi je bil oporni steber projekta. Od zamisli do uresničitve je preteklo sedem let. V tem času je prevzela mesto direktorice Centra mag. Valerija Bužan, ki je uspešno nadaljevala delo svojega predhodnika.

Ste naleteli tudi na ovire?

Ogromno ovir je bilo treba preseči, od spremembe namembnosti zemljišča, urejanja odnosov s sosedi, spopadanja z normativi, pridobivanja soglasij, notarskih overitev do menjave ministrov.

Ali ste darilo zemljišča s čim pogojevali?

Posebnih pogojev, razen da bi najina otroka bivala v enoposteljnih sobah, nismo postavljali. Enoposteljne ali kvečjemu dvoposteljne sobe imajo tudi drugi varovanci.

Sami stanujete v neposredni bližini Doma Barje. Ste morda želeli imeti svoja otroka bliže domu?

Res je! Sedaj bomo sosedje. Najina otroka se končno vračata domov, v svojo rodno vas. Vse življenje sva ju morala prevažati, ker pač nista mogla obiskovati niti vrtca niti šole v domačem kraju. Sam Center Draga je od nas oddaljen vsega pet kilometrov, zato smo bili že zdaj zelo povezani. Z bivanjem v novi hiši bomo še bolj.

Ali lahko poveste kaj o svojih dveh otrocih, ki sta se rodila z motnjo v duševnem razvoju?

Starejši, Jure, bo imel devetindvajset let. Kategoriziran je kot oseba s težjo motnjo v duševnem razvoju. Je hiperaktiven. Imel je epileptične napade, ki pa so s pravilno zdravstveno obravnavo prenehali. Danes je srečen. Zelo rad je v Centru, kjer sodeluje v veliko dejavnostih. Konce tedna, praznike in počitnice skoraj v celoti preživlja doma. Doma ima posebno mesto v babičinem srcu, in to ji z vsem bitjem tudi vrača.

Mlajši, Davor, ima triindvajset let. Tudi on ima težjo motnjo v duševnem razvoju. Njegovo življenje spremljajo bolezni. Veliko časa je preživel v bolnišnici in z njim vred tudi midva z možem. Že kot dojenček je dobil oslovski kašelj, pljučnico, dobil je tudi nekaj poškodb, ki so se končale z epilepsijo. Pri dvanajstih je prvič zbolel za rakom. V bolnišnici sva ga izmenično spremljala z možem. Zdravljenje je trajalo leto in več. In čez osem let se je rak ponovil. Znova amputacija, kemoterapija ...

Pa kljub temu se zelo rad smeje, plava in z invalidskim vozičkom se pripelje skoraj povsod. V zavodu je bil vedno sprejet z vsemi svojimi tegobami vred.

Kako ste se sploh odločili še za naslednjega otroka, ko ste zaradi prizadetosti prvega verjetno doživeli hud šok?

Po petih letih, ko so nama genetiki zagotavljali, da bo vse v redu, sva se odločila za še enega otroka. V to odločitev naju je vodila misel, da bo vsaj nekdo, ki bo poskrbel za "bolnega", ko naju ne bo več.

Gospa Sonja, najprej ste bili

učiteljica matematike. Poučevali ste na osnovni šoli, potem pa ste se odločili še za študij defektologije. Zakaj? Ste upali, da boste tako laže pomagali svojima otrokoma? Vas je študij morda razočaral v tem, da stanja ne morete spremeniti?

Ko sva morala tudi drugega otroka dati v tedensko zavodsko varstvo, sem ostala nenadoma brez cilja. Želela sem si smiselno zapolniti dneve. V času, ko sem poučevala matematiko na osnovni šoli, sem srečevala mnoge učence prav s težavami pri tem predmetu. In tako sem se odločila, da si čas zapolnim s študijem defektologije, v katerem sem videla nove izzive. Vedela sem, da s samim študijem ne bom mogla pomagati svojima otrokoma, saj čustvenost vedno premaga doslednost. Lahko pa s svojimi izkušnjami, tako poklicnimi kot življenjskimi, ki jih podkrepim še s strokovnim znanjem, pomagam komu drugemu. Tako zdaj poučujem na šoli s prilagojenim programom.

Kdaj ste dali otroka v zavod, kako ste se pri tem odločali in kaj bi svetovali staršem, ki se ne morejo odločiti za ta korak?

Oba otroka sta najprej obiskovala razvojni vrtec in potem smo se ravnali po nasvetih komisij za razvrščanje. Starejši je odšel takoj po predšolskem obdobju v zavod. Mlajši pa je šel najprej v dopoldansko oskrbo, in ko se je to izkazalo za neustrezno, smo se odločili za tedensko. Oba sta hiperaktivna, zato jima bolj ustreza stalni ritem in kontinuirano delo s čim manj motnjami.

In zakaj sva ju dala v zavod? Najina otroka sta zelo zahtevna. Potrebujeta štiriindvajseturno varstvo in oskrbo. Nikoli, prav nikoli nisva z možem pomislila, da bi imela otroka samo doma. Zavedala sva se, da je otrok in pozneje odrasli socializiran samo, če živi med drugimi in se tako uči vzpostavljati odnose. Tudi življenje celotne družine je tako boljše. Ne zaidemo v brezciljnost, vsakemu od nas se vedno kaj dogaja. Otroka dejavno preživljata svoj čas, še vedno pridobivata nove spretnosti, tudi njun prosti čas je zapolnjen s kakovostno vsebino. Midva poskrbiva, da ohranjamo družino, in cenimo čas, ko smo skupaj. Oba otroka sta veliko doma, skoraj vse počitnice, konce tedna in praznike.

Ko je mlajši sin zbolel in imel kemoterapijo, naju ni skrbelo, kam ta čas z večjim sinom, saj je imel svoj drugi dom v zavodu. Zaradi zdravstvenih težav vozimo mlajšega domov velikokrat tudi med tednom. V zavodu nas razumejo in nam to omogočajo, čeprav s tem zmotimo ritem dela. In to cenimo.

Nekoč sem zapisala:
Ne moreš biti samo moj,
moraš biti tudi naš in njihov ...
Le tako boš ostal srečen tudi, ko se bova morala ločiti.

Mama

To bi svetovala staršem, ki se ne morejo odločiti!

Kako ob dveh hudo prizadetih otrocih sploh zmorete opravljati še službo, čeprav je ta za duševno ravnovesje verjetno potrebna in pomembna?

Zato ker imata najina otroka čudovit drugi dom v zavodu. Kadar potrebujemo pomoč zavoda, so nam vedno na voljo. V službo hodiva iz dveh razlogov. Prvi je seveda zaradi temeljne potrebe po preživetju, drugi, tudi zelo pomemben razlog, pa je osebnostna rast in samopotrjevanje. Končno je tu še druženje z ljudmi in zaradi zaposlenosti nimaš časa za samopomilovanje. Da sva lahko oba v službi, se je treba tudi dobro organizirati. Zelo si pomagava med sabo, veliko pa nama je, ko sta bila otroka mlajša, pomagala tudi moja mama.

Seveda pa nastanejo težave zaradi bolniškega dopusta, kajti za dolgotrajno nego in oskrbo odraslega bolnega otroka bolniški dopust za starše zakonsko še ni urejen.

Gospod Ciril, ali lahko tudi vi kaj poveste o svojem delu?

Delam za računalnikom in me delo zelo zaposli. Svoj poklic imam rad in delo obvladam. Kot elektrotehnik sem si želel imeti svojo delavnico. Zamišljal sem si, da bom tudi najine otroke vključil v družinsko podjetje. Načrti so ostali neizpolnjeni. Zaradi stanja otrok sem se odpovedal poklicni karieri in ostajam v kolikor toliko zanesljivi državni službi.

Povejte, kako poteka vajin delavnik, konec tedna, dopust.

Jaz že vseskozi poučujem in si dan delim na dva dela: dopoldne v službi, zvečer priprave za šolo, vmes pa skuham kosilo, pospravim, nakupim in največkrat grem po Davorja v zavod. Mož prihaja pozno popoldne. Ko pride domov, ga čakajo razna hišna opravila, saj je edina moška moč pri hiši.

V petek popoldne prideta oba otroka domov. Ta dan je ponavadi kar naporen, saj pride vsak od nas domov z velikimi pričakovanji, ki pa jih je treba uskladiti. V soboto in nedeljo po navadi kaj dobrega spečemo, da zadiši po domačem, in postorimo tisto, kar nam čez teden ni uspelo. Pomembno nam je, da smo skupaj.

Dopust se ujema s šolskimi počitnicami in otroka sta po navadi doma. Takrat se veliko vozimo z avtom, poleti gremo na morje ali pa smo doma na dvorišču, ki je na srečo zelo veliko. Že nekaj časa pa si vsako leto z možem vzameva okrog deset dni samo za naju. Takrat greva s šotorom na morje in si nabereva nove energije. Otroka gresta tudi z zavodom po en teden na letovanje.

Poznate se s stiškim patrom g. Janezom Novakom. Vajina otroka vključujete v cerkvene dejavnosti. Lahko poveste kako? Kaj vama pomeni vera? Ali je rojstvo prizadetih otrok spremenilo vajin odnos do vere in Cerkve?

Stiški opat g. Janez Novak je velik prijatelj oseb z motnjami v duševnem razvoju in tako tudi prijatelj najinih otrok. Cenimo ga zaradi njegovega človeškega odnosa do otrok in nas staršev. Je občutljiv za naše težave in nas razume. Z otroki sem se udeleževala srečanja lučk v Stični.

Ko je mlajši še drugič zbolel, smo se s patrom, skupino lučkarjev in njihovih staršev že poznali. Od vseh smo dobili veliko spodbudnih besed in še več misli ter molitev, za katere sem čutila, da nas spremljajo.

Prizadetost najinih otrok je v nekem smislu tudi spremenila najin odnos do Cerkve. Nisva več dejavna pri vsakodnevnih dogajanjih, kot sva bila v mladosti. To ni razočaranje, pač pa nezmožnost biti povsod. Najina osebna vera pa se je še poglobila.

Dom Barje je precej velika bivalna enota - za osemnajst uporabnikov. Kakšne prednosti si zanje obetate v primerjavi z dosedanjo zavodsko oskrbo?

V bistvu ne bo posebnih prednosti, kar zadeva oskrbo. Možnosti obravnav bo včasih celo manj, ker bodo odvisni od prevozov. Prednosti vidim v tem, da bosta otroka blizu doma, da bosta imela vsak svojo sobo, svojo zasebnost in da bosta doživljenjsko preskrbljena.

Zahvaljujem se vama za pogovor. Ob bližajočih se božičnih in novoletnih praznikih vam želim veliko notranjega miru, moči in zdravja.

Tereza Žerdin

SEMINAR

BODIMO POZITIVNI, DOBRI IN BOMO SREČNI

Pod tem naslovom je potekal vikend seminar oseb z motnjo v duševnem razvoju obalnega društva Sožitje. Tokrat smo si izbrali skoraj neopazno vasico na prehodu med Dolenjsko in Belo krajino - Črmošnjice, in sicer Center za šolske in obšolske dejavnosti Lipa.

Poglavitni poudarek je bil na izobraževanju, temu smo posvetili petek popoldne in soboto dopoldne. Povabili smo prof. soc. ped. Natašo Turk, ki so jo nekateri udeleženci že poznali, saj so bili skupaj z njo na taboru ob Kolpi. Predavateljica je z veliko spretnostjo izzvala, da so poslušalci izrazili svoje pozitivne in negativne navade. Sami so ugotovili, da negativne navade (nesprejemanje, nespoštovanje, nezaupanje, nerganje, kritiziranje, obsojanje ...) povzročajo v naših odnosih neprijetne položaje. Zato je pomembno, da se učimo boljšega vedenja; le tako bomo boljši, srečnejši in zadovoljni v življenju. Imeli bomo dobre odnose z ljudmi, s katerimi živimo, delamo in se srečujemo v vsakdanjem življenju.

Za opravljeno izobraževanje so dobili priznanje.

Ker smo bili v bližini Dolenjskih toplic, so udeleženci v soboto

NOVE PRIDOBITVE

popoldne uživali v termalnih bazenih in niso mogli skriti svojega zadovoljstva.

Oba večera smo se sprostili ob živi glasbi, plesu in petju in se nasmejali.

Ker smo želeli čim več videti in doživeti v pokrajini, kamor redko zaidemo, smo se v nedeljo dopoldne prepustili podpredsedniku društva Novo mesto, gospodu Ediju Kočmanu. S ponosom nam je razkazal Novo mesto in njegove znamenitosti. Popeljal nas je v Pleterje, kjer smo si ogledali muzej na prostem, in v Kostanjevico z lesenimi skulpturami. Hvaležni smo mu bili, da se nam je posvetil in nas kot pravi vodnik popeljal po lepotah Dolenjske.

Vikend seminarji za osebe z motnjo v duševnem razvoju so postali poleg vikend seminarja za družine kar stalnica v našem društvu. Izkušnje, ki smo si jih pridobili iz prejšnjih oblik takega izobraževanja, kažejo, da so te oblike zelo koristne v dobro naših oseb. Postajajo strpnejše, medosebni odnosi so pristnejši, saj se bolje poznajo.

Sonja Pavčič

BIVALNA ENOTA V RIBNICI

Proti koncu oktobra je Center za usposabljanje, varstvo in delo Draga pri Igu že drugič to jesen odprl vrata svoje nove bivalne enote, prvič na Škofljici in tokrat v Ribnici. V novem domu bo prostor za štiriindvajset občanov Ribnice, ki so do zdaj živeli drugod. Vrnili se bodo v svoje ožje okolje. Želimo jim, da bi se v novem domu počutili dobro.

S temile verzi so jih povabili v domači okoliš:

Med Veliko in Malo goro je kotlina,
lepa ribniška dolina.
Dežela veselih in šegavih je ljudi,
suhe robe, pa tud' lončenih stvari.

Bajka stara govori, da tam,
kjer Ribnica stoji,
nekoč bilo je jezero,
s prijazno zlato ribico.

Dandanes pa je taka stvar,
da hiša nova tam stoji,
veselo vabi tja ljudi,
nekoč živeče v Ribnici.

USPEŠNO SODELOVANJE MED DRUŠTVI

V okviru letnega programa dejavnosti našega društva je bil organiziran vikend seminar za družine, ki je bil speljan v veliko zadovoljstvo vseh, varovancev in staršev.

Iz Krškega smo se odpeljali v Slovenske Konjice in se najprej ustavili na ogledu varstveno-delovnega centra. Zaposleni so nas lepo sprejeli in nam razkazali prostore, nato pa smo ob prigrizku pokramljali in primerjali delo našega Varstveno-delovnega centra Leskovec.
Namestili smo se v hotelu Dravinja. Po večerji nas je predsednik Dane Mižigoj podrobno seznanil s programom predavanj in predvidenih ogledov: Žičko Kartuzijo, zeliščnim vrtom, Čebelarstvom Žvikart, dvorcem Trebnik, turistično kmetijo Črešnar v Oplotnici, mežnarijo, v kateri je etnološki muzej, gradom nad Konjicami in planinsko kočo na Boču.
Proslavili smo tudi rojstni dan Slavka Novaka, očeta našega varovanca Silva, in se skupaj s slavljencem slikali v prelepem okolju samostana Žičke Kartuzije, kar mu bo v lep, trajen spomin.
Pohvaliti moram predavateljici gospe Lidijo Pratnemer iz Slovenskih Konjic in Tatjano Lesnik iz Šentjurja, ki sta nam teme svojih predavanj podali razumljivo in prijetno.
Pred odhodom nas je obiskala še gospa Marija Opraus, predsednica društva Sožitje Slovenske Konjice, s katero smo se pogovorili.
Tudi ta vikend seminar nam bo ostal v lepem spominu.

Zvonka Letner

V ŽALCU NAM NI BILO DOLGČAS

Jesenski meseci so navadno zelo delovni. Tudi v medobčinskem društvu Žalec vsako jesen poskrbimo, da ni dolgčas.
V septembru smo organizirali društveni vikend seminar. Ta je letos potekal v zavodu Marianum v Veržeju. Navdušeni smo bili nad lepoto okolice in samim zavodom. Salezijanci, ki vodijo center, so res dobri gostitelji. Še posebno nas je navdušil gospod Marko, ki nas je podrobno seznanil s krajem Veržej in njegovo zgodovino, spremljal nas je na popotovanju po Prekmurju in nam v kleti zavoda predstavil vinsko klet.
Starši smo se vsak dan udeležili strokovnih predavanj, ki so jih pripravile gospe Brigita Nojić, Janja Peterman in Maja Makarovič.
Ker so bili udeleženci predvsem mladostniki ali že starejše osebe, smo največ pozornosti namenili oblikovanju stališč do oseb z motnjami v duševnem razvoju, zakonskim predpisom, ki urejajo skrb za polnoletne osebe, možnosti vključevanja le-teh v različne oblike institucionalnega varstva oz. zaposlovanja. Starši smo sodelovali v razpravi.
Naši otroci so ta čas spoznavali okolico in Veržej, likovno ustvarjali, najbolj pa so uživali v športnih igrah na bližnjem igrišču. Popoldanski čas smo izrabili za kopanje v bližnjih termah Banovci, vsak trenutek pa smo izkoristili za druženje, spoznavanje in izmenjavo izkušenj.
V oktobru smo se odpravili na društveni izlet na Koroško. Izleta se je udeležilo kar nekaj družin. Ogledali smo si rudarsko mesto Črna in v krajinskem parku Topla obiskali gozdnega moža, ki nam je marsikaj pametnega povedal. Slišali smo, da pod Peco spi kralj Matjaž. Škrat v škratovi jami nam je povedal, da se mu je brada že šestkrat

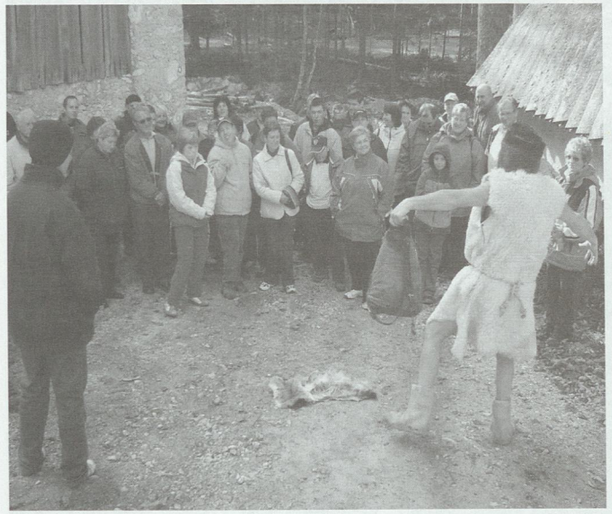

ovila okoli mize. Ko se bo ovila devetič, pa se bo kralj Matjaž zbudil in v deželi bosta zavladala mir in prijaznost.
November je v znamenju mrzlih in temačnih dni, zato se radi umaknemo v notranjost. Kje pa naj bo prijetneje kot v bazenu? Že lani smo se v zimskih mesecih organizirano kopali v termah Topolšica. V začetku je bilo udeležencev malo, nato pa se je število povečevalo. Verjamemo, da take sprostitvene dejavnosti koristijo ne le osebam z motnjami v duševnem razvoju, temveč tudi staršem.
Pred nami pa je že praznični čas. Veselimo se prihoda dobrih mož. Božiček, ki nas vsako leto bogato obdari, tudi letos ne bo pozabil na nas.
Vsem tem dejavnostim pa je skupen dober namen: našim otrokom, mladostnikom in starejšim osebam omogočiti, da kakovostno in zabavno preživijo nekaj svojega čas v skupini, kjer so sprejeti takšni, kot so, in kjer potekajo dejavnosti prav zaradi njih.

Samo Rednak,
tajnik Društva Sožitja Žalec

TRADICIONALNI DRUŠTVENI IZLET

Ljubljansko društvo Sožitje je tudi to jesen organiziralo izlet. Tokrat smo obiskali živalski vrt v Zagrebu.
Na pot smo se odpravili s štirimi avtobusi in kombijem v zgodnjih jutranjih urah. Udeležencev izleta je bilo skupaj z vodniki 206, od tega pa skoraj polovica oseb z motnjami v duševnem razvoju. Avtobusi so imeli tudi po enega vodnika (prostovoljci našega društva), ki je moral poskrbeti, da so vsi udeleženci na svojih sedežih in da se vsi skupaj držimo urnika.
Vreme nam je bilo naklonjeno in po jutranji megli se je pojavilo tudi sonce. V Zagreb smo prispeli približno ob enajstih. Živalski vrt v Zagrebu je po velikosti med največjimi v Evropi. Ustanovil ga je Mijo pl. Filipović leta 1925 na območju prvega maksimirskega otoka. Tistega dne, ko je bil odprt, je imel živalski vrt le šest živali, vendar se je njihovo število hitro povečevalo. Leta 1990 so začeli obnovo živalskega vrta, ki traja še danes. Zdaj ima živalski vrt na skupni površini sedmih hektarjev 281 zvrsti ali 1996 živali, v njem pa je zaposlenih 70 ljudi.
Morali smo pohiteti, če smo želeli videti vse ali vsaj večino živali. Imeli smo približno dve uri časa. Na žalost so nekatera bivališča obnavljali, tako da tudi živali ni bilo, pa vendar, bilo je zelo lepo, okolica je čudovita in bilo je tudi veliko videti.
Ko smo se vračali, smo imeli v Brežicah kosilo in po kosilu zabavo z živo glasbo, tako da smo se vsi skupaj pošteno naplesali. V Ljubljano smo se vrnili okoli osmih zvečer. Večina je bila z mislimi že v naslednji jeseni in se spraševala, kam nas bo tedaj vodila pot.

Udeleženci izleta društva Sožitje Ljubljana

POGLED V PRETEKLO LETO 2007

Letošnjo pomlad in poletje je Zveza Sožitje organizirala raznovrstne poletne tabore za osebe z motnjami v duševnem razvoju. Društva Sožitje Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobrepolje so za udeležence organizirala prevoze in prostovoljce, ki so spremljali osebe z motnjami v duševnem razvoju.
Od 13. do 20. aprila je v Počitniškem domu Zgornje Gorje, ki stoji v prijetni gorenjski vasici Zgornje Gorje pri Bledu, potekal pevsko-glasbeni tabor, na katerem se je veliko dogajalo. Na taboru so se udeleženci lahko udeležili delavnice petja, spoznavali svoj glas, prepevali slovenske ljudske in narodno-zabavne pesmi ob zvokih kitare, izvajali solopetje ob karaokah in spoznavali različne kulture in glasbo. Preizkusili so se tudi v igranju na različna glasbila in v izdelovanju le-teh. Poleg vsega tega so se veliko sprehajali v naravi, imeli večerne zabave ob ognju in plesu, se veliko pogovarjali in tudi počivali. Imeli so indijanski večer, na koncu pa so se med seboj obdarili.
Od 7. do 14. julija je potekal doživljajski tabor v Srednji šoli za gostinstvo in turizem v Izoli. Na taboru so udeleženci preživeli teden dni v družbi svojih prijateljev, kjer jih je čakalo veliko presenečenj in novih izkušenj. Na taboru je bilo zelo veselo, veliko so se smejali in spoznavali nove prijatelje, s katerimi so se nato tudi veliko družili.
Od 14. do 21. julija ter od 21. do 28. julija sta na Turistični kmetiji Zgornji Zavratnik v Lučah potekala doživljajska tabora, na katerih so udeleženci uživali v naravi. Na sprehodih so spoznavali in občudovali okolico z vsemi njenimi lepotami. Sprehodili so se do Logarske doline, se veliko ukvarjali z različnimi rekreativnimi in športnimi dejavnostmi (sprehodi, jutranja telovadba), slikali, ustvarjali razglednice, peli, plesali in se ob vsem tem veliko zabavali ter družili ob družabnih igrah.
Od 4. do 11. avgusta je potekal Doživljajski tabor v Centru za usposabljanje Elvire Vatovec v Strunjanu. Na taboru so se udeleženci zjutraj najprej uredili, dopoldnevi pa so bili namenjeni kopanju. Po kosilu in počitku so se ukvarjali s slikanjem in izdelovanjem nakita, v popoldnevih so se sprehajali do morja, večeri pa so bili namenjeni poslušanju glasbe in plesu. Obiskali so tudi Piran in se z ladjo popeljali po morju, imeli pa so tudi piknik.
Od 18. do 25. avgusta je v Centru šolskih in obšolskih dejavnosti v Domu Soča v Tolminu potekal Plesni tabor, na katerem so se udeleženci učili novih plesov, obiskali so Tolminska korita in Hudičev most ter se ohladili v Soči. Veliko pa so tudi ustvarjali, se zabavali in ukvarjali s športom. Na vseh taborih je bilo poskrbljeno za bivanje in prehrano udeležencev.

Helena Sečko,
prostovoljka Društva Sožitje Grosuplje

SONČNA DNEVA NA LISCI

Učenci in učitelji vseh petih oddelkov vzgoje in izobraževanja Osnovne šole dr. Mihajla Rostoharja iz Krškega smo preživeli dva sončna dneva v Jurkovi koči na Lisci. Zbrali smo se na železniški postaji v Krškem in se z vlakom odpeljali do Brega. Tam smo si veselo oprtali nahrbtnike in se peš odpravili proti cilju. Med hojo nas je prehitel šolski kombi, iz katerega so nam pomahali gibalno ovirani učenci. Utrujenost na cilju je bila opazna, kljub temu pa je zvečer ostalo še dovolj moči za ples.

V petek so se nam pridružili starši, s katerimi smo skupaj spuščali zmaje, izdelane pri delovni vzgoji. Kako visoko so leteli! Vlekli smo tudi vrv, pojedli golaž in kostanj ter se posladkali s sladicami, s katerimi so nas razveselile mamice. Zapeli in zavrteli smo se še ob harmoniki in se zadovoljni odpravili domov.

Zapisali:
Tanja in Silvija

Odgovarja: Anka Pori, univ. dipl. psihologinja - družinska terapevtka

PSIHOLOŠKI KOTIČEK

Znanka mi je obtožujoče pripovedovala o mamici, ki nenehno "čepi v cerkvi", namesto da bi doma skrbela za svoje otroke. Pa je eden izmed njih še celo prizadet. Kako da je v cerkvi ne odslovijo in ji povejo, naj najprej poskrbi za otroke doma, še ni mogla prenehati z napadanjem.

Občutje nestrpnosti in nesprejemanje drugače mislečega in čutečega je velo iz tega govorjenja. Ampak to je težava pripovedovalke. Ona bo morala opraviti s tem pri sebi, če bo hotela razumeti verne ljudi. Zavedala sem se znankine duhovne praznine in cerkvene nevključenosti, v kateri verjetno korenini njen osebni odpor do Cerkve in verovanja nasploh.

Naj mi bo dovoljeno to njeno izzivanje izkoristiti za razmišljanje o tem, zakaj ta mati (in mnoge druge pa tudi očetje in stari starši) zahajajo v cerkev. Tu je mišljena krščanska, Katoliška cerkev. Zagotovo pa lahko vlečemo vzporednice tudi z drugimi verskimi skupnostmi.

Vernost je nekaj, kar pridobimo (ali pa ne) v svoji primarni družini in tudi v širšem okolju, katerega del smo. Je pa tudi plod našega osebnega iskanja v obdobju odraščanja in odraslosti. Doživljamo jo bolj ali manj globoko in dejavno. To je odvisno od naših osebnostnih lastnosti, od obdobja življenja, v katerem smo, od dejavnosti Cerkve, ki ji pripadamo, in še od mnogih drugih dejavnikov.

Kadar smo v stiski, ko se zdi, da se je "vse" obrnilo na glavo, da so nas "vsi" zapustili, se zdi, da je Bog in (ali) Cerkev še edino, kamor se lahko zatečemo in v čemer najdemo uteho. Če verujemo, seveda. Včasih pa se vernost prav v takih trenutkih oz. obdobjih obudi in zaživi.

Zakaj ta mama sedaj pogosteje hodi v cerkev? Morda išče tam tolažbo ob življenjskem razočaranju, ob teži sprejemanja drugačnega otroka.

Morda se čuti v cerkvenem okolju sprejeta, tudi če ni "popolna", ker nima "normalnega" otroka. Starši otrok, motenih v razvoju, večkrat izražajo bolečino občutja nesprejetosti svojih otrok in njih samih v prejšnje ožje družbeno okolje, v katerem so se gibali (ali pa se še).

Globoko verni ljudje črpajo iz svoje vere in iz dejavnosti, povezanih z njo, izredno moč za dejavno iskanje in prenašanje življenjskih preizkušenj.

Cerkev in farno občestvo velikokrat tudi konkretno pomagata ljudem v stiski (dejavnosti Karitas, manjše občestvene (samopomočne) skupine v fari, pomoč prostovoljcev otrokom in družini ...).

Mogoče pa je tudi, da pogosto zahajanje te matere v cerkev pomeni neke vrste "beg" pred težkim bremenom doma. Morda je obremenitev pretežka, je v tem preveč sama ... Ne vemo.

Dobro bi bilo, da bi se s to mamo kdo pogovoril. Brez predsodkov seveda. Šele potem bi videl, kaj od naštetega za to mamo drži. In če drži zadnje, ji je treba pomagati poiskati njej ustrezno pomoč. Govorjenje za hrbtom to gotovo ni.

NOVICE IZ ZVEZE SOŽITJE

pripravil: Tomaž Jereb

Ministrstvo za zdravje pripravlja Nacionalni plan zdravstvenega varstva. Tudi invalidske organizacije smo bile povabljene, da naj v fazi priprave sporočimo svoja pričakovanja. Zveza Sožitje je tudi tokrat predlagala, celo zahtevala, da se v ta dokument vnese izvedbena možnost zgodnjega odkrivanja in zgodnje obravnave oseb s posebnimi potrebami.

Do konca letošnjega leta naj vi vlada že obravnavala Zakon o izenačevanju možnosti invalidov, ki naj bi šel pozneje v parlamentarni postopek. Vse pa kaže, da se to predvidevanje ne bo izšlo.

Direktorat za invalide, ki pripravlja omenjeni zakon, se sicer zelo pogosto srečuje v delovni skupini tudi s predstavniki invalidskih organizacij, težave pa vseskozi nastajajo že pri razumevanju koncepta takega zakona. Temeljna dilema se vrti okoli tega, ali naj bi bil to samo splošen protidiskriminacijski zakon ali pa naj bi urejal tudi kopico doslej neurejenih invalidskih vprašanj. Velika večina se nagiba k kombinaciji obeh vsebinskih pristopov, čeprav posamezna statusna vprašanja nekaterih skupin invalidov doslej še niso bila ustrezno dogovorjena. Ena izmed mogočih rešitev je v tem, da bi ta zakon med drugim registriral vsa odprta vprašanja, vendar bi jih v določenem roku morali rešiti posamezni vladni resorji na področju zdravstva, šolstva, socialnega varstva v svoji zakonodaji.

Predstavniki vseh društev Sožitje, ki se združujejo v Zvezo Sožitje, imajo navadno vsaj enkrat na leto organiziran posvet. Letošnji dvodnevni posvet je prvič potekal v Prekmurju. Srečanje se je začelo z ogledom varstveno-delovnega centra in bivalne skupnosti Želva, d. o. o., v Černelavcih pri Murski Soboti. V nadaljevanju so se udeleženci pogovarjali v treh delovnih skupinah, ki so tematsko obravnavale vprašanja položaja staršev v društvih, tudi pridobivanja mlajših družin, razpravljali so o sodelovanju društev Sožitje z izvajalskimi organizacijami, ki skrbe za osebe z motnjami v duševnem razvoju, zadnji vsebinski sklop pa se je ukvarjal z operativnim delovanjem društev. Posvet smo izrabili tudi za seznanitev z možnostjo uporabe foruma društev, ki deluje na spletni strani Zveze Sožitje, seznanili pa smo se tudi z vzorcem Pravilnika o finančno-materialnem poslovanju društev, ki ga društva morajo imeti. Splošna ocena je bila, da je tokratni posvet zelo uspel.

Kot vsako leto se tudi letos ob koncu leta srečujejo različni sodelavci v programih Zveze Sožitje. Cilj teh srečanj je, da se analizira potek posameznih programskih sklopov in da se celostno oceni njihovo konkretno izvajanje. Tak način je vsekakor v pomoč pristojnim komisijam, ki že pripravljajo programe za naslednje leto. Prvi dve srečanji vodij družinskih programov in programov vseživljenjskega učenja za osebe z motnjami v duševnem razvoju so že za nami, v začetku januarja pa načrtujemo še srečanje vseh spremljevalcev oz. prostovoljcev, ki so podporne osebe udeležencev v programih vseživljenjskega učenja.

Naša društva zelo težko čakajo na končne odločitve finančne komisije za sofinanciranje posebnih socialnih programov v lokalnih društvih. Sredi novembra se je ta komisija sestala in pripravila svoj predlog. Po njem naj bi društva prejela še približno 140 tisoč evrov, 100 tisoč evrov pa so že prejela v obliki akontacije. Poleg sredstev za socialne programe pa so vsa društva tudi prejela okoli 200 tisoč evrov za svoje delovanje. Vse kaže, da bomo lahko v letošnjem letu društvom nakazali vsa sredstva, ki smo jih načrtovali v te namene.

V novembru je vodstvo Zveze Sožitje obiskalo direktorja Direktorata za socialne zadeve na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve. Predstavili smo mu svoja stališča o potrebi prenove Zakona o družbenem varstvu telesno in duševno prizadetih oseb, seveda pa smo ga tudi seznanili s kopico druge problematike, povezane z osebami z motnjami v duševnem razvoju in njihovimi starši. Predvsem gre za vključevanje v varstveno-delovne centre, seveda pa tudi vedno znova opozarjamo na to, da bodo v naslednjih letih skokovito narasle potrebe odraslih oseb z motnjami v duševnem razvoju po bivanju v različnih oblikah celodnevnega varstva. Prav glede vključevanja čakajočih na možnost vstopa v varstveno-delovne centre je položaj izrazito neugoden. Vlada namreč v naslednjih dveh letih ne načrtuje novih vključitev v javne zavode, le delno pa naj bi se te možnosti ponudile prihodnjim koncesionarjem. Bojimo pa se, da bo naslednjega pol leta v Sloveniji posvečeno veliko pozornosti predsedovanju Evropske unije, nato pa sledi novo volilno leto, ko se navadno le veliko obljublja, stori pa bore malo. Čas pa žal teče in prehiteva vse aktualne rešitve.

Založniški svet se je že drugič sestal, da je znova pregledal, kaj bi lahko na Zvezi Sožitje izdali v naslednjem letu. Pod izdajo so mišljeni različni priročniki, zgibanke, knjige in druge oblike tiskanega gradiva. Na društvenem posvetu je bila izražena tudi želja, da bi Zveza Sožitje izdala knjižico z življenjskimi zgodbami naših staršev in zgibanko o njihovih pravicah.

Seveda smo se zavzeli tudi za to, da se raven zdravstvenega varstva naših invalidov ne bi zmanjševala, prav nasprotno, v posameznih izvedbenih vsebinah bi se morala celo okrepiti. To velja predvsem za možnost uveljavljanja brezplačne obnovitvene rehabilitacije, podobno pa velja tudi za prilagoditev standardov in normativov v zdravstvenem varstvu, ki doslej do naših oseb niso bili najbolj izvedbeno prilagojeni in prijazni.

Na spletni strani Zveze Sožitje deluje tudi forum društev. Namenjen je sicer predvsem povezovanju med lokalnimi društvi, izmenjavi informacij in izkušenj ipd., vendar lahko ta forum izrabijo tudi vsi starši, ki bi želeli navezati stik z drugimi starši ali bi želeli kako drugače sporočati svojemu društvu predloge ali pobude. Predvsem mlajši starši, ki tudi sicer zelo pogosto komunicirajo prek elektronskih medijev, imajo tako še dodatno možnost, da prek tega foruma navežejo nove stike.

Invalidske organizacije smo se v času pred predsedniškimi volitvami tudi srečale z vsemi predsedniškimi kandidati. Spraševali smo jih o njihovih stališčih do vprašanj invalidskega varstva. Seveda je velika večina izražala naklonjenost invalidom in se zavzemala za še večje spremembe na tem področju. Zato iskreno upamo, da bo novi predsednik tudi v svojem vsakdanjem delu naklonjen invalidom, saj naj bi s svojim moralnim in etičnim delovanjem vplival tudi na izvršilno oblast, predvsem pa sooblikoval pozitivno ozračje tudi v odnosu slovenske javnosti do invalidov.

LETOVANJE V STRUNJANU "MI GREMO PA NA MORJE, DA BOMO PLAVAL KAKOR ŽABCE, RIBCE AL PA KIT"

Nekega ponedeljka v začetku oktobra smo se z avtobusom odpeljali na morje v Strunjan. Ko smo prišli tja, smo se razdelili po sobah in odšli na kosilo. Po kosilu smo imeli kratek odmor. V Strunjanu smo največ časa preživeli v bazenu, kjer smo plavali, se "tunkali" in hodili v jakuzzi - masažni bazen. Nekateri pogumnejši smo plavali v zunanjem bazenu. Nekaj evrov smo porabili tudi za kavo, ki smo si jo privoščili vsak dan, po zajtrku in kosilu. V torek popoldne smo na obali slikali, se igrali z žogo, vrteli na vrtiljaku, nabirali školjke in igrali na kitaro. Zvečer po večerji pa smo imeli ples. Zelo smo se veselili sredinega izleta z ladjo. Do Portoroža smo se odpravili peš. Nekateri so se peljali z avtom. Z ladje smo si ogledali slovensko obalo. Videli smo galebe, ki so nas vso pot spremljali. Na ladji smo jedli kalamare. Imeli smo se super in res smo uživali. Na morju smo se tudi veliko slikali in snemali. Preživeli smo prekrasen teden na morju.

Uporabniki Varstveno-delovnega centra Tolmin

MOJE DRUGO POTOVANJE: MEDŽUGORJE

Bil sem že v Tuniziji, sedaj pa sem šel na božjo pot v Medžugorje. Tudi tu sem že bil, a takrat sem bil še majhen otrok. Peljali pa smo se z avtobusom.

Medžugorje je zelo daleč. Vozili smo se osem ur. V obe smeri smo naredili več kot 1100 kilometrov poti. Idejo je dala moja mama. Mamina želja je bila, da gremo z osebnim avtomobilom. Vztrajala je, da gremo z novim avtom, peguotom 207. Preden smo šli na romanje, smo peljali avto na servis na Jesenice, da so pogledali, če je vse v redu. Z nama je šla še mamina prijateljica, njena prejšnja sodelavka. Med potjo smo jedli le žemlje in pili sok, saj pravijo, da naj na božji poti ne bi jedli mesa.

Mejo Slovenije s Hrvaško smo prečkali na mejnem prehodu pri Metliki. Videl sem Bosno in Hercegovino, Jajce in Mostar. V Medžugorju je bilo veliko zanimivih stvari. Ljudje so bili prijazni in naklonjeni. Od nekega gospoda sem dobil v dar velik križ z Jezusom. Mislim, da ima ta gospod rad invalide. Tu sem molil za vse. V cerkvi lepo pojejo! Česa takega še nisem slišal! Zato sem si kupil tudi zgoščenko s temi pesmimi. Upam, da me bo pot še kdaj peljala tja.

V Medžugorju se zida veliko novih hiš in hotelov. Tam smo prespali eno noč. Ko pride sezona, je tu veliko avtobusov.

V Medžugorju so trgovine z raznimi spominki. Zelo veliko jih je. Kupil sem spominek, ki sem ga podaril varuhinji Marti. Med spominki je bilo zelo veliko izbire. Pri izbiranju mi je pomagala moja mama, saj sam nisem vedel, kateri bo Marti ugajal. Danes pa sem videl, kako je bila Marta vesela, ko sem ji ga dal. Upam, da jo bo Marijin kipec spominjal name. Tudi na svojo babico sem se spomnil in ji kupil obesek v obliki križca. Kupili smo tudi sveče. Zelo sem se bal, da se mi bo kipec med potjo razbil. Vendar sem ga dal v kapo in ga varno pripeljal domov.

Mislim, da sem lahko srečen, da imam tako mamo, da se ukvarja z mano in mi pomaga na vse načine, kolikor zmore. Moja mama je zelo dobra, da je vozila avto vso pot dol in nazaj. Res je, da jo je bolela noga, saj je morala stalno pritiskati na plin.

Ko smo se vozili nazaj, smo bili vsi utrujeni. Domov smo prišli v sredo ob enih zjutraj. Na to romanje mi bodo ostali lepi spomini.

Dejan Roter,
Center za usposabljanje invalidnih otrok
Janka Premrla - Vojka Vipava

GASILSKA VAJA

Tako kot vedno smo tudi v sredo, 23. oktobra, v Varstveno-delovnem centru Leskovec delali, se šalili. Naenkrat pa - alarm. "Je požar?" smo pomislili. "Ja požar je, gremo na igrišče," so nam rekli mentorji. Odhiteli smo na dvorišče. Ugotovili smo, da dva manjkata. "Kaj se jima je zgodilo?" smo se spraševali in si želeli, da se jima ne bi pripetilo kaj hudega. Prihiteli so gasilci in začeli z reševanjem. Najprej so rešili naša sodelavca in nadaljevali z reševanjem.

To je bila samo vaja. Želimo si, da nikoli ne bi bilo požara.

Sandi Pregl,
Varstveno-delovni center Krško - Leskovec

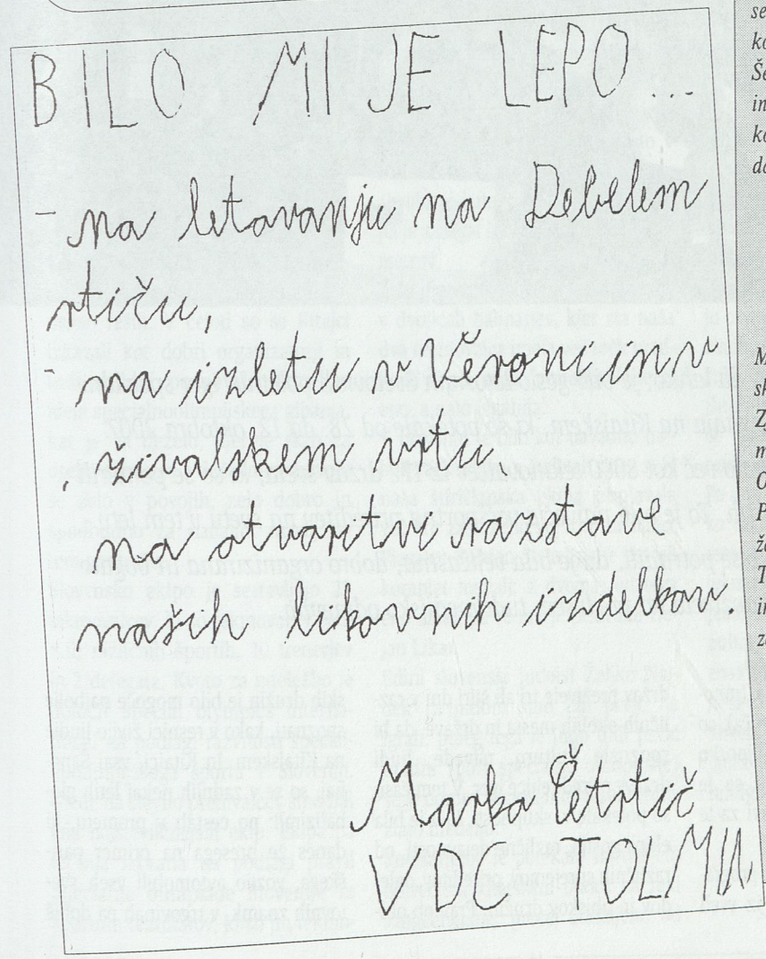

PRVA KNJIGA

Prvo knjigo sem dobila, da bi
se prve črke naučila,
ko pismo bom pisala.
Še se bom učila, kaj je domovina,
ko v širni svet se bom podala,
da ne bi se zgubila.

MAMINA USPAVANKA

Mamica, spi! Luna za otroke skrbi.
Zjutraj bo potoček šel po mleko.
Očka otroke bo oblekel.
Pred hišo sonček čaka in z žarki pelje jih v šolo.
Ti, mamica, kar doma ostani in nič ne sprašuj, kako in zakaj.

VERONIKA KOMAC,
uporabnica
Varstveno-delovnega centra Tolmin

VEM, DA LAHKO

I know I can - vem, da lahko, je bilo geslo letošnjih Svetovnih poletnih iger specialne olimpijade v Šanghaju na Kitajskem, ki so potekale od 28. do 12. oktobra 2007. Na igrah je sodelovalo več kot 8000 tekmovalcev iz 172 držav sveta, ki so se pomerili v 24 različnih športih. To je bila največja večšportna prireditev na svetu v tem letu - in Kitajci so se nadvse potrudili, da je bila veličastna, dobro organizirana in bogato doživeta ter predvsem tudi medijsko odmevna.

Z gesli in maskoto San Maa (mitološkega pogumnega mladeniča) so preplavili skoraj dvajsetmilijonsko mesto. Na vsakem koraku se je zdelo, da mesto resnično živi za te igre.

Vse skupaj se je začelo s programom, v katerem so ekipe iz vseh držav preživele tri ali štiri dni v različnih okoljih mesta in države, da bi spoznale kulturo, navade, ljudi države prireditelјice iger. V tem času so potekale v skupnosti, kjer je bila ekipa gostja, različne dejavnosti, od različnih sprejemov, prireditev, ogledov in obiskov družin. Prav ob obiskih družin je bilo mogoče najbolje spoznati, kako v resnici živijo ljudje na Kitajskem. In Kitajci, vsaj Šanghaj, so se v zadnjih nekaj letih globalizirali: po cestah v prometu, ki danes že presega na primer pariškega, vozijo avtomobili vseh svetovnih znamk, v trgovinah pa dobiš

vse, kar dobiš tudi pri nas, pa še cene so podobne našim. Standard šanghajske družine sicer zaostaja za našim, a povprečna družina živi dokaj solidno življenje. Izkušnje tega programa so bile za vso slovensko ekipo res nekaj posebnega in bodo za vedno ostale v srcih vseh tekmovalcev.

Igre so se začele z veličastno slovesnostjo ob odprtju. Ta je s čustveno nabitostjo prekosila vsa odprtja dosedanjih iger. Kitajci so izrabili priložnost, da so prikazali svojo bogato in nam kar precej drugačno kulturo. Nekaj točk njihovih artističnih efektov je dobesedno jemalo sapo.

Tekmovanja so potekala za vsak šport na različnih koncih mesta in bila med seboj oddaljena tudi več kot petdeset kilometrov. To je povzročilo kar nekaj logističnih zapletov, ki pa so jih organizatorji uspešno rešili. V celoti so se Kitajci izkazali kot dobri organizatorji in tudi solidni poznavalci temeljne ideje specialnoolimpijskega gibanja, kar je za deželo, kjer je skrb za osebe z motnjo v duševnem razvoju še zelo v povojih, zelo dobro in spodbudno za nadaljni razvoj na tem področju.

Slovensko ekipo je sestavljajo 23 tekmovalcev, ki so tekmovali v sedmih različnih športih, 10 trenerjev in 2 delegata. Kvoto za udeležbo je določil Special olympics international na podlagi razvitosti specialnoolimpijskega športa v Sloveniji. Glede na število prebivalcev smo bili ena najštevilčnejših ekip. Ekipa pa je bila izbrana na podlagi pravil Specialne olimpiade Slovenije in športnih rezultatov, ki so jih tekmovalci dosegli na prejšnjih domačih tekmovanjih. Po opravljenih individualnih pripravah in nekaj skupnih je bila ekipa dobro pripravljena.

Ves čas iger je v ekipi prevladovalo zelo pozitivno ozračje, z veliko športnega optimizma na eni in veliko dobre volje na drugi strani, čeprav je ekipa bivala ločeno po športih (kar je bilo prvič v zgodovini specialnoolimpijskih iger).

Tekmovalno so se igre začele z maratonom, in to pri temperaturi čez triintrideset stopinj. Zaradi tega je odstopila več kot polovica tekmovalcev. Naš tekmovalec Janez Juvan, ki je bil ob krizi pri štirinajstih kilometrih tudi tik pred odstopom, je v svoji skupini osvojil tretje mesto v malem maratonu in šesto mesto v absolutni kategoriji. Ob koncu iger pa je zmagal še v teku na deset kilometrov.

Zelo dramatično je bilo tekmovanje v dvojicah balinarjev, kjer sta naša dva tekmovalca imela več točk prednosti in za zmago potrebovala le še eno, a nato izgubila.

V plavanju je bilo kot navadno najbolj razburljivo v štafetah, kjer si je naša štiričlanska ekipa priplavala več kot zasluženo srebrno medaljo. Plavalec Boštjan Štrucl pa je osvojil komplet medalj; z dvema, od tega eno zlato, pa se mu je pridružil Dejan Likar.

Edini slovenski judoist Željko Najdek (z judom smo bili prvič na igrah, poleg tega je judo tudi prvič uradni šport specialne olimpijade) se je domov ponosen in vesel vrnil z zlato medaljo.

Kolesarjenje je potekalo na tretjem največjem kitajskem otoku na reki Jangcengjang, precej oddaljeno od drugega dogajanja. Lili Miklič je v svoji priljubljeni disciplini, vožnji na deset kilometrov s kronometrom, premagala v svoji skupini vso konkurenco.

Potem ko je Stjepan Petrovič potočil kar nekaj solz po izgubljeni bronasti medalji, ki sta jo imela s partnerico v dvojicah že skoraj v žepu, je svojo potrditev dosegel z zlato medaljo pri posameznikih.

Nogometaši v malem nogometu (pet v polju) so igrali zelo spremenljivo in prišli do finala. V polfinalu so se pomerili v tajfunu, ki se je ravno ta dan razbesnel nad Šanghajem, v močnem vetru, vode pa je bilo čez gleženj, z Mavretanijo in jo premagali z 2 : 0. V finalu so nato krepko izgubili, a v nepopisni radosti je ostala srebrna medalja, ki so jo ponosno razkazovali na sklepni slovesnosti.

Skupaj je slovenska ekipa v Šanghaju osvojila enaindvajset medalj (šest zlatih, šest srebrnih in devet bronastih). To je nekoliko manj kot na prejšnjih igrah, a še vedno zelo dobro, če upoštevamo sistem selekcioniranja Specialne olimpiade Slovenije. Po tem sistemu se poletnih iger lahko tekmovalec udeleži le enkrat. S tem so postopoma izločeni najboljši tekmovalci. In ker pri specialni olimpiadi ne gre samo za absolutni rezultat, temveč merjenje enaki z enakimi, ima več tekmovalcev možnost za udeležbo na svetovnih igrah. Sistem selekcioniranja je tak, da lahko tekmovalec sodeluje na poletnih igrah le enkrat.

Najboljši rezultati posameznih tekmovalcev:

ATLETIKA:
Andreja Bego (Osnovna šola Gustava Šiliha Maribor):
- 3. 100 m
- 2. 4 x 400 m

Barbara Šket (Center za varstvo in delo Golovec Celje):
- 3. 400 m
- 3. 800 m
- 2. 4 x 400 m

Janez Juvan (Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna):
- 1. 10 km
- 3. 21 km
- 2. 4 x 400 m

Marko Bratušek (Sožitje Ptuj):
- 2. 4 x 400 m

PLAVANJE:
Klementina Rihtar (Center za varstvo in delo Golovec Celje):
- 2. 100 m prosto
- 3. 50 m prosto
- 2. 4 x 50 m prosto

Anja Pirjevec (Varstveno-delovni center Ajdovščina Vipava):
- 2. 50 m prosto
- 2. 4 x 50 m prosto

Boštjan Štrucl (Varstveno-delovni center Polž Maribor):
- 1. 400 m prosto
- 3. 200 m prosto
- 2. 4 x 50 m prosto

Dejan Likar (Center za usposabljanje, delo in varstvo Draga Ig):
- 1. 25 m prsno
- 2. 50 m prosto
- 2. 4 x 50 m prosto

KOLESARSTVO:
Lili Miklič (Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna):
- 1. 10 km kronometer

Rok Prašnikar (Center za usposabljanje, delo in varstvo Dobrna):
- 6. 10 km cestno

NAMIZNI TENIS:
Stanka Pušnik (Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna):
- 3. posamezno

Stjepan Petrovič (Center Janka Premrla - Vojka Vipava):
- 1. posamezno

JUDO:
Željko Najdek (Varstveno-delovni center Škrat Jesenice):
- 1. mesto

BALINANJE:
Marjana Metež (Center za varstvo in delo Golovec Celje):
- 3. posamezno

Stanislav Zirenstein (Varstveno-delovni center Postojna):
- 3. posamezno

NOGOMET:
Damijan Naraločnik (Društvo Sožitje Mežiške doline)
Janez Strmec (Društvo Sožitje Mežiške doline)
Robi Štruc (Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna)
Zdravko Bizjak (Center za usposabljanje, delo in varstvo Črna)
Sašo Zrnec (Društvo Sožitje Ljubljana)
Sebastijan Novak (Društvo Sožitje Ljubljana)
Aleksander Križmanič (Varstveno-delovni center Koper)
Jure Čuk (Osnovna šola Minke Šobar-Nataše Črnomelj)
- 2. mesto

Ekipo so spremljali trenerji:
atletika: Helena Gril; **plavanje:** Vladimir Vodušek; **kolesarstvo:** Majda Kert, Tine Kovačič; **namizni tenis:** Tanja Princes; **judo:** Jaka Kolbl; **balinanje:** Borut Hažič, dr. Katja Vadnal; **nogomet:** Suzana Bohorč, Franc Forstner, Urška Andrejc - pomočnica vodje ekipe, Marijan Lačen - vodja ekipe.

Letošnje igre so potekale tudi pod geslom: Ta svet je narejen zame (This world for me is made). S tem geslom se morda najbolj uresničuje ideja specialne olimpijade in pozitiven odnos do oseb z motnjo v duševnem razvoju: ta svet naj ne bo v zakupu nikogar, nihče naj v njem nima absolutne pravice, narejen mora biti po meri vseh, ne glede na barvo, spol, raso in ne glede na takšno ali drugačno prizadetost. S to idejo so specialni olimpijci nosilci lepšega in boljšega jutri ne samo zase, temveč za vse nas na tem svetu, v katerem smo in moramo biti neločljivo povezani. Zaradi tega postaja ideja specialne olimpiade, ki daje vsem enake možnosti za uspeh, vse bolj univerzalna.

Specialni olimpijci iz vsega sveta bodo to idejo že zelo kmalu širili širše in globlje, na svetovnih zimskih igrah februarja 2009 v Idahu, v Združenih državah Amerike. Z naslednjimi poletnimi igrami, leta 2011, pa se specialna olimpijada vrača tja, kjer je bila olimpijska ideja rojena - v Atene.

Marijan Lačen,
predsednik Specialne olimpiade Slovenije

PREDPRAZNIČNI ČAS
V OSNOVNI ŠOLI GLAZIJA V CELJU

V PRIČAKOVANJU ...

Otroci že težko čakamo zimo. Gledamo proti nebu in pričakujemo puhaste snežinke. Zimsko jutro naj bi vendar zasijalo od snežne beline! Pričakujemo dišeče vonjave iz mamine kuhinje in topel objem vseh, ki nas imajo radi. Pričakujemo lepo okrašeno smrečico in darovi rosrčna voščila.

Pričakujemo Božička, dedka Mraza in pravljični čas.

December je čas pričakovanj, ljubezni in topline. V nas se pojavlja hrepenenje, iskanje, nemir. Želimo si polno toplih in prijetnih trenutkov v teh zadnjih decembrskih dneh.

V našem domu pri Osnovni šoli Glazija je december vedno nekaj posebnega. Prepleta se mnogo dejavnosti, s katerimi si krajšamo in lepšamo popoldneve.

RAZSTAVA OTROŠKIH IZDELKOV

Ob popoldnevih potekajo v domu najrazličnejše dejavnosti, med njimi so tudi ustvarjalne, ki so otrokom še posebno všeč. Z ustvarjanjem izrazijo sebe, svojo osebnost, svoje težave, svoje želje ... ob tem nastane veliko zanimivih in posebnih izdelkov.

V želji, da bi izdelke otrok videli tudi drugi, v dogovoru s Splošno bolnišnico Celje pripravimo razstavo otroških izdelkov. Tako pričaramo bolnikom v celjski bolnišnici delček našega življenja v domu.

BOŽIČNO-NOVOLETNA ČAJANKA Z DELAVNICO

Z željo, da bi domskim učencem polepšali predpraznične dni in jim praznično ozračje pričarali kar v šoli, si pripravimo predpraznično delavnico s čajanko. Učenci izdelajo darilno vrečko in svečnik, s katerima razveselijo svoje domače. Ker pa čajanka ne bi bila prava čajanka brez čaja in piškotov, povabimo k sodelovanju kuharski krožek, ki pripravi sladke dobrote.

Zberemo se ob prijetni božični glasbi in začnemo ustvarjati. Najprej se lotimo izdelovanja svečnika. Vzgojitelji učencem pomagamo pri samem oblikovanju svečnika, nato pa ga otroci po svojih željah in sposobnostih okrasijo z mivko in pisanimi barvami.

Za svečnik izdelamo tudi darilno vrečko, tako da se v domu izdelano darilo ne razlikuje od kupljenega v trgovini.

Ob prijetni božični glasbi, vonju po cimetu, pomarančah in jabolkih in s toplo besedo končamo prijetno druženje in naredimo korak bliže prihajajočim praznikom.

SLAVNOSTNA VEČERJA

Otroci v internatu navežejo stike z drugimi otroki in stkejo prijateljstva. Internat je njihov drugi dom, vzgojitelji in otroci pa smo njihova druga družina. December je za otroke nekaj posebnega, čarobnega. V zraku je pričakovanje praznikov, v otroških besedah pa lahko začutiš vznemirjenje, veselje in tudi negotovost.

Tako kot se na silvestrovo poslovimo od starega leta, se tudi pri nas v domu poslovimo od iztekajočega se leta. Takrat je razpoloženje na šoli še posebno svečano, saj vsi dobro vemo, da se večerja na zadnji dan pred počitnicami razlikuje od navadnih, vsakdanjih večerij. Slavnostna večerja je na naši šoli že tradicionalna. Otroci in vzgojitelji se lepo uredimo, povabimo tudi druge delavce naše šole in se zberemo v jedilnici.

Na slavnostni večerji učenci in vzgojitelji pripravijo raznovrsten program plesne točke, deklamacije, prepevanje in igranje božičnih in novoletnih skladb ter najrazličnejša presenečenja.

Otroci skoraj vedno nestrpno pričakujejo Božička ali dedka Mraza in darila, vendar pa jih ne obiščeta vedno.

Božička in dedka Mraza nadomestijo vzgojitelji in vzgojiteljice. Ti se za nekaj časa prelevijo v nežne, zasanjane vile ali v škrate, ki s svojim plesom in norčijami prinesejo med otroke veselje in smeh. Škratje z darili presenetijo otroke, ki ne skrivajo navdušenja. S ponosom in z iskricami v očeh razkazujejo svoja darila in radovedno kukajo v vrečke drugih otrok.

V mirnem ozračju zaužijemo okusno večerjo ter si zaupamo skrite želje in pričakovanja ...

Stisnemo smo si roke in si zaželimo vse lepo v letu, ki je pred nami ... in tako pustimo za seboj iztekajoče se leto.

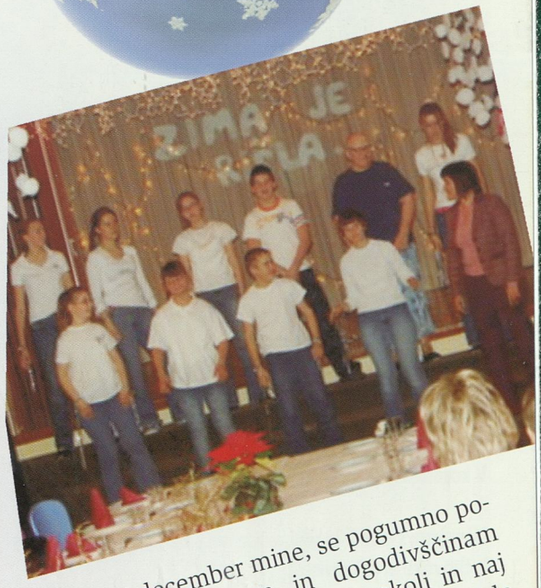

Ko čarobni december mine, se pogumno podamo novim izzivom in dogodivščinam naproti. Leto bo spet kmalu naokoli in naj vam zaupamo: komaj čakamo, da spet pride december ...

Sara Kos, prof. defektologije (Osnovna šola Glazija Celje)
Slađana Tomašević, prof. defektologije (Osnovna šola Glazija Celje)

USTVARJAJMO SKUPAJ

Pripravila: **Janja Čebulj,**
članica izvršnega odbora društva
Sožitje Mežiške doline

NOVOLETNI SVEČNIK

LUČKA MIRU IN PRIJATELJSTVA

Materiali in potrebščine:
steklen kozarec, belo lepilo za les, voda, čopič, prtiček z novoletnim motivom, rafija, dasmasa, modelčki za piškote, posušeni kolobarji pomaranče ali limone, cimetove paličke, čajna svečka.

Priprava materiala:
Belo lesno lepilo razredčimo z malo vode, iz dasmase naredimo majhne okraske (zvezdice, srčke, lunice) in jih posušimo. Posušimo kolobarje pomaranče ali limone. Prtičku odstranimo eno plast papirja.

POTEK DELA
Iz prtička izrežemo motiv in ga položimo na steklen kozarec. S čopičem nanesemo razredčeno lepilo na prtiček, toliko da se prepoji z lepilom in sprime s kozarcem. Postopek ponavljamo, dokler ni polepljen ves kozarec. Odložimo ga in pustimo, da se posuši.

Okraske iz dasmase z rafijo privežemo okoli vratu kozarca, dodamo cimetovo palčko in kolobar posušene pomaranče. V kozarček položimo čajno svečko.

Novoletni svečnik je pripravljen, da v njem prižgemo svečko, lučko miru in prijateljstva.
Prijetna svetloba in toplota nas bosta spominjali na tiste, ki jih imamo radi in bi jih želeli imeti ob sebi.

NASVET:
- Novoletni svečnik je lahko lepo darilo prijateljem ob novoletnih praznikih.
- Pazimo, da postavimo svečnik na takšno mesto, kjer ne more kaj zagoreti.
- Z njim lahko okrasimo praznično pripravljeno mizo.